

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา :
ศึกษารณีกการแถลงข่าวต่อสาธารณชน

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
คณะนิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต
ปีการศึกษา 2563

**LEGAL MEASURES CONCERNING PROTECTION OF THE ACCUSED'S
RIGHT : A CASE STUDY OF PRESS CONFERENCE TO MASS MEDIA**

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENTS FOR
THE DEGREE OF MASTER OF LAWS
FACULTY OF LAW
GRADUATESCHOOL, RANGSIT UNIVERSITY
ACADEMIC YEAR 2020**

วิทยานิพนธ์เรื่อง

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา :
ศึกษากรณีการแถลงข่าวต่อสาธารณชน

โดย
บุรสิทธิ์ ตันตสุทธิกุล

ได้รับการพิจารณาให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยรังสิต

ปีการศึกษา 2563

รศ.ดร.ภูมิ มูลศิลป์
ประธานกรรมการสอบ

ผศ.ดร.สัญญาพงศ์ ลิ่มประเสริฐ
กรรมการ

ผศ.ดร.ธานี วรรณภักดิ์
กรรมการและที่ปรึกษา

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

(ผศ.ร.ต.หญิง ดร.วรรณิ์ สุขสาคร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

9 มิถุนายน 2564

Thesis entitled

**LEGAL MEASURES CONCERNING PROTECTION OF THE ACCUSED'S
RIGHT : A CASE STUDY OF PRESS CONFERENCE TO MASS MEDIA**

by

BURASIT TANTASUTTIKUL

was submitted in partial fulfillment of the requirements
for the degree of Master of Laws

Rangsit University
Academic Year 2020

Assoc.Prof. Poom Moolsilpa, S.J.D.
Examination Committee Chairperson

Asst.Prof. Sanyapong Limpraseart, Ph.D.
Member

Asst.Prof. Thanee Vorapatr, LL.D.
Member and Advisor

Approved by Graduate School

(Asst.Prof.Plt.Off. Vanee Sooksatra, D.Eng.)

Dean of Graduate School

June 9, 2021

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยการได้รับความช่วยเหลือจาก ท่าน ผศ.ดร.ธานี วรรณภักดิ์ และ ท่าน ดร.ญาดา กาศยปนนันท์ อาจารย์ผู้ให้ความอนุเคราะห์เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำ ซึ่งแนวทาง ตลอดจนให้ข้อคิดเห็นต่าง ๆ ที่เป็นส่วนสำคัญและมีประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิจัยฉบับนี้ อีกทั้งยังช่วยแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการทำวิจัยอีกด้วย และงานวิจัยฉบับนี้จะไม่สำเร็จหากขาดการช่วยเหลือจาก คุณนพมาศ เกิดวิชัย และ คุณกฤษณะ วิจิตร สำหรับข้อแนะนำและช่วยเหลือในทุก ๆ ด้านในการทำวิจัย นอกจากนี้ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ที่เป็นกำลังใจและคอยให้การสนับสนุนมาโดยตลอด

ท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา และครอบครัว ที่ให้การสนับสนุนด้านการศึกษายิ่งและเป็นที่กำลังใจให้กันเสมอมาซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่เป็นแรงผลักดันให้ผู้วิจัยดำเนินงานจนสำเร็จการศึกษา

บุรสิทธิ์ ต้นตสุทธิกุล
ผู้วิจัย

5808419 : บุรสิทธิ์ ดันตสุทธิกุล
 ชื่อวิทยานิพนธ์ : มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา :
 ศึกษากรณีการแถลงข่าวต่อสาธารณชน
 หลักสูตร : นิติศาสตรมหาบัณฑิต
 อาจารย์ที่ปรึกษา : ผศ.ดร. ธาณี วรภัทร์

บทคัดย่อ

การนำตัวผู้ต้องหามาแถลงข่าวต่อสาธารณชนภายหลังการจับกุมของตำรวจนั้นเป็นการละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวและสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องหาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและความเท่าเทียมกันของมนุษย์ทุกคนนั้นเป็นสิ่งสำคัญ

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ต้องห้ามมิให้มีการละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวและสิทธิมนุษยชนด้วยมาตรการทางกฎหมาย ยกตัวอย่างในต่างประเทศเช่น สหรัฐอเมริกา และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีนั้นจะมีกฎหมายควบคุมเช่น สหรัฐอเมริกานั้นจะมีแนวทางของ Bill of Right เรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และหลัก ABA Standard fair trial and free press สำหรับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจ โดยรัฐต่าง ๆ นั้นจะเลือกไปใช้ปฏิบัติได้ และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีก็วางหลักและมีบทลงโทษที่ชัดเจนเช่นเดียวกันเพื่อที่จะไม่ให้ไปละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาอันเป็นไปตามหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และหลักสิทธิมนุษยชน สำหรับในประเทศไทยมี ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 30 เรื่อง “การปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน และจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ พ.ศ. 2556” แต่ในทางปฏิบัตินั้นยังพบเห็นการแถลงข่าวซึ่งเป็นการละเลย และไม่มีบทลงโทษที่ชัดเจนในการห้ามแถลงเผยแพร่ข่าวที่เป็นการละเมิดเช่นกัน

ข้อเสนอแนะให้ควรมาปรับแก้ในการบังคับใช้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพิ่มข้อบังคับบทลงโทษไว้ในกฎหมายสารบัญญัติเช่น ประมวลกฎหมายอาญาเรื่องหมิ่นประมาท มาตรา 328 ประมวลวิธีพิจารณาความอาญาเรื่องการสอบสวน มาตรา 134 และร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน พ.ศ. .... มาตรา 37

(วิทยานิพนธ์มีทั้งสิ้น 132 หน้า)

คำสำคัญ: คุ้มครองสิทธิผู้ต้องหา, แถลงข่าวต่อสาธารณชน , สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาบริสุทธิ์

ลายมือชื่อนักศึกษา..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

5808419 : Burasit Tantasuttikul
 Thesis title : Legal Measures Concerning Protection of the Accused’s Right : A Case
 Study of Press Conference to Mass Media
 Program : Master of Laws
 Thesis Advisor : Asst.Prof. Thanee Vorapatr, LL.D.

Abstract

When the accused was brought to a press conference after being arrested, it can be said that right to privacy right and human right are violated because the accused is under justice system and the constitution of the Kingdom of Thailand.

The results revealed that the United states of America and Federal Republic of Germany both have law as a norm to control the operation of police officer and the press. The United States of America hold the principle of Bill of Right, human dignity and ABA standard fair trial and free press as a measure or federal suggestion for the police officer, in which each states can choose to operate. The Federal Republic of Germany has the measure and the legal punishment familiar to the USA. These countries have prescribed the regulations for the police officer to operate as well as the legal punishment so as to protect the accused’s right. Although Thailand has the regulation of royal Thai police title 30 “ the news publishing or interviewing or spreading pictures to the press and making public relation media B.E. 2556” to be as the standard, in practice, such standard is sometimes ignored because the regulation of royal Thai police title 30 is only a domestic measure of royal Thai police, and there appears to be no legal punishment to prohibit press conference in which right to privacy and human right are violated, either.

According to the suggests, there should be the addition of provisions specifying punishment in the substantive laws, for instance, Thai Penal Code Section 328, Thai Penal Code concerning the investigation Section 134 and the amendment of the Media Freedom Protection and Ethical Promotion Draft Bill B.E. ... Section 37.

(Total 132 Pages)

Keywords: Accused’s Right, Press Conferences, Presumption of Innocence

Student’s Signature..... Thesis Advisor’s Signature.....

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
สารบัญ	ง
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	8
1.3 สมมติฐานของการวิจัย	8
1.4 วิธีดำเนินการวิจัย	9
1.5 ขอบเขตการวิจัย	9
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
1.7 นิยามศัพท์	10
บทที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีสิทธิของผู้ต้องในการแถลงข่าวต่อสาธารณชน	12
2.1 สิทธิความเป็นส่วนตัวตามหลักสิทธิมนุษยชน	13
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน	24
2.2.1 ฐานะทางกฎหมายของผู้ต้องหาและจำเลยเป็นประธานในคดี	25
2.2.2 สิทธิของผู้ต้องหาในการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์	27
2.2.3 สิทธิผู้ต้องหาในกระบวนการนิติธรรม	34
2.2.4 สิทธิผู้ต้องหาในฐานะของความเป็นมนุษย์	37
2.2.5 สิทธิผู้ต้องหาที่จะไม่ถูกผู้อื่นประจาน	42
2.2.6 สิทธิผู้ต้องหาในการรับโอกาสกลับคืนสู่สังคม	43
2.2.7 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	46
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องประโยชน์สาธารณะ	50

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
2.4 แนวคิดการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาตามกฎหมายตำรวจ เกี่ยวข้องกับการแถลงข่าว	52
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการเผยแพร่ข่าวตามกฎหมายของสื่อมวลชน	56
2.5.1 หลักการข้อปฏิบัติสำหรับสื่อมวลชน	56
2.5.2 การรับผิดชอบต่อสังคมของสื่อมวลชน	58
2.5.3 หลักประกันสิทธิเสรีภาพตามกฎหมายของสื่อมวลชน	59
2.5.4 แนวคิดเกี่ยวกับการใช้ถ้อยคำแห่งความเกลียดชัง	61
บทที่ 3 หลักกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของผู้ต้องหา การแถลงข่าวต่อสาธารณชน	67
3.1 สหรัฐอเมริกา	67
3.1.1 สิทธิของผู้ต้องหาในสหรัฐอเมริกา	68
3.1.2 สิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนในสหรัฐอเมริกา	74
3.1.3 กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องและการปฏิบัติการให้ข่าวในคดีอาญา สหรัฐอเมริกา	77
3.2 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	85
3.2.1 สิทธิของผู้ต้องหาในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	88
3.2.2 สิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	91
3.2.3 กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องและการปฏิบัติการให้ข่าวในคดีอาญา สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	94
บทที่ 4 การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหากรณีแถลงข่าวต่อสาธารณชน	98
4.1 การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาตามหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ ของผู้ต้องหากรณีแถลงข่าวต่อสาธารณชน	99
4.2 วิเคราะห์การปฏิบัติต่อผู้ต้องหาของเจ้าพนักงานตำรวจและอำนาจหน้าที่ ตามกฎหมาย	105

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
4.3 วิเคราะห์ปัญหาการแถลงข่าวต่อสาธารณชนกับกระบวนการ สืบสวนสอบสวนและพิจารณาคดีโดยสื่อมวลชน	109
4.4 สภาพบังคับการใช้กฎหมายและหลักประกันสิทธิเกี่ยวกับการแถลงข่าวต่อ สาธารณชนของต่างประเทศเปรียบเทียบกับกฎหมายไทย	115
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	120
5.1 บทสรุป	120
5.2 ข้อเสนอแนะ	122
บรรณานุกรม	125
ประวัติผู้วิจัย	132

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สิทธิความเป็นส่วนตัว (Right to Privacy) ถือเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน (Human Right) ประการหนึ่งที่เกิดมาจากความจำเป็นที่มนุษย์ต้องอยู่ร่วมกันเป็นสังคมจึงส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ขึ้นระหว่างสังคมกับสมาชิกของสังคม โดยในสังคมนั้น ๆ ย่อมต้องมีการบัญญัติกฎเกณฑ์ขึ้นมาบังคับแก่สมาชิกของสังคมและสมาชิกของสังคมก็มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามข้อบัญญัติกฎเกณฑ์นั้น ๆ แต่ทั้งนี้โดยธรรมชาติของสมาชิกของสังคมนั้นย่อมมีกิจกรรมบางอย่างที่โดยธรรมชาติแล้วบุคคลอื่นของสังคมไม่ควรก้าวล่วงเข้าไปเกี่ยวข้องซึ่งก็คือ “ความเป็นส่วนตัว” (Privacy)

ความเป็นส่วนตัว เป็นสิทธิที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่กำเนิดโดยไม่ต้องกระทำให้ใด ๆ เพื่อให้ได้มาถือได้ว่าเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนพึงมีดังนั้นบุคคลทุกคนจึงมี “สิทธิ” (Right) ที่จะทำการป้องกันมิให้บุคคลอื่นล่วงละเมิดต่อความเป็นส่วนตัวหรือเรียกว่า “สิทธิความเป็นส่วนตัว” (Right to Privacy)

สิทธิความเป็นส่วนตัว ในปัจจุบันได้มีการบัญญัติให้ความคุ้มครองในระดับองค์การระหว่างประเทศไม่ว่าจะปรากฏอยู่ในรูปแบบปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติ ค.ศ. 1948 (Universal Declaration of Human Rights) ข้อ 12¹ “บุคคลย่อมไม่ถูกแทรกแซงโดยพลการในความเป็นอยู่ส่วนตัว ในครอบครัว ในเคหสถาน หรือในการสื่อสารหรือไม่อาจถูกลบลู่ในเกียรติยศชื่อเสียง บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครอง

---

¹ จาก ปัญหามาตรการทางกฎหมายในการรับรองและคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว (น.1), โดย บรรเจิด สิงคะเนติ, นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธิ์ และเรวดี ขวัญทองอี่ยม, รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, กรุงเทพฯ.

² Universal Declaration of Human Rights

Article 12 No one shall be subjected to arbitrary interference with his privacy, family, home or correspondence, nor to attacks upon his honour and reputation. Everyone has the right to the protection of the law against such interference or attacks.

โดยกฎหมาย ต่อการล่วงในสิทธิเช่นว่านั้น” หรือกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (International Covenant on civil and Political Rights) ข้อ 17³ หรืออนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1989 (Convention on the rights of the child) ที่กำหนดมาตรฐานสากลทางกฎหมายให้นานาประเทศได้ตกลงร่วมกันเพื่อการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิเด็กให้ได้มาตรฐานตามสิทธิขั้นพื้นฐานโดยได้บัญญัติให้ความคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในข้อ 16⁴

การให้ความคุ้มครองสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัว ในประเทศไทยได้ปรากฏชัดเจนเป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2534 และมีการบัญญัติปรับเปลี่ยนเนื้อหาและขอบเขตการให้ความคุ้มครองรับรองสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวเรื่อยมาจนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับล่าสุดคือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 ในมาตรา 32 บัญญัติว่า

“บุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว

การกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิของบุคคลตามวรรคหนึ่งหรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใด ๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ที่ตราขึ้นเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ”

เมื่อรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดย่อมส่งผลให้กฎหมายลำดับรองต้องทำการยึดถือปฏิบัติโดยจะขัดหรือแย้งไม่ได้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 มาตรา 5⁵ ดังนั้น

³ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (International Covenant on Civil and Political Rights) ข้อ 17 “1. บุคคลจะถูกสอดแทรกในความเป็นอยู่ส่วนตัว ครอบครัว เคหสถาน หรือในการติดต่อสื่อสาร โดยผลการหรือโดยมิชอบด้วยกฎหมายหาได้ไม่ และจะถูกหลบลู่เกียรติยศ และชื่อเสียง เกียรติคุณ โดยมิชอบด้วยกฎหมายหาได้ไม่เช่นกัน

2. บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายจากการแทรกสอดหรือการหลบลู่เช่นว่านั้น”

⁴ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1989 (Convention on the rights of the child) ข้อ 16 บัญญัติว่า “1. เด็กจะไม่ถูกแทรกแซงโดยผลการ หรือโดยมิชอบด้วยกฎหมายในความเป็นอยู่ส่วนตัว ครอบครัว บ้าน หรือหนังสือโต้ตอบ รวมทั้งจะไม่ถูกระทำโดยมิชอบต่อเกียรติ และชื่อเสียง

2. เด็กมีสิทธิได้รับการคุ้มครองทางกฎหมายจากการแทรกแซง หรือการกระดังกล่าว”

⁵ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 มาตรา 5 “รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎหรือข้อบังคับ หรือการกระทำใด ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติหรือการกระทำนั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้

สิทธิความเป็นส่วนตัวเป็นสิทธิอันได้มีการรับรองในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยจึงถือเป็นการรับรองว่าการรุกรานเป็นการละเมิดในสิทธิความเป็นส่วนตัว (Violation of the right to privacy) เป็นสิ่งที่ไม่สามารถกระทำได้เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ (Public Interest) โดยในปัจจุบันได้มีคำพิพากษาฎีกาที่ 4893/2558⁶ ทำการพิพากษารับรองสิทธิความเป็นส่วนตัวที่มีอาจถูกละเมิดได้ปัจจุบันบทบัญญัติดังกล่าวอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 32

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (2) บัญญัติว่า “ผู้ต้องหา หมายความถึงบุคคลผู้ถูกหาว่าได้กระทำความผิดแต่ยังมิได้ถูกฟ้องต่อศาล” โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 29 วรรคสอง “ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดและก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้” ดังนั้นตราบใดที่ยังมิได้มีคำพิพากษาของศาลย่อมต้องถือว่าผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์”

เมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใด ให้กระทำการนั้นหรือวินิจฉัยกรณีนั้นไปตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข”

⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 4893/2558 การที่ชายหญิงมีเพศสัมพันธ์กันด้วยความยินยอมพร้อมใจในสถานที่อันมิดชิดและเหมาะสมเป็นวิถีชีวิตตามปกติของสังคมมนุษย์ และถือเป็นสิทธิในความเป็นส่วนตัว ซึ่งได้รับการรับรองและคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2510 มาตรา 34 ที่บัญญัติว่า “สิทธิของบุคคลในครอบครัวเกียรติยศชื่อเสียง หรือความเป็นส่วนตัวย่อมได้รับความคุ้มครอง” ดังนั้น แม้จำเลยทั้งสองจะเป็นสื่อมวลชน มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูดการเขียนการพิมพ์การโฆษณาหรือสื่อความหมายโดยวิธีอื่น ๆ แต่ก็ไม่อาจกระทำการใด ๆ ที่เป็นการก้าวล่วงหรือกระทบกระเทือนต่อสิทธิในความเป็นส่วนตัวของบุคคลอื่นการที่จำเลยทั้งสองนำข่าวการมีเพศสัมพันธ์ของชายหญิงคู่หนึ่งซึ่งหนังสือพิมพ์ฉบับอื่น ๆ เคยนำเสนอภาพและข่าวไปก่อนหน้านั้น แต่ยังไม่ได้ระบุว่าชายหญิงในภาพเป็นใครมาเผยแพร่ซ้ำโดยระบุในเนื้อหาข่าวว่า ชายในภาพที่กำลังมีเพศสัมพันธ์กับหญิงคนรักคือโจทก์ย่อมถือได้ว่าเป็นการกระทำที่เป็นการก้าวล่วงหรือกระทบกระเทือนต่อสิทธิในความเป็นส่วนตัวของโจทก์จึงเป็นการละเมิดต่อโจทก์ตาม ป.พ.พ. มาตรา 420

การดำเนินคดีอาญากับบุคคลใดนั้นต้องมีขั้นตอนการแจ้งความร้องทุกข์⁷ จากผู้เสียหายหรือกล่าวโทษ⁸ จากบุคคลซึ่งทราบถึงการกระทำความผิดก่อนพนักงานสอบสวน⁹ จึงจะมีอำนาจในการรับเรื่องนั้นไว้เป็นคดีความ หลังจากนั้นจึงทำการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานและดำเนินการทั้งหลายตามประมวลกฎหมายนี้ เพื่อทราบข้อเท็จจริงพิสูจน์ความผิดเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดนั้น ๆ มาลงโทษอาจจะมองได้ว่าเป็นการกลั่นแกล้งกันระหว่างบุคคลซึ่งเป็นอริกันหรือไม่ชอบกัน เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาดังกล่าวประมวลกฎหมายอาญาจึงให้สิทธิในการป้องกันไว้ในมาตรา 172¹⁰ 173¹¹ และ 174¹² แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพราะกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (7) บัญญัติว่า “คำร้องทุกข์” หมายความว่า การที่ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่ามีผู้กระทำความผิด จะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตามซึ่งกระทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย และกรกล่าวหาเช่นนั้น ได้กล่าวโดยมีเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ

⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (8) “คำกล่าวโทษ” หมายความว่า การที่บุคคลอื่นซึ่งไม่ใช่ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ว่ามีบุคคลรู้ตัวหรือไม่ก็ได้กระทำความผิดอย่างหนึ่งขึ้น

⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (6) “พนักงานสอบสวน” หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่ในการสอบสวน

¹⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 “การพิจารณาและสืบพยานศาลให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย เว้นแต่บทบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น”

¹¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 173 “ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีก็ให้ศาลตั้งทนายความให้

ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและจำเลยต้องการทนายความ ก็ให้ศาลตั้งทนายความให้”

¹² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 174 “ก่อนนำพยานเข้าสืบ โจทก์มีอำนาจเปิดคดีเพื่อให้ศาลทราบคดีโจทก์ คือแถลงถึงลักษณะของฟ้อง อีกทั้งพยานหลักฐานที่จะนำสืบเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยเสร็จแล้วให้โจทก์นำพยานเข้าสืบ

เมื่อสืบพยานโจทก์แล้ว จำเลยมีอำนาจเปิดคดีเพื่อให้ศาลทราบคดีจำเลย โดยแถลงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายซึ่งตั้งใจอ้างอิง ทั้งแสดงพยานหลักฐานที่จะนำสืบ เสร็จแล้วให้จำเลยนำพยานเข้าสืบ

เมื่อสืบพยานจำเลยเสร็จแล้ว โจทก์และจำเลยมีอำนาจแถลงปิดคดีของตนด้วยปากหรือหนังสือหรือทั้งสองอย่าง

ในระหว่างพิจารณา ถ้าศาลเห็นว่าไม่จำเป็นต้องสืบพยานหรือทำการอะไรอีกจะสั่งงดพยานหรือการนั้นเสียก็ได้”

ของไทยนั้นเป็นระบบกล่าวหาตั้งนั้นให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะมีการพิสูจน์ความผิดตามกฎหมาย (The Presumption of Innocence)

การกระทำของเจ้าพนักงานตำรวจนั้นยังได้มีการละเมิดถึงสิทธิที่พึงคุ้มครองผู้ต้องหาซึ่งในการกระทำของเจ้าพนักงานตำรวจนั้นอาศัยอำนาจที่เป็นช่องว่างของกฎหมายเพื่อกระทำการนำตัวผู้ต้องหามาแถลงข่าวต่อสาธารณชนเพื่อเป็นการแสดงถึงผลงานในการทำงาน แต่ทั้งนี้การกระทำดังกล่าวกลายเป็นการกระทำอันเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง สิทธิที่ผู้ต้องหาพึงได้รับความคุ้มครอง

สื่อมวลชนซึ่งเป็นอีกอาชีพที่ต้องข้องเกี่ยวกับเรื่องคดีความหากแต่การกระทำหน้าที่ของตัวสื่อมวลชนนั้นในการแถลงข่าวเพื่อเป็นสื่อกลางในการกระจายข่าวสารสู่สาธารณชนพบว่าการแถลงข่าวต่อสาธารณชนนั้นมีผลกระทบมากกว่าข้อดีที่ได้เป็นผลตอบแทนกลับมา การแถลงข่าวของสื่อมวลชนในเรื่องเกี่ยวกับการกระทำความผิดของผู้ต้องหาผู้ซึ่งอยู่ภายใต้การคุ้มครองจากรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง ว่าเขานั้นให้ถูกสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ แต่การตั้งโต๊ะหรือการแถลงข่าวนั้นเป็นการชี้หน้า ชี้เป้า โจมตี หรือแสดงให้เห็นว่าผู้ต้องหาที่ยังไม่ได้รับการพิสูจน์ว่าเขากระทำความผิดหรือไม่ คนคนนั้นได้ถูกตราหน้าว่าเป็นผู้กระทำผิดแล้ว

ทั้งนี้ในการคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้ต้องหาในเรื่องดังกล่าวได้มีการให้ความคุ้มครองในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว มาตรา 76 ที่บัญญัติว่า “เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด ห้ามมิให้เจ้าพนักงานผู้จับกุมเด็กหรือเยาวชน หรือพนักงานสอบสวนจัดให้มีหรืออนุญาตให้มีหรือยินยอมให้มีการถ่ายภาพหรือบันทึกภาพเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดเว้นแต่เพื่อประโยชน์ในการสอบสวน”

มาตรา 130 ที่บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดบันทึกภาพ แพร่ภาพ พิมพ์รูป หรือบันทึกเสียง แพร่เสียงของเด็กหรือ เยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือโฆษณาข้อความซึ่งปรากฏในทางสอบสวน ของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือในทางพิจารณาคดีของศาล ที่อาจทำให้บุคคลอื่นรู้จักตัว ชื่อตัว หรือชื่อสกุล ของเด็กหรือเยาวชนนั้น หรือโฆษณาข้อความเปิดเผยประวัติการกระทำความผิด หรือสถานที่อยู่ สถานที่ทำงาน หรือสถานศึกษาของเด็กหรือเยาวชนนั้น

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่การกระทำเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา โดยได้รับอนุญาตจาก ศาลหรือการกระทำที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางราชการ”

โดยที่ได้มีการกำหนดบทลงโทษแก่ผู้ที่ทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติดังกล่าวไว้ในมาตรา 192 ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 130 มาตรา 136 หรือมาตรา 153 ต้องระวางโทษจำคุก ไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับ ไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

แต่ทั้งนี้พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ใช้บังคับเฉพาะเด็ก¹³ และเยาวชน¹⁴ ดังนั้นบุคคลที่ไม่ได้อยู่ในความหมายของการให้ความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวนั้น จึงไม่ได้รับความคุ้มครองในสิทธิของผู้ต้องหาที่จะถูกละเมิดได้ในเรื่องดังกล่าว

สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีแนวทางการแก้ปัญหาเรื่องดังกล่าวโดยได้มีการมีการออกระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดีลักษณะที่ 30 การปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพถ่ายต่อสื่อมวลชน และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ พ.ศ. 2556 และคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 465/50 เรื่องการปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพถ่ายต่อสื่อมวลชน และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ (แก้ไขเพิ่มเติมและบันทึกข้อความที่ 0011.24/72 เรื่องกำชับการปฏิบัติเกี่ยวกับการแถลงข่าว)

เนื่องจากได้มีสาระสำคัญภายใต้กฎระเบียบภายในของสำนักงานตำรวจแห่งชาติไม่ให้ออกแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนอันจะเป็นการละเมิดต่อสิทธิของผู้ต้องหาภายใต้รัฐธรรมนูญซึ่งสิทธิดังกล่าวมาแสดงให้เห็นว่าปัญหาเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหายังคงมีอยู่ ควรที่จะจัดการและควบคุมการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาให้มีประสิทธิภาพโดยไม่อาศัยช่องว่างของกฎหมายเพื่อกระทำการอันเป็นการละเมิดสิทธิ

แม้ภายหลังจะมีการออกกฎระเบียบภายในสำนักงานตำรวจแห่งชาติแล้วก็ตามแต่การละเมิดยังคงมีอยู่เรื่อยมาเพียงเพื่อสมประโยชน์ของเจ้าพนักงานตำรวจหรือผลประโยชน์ของทางสื่อมวลชนในการแถลงข่าวเผยแพร่ต่อสาธารณชนอันเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของผู้ต้องหาที่

¹³ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 4 “เด็ก” หมายความว่าบุคคลซึ่งมีอายุเกินกว่าอายุที่กำหนดไว้ตามมาตรา 73 แห่งประมวลกฎหมายอาญา แต่ยังไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์

¹⁴ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 4 “เยาวชน” หมายความว่าบุคคลอายุเกินสิบห้าปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์

ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง จากการอาศัยช่องว่างทางกฎหมายในระเบียบการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ “เว้นแต่ในกรณีที่เป็นประโยชน์สาธารณะ”

กรณีของสื่อมวลชนการกระทำดังกล่าวซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิผู้ต้องหาเป็นไปในทางเดียวกัน เมื่อพิจารณาแล้วจึงเห็นว่ากฎและข้อบังคับที่องค์กรสื่อมวลชนใช้กันนั้นมีเพียง จริยธรรมแห่งวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์¹⁵ พ.ศ.2553 ข้อ 6 “วิทยุและโทรทัศน์ต้องนำเสนอหรือเผยแพร่ข่าวสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อ ประโยชน์แห่งสาธารณะ และไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น” ซึ่งเป็นเพียงแนวทางปฏิบัติและกำหนดให้สื่อมวลชนปฏิบัติหน้าที่ของตนเองโดยไม่ละเมิด

ปัญหาจากการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนเป็นกว้างการเผยแพร่แถลงข่าวต่อสาธารณชนที่กระทำโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ใช่เพียงแค่การที่ชี้เป้า โน้มน้าวให้ประชาชนรู้โดยทั่วกันแล้ว ว่าผู้ต้องหาคนนั้น เสมือนว่าเขาได้เป็นผู้กระทำความผิดแล้วทั้งที่ยังไม่ได้รับการพิสูจน์ตามกระบวนการทางกฎหมาย แต่ผลกระทบนี้ยังรวมไปถึงการถูกรังเกียจจากสังคมการกลับคืนสู่สังคมโดยลำบาก และบุคคลรอบข้างที่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องยังได้รับผลกระทบจากการเผยแพร่การแถลงข่าวต่อสาธารณชนนั้นเช่นกันเพียงเพราะไม่มีกฎหมายบังคับการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน

ต่อมาทางองค์กรวิชาชีพเกี่ยวกับสื่อได้มีการรวมตัวกันเพื่อออกกฎหมาย แต่ในปัจจุบันยังเป็นเพียงแค่ ร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน¹⁶ พ.ศ. .... ซึ่งในใจความเกี่ยวกับการปฏิบัติตนของสื่อมวลชนนั้นตาม มาตรา 37 “มาตรฐานกลางที่คณะกรรมการกำหนดตามมาตรา 26 (2) อย่างน้อยต้องมีเรื่อง ดังต่อไปนี้

(6) การนำเสนอเนื้อหาและข้อมูลข่าวสาร จะต้องเป็นไปตามหลักจรรยาบรรณวิชาชีพ ไม่ขัดต่อ หลักศีลธรรมของสังคม ไม่ก่อให้เกิดผลเสียมากกว่าประโยชน์ที่ได้รับและคำนึงถึง ผลประโยชน์สาธารณะเหนือกว่าสิ่งใด” ซึ่งเมื่อทำการพิจารณาแล้วนั้นพระราชบัญญัติที่ออกก็ยังไม่

¹⁵ จาก ข้อบังคับสภาวิชาชีพข่าวฯ ว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ พ.ศ. 2553, โดยสภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย, 2553, สืบค้นจาก http://www.newsbroadcastingcouncil.or.th/?page_id=142

¹⁶ จาก ร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน พ.ศ....., สืบค้นจาก https://www.parliament.go.th/ewtcommittee/ewt/drive_communication_sub3/ewt_dl_link.php?nid=59&filename=index

ไม่ได้ตอบโจทก์เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิในการห้ามละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวอีกทั้งยังไม่ชัดเจนในการจำกัดสิทธิของสื่อมวลชน

ตามมาตรา 37 นั้นข้อกำหนดจะต้องย้อนกลับไปที่ มาตรา 26 (2) “คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(2) กำหนดมาตรฐานกลาง”

เพราะการให้นิยามว่าจะเป็นไปตามกำหนดมาตรฐานกลางนั้นเป็นหลักการที่ไม่มีความชัดเจน และขั้นตอนการพิจารณาว่ากฎหมายนี้จะมีการบังคับใช้ที่ดีหรือไม่นั้นต้องอาศัยข้อกำหนดที่มีความชัดเจนในทุก ๆ ทางว่าด้วยเรื่องการกำหนดมาตรฐานกลางนั้นต้องปฏิบัติเช่นไรห้ามกระทำการสิ่งใด หากแต่ตามพระราชบัญญัติที่ได้ร่างขึ้นมานั้นการบังคับใช้ต้องพิจารณาโดยคณะกรรมการผู้มีอำนาจและการพิจารณาว่าสิ่งใดคือบรรทัดฐานในการเอาผิดหรือข้อกำหนดการให้ หรือ ห้ามปฏิบัติอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้เสมอ เช่น ในที่ประชุมครั้งหนึ่งมีบรรทัดฐานเช่นนี้ ครั้งต่อไปอาจจะเป็นอย่างอื่น เมื่อไม่มีความชัดเจนการบังคับใช้ในเรื่องของความคุ้มครองสิทธิจึงเป็นการที่ไม่ครอบคลุม ฉะนั้นการกระทำของสื่อมวลชนในการเผยแพร่การแถลงข่าวต่อสาธารณชนของเจ้าพนักงานตำรวจหากไม่ระวังอย่างรอบรอบอาจทำให้ผู้ต้องหาถูกละเมิดสิทธิได้ในกรณี ถูกดูหมิ่นเหยียดหยาม ประณาม เพราะถึงอย่างไรผู้ต้องหาต้องได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง

ตามที่กรณีข้างต้นการปฏิบัติหน้าที่เจ้าพนักงานตำรวจภายใต้ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาตินั้นยังไม่เคร่งครัดหรือมีช่องว่างของกฎหมายทำให้การละเมิดสิทธิผู้ต้องหาเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพราะการที่มีสภาพบังคับทางกฎหมายและบทลงโทษที่ไม่ชัดเจนและเป็นเพียงระเบียบภายในของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเท่านั้นจึงไม่อาจมีสภาพบังคับเช่นกฎหมายอาญาและแพ่งเช่นเดียวกันกับสื่อมวลชนที่มีเพียงระเบียบภายในในการใช้บังคับแม้จะมีกฎหมายภายในพระราชบัญญัติซึ่งเป็นร่างกฎหมายที่กำลังพัฒนาอยู่นั้นก็ไม่อาจจะคุ้มครองสิทธินี้ให้แก่ผู้ต้องหาได้เพียงพอ และไม่เป็นหลักประกันให้แก่ผู้ต้องหาที่จะไม่ถูกละเมิดสิทธิ จึงเป็นที่มาในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เพื่อหาแนวทางในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาให้ถูกละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวในเรื่องดังกล่าวอย่างครอบคลุม

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อทำการศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในประเทศไทย

1.2.2 เพื่อทำการศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในการแถลงข่าวต่อสาธารณชนในต่างประเทศ

1.2.3 เพื่อทำการศึกษาแนวทางปรับปรุงกฎหมายการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา ตลอดจนวิธีการและแนวทางการแก้ไขที่ได้ปฏิบัติต่อผู้ต้องหาในการแถลงข่าวต่อสาธารณชน

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

1.3.1 ผู้ต้องหานั้นในคดีอาญาได้รับการรับรองและคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิด การที่ตำรวจเพียงสงสัยว่าผู้ต้องหานั้นได้กระทำความผิด หรือ การที่ตำรวจจับตัวผู้ต้องหาจากการที่มีผู้กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดนั้นเป็นการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์และสิทธิในการที่จะไม่เปิดเผยตัวตนตามหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญ

1.3.2 การแถลงข่าวต่อสาธารณชนทั้งที่ยังมิได้พิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาเพราะยังไม่มีคำพิพากษา ยังเป็นการจะต้องปกป้องสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานไว้ว่าผู้ต้องหานั้นยังเป็นผู้บริสุทธิ์ ดังนั้นการเปิดเผยตัวตนของผู้ต้องหาจึงพึงกระทำในกรณีที่มีความจำเป็นเท่านั้น

1.3.3 การดำเนินการแก้ไขกฎหมายเพื่อที่จะกำหนดบรรทัดฐานให้ปฏิบัติโดยมุ่งเน้นหน่วยงานตำรวจและสื่อมวลชน เพื่อการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายรัฐธรรมนูญได้

1.4 วิธีดำเนินการวิจัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการวิจัยทางกฎหมายโดยทำการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) ในลักษณะของการวิจัยหลักจากบทบัญญัติของกฎหมาย บทความ เอกสาร หนังสือ คำอธิบาย และตำราต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกัน เพื่อเปรียบเทียบเรื่องสิทธิความคุ้มครองที่ผู้ต้องหาพึงมี เปรียบเทียบกับ สิทธิความคุ้มครองความของต่างประเทศเทศ อาทิ สหรัฐอเมริกา สหพันธรัฐเยอรมนี เพื่อประกอบความเข้าใจและประมวลผลเป็นข้อเสนอแนะต่อไป

1.5 ขอบเขตการวิจัย

เพื่อศึกษาค้นคว้าเพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางความคุ้มครองสิทธิความคุ้มครองและการปรับใช้ บทกฎหมายในประเทศไทย ว่ามีสิทธิความคุ้มครองผู้ต้องหาสอดคล้องถูกต้องตรงกับเจตนารมณ์ ทางกฎหมายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยใน ส่วนเนื้อหานั้นเป็นการศึกษาในเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ กฎหมายที่ใช้ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องหา ปัญหาและมาตรการ ต่าง ๆ หลักขององค์การ สหประชาชาติตลอดจนอนุสัญญาหรือปฏิญญาสากล รวมทั้งศึกษาด้วยบท กฎหมายและหลักการของต่างประเทศที่ใช้เพื่อเปรียบเทียบเรื่องสิทธิที่ผู้ต้องหาพึงมี เปรียบเทียบกับ สิทธิความคุ้มครองของต่างประเทศ อาทิ สหรัฐอเมริกา สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เพื่อประกอบ ความเข้าใจและประมวลผลเป็นข้อเสนอแนะต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 เพื่อให้ทราบถึงแนวคิดเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในประเทศไทย

1.6.2 เพื่อให้ทราบถึงแนวคิดเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในการแถลงข่าวต่อสาธารณชนในต่างประเทศ

1.6.3 เพื่อให้ทราบถึงแนวทางปรับปรุงกฎหมายการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา ตลอดจนวิธีการและแนวทางการแก้ไขที่ได้ปฏิบัติต่อผู้ต้องหาในการแถลงข่าวต่อสาธารณชน

1.7 นิยามศัพท์

“ความเป็นส่วนตัว” (Privacy) หมายถึง สิทธิในการกำหนดความเป็นตัวตนของตนเอง ในการดำเนินชีวิตและติดต่อสื่อสารของตนเองกับผู้อื่น

“สิทธิความเป็นส่วนตัว” (Right to Privacy) หมายถึง สิทธิที่จะอยู่ตามลำพังโดยปราศจากการแทรกแซงจากสังคม

“การละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัว” (Violation of the Right to Privacy) หมายถึง การรบกวน แทรกแซงในสิทธิที่จะดำเนินชีวิตโดยลำพังปกติปราศจากการแทรกแซงจากสังคมของผู้อื่น รวมถึงชื่อเสียง เกียรติยศ ครอบครัว โดยมิได้รับความยินยอม

“ผู้ต้องหา” หมายถึง บุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิด แต่ยังไม่ถูกฟ้องต่อศาล

“การแกล้งข่าว” หมายถึง การจัดให้มีการเผยแพร่ต่อคนหมู่มาก โดยภาพนิ่ง หรือ ภาพเคลื่อนไหว หรือ มีการบันทึกวิดีโอเทป ภายหลังจากจับกุมต่อสาธารณชน

“ประโยชน์สาธารณะ” หมายถึง ประโยชน์ที่ทำเพื่อคนหมู่มาก

“จำเลยสังคม” หมายถึง บุคคลผู้ซึ่งยังไม่ได้รับการพิสูจน์ความผิดโดยการพิพากษา แต่ถูก ตัดสินโดยคนหมู่มากว่าเป็นคนกระทำความผิด

“วาจาแห่งความเกลียดชัง” (Hate Speech) หมายถึง การว่ากล่าวด้วยวาจา ดูหมิ่น เหยียดหยาม

บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎีสติของผู้ต้องหาในการแถลงข่าวต่อสาธารณชน

สิทธิ (Rights) ประโยชน์ที่รับรองคุ้มครองให้หมายความถึงสิทธิใด ๆ ก็ตามที่กฎหมายให้แก่บุคคลทุกคนที่เสมอภาคและเท่าเทียมกันมิให้เห็นและปรากฏอยู่และป้องกันการล่วงละเมิดไว้ หากมีการล่วงละเมิดในสิทธิของบุคคลอื่นก็จะมิบทลงโทษ (Sanction) แก่ผู้ที่ละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น โดยที่ตนเองนั้นใช้สิทธิของตนเกินขอบเขตไปกระทบหรือละเมิดสิทธิบุคคลอื่น

สิทธิมนุษยชน (Human Rights) เป็นสิทธิที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่กำเนิด โดยที่ไม่ต้องกระทำการใดหรือเป็นผลสืบเนื่องมาจากกฎหมายธรรมชาติ (Natural Law) ซึ่งหมายถึงการที่มนุษย์อ้างว่า มันมีอยู่ตามธรรมชาติคือ เกิดมาเองไม่ต้องกระทำการใดเป็นกฎหมายที่อยู่เหนือรัฐและใช้ได้โดยไม่จำกัดราบใดที่ไม่ไปละเมิดหรือกระทบสิทธิของบุคคลอื่น เพราะกฎหมายธรรมชาติเกิดขึ้นมาจากกฎเกณฑ์ธรรมชาติคือ กฎหมายทางวิชาการ หรือ กฎหมายทางกายภาพ กฎหมายแห่งศีลธรรม แต่อย่างไรก็ตามนักปราชญ์ให้ความเห็นที่ต่างกันไป บางคนนั้นเห็นว่าเกิดมาจากพระเจ้า บางคนเห็นว่าเกิดมาจากความรู้สึกผิดชอบชั่วดีของมนุษย์แต่ถึงอย่างไรก็ตามก็มันจะมีลักษณะถาวรตลอดไป (Eternal) มีผลบังคับใช้โดยทั่วกันทั้งโลก และเป็นกฎหมายที่อยู่เหนือรัฐ โดยที่บทบัญญัติของกฎหมายจะขัดกับกฎหมายธรรมชาติไม่ได้จากทฤษฎีกฎหมายธรรมชาตินั้นทำให้เกิดสิทธิตามธรรมชาติ (Natural Rights) ขึ้น โดยที่แนวคิดหลักก็คือ การที่มนุษย์ทุกคนเกิดมาเสมอภาคเท่าเทียมกันทุกคนโดยที่บุคคลอื่นจะมาละเมิดสิทธิของตนเองไม่ได้¹⁷

รองศาสตราจารย์ มานิตย์ จุมปา¹⁸ ได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับเรื่อง “สิทธิความเป็นส่วนตัว” (Right to Privacy) ว่า “สิทธิส่วนบุคคล นั้นหมายถึงการที่สิทธิประจำตัวของบุคคลประกอบด้วย สิทธิเสรีภาพในร่างกาย การดำรงชีพที่จะต้องมีความเป็นส่วนตัวและได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายมิสามารถให้ผู้อื่นมาล่วงละเมิดโดยให้ความหมายถึงความเป็นอยู่ส่วนบุคคล บุคคลนั้น ๆ จะรอดพ้นจากการ สังเกต ติดตาม การรู้เห็น การสืบความลับ การรบกวนต่าง ๆ และมีความสันโดษ

¹⁷ จาก *พัฒนาการแห่งสิทธิมนุษยชน*, (น. 19), โดย กุลพล พลวัน, 2538, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ วิญญูชน จำกัด.

¹⁸ จาก *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550* (น.138-139), โดย มานิตย์ จุมปา, 2551, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ในตัวไม่ติดต่อสัมพันธ์กับสังคม มีอิสระในการดำเนินชีวิต มีสิทธิที่จะพัฒนาบุคลิกตามลักษณะที่ตนเองต้องการ มีสิทธิที่จะได้แสวงหาความสุขตามวิถีชีวิตในแบบของคนที่ต้องการ”

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิชัย ศรีรัตน์¹⁹ ได้แบ่งความหมายของ “สิทธิ” (Right) ออกเป็น 2 ความหมาย ได้แก่ความหมายอย่างกว้างคือ บุคคลทำอะไรได้เรียกว่าบุคคลนั้นมีสิทธิและความหมายอย่างแคบนั้น คือ สิ่งที่มีกฎหมายรับรองไว้สิ่งใดที่กฎหมายไม่รับรองบังคับไว้ นั่นไม่เรียกว่าสิทธิ ดังนั้นสิ่งใดที่กฎหมายรับรองไว้ก่อให้เกิดหน้าที่แก่บุคคลอื่นและก่อให้เกิดอำนาจแก่เจ้าของสิทธิ สิทธิความเป็นส่วนตัวถือเป็นสิทธิตามกฎหมายเพราะในปัจจุบันได้มีการบัญญัติรับรองสิทธิดังกล่าว

นอกจากนี้ “สิทธิ” (Right) ยังมีความหมายว่า สิทธิศีลธรรมที่จะทำหรือไม่ทำบางอย่างก็ได้ หรือที่จะได้รับหรือไม่ได้รับบางอย่างในสังคมอารยะ (Civil Society) สิทธิทำหน้าที่เหมือนกฎในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

2.1 สิทธิความเป็นส่วนตัวตามหลักสิทธิมนุษยชน

“สิทธิความเป็นส่วนตัว” (Right to Privacy) เป็นแนวความคิดแบบปัจเจกชนนิยม²⁰ (Individualism) ที่มีความเห็นว่าแต่ละคนนั้นมีพลังของตัวเองพลังนั้นคือพลังทางความคิดที่คิดว่าตนสามารถกำหนดวิถีชีวิตของตนไปในทางไหนก็ได้ได้อย่างอิสระทำให้เกิดการเรียกร้องสิทธิ การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลขึ้นมานั้นที่จริงสิทธินี้ก็เป็น “สิทธิตามธรรมชาติ” (Natural Right) และสิทธินั้นก็ได้รับการพัฒนารับรองสิทธิ ตามกฎหมายธรรมชาติ (Natural Law)²¹ ซึ่งมีรากฐานทางความคิดมาจากสโตอิก (Stoic)

สโตอิก (Stoic) นั้นเชื่อว่ามนุษย์ในสภาวะธรรมชาติสมบูรณ์นั้นเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามอุดมคติของตนเองและการที่มนุษย์จะอยู่ในสภาวะที่สมบูรณ์ได้จึงต้องมีความเป็นตัวเองและดำรงชีพอย่างมีเหตุผล ความมีเหตุผลนั้นจะทำให้มนุษย์แยกแยะความดี ความชั่วได้ นั่นคือแก่นชีวิตแท้ ๆ

¹⁹ จาก *กฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน (Law and ethics of mass communication)* (พิมพ์ครั้งที่ 4), (น.406-407), โดย วิชัย ศรีรัตน์, 2529, เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายสิทธิมนุษยชน, กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

²⁰ จาก กุลพล พลวัน, *อ่าวแล้วเชิงอรรถที่ 17* (น.21).

²¹ จาก กุลพล พลวัน, *อ่าวแล้วเชิงอรรถที่ 17* (น.25).

ของมนุษย์ที่ทำให้มนุษย์นั้นมีความแตกต่างจากสัตว์อื่น ๆ ซึ่งเป็นพรสวรรค์ที่มีเฉพาะมนุษย์เท่านั้น ดังนั้น ปัจเจกชนจึงมี “สิทธิตามธรรมชาติ” (Natural Rights) ในฐานะที่เกิดมาเป็นมนุษย์²²

“สิทธิตามธรรมชาติ” (Natural Rights) ว่าด้วยสิทธิความเป็นส่วนตัวของเอกชนนั้นเกิดขึ้นพร้อมกับสภาพบุคคลหรือที่มนุษย์แต่ละคนมีสิทธิในการที่จะใช้อำนาจของตนตามเจตนาเพื่อรักษาชีวิตและเพื่อกระทำสิ่งต่าง ๆ จากการตัดสินใจให้เหตุผลของตนเองว่าเป็นสิ่งที่ตนเองเห็นว่าเป็นวิธีที่เหมาะสมและหากมีการก้าวล่วงซึ่งสิทธิส่วนตัวย่อมเป็นการหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้²³

ในสมัยกรีก (Greek) และ โรมัน (Roma) จะใช้สิทธิตามธรรมชาติในการขึ้นกล่าวอ้างเพื่อที่จะจำกัดการที่รัฐใช้อำนาจหรือผู้ที่มีอำนาจปกครองนั้นใช้อำนาจกับผู้ที่อยู่ใต้บังคับให้เป็นไปอย่างยุติธรรม ถูกต้อง และแสดงถึงหลักแห่งธรรม²⁴ อันสะท้อนได้ถึงการตื่นตัวในการที่รัฐหรือผู้ที่มีอำนาจปกครองจะต้องเคารพสิทธิความเป็นส่วนตัว (Right to Privacy) ของเอกชนที่พึงระวังว่าจะกระทำละเมิดโดยมิชอบไม่ได้ โดยสมัยดังกล่าวนี้มิได้มุ่งเน้นการอ้างสิทธิความเป็นส่วนตัวระหว่างเอกชนด้วยกันเอง แต่ต่อมาได้ปรากฏในการจัดทำข้อตกลงระหว่างประชาชนกับรัฐหรือผู้ที่มีอำนาจปกครองในรูปแบบที่มีเอกสารรับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่สำคัญ²⁵ ฉบับคือ

- 1) มหากฎบัตรแมกนาคาร์ตาในประเทศอังกฤษ (Magna Carta) หรือ The Great Charter
- 2) คำประกาศอิสรภาพของประเทศสหรัฐอเมริกา (The declaration of Independence)
- 3) คำประกาศว่าด้วยสิทธิของมนุษย์ชนและพลเมืองของสาธารณรัฐฝรั่งเศส (The Declaration of the Rights of Man and Citizen)

พื้นฐานของแนวคิดของสิทธิตามธรรมชาตินั้น จึงเป็นการพัฒนาการขึ้นตามลำดับยุคสมัยต่อไป พัฒนาจนมาถึงการเป็นสิทธิความเป็นส่วนตัว และแบ่งยุคสมัยได้ดังนี้

2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องสิทธิสมัยกรีก

เพลโต (Plato) เป็นนักปราชญ์ในสมัยกรีก (Greek) ที่แยกองค์ประกอบในตัวของมนุษย์ออกเป็นรูปธรรม (Empirie) คือ ร่างกายและส่วนที่เป็นนามธรรม (Idea) คือ วิญญาณ

²² จาก การพัฒนากฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัว (วิทยานิพนธ์), โดย นพมาศ เกิดวิชัย, 2557, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต.

²³ จาก นพมาศ เกิดวิชัย, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 22 (น.17).

²⁴ จาก กฎหมายสิทธิมนุษยชน (น.1), โดย วีระ โลจายะ, 2524, กรุงเทพฯ: วิคตอรีการพิมพ์.

²⁵ จาก กุลพล พลวัน, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 17 (น.27).

หรือจิตของมนุษย์ซึ่งกฎหมายนั้นได้บัญญัติขึ้นเพื่อที่จะกำหนดสิทธิและหน้าที่ซึ่งในความเป็นจริงนั้นการบัญญัติเพื่อที่จะมาให้ใช้กับทั้งหมดแล้วจะหยาบเกินไปกับมนุษย์ที่มีความซับซ้อนในเผ่าพันธุ์จึงมีเพียง “กฎหมายธรรมชาติ” (Natural Law) ที่มีลักษณะเป็นศีลธรรมที่มนุษย์สามารถจะมีสำนึกรู้ได้เอง²⁶

แนวคิดของเพลโต (Plato) นั้นถือว่าเป็นการสนับสนุนอย่างยิ่งในเรื่องการรู้สำนึกของมนุษย์ว่าตนเองมีสิทธิในส่วนของตนเพียงเท่าใดนั่นคือเป็นธรรมชาติของมนุษย์

อริสโตเติล (Aristotle) นักปราชญ์อีกคนหนึ่งที่เห็นด้วยกับความคิดของเพลโต (Plato) แต่ยังมีความคิดเนที่เพิ่มเติมจากเพลโตคือต้องมีกฎหมายที่กำหนดความยุติธรรมที่มีมาโดยธรรมชาติด้วย มนุษย์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติและธรรมชาติได้ให้การให้เหตุผลมาแก่มนุษย์ที่ต่างจากสัตว์โลกอื่น ๆ²⁷ จึงต้องมีการระลึกถึงสิทธิที่ตนพึงมีรู้ว่าตนเองนั้นมีขอบเขตเพียงใดในการใช้สิทธิตามธรรมชาติ²⁸

แนวความคิดของอริสโตเติลสะท้อนมุมมองที่เห็นถึงสิทธิของบุคคลหนึ่ง ๆ ที่จะไม่ถูกละเมิดหรือก้าวล่วงซึ่งรวมไปถึงสิทธิความเป็นส่วนตัวด้วยเพราะมนุษย์นั้นมีสิ่งพึงระลึกโดยธรรมชาติว่าตนมีขอบเขตเพียงใด

กล่าวได้ว่า เพลโต และ อริสโตเติล เป็นนักปราชญ์รุ่นแรกที่คำนึงถึง “สิทธิตามธรรมชาติ” ว่าเป็นเหมือนกฎพื้นฐานที่มนุษย์จะต้องปฏิบัติตามให้สอดคล้องและการที่มนุษย์ทุกคนปฏิบัติตามสิทธิของตนเองจะทำให้ไม่เกิดการไปละเมิดกระทบสิทธิของผู้อื่นซึ่งเป็นผลที่ทำให้สิทธิความเป็นส่วนตัวนั้นได้รับการคุ้มครองด้วย

2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องสิทธิสมัยโรมัน

แม้ว่ากรีก (Greek) นั้นเสื่อมความเจริญลงแล้วแต่นักปราชญ์ชาวโรมัน (Roma) ยังคงได้รับอิทธิพลแนวความคิดในเรื่อง “สิทธิตามธรรมชาติ” (Natural Rights) อยู่และนำไป

²⁶ จาก เพลโตและปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรม, โดย พินิจ รัตนกุล, 2515, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

²⁷ จาก นิติปรัชญา (น.98), โดย ปรีดี เกษมทรัพย์, 2555, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

²⁸ จาก นิติปรัชญา ทฤษฎีกฎหมายธรรมชาติ ทฤษฎีกฎหมายบ้างเมือง และนิติปรัชญาไทย (น.24), โดย พิชัย ไชยแสงสุขกุล, 2533, กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนสามเจริญพาณิชย์.

พัฒนาขึ้นในเรื่องแนวความคิดเรื่อง “กฎหมายธรรมชาติ” (Natural Law)²⁹ เพื่อรองรับสิทธิธรรมชาติที่ตามมา

ซีเซโร (Cicero) นักปราชญ์ชาวโรมัน (Roma) ได้กล่าวถึงกฎหมายธรรมชาติ (Natural Law) ที่รับรองสิทธิธรรมชาติ (Natural Rights)³⁰ ไว้ว่า

กฎหมายที่แท้จริงคือเหตุผลที่ถูกต้องสอดคล้องกับธรรมชาติแผ่ซ่านไปในทุกสิ่งทุกอย่าง สม่่าเสมอเป็นนิรันดร์ ก่อให้เกิดหน้าที่ที่จะต้องกระทำโดยคำสั่ง หรือห้ามมิให้กระทำ ความชั่วโดยข้อห้ามเป็นหน้าที่อันศักดิ์สิทธิ์ที่จะต้องไม่บัญญัติกฎหมายให้ขัดแย้งกับกฎหมายนี้เราไม่อาจยกเลิกหรือทำให้กฎหมายนี้เสื่อมทรามลงได้อันที่จริงแล้วไม่ว่าวุฒิสภาหรือประชาชนก็ไม่มีอำนาจที่จะปลดปล่อยเราให้พ้นจากกฎหมายนี้และเราไม่จำเป็นต้องฟังบุคคลอื่นหรือสิ่งอื่นใดนอกจากตัวเราที่จะเป็นผู้แสดงออกว่ากฎหมายนั้นเป็นอย่างใด หรือตีความว่ากฎหมายนั้นมีความหมายอย่างไร กฎหมายนี้จะไม่เป็นอย่างหนึ่งที่กรุงโรมและเป็นอีกอย่างหนึ่งที่กรุงเอเธนส์เป็นอย่างหนึ่งในสมัยนี้ แต่เป็นอีกอย่างหนึ่งในสมัยต่อมา แต่จะเป็นกฎหมายอันหนึ่งอันเดียวชั่วนิรันดร์ ไม่เปลี่ยนแปลงและผูกพัน บังคับทุกเชื้อชาติ ทุกภาษา และทุกยุคทุกสมัย³¹

จากคำกล่าวของซีเซโร (Cicero) แปลความหมายได้ว่า กฎหมายที่แท้จริงนั้นคือเหตุผล ที่ถูกและเป็นไปตามธรรมชาติไม่อาจที่จะเปลี่ยนแปลงได้และมีอยู่ชั่วนิรันดร์³² ดังนั้นสิทธิความเป็นส่วนตัว และสิทธิตามธรรมชาติจึงเป็นสิทธิที่จะคงอยู่ไปตลอดและพึงจะได้รับความคุ้มครอง

2.1.3 แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องสิทธิสมัยกลางและสมัยฟื้นฟู

²⁹ กฎหมายธรรมชาติ (Natural Law) นั้นเชื่อว่ากฎหมายที่บุคคลอ้างว่ามีอยู่ตามธรรมชาติ คือเกิดขึ้นเองโดยมนุษย์มิได้เป็นผู้สร้างขึ้น เป็นกฎหมายที่อยู่เหนือรัฐและใช้ได้โดยไม่จำกัดกาลเทศะ

³⁰ จาก ปรีดี เกษมทรัพย์, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 27* (น.329–330).

³¹ *True law is right reason, harmonious with nature, diffused among all, constant, eternal. A law which calls to duty by its commands, and restrains from evil by its prohibition... It is a sacred obligation not to attempt to legislate in contradiction to this law, nor may it derogated from nor abrogated, In deed by neither the Senate nor the people can we be released from this law, nor does it require any but oneself to be its expositor or interpreter, nor is it one law at Rome and another at Athen one now and another at a time, but one eternal and unchangeable binding all nations through all times...* จาก นพมาศ เกิดวิชัย, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 22* (น.19).

³² จาก กุลพล พลวัน, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 17* (น.27).

ยุคที่สิทธินั้นมีการพัฒนาของ “สิทธิตามธรรมชาติ” โดยมีการพิจารณาที่สำคัญคือ แห่งของ “ปัจเจกชน” หรือส่วนของเอกชนมากขึ้นคือในเรื่องความสัมพันธ์ของเอกชนกับรัฐต่างฝ่าย ต่างมีสัญญาทางสังคมที่จะต้องบังคับสิทธิซึ่งกันและกันและหากมีการละเมิดสัญญานั้นจะก่อให้เกิด ความรับผิดชอบระหว่างกันขึ้น โดยที่จะเน้นชัดไปที่เรื่องของสิทธิความเป็นส่วนตัวของแต่ละบุคคลเป็น หลักที่รัฐจะเข้ามาละเมิดสิทธินั้นไม่ได้ หรือการที่รัฐจะละเมิดสิทธินั้นก็ต้องมีเหตุผลเพียงพอซึ่งเป็นการ ใช้เหตุผลขั้นพื้นฐานอธิบายแก่เอกชน³³

ในสมัยกลางและสมัยฟื้นฟู (5AD-16AD) นักปราชญ์ได้มีแนวความคิดไปใน แนวทางเดียวกันว่ากฎหมายนั้นไม่จำเป็นต้องบัญญัติขึ้นให้ชัดเป็นกฎหมายบ้านเมือง (Positive Law) เพราะว่ายังมีเกณฑ์อื่นที่ไม่จำเป็นต้องบัญญัติขึ้นแต่ว่ามนุษย์ผู้ซึ่งมีการแยกแยะและรู้ได้ซึ่ง สิทธิและหน้าที่ตนเองจะสามารถรู้ได้ด้วยเหตุผลนั้นคือการปรับใช้กฎหมายธรรมชาติโดย นักปราชญ์ที่สำคัญ ได้แก่ โทมัส อไควนัส (Thomas Aquinas) จอห์น ล็อก (John Locke) มองเตสกีเออ (Montesquieu) จัง จัก รูสโซ (Jean Jacque Rousseau) เป็นต้น³⁴

นายเบนจามิน นาธาน คาร์โดโซ (Benjamin Nathan Cardozo)³⁵ ผู้พิพากษาชาว อเมริกัน ได้กล่าวไว้ว่า

กฎหมายธรรมชาติเข้าใจได้ว่าหมายถึงบางอย่างที่จะคงอยู่เป็นนิรันดร์ แต่จะไม่ได้เป็นการไป ครอบงำหรือลบล้างกฎหมายของบ้านเมืองเพียงแต่ได้บรรจุลงในกฎหมายบ้านเมืองที่บัญญัติขึ้นและ ผู้พิพากษาอยู่ภายใต้การกระทำหน้าที่ในข้อจำกัดแห่งอำนาจที่เปลี่ยนแปลงไปหน้าที่นั้นประกอบ ไปด้วยความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายและศีลธรรมระหว่างคำสอนในทางนิติวิทยาและเหตุผลกับ ความรู้สึกผิดชอบ...

แม้ในสมัยกลางและสมัยฟื้นฟู (5AD-16AD) จะยังคงเน้นในเรื่องสิทธิความเป็น ส่วนตัว (Right to Privacy) ที่รัฐจะละเมิดไม่ได้แต่ในยุคนี้เน้นแนวความคิดของกฎหมายธรรมชาติอยู่ ในยุคฟื้นฟูจึงมีการเริ่มต้นตัวในระดับปัจเจกชนหรือเอกชนมากขึ้น ซึ่งเป็นการหวงแหนซึ่งสิทธิ

³³ จาก การศึกษาสิทธิและหน้าที่ในประเทศไทย (น.225), โดย วิฑิต มั่นตาภรณ์, 2535, กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

³⁴ จาก นพมาศ เกิดวิชัย, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 22 (น.20).

³⁵ From *The Great Legal Philosophers* (p.526), by Clarence Morris, 1959, University of Pennsylvania Press

ความเป็นส่วนตัวของตนเองที่จะมิให้ใครมาล่วงละเมิดสิทธินั้นได้ในฐานะที่เป็นสิทธิตาม
 ธรรมชาติ³⁶

2.1.4 แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องสิทธิสมัยปัจจุบัน ค.ศ. 1901 – 2000

ในสมัยนี้นั้นได้มีการให้ความสำคัญถึงจุดอ่อนของกฎหมายธรรมชาติ ที่ไม่มีความ
 ชัดเจนแน่นอนในการรับรองสิทธิ³⁷ แต่ยังคงที่จะเชื่อว่าสิทธิตามธรรมชาตินั้นดีที่สุดใน
 โดย นายสแตม
 เลอร์ (Stammler) นักปราชญ์ในสมัยนี้ได้ทำการอธิบายว่า “ที่ไม่แน่นอนนั้นแท้จริงเป็นความ
 ยุติธรรมที่เป็น (โดย) ความกลมกลืนกันอย่างมีความสมบูรณ์ระหว่างเอกชนกับสังคม” ดังนั้นจึงมีการ
 นำกฎหมายธรรมชาติให้มีความสำคัญกับเอกสารคุ้มครองสิทธิของเอกชน ซึ่งเป็นการแสดงออกถึง
 ความคิดว่ากฎหมายธรรมชาติที่แสดงออกในรูปของสิทธินั้นให้ชัดเจนขึ้นกว่าเดิม³⁸ เช่น

- 1) English Bill of Right 1687
- 2) คำประกาศอิสรภาพของประเทศสหรัฐอเมริกา (The declaration of Independence)
- 3) คำประกาศว่าด้วยสิทธิของมนุษยชนและพลเมืองของสาธารณรัฐฝรั่งเศส (The Declaration of the Rights of Man and Citizen)

4) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights)

โดยสิทธิดังกล่าวนี้เรียกว่า สิทธิมนุษยชน (Human Right) แม้ไม่มีความหมาย
 เจาะจงแต่สำหรับข้อความที่ได้กำหนดไว้ในเอกสารสิทธิดังกล่าวอันเป็นสิทธิมนุษยชน แต่ก็ได้รับ
 การยอมรับและบ่งชี้ในตัวของมันเองว่านั่นคือสิทธิที่เป็นขั้นต่ำสุดของสิทธิที่มนุษย์ควรจะได้รับ
 แสดงให้เห็นถึงว่า สิทธิความเป็นส่วนตัว (Right to Privacy) เป็นสิทธิตามธรรมชาติและย่อมจะเป็น
 สิทธิมนุษยชนอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ต่ำที่สุดที่มนุษย์พึงจะมีและได้รับความคุ้มครองเห็นชัดเจน
 ได้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) และกติกา

³⁶ จาก นพมาศ เกิดวิชัย, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 22* (น.21).

³⁷ จาก นพมาศ เกิดวิชัย, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 22* (น.21).

³⁸ จาก สิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (น.65), โดย จรัญ โฆษณานันท์, 2528, *วารสารกฎหมาย, 10*(12), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่ง(พลเมือง)และสิทธิทางการเมือง (International covenant on Civil and Political Rights) ที่มีการบัญญัติรับรองสิทธิความเป็นส่วนตัวไว้อย่างชัดเจน³⁹

กล่าวโดยสรุปคือ แนวความคิดเรื่องสิทธิความเป็นส่วนตัว (Right to Privacy) พัฒนามาจากแนวความคิดเรื่องสิทธิตามธรรมชาติ (Natural Rights) อันเป็นสิทธิตามกฎหมายธรรมชาติ (Natural Law) ซึ่งไม่ว่าจะบัญญัติเป็นกฎหมายหรือไม่นั้น แต่สิทธินั้นมีอยู่แน่นอน ซึ่งเป็นสิทธิที่ติดตัวบุคคลมาแต่กำเนิด ความมีอยู่ของสิทธิความเป็นส่วนตัวนั้นคือสิทธิที่ควบคู่กับมนุษย์ ส่วนในอีกนัยหนึ่งนั้นการบัญญัติกฎหมายนั้นเป็นเพียงการทำให้ชัดเจนยิ่งขึ้น แต่การไม่มีบัญญัติดังกล่าว ก็มีอาจทำให้สิทธินั้นหายไปแต่ไม่ได้รับความคุ้มครอง ฉะนั้นสิทธิตามธรรมชาติที่ทุกคนพึงมีจึงเป็นสิทธิที่ไม่ต้องกระทำการใด ๆ เพื่อให้ได้มา และไม่จำเป็นต้องมีบทบัญญัติรับรองความคุ้มครอง⁴⁰

เมื่อพบว่าจุดอ่อนของกฎหมายธรรมชาตินั้นคือการไม่แน่นอนไม่มีการรับรองสิทธิ จึงมีการนำกฎหมายธรรมชาติมาบัญญัติในเอกสารคุ้มครองสิทธิเพื่อพัฒนาให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น จนมาถึงในยุคปัจจุบัน สังคมมีการเปลี่ยนแปลงบริบทต่าง ๆ ในสังคมเปลี่ยนแปลงไปจึงต้องมีสิ่งที่น่าสนใจที่นำมามีคตินั้นก็คือบทบัญญัติของกฎหมาย ที่มีความแน่นอนและบังคับใช้กันทั่วกำหนดไว้เรื่องใดกระทำไม่ได้เรื่องใดกระทำไม่ได้เรื่องใดไม่มีบัญญัติกฎหมายไว้ชัดเจนจึงถือว่าไม่ได้รับการรับรองคุ้มครอง แม้ว่าเรื่องนั้น ๆ จะเป็นสิทธิตามธรรมชาติก็ตาม⁴¹

2.1.5 สิทธิความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับการคุ้มครองเกียรติยศ ชื่อเสียง

สิทธิการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวในเรื่อง เกียรติยศ ชื่อเสียงนั้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้มีการคุ้มครองอยู่ใน มาตรา 32 บัญญัติว่า

“บุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว

การกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิของบุคคลตามวรรคหนึ่งหรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใด ๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ที่ตราขึ้นเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ”

³⁹ จาก จรัญ โฆษณานันท์, *อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 38* (น.67).

⁴⁰ จาก นพมาศ เกิดวิชัย, *อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 22* (น.22).

⁴¹ จาก นพมาศ เกิดวิชัย, *อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 22* (น.23).

สังคมไทยในปัจจุบันได้เริ่มมีการกล่าวอ้างถึง “สิทธิในความเป็นส่วนตัว” กันบ่อยครั้ง อาทิ การจัดทำพาสปอร์ตแบบใหม่ที่เรียกกันว่า “อี – พาสปอร์ต” จะฝังไมโครชิปบรรจุข้อมูลส่วนตัวของผู้เดินทางอย่างละเอียด การจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์หรือสมาร์ทการ์ด ซึ่งได้ทราบว่าจะบรรจุข้อมูลรวมทั้งลายนิ้วมือ ภาพใบหน้าทุกมุม ข้อมูลเกี่ยวกับการตรวจสอบสุขภาพ หมู่เลือดรวมทั้งลายพิมพ์ดี เอ็น เอ ฯลฯ การกำหนดให้ผู้ที่ซื้อโทรศัพท์มือถือแบบเติมเงินหรือซิมการ์ดต้องแสดงตนก่อนซื้อ การแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับบัตรเครดิตไปยังหน่วยงานกลางตามกฎหมาย ฯลฯ ซึ่งมีผู้คัดค้านว่าการจัดเก็บหรือแจ้งข้อมูลดังกล่าวอาจมีผลกระทบต่อสิทธิในความเป็นส่วนตัวของบุคคลมากเกินไป⁴²

สิทธิในความเป็นส่วนตัว (Right of Privacy) ในทางวิชาการหมายความว่าสิทธิที่จะอยู่ตามลำพัง (to be let alone) โดยปลอดจากการแทรกสอดในความเป็นอยู่ส่วนตัว ซึ่งเป็นสิทธิที่ในต่างประเทศต่างให้ความสำคัญในสิทธินี้มาอย่างช้านาน การสอดแทรกสิทธิความเป็นส่วนตัวนั้นอาจทำให้ บุคคลนั้นได้รับความอับอาย หรือเดือดร้อน หรือได้รับความรำคาญ หรือนำภาพหรือชื่อไปใช้ประโยชน์ไปใช้ในการหาประโยชน์โดยมิชอบ⁴³

ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีข้อตกลงระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติอีกหลายฉบับ และบางฉบับได้บัญญัติถึงการคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวที่ประเทศไทยต้องปฏิบัติตามพันธกรณีด้วย เช่น กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ข้อ 17 บัญญัติว่า

“1. บุคคลจะถูกแทรกแซงความเป็นส่วนตัว ครอบครัวยุติธรรมหรือการติดต่อสื่อสาร โดยพลการหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายมิได้

2. บุคคลมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายมิให้ถูกแทรกแซงหรือลบลู่
เช่นว่านั้น”

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 ข้อ 16 บัญญัติว่า

⁴² จาก สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวกับการคุ้มครองตามกฎหมายไทย, โดย กุลพล พลวัน, 2559, สืบค้นจาก <http://www.stat.ago.go.th/บทความลงเว็บ/บทที่%2016.htm>

⁴³ จาก สิทธิส่วนบุคคลกับการคุ้มครองตามกฎหมาย (น.78), โดย วณิดา แสงสารพันธ์, 2550, สืบค้นจาก https://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/april_june_08/pdf/EXECUTIVE%20JOURNAL28_2_80-83.pdf

“1. เด็กจะไม่ถูกแทรกแซงโดยพลการหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายในความเป็นส่วนตัว ครอบครัว บ้านหรือหนังสือโต้ตอบ รวมทั้งจะไม่ถูกระงับโดยมิชอบต่อเกียรติและชื่อเสียง

2. เด็กมีสิทธิได้รับการคุ้มครองทางกฎหมายจากการแทรกแซงหรือการกระทำดังกล่าว”

ซึ่งการกระทำดังกล่าวอาจเป็นการละเมิดโดยเอกชนด้วยตนเองหรือเป็นฝ่ายรัฐที่ได้กระทำต่อเอกชนและทางปฏิบัตินั้นการเกิดการละเมิดมีแนวโน้มในการเพิ่มขึ้นทุกปี ๆ

การละเมิดนั้นกระทำโดยเอกชนนั้นมีหลายวิธีเช่น การเก็บข้อมูลเพื่อในทางธุรกิจของตน การหลอกลวง การเลี้ยงต้อนรับให้บริการแก่ลูกค้า การเก็บข้อมูลของลูกค้าโดยสถาบันทางการเงิน ข้อมูลการตรวจร่างกายหรือการรักษาของแพทย์ การดำเนินธุรกิจของธุรกิจนักสืบเอกชนที่มุ่งไปในเรื่องติดตามสืบเสาะเรื่องส่วนตัวของบุคคลเป้าหมายเพื่อใช้ในการฟ้องคดีผู้สาว การนำภาพหรือชื่อบุคคลไปใช้ประโยชน์แสวงหากำไรทางการค้า ซึ่งมีใช้การกระทำผิดฐานละเมิดลิขสิทธิ์หรือละเมิดเครื่องหมายการค้า การเก็บข้อมูลของลูกค้าโดยบริษัทประกันชีวิต⁴⁴

การละเมิดโดยรัฐนั้นอาจเกิดขึ้นได้จากการที่กระทำการในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐและไปละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวได้ เช่นเดียวกับประชาชนละเมิดกันเอง เช่น การดักฟังทางโทรศัพท์ การสะกดรอย การถ่ายภาพ การบันทึกเสียง การเก็บข้อมูลส่วนบุคคลทั้งเพื่อใช้ในการบริหารรัฐกิจทั่วไป เช่น ข้อมูลของผู้เสียหายตามประมวลรัษฎากร ข้อมูลสถิติตามกฎหมายสถิติแห่งชาติ การเก็บข้อมูลเพื่อการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทั่วไป การป้องกันปราบปรามการก่อการร้าย การค้ายาเสพติด การฟอกเงิน องค์การอาชญากรรม การรักษาความมั่นคงภายในและภายนอกประเทศ⁴⁵

แต่โดยที่ประเทศไทยใช้ระบบประมวลกฎหมาย ดังนั้น ทุกฝ่ายรวมทั้งศาลจะต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยเคร่งครัด ศาลไทยจึงไม่อาจใช้ดุลพินิจสั่งให้จำเลยกระทำหรืองดเว้นกระทำการได้อย่างกว้างขวางเหมือนศาลอังกฤษหรือสหรัฐอเมริกา ซึ่งใช้กฎหมายระบบคอมมอนลอว์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทยไม่มีระบบให้จำเลยจ่ายสินไหมทดแทนในทางแพ่งเพื่อเป็นการลงโทษเหมือนสหรัฐอเมริกา ดังนั้นในทางปฏิบัติฝ่ายผู้เสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิมักจะฟ้องเรียกค่าเสียหายจำนวนสูงมาก แต่ประมวลกฎหมายแพ่ง ฯ มาตรา 438 วรรคแรกบัญญัติว่า “ค่า

⁴⁴ จาก วนิดา แสงสารพันธ์ , *อ้าวแล้วเชิงอรรถที่ 43*, (น.79).

⁴⁵ จาก วนิดา แสงสารพันธ์ , *อ้าวแล้วเชิงอรรถที่ 43*, (น.80).

สินไหมทดแทนจะพึงใช้โดยสถานใด เพียงใดนั้น ให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด” ศาลไทยจึงมักพิพากษาให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้ถูกละเมิดสิทธิตามที่ศาลเห็นสมควรซึ่งมีจำนวนไม่มากนักเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนเงินในคำฟ้องขอเรียกค่าสินไหมทดแทนที่โจทก์ตั้งไว้⁴⁶

กล่าวโดยสรุปดังนั้นการคุ้มครองสิทธิของประชาชนในการปกป้องการละเมิดสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวจึงเป็นปัญหาที่ยังคงเกิดขึ้นอยู่เรื่อยมาหากมาตรการการป้องกันอ่อนแอเกินไปหรือไม่สามารถที่จะเป็นหลักประกัน หรือ อุดช่องโหว่ตรงนี้ได้ด้วยความชัดเจนของตัวบทกฎหมายที่จะมุ่งคุ้มครองโดยตรงเกี่ยวกับเรื่องสิทธิความเป็นส่วนนี้จึงเป็นหลักการสำคัญต่อเรื่องการเผยแพร่แถลงข่าวต่อสาธารณชนอย่างยิ่งเพื่อคุ้มครองสิทธินี้

2.1.6 สิทธิความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับเสรีภาพในการสื่อสาร

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 36 มีการรับรองสิทธิเสรีภาพในการสื่อสารไว้ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสรีภาพติดต่อถึงกันไม่ว่าทางใด ๆ

การตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยข้อมูลที่บุคคลสื่อสารถึงกันรวมทั้งกระทำด้วยประการใด ๆ เพื่อให้ล่วงรู้หรือได้มาซึ่งข้อมูลที่บุคคลสื่อสารถึงกันจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ”

ซึ่งเป็นหลักที่สอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยเรื่องมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) ที่ประเทศไทยเองนั้นก็เป็น 1 ใน 48 ประเทศแรกที่ยอมรับในนั้น ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส ในวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2491 (ค.ศ. 1948)⁴⁷ ใน “ข้อ 19 บุคคลมีสิทธิในเสรีภาพแห่งความเห็นและการแสดงออกทั้งนี้ สิทธินี้รวมถึงอิสรภาพที่จะถือเอาความเห็นโดยปราศจากการแทรกแซง และที่จะแสวงหา รับ และส่งข้อมูลข่าวสารและข้อคิดผ่านสื่อใดและโดยไม่คำนึงถึงพรมแดน”⁴⁸

⁴⁶ จาก สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวกับการคุ้มครองตามกฎหมายไทย, โดย กุลพล พลวัน, 2559, สืบค้นจาก <http://www.stat.ago.go.th/บทความลงเว็บ/บทที่%2016.htm>

⁴⁷ จาก ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน, โดย กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ, 2551, สืบค้นจาก <http://humanrights.mfa.go.th/upload/pdf/udhr-th-en.pdf>

⁴⁸ Universal Declaration of Human Rights

ตามที่กล่าวมาข้างต้นนั้น สิทธิที่บุคคลทุกคนพึงมีในการรับรู้ข่าวสารและแจกจ่ายข่าวสารนั้นเรียกว่า สิทธิที่จะรับรู้ (Right to Know) หรือสิทธิในข่าวสาร (Information Right) แต่ในโลกแห่งความเป็นจริงแล้วนั้นสิทธิที่จะรับรู้ถึงข่าวสาร แสวงหา หรือส่งข้อมูลข่าวสารนั้นไม่เท่าเทียมกัน ที่มีบุคคลที่ได้รับรับรู้และส่งต่อกระจายข่าวสารมากกว่า และอีกฝ่ายผู้ซึ่งรอคอยเพียงอย่างเดียวไม่มีโอกาสที่จะแสวงหาเท่ากับฝ่ายแรก ปรัชญาการเช่นนี้เป็นไปตามปฏิญญาสากลในข้อ 19 ที่บุคคลต้องได้รับอย่างเท่าเทียมกันจึงมีนักคิดและสถาบันต่าง ๆ วิจัยดังนี้⁴⁹

Jean d' Arcy (Arcy,1969) เป็นบุคคลแรกที่นำเสนอแนวคิด “สิทธิการสื่อสาร” โดยการเปรียบเทียบให้เห็นข้อแตกต่างระหว่าง สิทธิการสื่อสาร (Right to Communication) และ สิทธิด้านข่าว (Right to Information) สิทธิในด้านข่าวนั้นคือ สิทธิที่บุคคลทุกคนจะรับทราบถึงข่าวเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม โดยที่การแทรกแซงจากเจ้าหน้าที่ที่ไม่สามารถกระทำได้ ส่วนสิทธิการที่จะสื่อสารนั้นเป็นการครอบคลุมสิทธิที่กว้างกว่า ซึ่งเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ ในกระบวนการสื่อสารรวมถึงการใช้สื่อสารณะทุกอย่างในการถ่ายทอด แสดงความคิดเห็น แสดงทัศนคติ แสดงถึงปัญหาที่มี สิทธิในการสื่อสารจึงเป็นการคุ้มครองกว้างกว่าสิทธิด้านข่าวมาก

ต่อมา Rene Cassin (Cassin,1975) ได้พยายามที่จะเชื่อมโยงบทบัญญัติข้อ 19 กับ 20 ของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนั้นบ่งชี้ว่า การที่คนเรามีสิทธิในการสื่อสารก็อาจจะมีสิทธิที่จะไม่สื่อสารด้วยเช่นกันซึ่งเชื่อมโยงไปยังแนวคิดการคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัว และยังเสนอในเรื่องการมีส่วนร่วมในกระบวนการสื่อ

ค.ศ. 1975 UNESCO มีการสำรวจกลุ่มสมาชิกองค์กรระหว่างประเทศในประเด็นเรื่องการสิทธิสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับองค์กรวิชาชีพ แนวคิดเรื่องสิทธิการสื่อสารนั้นเกี่ยวข้องไปถึงปัญหามากมาย และมีความหมายที่แตกต่างกันไปในสังคมแต่ละที่ สิทธิการสื่อสารนั้นสามารถที่จะนำไปประยุกต์ใช้ได้ ในองค์กรที่เกี่ยวข้อง รัฐ สื่อมวลชน ชุมชน สิทธินี้อาจจะวิวัฒนาการมาจากสภาพในสังคม รัฐธรรมนูญ กฎหมาย ศาสนา วัฒนธรรม หรือระเบียบของรัฐองค์กรต่าง ๆ ดังนั้นสิทธินี้ย่อมมีหน้าที่และความรับผิดชอบควบคู่ไปด้วย⁵⁰

Article 19 Everyone has the right to freedom of opinion and expression; this right includes freedom to hold opinions without interference and to seek, receive and impart information and ideas through any media and regardless of frontiers.

⁴⁹ จาก *หลักสิทธิมนุษยชนกับเสรีภาพในการสื่อสารผ่านโซเชี่ยลมีเดีย* (น.6), โดย สมชัย เลิศสุทธิวงค์, 2560, สืบค้นจาก https://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/ewt_dl_link.php?nid=9622

⁵⁰ จาก สมชัย เลิศสุทธิวงค์, *อ้าวแล้วเชิงอรรถที่ 49*, (น.7).

L.S. Harm (Harm,1978) ศาสตราจารย์ทางด้านการศึกษาแห่งมหาวิทยาลัย Hawaii ผู้บุกเบิก การค้นคว้าวิจัยสิทธิการสื่อสาร มีความเห็นว่าสิทธิตามปฎิญาสากลข้อ 19 เกี่ยวกับเรื่องสิทธิการสื่อสารนั้นแทบสามารถที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในปัจจุบันได้ยาก และได้กล่าวว่า “ทุกคนมีสิทธิในการสื่อสารแต่ไม่ได้จำกัดเฉพาะสิทธิในการมีส่วนร่วมสิทธิในด้านข่าวสาร และสิทธิในการรักษาไว้ซึ่งสิทธิในเรื่องส่วนตัว การบรรลุถึงสิทธิการสื่อสารดังกล่าวต้องอาศัยความพร้อมด้านทรัพยากรการสื่อสาร”

Jim Richstad (Richstad,1977) แห่งสถาบัน East & West Communication Richstad เห็นว่า “สิทธิการสื่อสารนั้นที่สำคัญ ๆ ได้แก่ สิทธิในเรื่องส่วนตัว สิทธิในการเข้าถึงและมีส่วนร่วม รวมถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรมและมีความรับผิดชอบ”

Sean McBride (McBride,1980) มองเน้น ไปถึง “สิทธิในการสื่อสารนั้นเป็นกระบวนการสองที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องและเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยทุกคนมีสิทธิที่จะมีส่วนร่วม สิทธิที่จะสอบถาม บอกล่า และรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ รวมไปถึงสิทธิที่จะเข้าชุมนุม อภิปราย สิทธิความเป็นส่วนตัว ควรจะต้องมีทรัพยากรในการสื่อสารมากเพียงพอ และศึกษาเรื่องสิทธิอย่างจริงจังโดยควบคู่กับการพัฒนาสังคมประชาธิปไตยด้วย”

กล่าวโดยสรุปสิทธิการสื่อสารนั้นประกอบด้วย 3 สิ่ง คือ สิทธิในข่าวสาร (Information Right) สิทธิในการมีส่วนร่วมหรือการอยู่ร่วมกันและการสมาคม (Association Right) สิทธิความเป็นส่วนตัวหรือวัฒนธรรม (Right to Privacy and Cultural Projection)⁵¹

กล่าวโดยสรุปได้ว่าดังนั้นหากไม่มีบทบัญญัติกฎหมายรับรองสิทธิความเป็นส่วนตัว ย่อมส่งผลให้การละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวย่อมกระทำได้ ผู้วิจัยจึงเห็นควรว่าควรบัญญัติบทกฎหมายเพื่อรับรองสิทธิความเป็นส่วนตัวนั้นเพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัว

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน

การดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นมิได้มีเพื่อการลงโทษผู้กระทำความผิดเพียงอย่างเดียวแต่ยังให้ความสำคัญคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยด้วยในระหว่างการพิจารณาคดีโดยผู้ต้องหาหรือจำเลยได้มีโอกาสในการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเนื่องจากทุกคนต้องมีความเสมอ

⁵¹ จาก สมชัย เลิศสุทธีวงศ์, *อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 49*, (น.8).

ภาคเท่าเทียมกัน⁵² ดังนั้นการพิจารณาคดีศาลจะมีการตรวจสอบและวินิจฉัยว่าการกระทำเป็นความผิดหรือไม่ตามฟ้องของโจทก์หากพิสูจน์ว่าเป็นการกระทำผิดจริงก็จะพิพากษาลงโทษ⁵³ ถึงอย่างไรก็ตามในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น ได้บัญญัติหลักประกันในการสู้คดีแก่จำเลยในชั้นพิจารณาให้สู้คดีอย่างเต็มที่⁵⁴ และจำเลยยังมีสิทธิในการต่อสู้คดีอย่างถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด ด้วยแนวคิดดังกล่าวนี้จึงเป็นการให้สิทธิของความเท่าเทียมและเป็นธรรม

จึงเป็นเหตุให้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดที่สำคัญเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยตามหลักนิติธรรม สิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยตามหลักสิทธิมนุษยชน แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในฐานะประชาชนในคดี และสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในการที่จะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายเพื่อความเสมอภาคในการต่อสู้คดีอาญาและหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลย เพื่อให้สอดคล้องตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 และตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 รวมทั้งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

2.2.1 สถานะทางกฎหมายของผู้ต้องหาและจำเลยเป็นประชาชนในคดี

ในการดำเนินคดีอาญานั้นตามหลักของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้น คือผู้ที่ถูกผู้เสียหายฟ้องแต่ก่อนศาลจะมีการประทับฟ้อง และผู้ถูกกล่าวหา หรือผู้ต้องหา หรือจำเลยนั้นในปัจจุบัน มิได้เป็น “กรรมในคดี” แต่เป็น “ประชาชนในคดี” ตามบทบัญญัติกฎหมายนั้นการที่เป็นประชาชนในคดี ต้องเป็นผู้ที่มีสิทธิต่าง ๆ ในคดีนั้น ๆ⁵⁵

สิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่กฎหมายรับรองนั้นมีทั้ง “สิทธิในทางกระทำ” (aktives recht หรือ active right) และ “สิทธิในทางอยู่เฉย” (passives recht หรือ passive right)⁵⁶ เพื่อที่จะพิสูจน์ว่าคนนั้นกระทำผิดหรือไม่ สิทธิต่าง ๆ มีเพื่อรองรับการที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้มีโอกาสแก้ข้อกล่าวหาหรือต่อสู้คดี หลักการดังกล่าวจะสอดคล้องกับ หลัก “บุคคลทุกคนได้รับการ สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิด”

⁵² จาก สิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา : กรณีสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลยในการได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ โดยการจัดหาทนายความช่วยเหลือทางคดี (น.2-3), โดย ชีพ จุลมนต์, 2556, กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

⁵³ จาก หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (น.73), โดย ณรงค์ ใจหาญ, 2556, กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

⁵⁴ จาก ณรงค์ ใจหาญ, อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 53 (น.77).

⁵⁵ จาก กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (น.134), โดย คณิต ณ นคร, 2555, กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.

⁵⁶ จาก คณิต ณ นคร, อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 55 (น.135).

(Presumption of Law)⁵⁷ ยังมีเรื่องสำคัญเกี่ยวเนื่องกับการเป็นประธานในคดีของผู้ต้องหาหรือจำเลย อีก 2 อย่างคือ

1) เกี่ยวกับแนวความคิดเรื่องข้อกล่าวหา คือ การที่กฎหมายบัญญัติให้พนักงานสอบสวนต้องแจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ต้องหาได้แก้ข้อกล่าวหาหรือต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ การที่ผู้ต้องหาจะแก้ข้อหาได้นั้นผู้ต้องหาจะต้องเข้าใจว่าตนถูกกล่าวหาว่าอย่างไร มิใช่เพียงแค่ถูกกล่าวหาว่าตนได้กระทำความผิดไปแล้วเพียงอย่างเดียว

2) เกี่ยวกับแนวความคิดกับหลักห้ามดำเนินคดีอาญาซ้ำ (ne bis in idem) หมายความว่า “บุคคลไม่ควรถูกพิจารณาเพื่อลงโทษสองครั้งในการกระทำเดียวกัน” ซึ่งมีหลักอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (4) และ 21 เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิด ซึ่งหลักดังกล่าวไปสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่บัญญัติไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ว่า “การดำเนินคดีอาญานั้น จะต้องคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเป็นหลัก”⁵⁸

ดังนั้นการผู้ต้องหาที่เป็น “ประธานในคดี” ซึ่งเดิมมีหน้าที่ในการพิสูจน์ตนเองว่าเป็นผู้บริสุทธิ์นั้นเป็นอำนาจรัฐ การให้สิทธิแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในการพิสูจน์ถือว่าเป็นความเสมอภาคเท่าเทียมที่รัฐให้อำนาจนี้เพื่อประชาชนผู้ทรงสิทธิมีอำนาจเท่ากับรัฐ เพื่อประโยชน์แก่การไม่ฟังความข้างเดียวอาจเกิดความไม่เป็นธรรมขึ้น ทั้งนี้มาจากแนวคิดที่ว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นประธานในคดีมีความมุ่งหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล มิให้ถูกผลกระทบจากการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานเกินความจำเป็นในการดำเนินคดี อันสอดคล้องกับหลักที่ว่า “การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลมีพื้นฐานมาจากความจริงที่ว่า บุคคลเกิดมาพร้อมกับศักดิ์ศรีและสิทธิในความเป็นมนุษย์ มีอาจถูกละเมิดโดยบุคคลใดก็ได้และย่อมมีความชอบธรรมในสิทธิที่จะดำรงอยู่ในสังคมอย่างเสมอภาคและมีศักดิ์ศรี”⁵⁹

⁵⁷ จาก *สิทธิของผู้ต้องหาเกี่ยวกับการช่วยเหลือทางกฎหมาย* (วิทยานิพนธ์), โดย รุ่งนภา เอี่ยมศรี, 2558, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

⁵⁸ จาก *การดำเนินคดีอาญาซ้ำชั้นเจ้าพนักงาน* (วิทยานิพนธ์), โดย สุทธิดา กาญจนะวงศ์, 2550, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

⁵⁹ จาก *อัยการกับภารกิจในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล* (น.5), โดย คณิต ฅ นคร, 2536, บทบัณฑิตย, เล่ม 52 ตอน 4, สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, กรุงเทพฯ.

2.2.2 สิทธิของผู้ต้องหาในการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ (Presumption of Innocence)

เมื่อได้พิจารณาแล้วถึงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและการดำเนินคดีอาญาระบบกล่าวหาของประเทศไทยที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันแล้วจึงพบว่าวัตถุประสงค์หลักของมันคือการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งถือได้ว่าเป็นวัตถุประสงค์ประการแรกเนื่องจากการที่ระบบกฎหมายมีการพัฒนามากขึ้นตามระดับตั้งแต่สมัยก่อนในเรื่องของสิทธิความเป็นส่วนตัวที่มีอาจให้ใครมาละเมิดสิทธินั้นได้จนมาถึงการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพต่าง ๆ การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาขึ้นก็มากขึ้นเช่นกัน จากวัตถุประสงค์เดิมนั้นเพื่อค้นหาผู้กระทำความผิดมาลงโทษจึงต้องเพิ่มการคุ้มครองผู้ถูกกล่าวหาในคดีด้วย⁶⁰ ดังนั้นการที่จะให้เป็นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่สมบูรณ์หรือที่ดีนั้น จึงต้องคงไว้ซึ่งสมดุลคือ อำนาจของรัฐ และ ผู้กระทำความผิด และ หลักประกันเรื่องสิทธิเสรีภาพของประชาชน ตลอดจนไปถึงการควบคุมการใช้อำนาจต่าง ๆ ให้เหมาะสม

การปฏิบัติต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญานั้นควรที่คำนึงถึงความเป็นมนุษย์ในตัวบุคคลนั้นซึ่งควรจะได้รับควบคุมการเป็นมนุษย์ไม่ทำให้เป็นทุกข์หรือเดือดร้อนจนเกินกว่าเหตุ ซึ่งบางกรณีการปฏิบัติที่ไร้ซึ่งความชอบธรรมที่จำเลยได้รับนั้นได้แสดงออกถึงความไร้อารยธรรมของสังคมจึงจำเป็นที่ต้องมีมาตรการที่ชัดเจนและเป็นธรรมสำหรับคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของจำเลยในคดีอาญานั้นและยังเป็นการกำหนดกรอบการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานให้เป็นระบบได้มาตรฐานและแน่นอน ซึ่งถือได้ว่าเป็นหลักประกันขั้นพื้นฐานของกฎหมายที่สำคัญอย่างยิ่งประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับจำเลยก็คือการกำหนดข้อสันนิษฐานว่า บุคคลทุกคนเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิด หรือ หลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ (Presumption of Innocence)⁶¹

หลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ถือเป็นหลักสำคัญในการดำเนินคดีอาญาของทุกประเทศที่ให้ความเคารพสิทธิมนุษยชนเพราะเหตุที่การดำเนินคดีทางอาญานั้นมีวัตถุประสงค์หลักในการนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษคู่กับการที่ต้องคุ้มครองสิทธิของผู้บริสุทธิ์ด้วยนั้น โดยจำเลยจะต้องได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์เพื่อแสดงเจตนารมณ์ที่จะรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลซึ่งตกเป็นจำเลยในคดีอาญาทำให้ส่งผล

⁶⁰ จาก *ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับอ้างอิง* (น.530), โดย สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, 2549, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

⁶¹ จาก สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, *อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 60* (น.530).

ถึงการที่ตั้งข้อหาไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดจึงมีอาชญาพิสูจน์ความผิดของบุคคลนั้นได้จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษา⁶²

ในต่างประเทศนั้นหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ได้รับการยอมรับอย่างมากที่สุดถือเป็นสิทธิที่บุคคลทุกคนพึงมีและเป็นหลักประกันในการดำเนินคดีอาญา โดยที่กฎหมายอังกฤษถือว่า หลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลทุกคนเป็นผู้บริสุทธิ์เป็นหลักการพื้นฐานของสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และถือเป็นหลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและหลักนิติธรรม⁶³

ส่วนตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกาได้อธิบายไว้เกี่ยวกับเรื่อง หลักนิติธรรมแล้ว หลักประกันสำคัญในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาจะประกอบด้วยหลักการอย่างน้อย 3 ประการ ได้แก่ สิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ (Right to Presumption of Innocence) , สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาโดยชอบธรรม (Right to a Fair Trial) , และสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือทางคดี (Right to Assistance of Counsel)⁶⁴

ส่วนตามกฎหมายฝรั่งเศสได้อธิบายไว้เกี่ยวกับเรื่อง หลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ไว้เช่นกันในคำประกาศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและพลเมือง ค.ศ. 1789 (The Declaration of the Rights of Man and of the Citizen) โดยบัญญัติไว้ใน Article 9 ว่า “Every man is supposed innocent until having been declared guilty”⁶⁵

ในส่วนของประเทศต่าง ๆ ในยุโรปนั้นยอมรับสัญญาตามอนุสัญญาของสภายุโรปเพื่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน (European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms) ข้อ 6 (2) ซึ่งเนื้อความโดยสรุป “บุคคลทุกคนที่ถูกดำเนินคดีว่ากระทำความผิดอาญาพึงได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ตามกฎหมายได้ว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดจริง”⁶⁶

⁶² จาก สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, *อ่าวแล้วเชิงอรรถที่ 60* (น.531).

⁶³ จาก *สิทธิมนุษยชนกับการควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยในศาล : ศึกษาการใช้โซ่ตรวน* (วิทยานิพนธ์), โดย จรฉัตร ตั้งเจริญสมุทร, 2561, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

⁶⁴ จาก จรฉัตร ตั้งเจริญสมุทร, *อ่าวแล้วเชิงอรรถที่ 63* (น. 16).

⁶⁵ จาก จรฉัตร ตั้งเจริญสมุทร, *อ่าวแล้วเชิงอรรถที่ 63* (น. 16).

⁶⁶ จาก *มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา* (น.62), โดย ชาติ ชัยเดชสุริยะ, 2549, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.

ยังกล่าวได้ว่า หลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ดังกล่าวนี้ถือเป็นหลักสากลที่ประเทศต่าง ๆ ได้ยอมรับและนำไปใช้ปฏิบัติ ซึ่งหลักนี้พิจารณาจากการที่มีบัญญัติรองรับไว้ในปฏิญญาสากล ว่าด้วยสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติ ข้อ 11 ซึ่งกำหนดว่า “ทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิด อาญามีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมายในการพิจารณาเปิดเผยซึ่งตนได้รับหลักประกันบรรดาที่จำเป็นในการต่อสู้คดี” และตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 14 ตลอดจนมาตรฐานขององค์การ สหประชาชาติฉบับต่าง ๆ⁶⁷

“มันดีกว่าที่จะปล่อยให้คนผิดสิบคนลอยนวลเมื่อเทียบกับการลงโทษคนบริสุทธิ์หนึ่งคน” ข้อความที่กล่าวมาข้างต้นนั้นชี้ชัดว่า ไม่มีสิ่งใดที่จะเกินไปกว่าการตัดสินที่ไม่พึงให้เกิดขึ้นเพราะเพียงการตัดสินที่ผิดพลาดที่ไปสู่การนำผู้บริสุทธิ์มาลงโทษรับผิดนั้น ผลที่ตามมาจากการตัดสินนั้นอาจจะถูกแก้ไขได้แต่เท่าที่การเยียวยาตัวผู้บริสุทธิ์นั้นเกิดขึ้นได้ยากเหลือเกิน เพราะผู้บริสุทธิ์นั้นอาจถูกค่าทอ ประณาม เหยียดหยาม กระทำการใดให้จิตใจหม่นหมอง ดังนั้นเพื่อให้แน่ใจว่าศาลจะไม่ตัดสินผิดพลาดนำผู้บริสุทธิ์มาลงโทษ บุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาต้องได้รับการสันนิษฐาน ว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าความผิดนั้นจะถูกพิสูจน์ โดยที่ผู้กล่าวหาตนเองมีหน้าที่ในการพิสูจน์ถึงความผิดดังกล่าว⁶⁸

การค้นหาคำความจริงในคดีอาญาตามระบบกฎหมายซีวิลลอว์นั้นประเทศที่ใช้หลักการนี้จึงยึดถือหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ถูกกล่าวหาบริสุทธิ์ (Presumption of Innocence) หลักยกประโยชน์แห่งความสงสัย (Indubio Pro Reo) และยึดถือมาตรฐานการพิสูจน์ในคดีอาญาที่เรียกว่าหลักพิสูจน์โดย ปราศจากความสงสัยตามสมควร (Beyond Reasonable Doubt)⁶⁹

หลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ (The presumption of Innocence) หลักการนี้เน้นเรื่องสำคัญคือ บุคคลต้องไม่ถูกเชื่อว่ามีผิดจนกว่าจะได้รับการพิสูจน์ได้โดยปราศจากข้อสงสัยและต้องปราศจากการที่ต้องสงสัยมีภาระการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเอง⁷⁰ ที่มาของหลัก

⁶⁷ จาก ชาติ ชัยเดชสุริยะ, *อ่าวแล้วเชิงอรรถที่ 66* (น.63).

⁶⁸ จาก จรฉัตร ตั้งเจริญสมุทร, *อ่าวแล้วเชิงอรรถที่ 63* (น.17).

⁶⁹ จาก *แนวทางการพิสูจน์อำนาจกระทำและเหตุยกเว้น โทษในคดีอาญากับหลัก สันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์* (น.27), โดย นรากร วรณพงษ์, 2558, วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

⁷⁰ จาก บทวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ : คำวินิจฉัยที่ 12/2555 กับ หลักสันนิษฐานความเป็นผู้บริสุทธิ์ในฐานะสิทธิขั้นพื้นฐานและข้อพิจารณาเพิ่มเติมประการอื่น (น.824), โดย อานนท์ มาเม้า, 2555, *วารสารนิติศาสตร์*, 41(4), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นี้มีความเป็นที่ยาวนานเริ่มตั้งแต่การดำเนินคดีอาญาในอดีต ซึ่งตามเดิมผู้ต้องหาถูกจัดว่าเป็น “กรรมในคดี” และต้องพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเอง ซึ่งผ่านยุคผ่านสมัยเรื่อยมา จึงทำให้มีการมองเห็นความสำคัญของปัจเจกชน หรือเอกชน เพิ่มมากขึ้น รวมถึงความผิดพลาดในการตัดสินคดีดำเนินจนมาถึงยุคกลาง (The Middle Ages) ยอมรับหลักการว่าไม่ควรพิจารณาคดีจำเลยอย่างผู้กระทำความผิดจนกว่าจะมีคำพิพากษา ซึ่งเป็นจุดกำเนิดของหลักการ “ความเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะได้มีการพิสูจน์ความผิด” (Innocent until proven guilty) เมื่อมีการพัฒนาแนวจนเกิดแนวคิดปัจเจกนิยม (Individualism) ซึ่งหลักการความเชื่อสำคัญของแนวคิดนี้คือ เท่าเทียมกันและอิสระในการใช้สิทธิไม่ว่าจะเป็นสิทธิในการแสดงเจตนาหรือสิทธิอันบุคคลพึงมีตั้งแต่เกิด คือสิทธิความเป็นส่วนตัว ที่พัฒนามาจาก สิทธิตามธรรมชาติ ฉะนั้นทำให้เกิดชนชั้นกลางในยุโรปและแนวคิดเสรีนิยม (Liberalism) ซึ่งเชื่อว่ามนุษย์มีฐานเป็น “ตัวการ” หรือประธานของกฎหมาย (Subject of Law) และในที่สุดประเทศในยุโรปได้ยกเลิกการดำเนินคดีด้วยวิธีการทรมานในราวศตวรรษที่ 18⁷¹

ส่วนของประเทศไทยนั้นใช้การพิสูจน์ความผิดโดยวิธี จารีตนครบาล การใช้วิธีการทรมานร่างกายเพื่อบังคับให้ผู้ต้องหารับสารภาพซึ่งอยู่บนพื้นฐานความคิดที่ว่าผู้ที่ถูกกล่าวหา และถูกจับเป็นผู้ที่มีความผิดแล้ว หรือ การลงโทษตามเนื้อตัวร่างกาย และยังต้องพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเอง เช่น การสาบาน ลุยเพลิง ดำน้ำ จนกระทั่งมีการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ทั้งหมดที่ยกตัวอย่างมานี้ ถือเป็นภาระละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวไปจนละเมิดเสรีภาพและละเมิดทางร่างกายทั้งสิ้น ต่อมาได้มีการบัญญัติ หลักสันนิษฐานความเป็นผู้บริสุทธิ์ ครั้งแรกลงในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 ในหมวด 3⁷²

ในปัจจุบันหลักสันนิษฐานความเป็นผู้บริสุทธิ์นั้น ถูกบัญญัติเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ เรื่องสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยจนมาถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

มาตรา 29 บัญญัติว่า “บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่า โทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้

⁷¹ จาก *ฐานะของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา* (น.15), โดย คณิต ฅ นคร, 2529, บทบัณฑิตย์, เล่ม 42 ตอน 2, สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, กรุงเทพฯ.

⁷² จาก *ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย* (น.145), โดย แสง บุญเฉลิมวิภาส, 2551, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

การควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันมิให้มี การหลบหนี

ในคดีอาญา จะบังคับให้บุคคลให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองมิได้

คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาและจะเรียกหลักประกัน จนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

อีกทั้งหลักสันนิษฐานความเป็นผู้บริสุทธิ์ยังถูกบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญาอีกด้วย

มาตรา 227 บัญญัติว่า “ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชี้ว่าพนักงานหลักฐานทั้งปวงอย่า พิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น

เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย”

กล่าวคือหลักการที่กล่าวมาข้างต้นคือหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลนั้นบริสุทธิ์นั้นเป็นหลักสำคัญในการช่วยคุ้มครองสิทธิของบุคคลจากคำพิพากษาในคดีอาญา โดยที่ต้องปราศจากการพิสูจน์การกระทำความผิดโดยต้องถึงระดับที่ปราศจากความสงสัย

หลักสันนิษฐานความเป็นผู้บริสุทธิ์ (Presumption of Innocence) ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยยังมีสถานะเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะได้รับการพิสูจน์จากกระบวนการ ยุติธรรมทางอาญาเสียก่อน ส่วนนี้คือหลักสำคัญที่สุด โดยที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องได้รับความเป็นธรรมในการพิจารณาคดีภายในระยะเวลาที่เหมาะสม และโดยการพิจารณาจากคณะบุคคลที่เป็นกลาง ได้รับการแต่งตั้งจากกฎหมาย เพราะรัฐมีภาระในการพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาและรัฐยังต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดในระดับปราศจากความสงสัยตามสมควร (Beyond Reasonable Doubt) ทั้งองค์ประกอบภายนอกและภายใน ซึ่งหากมี

ข้อสงสัยเกิดขึ้นในการพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญานั้น ต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา⁷³

หลักการยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นกล่าวคือ เป็นหลักสำคัญของการพิจารณา คดีเพราะรัฐมีภาระในการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกกล่าวหา ฉะนั้นผู้ถูกกล่าวหาจึงไม่จำเป็นต้องมีหน้าที่ พิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตน แต่เป็นรัฐที่ต้องหาหลักฐาน มีการสืบพยาน ให้ได้อย่างแน่ชัดไม่ว่าจะเป็นเหตุที่ผู้กระทำมีอำนาจกระทำได้หรือเหตุยกเว้นโทษ เหล่านี้ต้องยกประโยชน์ให้แก่ผู้ถูก กล่าวหา⁷⁴

จากเหตุผลที่กล่าวไว้ในระบบนิติรัฐ จะต้องมีการให้ความสำคัญกับหลักการตาม กฎหมายของประเทศและระหว่างประเทศกระทำโดยรัฐ ดังนี้

1) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Declaration of Human Rights and Citizen 1789) ข้อที่ 9 ที่ว่า “บุคคลทุกคนได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษา ว่าเขามีความผิด...”⁷⁵

2) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (Universal Declaration of Human Rights) ข้อ 11 (1) ที่ว่า “บุคคลซึ่งถูกกล่าวหาว่ามีความผิดอาญา มีสิทธิจะได้รับการ สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะมีการพิสูจน์ว่ามีความผิดตามกฎหมายในการพิจารณาโดย เปิดเผย และผู้นั้นได้รับหลักประกันทั้งหลายที่จำเป็นในการต่อสู้คดี”⁷⁶

กฎหมายของประเทศต่าง ๆ ปราบปรามการรับรองหลักสันนิษฐานความเป็นผู้บริสุทธิ์ เช่น

ประเทศอังกฤษ ได้รับรองหลักสันนิษฐานความเป็นผู้บริสุทธิ์ โดยฝ่ายนิติบัญญัติ รับรองหลักสันนิษฐานความเป็นผู้บริสุทธิ์ในฐานะสิทธิทางสารบัญญัติ โดยบุคคลจะได้รับการ

⁷³ จาก คณิศ ฌ นคร, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 71* (น.75).

⁷⁴ จาก คณิศ ฌ นคร, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 71* (น.79).

⁷⁵ Article 9 As every man is presumed innocent until he has been declared guilty, if it should be considered necessary to arrest him, any undue harshness that is not required to secure his person must be severely curbed by Law.

⁷⁶ Article 11 (1) Everyone charged with a penal offence has the right to be presumed innocent until proved guilty according to law in a public trial at which he has had all the guarantees necessary for his defense.

สันนิษฐานว่าเป็นผู้ บริสุทธิ์จนกว่าจะได้มีการพิสูจน์ความผิด แม้ประเทศอังกฤษจะไม่ได้มี รัฐธรรมนูญเป็นเอกสารเพื่อประกันความเป็นกฎหมายสูงสุดก็ตาม⁷⁷

สหรัฐอเมริกา ได้รับรองหลักสันนิษฐานความบริสุทธิ์ในรัฐธรรมนูญในการแก้ไข เพิ่มเติมครั้งที่ 5 และครั้งที่ 14 นอกจากนี้ศาลสูงก็รับรองหลักนี้ด้วย⁷⁸

สาธารณรัฐฝรั่งเศส ถือว่าหลักการสันนิษฐานความบริสุทธิ์ย่อมเป็นส่วนหนึ่งของ รัฐธรรมนูญ เพราะได้นำปรัชญาสาขากฎหมายวิธีปฏิบัติมาผนวกเป็นส่วนหนึ่งของรัฐธรรมนูญ และเป็นสิทธิขั้น พื้นฐานในการพิทักษ์สิทธิของผู้ต้องสงสัยหรือจำเลย⁷⁹

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้รับรองหลักสันนิษฐานความบริสุทธิ์ในฐานะส่วน หนึ่งของหลักนิติรัฐ (Rechtsstaat)⁸⁰

ในส่วนของประเทศไทยนั้น ได้มีการใช้หลักสันนิษฐานความเป็นผู้บริสุทธิ์ ไว้ใน รัฐธรรมนูญเรื่อยมาในหลายฉบับจนถึงปัจจุบัน และหลักการดังกล่าวยังปรากฏในมาตรา 227 แห่ง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งนั่นถือเป็นการรับรองการใช้หลักการนี้ของประเทศไทย

จนถึงปัจจุบันนี้หลักการดำเนินคดีความอาญานั้นแบ่งเป็น 2 ประเภทหลัก ๆ ดังนี้

1) หลักการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน (Popular Prosecution) กล่าวคือ การ ดำเนินคดีอาญานั้นเป็นหลักการที่ประชาชนจะแสวงหาความจริง โดยจะใช้กันในระบบกฎหมาย คอมมอนลอว์ (Common Law) ใจความสำคัญของหลักการนี้คือ ประชาชนทุกคนถือว่าเป็นผู้เสียหาย ในคดี มีสิทธิที่จะฟ้องร้องคดีโดยที่ไม่ได้คำนึงถึงว่าจะเป็นผู้เสียหายจริงหรือไม่สามารถกล่าวหา บุคคลอื่นว่าเป็นผู้กระทำความผิดได้ จุดสำคัญของระบบนี้คือ ความเท่าเทียมกัน การค้นหาหลักฐาน จะทำตามแบบมีพิธี ทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นโจทก์ หรือจำเลย และศาลจะมีหน้าที่วางตัวเป็นกลางและ

⁷⁷ จาก จรฉัตร ตั้งเจริญสมุท, *อ้าวแล้วในเชิงอรรถที่ 63* (น.20).

⁷⁸ จาก จรฉัตร ตั้งเจริญสมุท, *อ้าวแล้วในเชิงอรรถที่ 63* (น.20).

⁷⁹ จาก จรฉัตร ตั้งเจริญสมุท, *อ้าวแล้วในเชิงอรรถที่ 63* (น.20).

⁸⁰ จาก *ความรับผิดชอบทางอาญาของผู้บริหารนิติบุคคล : ศึกษาบทบัญญัติของ กฎหมายไทย* (วิทยานิพนธ์), โดย นรเศรษฐ์ สว่างแจ้ง, 2556, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

คอยควบคุมในการพิจารณาคดี ดังนั้นหลักการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จึงสำคัญกับระบบนี้ เพราะ จะรักษาไว้ซึ่งสิทธิให้เท่าเทียมกันทั้งสองฝ่าย⁸¹

2) หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ (Public Prosecution) กล่าวคือ การดำเนินคดีอาญานั้นกระทำโดยรัฐ ผู้เสียหายคือรัฐ นิยมแพร่หลายกันในภาคพื้นของยุโรป เพราะส่วนใหญ่ใช้ระบบกฎหมาย เป็นซีวิลลอว์ (Civil Law) เจ้าพนักงานของรัฐจะเป็นผู้มีสิทธิในการฟ้องร้องคดีอาญา⁸² ระบบนี้จะเป็นการใช้การค้นหาความจริงโดยเนื้อหา คือ การที่จะดำเนินคดีอาญาจะผนวกการค้นหาหลักฐานโดยทุกภาคส่วน ทุกองค์กรในกระบวนการยุติทำ ไม่ว่าจะเป็นพนักงานอัยการ และศาลต้องร่วมกันค้นหาความจริง โดยศาลจะทำหน้าที่ในเชิงรุก (Active) ในการค้นหาความจริง ส่วนจำเลยจะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ และมีสิทธิในการต่อสู้คดีอย่างเต็มที่⁸³

กล่าวโดยสรุปคือทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศต่างยอมรับในหลักการเรื่องการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะได้รับการพิสูจน์ความผิดตามกระบวนการทางกฎหมายตามที่กฎหมายรัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ในมาตรา 29 วรรคสอง หากการแถลงข่าวต่อสาธารณชน โดยการนำตัวผู้ต้องหาแถลงข่าวตามธรรมเนียมปฏิบัติของเจ้าพนักงานตำรวจแล้วนั้น ทำให้กระทบถึงสิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้ต้องหาในชื่อเสียง เกียรติยศ เพราะการเผยแพร่นี้ถือได้ว่าเป็นการชี้หน้าว่าผู้ต้องหานั้นคือผู้กระทำความผิดแล้วเมื่อประชาชนผู้ที่ได้รับทราบหรือรู้ถึงเรื่องราวการแถลงข่าวนั้น อาจเข้าใจได้ว่าผู้ต้องหาคนนั้นเป็นผู้กระทำความผิดทั้งที่เขานั้นยังไม่ได้รับการพิสูจน์ความผิดจากกระบวนการพิจารณาคดีเลยก็ตาม

2.2.3 สิทธิผู้ต้องหาในกระบวนการนิติธรรม (The Rule of Law)

ในส่วนของหลักการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญานั้น หลักที่สำคัญอีกประการคือหลัก นิติธรรม (The Rule of Law) ซึ่งหลักนี้นั้นเกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชน คือ⁸⁴

⁸¹ จาก *ข้อสันนิษฐานความผิดในกฎหมายอาญา* (วิทยานิพนธ์), โดย สมบัติ ดาวแจ้ง, 2543, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

⁸² จาก คณิต ณ นคร, *อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 71* (น. 80).

⁸³ จาก สมบัติ ดาวแจ้ง, *อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 81* (น.26-27).

⁸⁴ จาก *การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญา : ศึกษากรณีรัฐให้ความช่วยเหลือโดยตั้งทนายความให้ผู้ต้องหาและจำเลยในการต่อสู้คดีอาญา*, โดย พิทยา ลิมสุวพันธ์, 2559, กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม

1) บุคคลทุกคนต้องอยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกันและศาลเดียวกันเป็นผู้พิจารณาพิพากษา

2) ฝ่ายบริหารไม่มีอำนาจตามอำเภอใจที่จะทำการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้และ ยังต้องเป็นฝ่ายคุ้มครองสิทธิของประชาชนด้วย

3) ระบบการปกครองเป็นการเจริญงอกงามตามธรรมชาติซึ่งใกล้ชิดกับ ชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน มิใช่มาจากอำนาจ

หลักนิติธรรม กล่าวคือหลักการพื้นฐานแห่งอำนาจของกฎหมายในระบบประชาธิปไตย ซึ่งเทิดทูนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างแท้จริงรวมทั้งยอมรับสิทธิมนุษยชนทุกแง่มุม รัฐต้องให้ความคุ้มครองสิทธิมนุษยชนนี้ หากมีข้อพิพาทใด ๆ เกิดขึ้น ไม่ว่าจะระหว่างรัฐกับ เอกชน หรือระหว่างเอกชนกับเอกชน ศาลย่อมมีอำนาจในการตัดสินข้อพิพาทโดย ยุติธรรม และเด็ดขาดตามกฎหมายของบ้านเมือง⁸⁵

หลักนิติธรรม กล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือต้นแบบของรัฐธรรมนุญในประเทศ ที่ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตย ซึ่งวางหลักไว้เพื่อความเสมอภาคเท่าเทียมกันของประชาชนตามกฎหมาย ซึ่งเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน⁸⁶

ดังนั้นสิทธิของผู้ต้องหานั้นก็เป็สิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานเช่นเดียวกันเพราะถึงแม้บุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด แต่เขายังได้รับความคุ้มครองว่าเขานั้นยังเป็นผู้บริสุทธิ์ เพราะเหตุยังมีได้มีการพิพากษาว่าผิด การที่ผู้ต้องหาจะไม่ได้รับความคุ้มครองจากสิทธิพื้นฐานนี้ จึงไม่สมควร และถึงแม้ผู้ต้องหาได้กระทำความผิดจริงแต่เขาก็ควรได้รับสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานในการเป็นมนุษย์ตามหลักนิติธรรม

ในกรณีของหลักนิติธรรมนั้น ไม่ได้ใช้กันเฉพาะในประเทศอังกฤษ ในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้นรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 (Fifth Amendment) ได้ก่อตั้งสิทธิที่เรียกว่า “ หลักสุภนิติกระบวนการ ”⁸⁷ (Due Process of Law) โดยบัญญัติว่า

⁸⁵ จาก หลักนิติธรรม (น.23), โดย ธาณินทร์ กรัยวิเชียร, 2553, กรุงเทพฯ: บริษัททวณพิมพ์ 50 จำกัด.

⁸⁶ จาก พิทยา ลิมสุวตัน, อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 84 (น.5).

⁸⁷ จาก แนวความคิดและสถานะของหลักนิติธรรมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (วิทธานิพนธ์), โดย สิทธิศักดิ์ สุขปักษา, 2558, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

“บุคคลไม่อาจถูกพรากไปซึ่งชีวิต เสรีภาพ หรือทรัพย์สิน โดยปราศจากหลักศุนนติกระบวนการ (Due Process of Law) ” และสรุปได้ว่าหลักศุนนติกระบวนการนี้ได้รับการก่อตั้งขึ้นตั้งแต่มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญของประเทศสหรัฐอเมริกา แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 ซึ่งเป็นเหตุให้ศาลรัฐธรรมนูญสูงสุดของสหรัฐอเมริกานั้นใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ควบคุมการใช้อำนาจของกรณต์ต่าง ๆ ในประเทศ และได้ขยายไปยังมลรัฐด้วย⁸⁸

หลักศุนนติกระบวนการนี้ เป็นหลักที่มีความใกล้เคียงกับหลักนิติธรรมมาก เพราะเหตุว่า สหรัฐอเมริกาใช้อังกฤษเป็นต้นแบบของการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับศาลที่จะต้องคุ้มครองสิทธิของประชาชนและหลักหลักศุนนติกระบวนการนี้หากมีการใดที่ขัดต่อหลักนี้ศาลรัฐธรรมนูญสูงสุดจะเป็นผู้ชี้ขาดเพียงศาลเดียว และอำนาจในการพิจารณาว่ากฎหมายระดับมลรัฐนั้น ได้ขัดต่อหลักศุนนติกระบวนการหรือไม่⁸⁹

หลักศุนนติกระบวนการ ถ้าหากพิจารณาโดยชื่อน่าจะให้ความคุ้มครองเพียงด้านกระบวนการ อาทิ การจับ คุมขัง สอบสวน หรือ การกระทำใด ๆ ที่กระทบต่อเสรีภาพของบุคคล ว่าจะต้องเป็นไปตามกระบวนการแต่ศาลรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา ได้ขยายขอบเขตของหลักหลักศุนนติกระบวนการนี้ ไปยังด้านสารบัญญัติด้วย ดังนั้น หลักศุนนติกระบวนการ (Due Process of Law) จึงมีสองด้าน คือ ทางวิธีพิจารณาคดี (Procedural Due Process of Law) และทางสารบัญญัติ (Substantive Due Process of Law)⁹⁰

ในประเทศแถบทางยุโรปนั้น แม้จะไม่มีหลักศุนนติกระบวนการ (Due Process of Law) แต่คำประกาศสิทธิมนุษยย์และพลเมืองฝรั่งเศส ลงวันที่ 26 สิงหาคม 1789 ได้ก่อตั้งสิ่งที่เรียกว่า “นิติรัฐ” (Legal State) ในประกาศนี้มีบัญญัติที่ชัดเจนว่าบุคคลมีเสรีภาพที่จะทำการใด ๆ ที่กฎหมายไม่ได้ห้ามไว้ และกฎหมายเท่านั้นที่จะมาจำกัดสิทธิเสรีภาพของคนได้ นอกเหนือจากนี้ไม่มีคำประกาศนี้ยังบัญญัติต่อว่า กฎหมายคือเจตจำนงที่ร่วมกันของปวงชน ดังนั้นผู้ที่ออกกฎหมายคือปวงชนหรือมอบให้ผู้แทนออกกฎหมายและกฎหมายที่จำกัดสิทธิเสรีภาพของคนได้ เพื่อความสงบของสังคมเท่านั้นและมีรายละเอียดที่เป็นส่วนย่อย ๆ รวมทั้งหมด 14 ข้อ จึงเกิดเป็น “นิติรัฐ” ในยุโรป⁹¹

⁸⁸ จาก สิทธิศักดิ์ สุขปัทมา, *อ่าวแล้วเชิงอรรถที่ 87* (น.11).

⁸⁹ จาก ชานินทร์ ทรัพย์วิเชียร, *อ่าวแล้วเชิงอรรถที่ 85* (น.11).

⁹⁰ จาก สิทธิศักดิ์ สุขปัทมา, *อ่าวแล้วเชิงอรรถที่ 87* (น.12).

⁹¹ จาก สิทธิศักดิ์ สุขปัทมา, *อ่าวแล้วเชิงอรรถที่ 87* (น.12).

กล่าวโดยสรุปข้างต้นนั้นเห็นได้ว่า “หลักนิติธรรม” (The Rule of Law) ของประเทศอังกฤษ ได้รับการยอมรับไปทั่วโลกในรูปแบบที่ต่างกันไปในสหรัฐอเมริกา คือ หลักศุภนิติกระบวนการ (Due Process of Law) ในยุโรป คือ “นิติรัฐ” (Legal State) ซึ่งหลักสำคัญที่เป็นจุดเดียวกันก็คือ เป็นการปกครองโดยกฎหมาย ไม่อนุญาตใครมาใช้อำนาจตามอำเภอใจ โดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน รวมถึงการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาที่จะได้รับการพิจารณาโดยใช้หลัก “นิติรัฐ” หรือ “หลักศุภนิติกระบวนการ” อำนาจนั้นเพื่อให้ได้รับความคุ้มครองอันเป็นธรรมแก่เสรีภาพของประชาชนทุก ๆ คนไม่ว่าแม้ผู้ต้องหาซึ่งตามหลักแล้วเขานั้นยังคงได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเขานั้นยังคงเป็นผู้บริสุทธิ์ไม่ใช่เป็นผู้กระทำความผิด

2.2.4 สิทธิผู้ต้องหาในฐานะของความเป็นมนุษย์ (Human Dignity)

ด้วยความเป็นมนุษย์ ทุกคนจึงมีความเสมอภาคกัน เท่าเทียมกัน ในศักดิ์ศรี มีอาจถูกลิดรอนสิทธินั้น หรือล่วงละเมิดสิทธินั้นได้ ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการยอมรับในฐานะมนุษย์สิทธิ นั้นเป็นสิทธิตามธรรมชาติที่ทุกคนเกิดมาพึงมีมิใช่โดยการกระทำการใด และสมควรที่จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายที่เท่าเทียมกันทุกคน⁹²

สิทธิที่เท่าเทียมกันของมนุษย์จึงทำให้ทุกคนมีเกียรติเกียรตินี้เป็นส่วนหนึ่งหรือรูปการอันหนึ่งของเกียรติภูมิของมนุษย์ชาติ (Menschenwürde หรือ Human Dignity) ตามหลักของสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานและความเป็นมนุษย์นี้มีและติดตัวมาแต่กำเนิด ความมีเกียรติมีศักดิ์ศรีนี้ย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอาญาด้วย แม้ในบางกรณีที่บุคคลนั้นอาจตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา ก็มิอาจทำให้เกียรตินั้นหายไป มิใช่จะปราศจากไปซึ่งเกียรตินั้นเพราะเหตุว่าตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา ฉะนั้นการกระทำใดต่อเขาที่เป็นการอันทำให้กระทบซึ่งเกียรติและสิทธิของเขาในฐานะมนุษย์จึงไม่สอดคล้องกับหลักวิธีพิจารณาคดีความอาญาและอาจเป็นความผิดทางอาญาต่อบุคคลนั้นด้วย⁹³

กล่าวถึงอดีตที่ผ่านมาก่อนที่ประเทศต่าง ๆ จะใช้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยมนุษย์ในสังคมมีสภาพความเป็นอยู่ไม่เท่าเทียมกัน เห็นได้จากกรณีระบบทาส หรือระบบ สักดินาซึ่งเป็นระบบที่สนับสนุนอภิสิทธิ์ของบุคคลสองกลุ่ม ในสังคมนั้นมนุษย์ส่วนหนึ่งไม่ได้รับการยอมรับว่ามีศักดิ์ศรี จึงไม่มีสิทธิตามกฎหมายเท่ากับบุคคลอื่น และในระบบกระบวนการพิจารณาคดีความอาญานั้นก็เช่นกัน ผู้ต้องหาเป็นผู้ถูกกระทำเพียงอย่างเดียว ไม่อาจแก้

⁹² จาก ปริญญาสา กล่าวด้วยสิทธิมนุษยชน, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 47.

⁹³ จาก คณิต ฒ นคร, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 71 (น.349).

ต่างหรือไม่มีสิทธิใด ๆ ที่เป็นการต่อสู้คดีเช่นในปัจจุบัน ดังนั้นหากจะให้เข้าใจได้ง่ายในศักดิ์นี้ว่า เหตุใดผู้ต้องหาจึงควรได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายที่เสมอภาคและเท่าเทียมกับผู้อื่นนั้นคงต้องมองไปถึงเรื่องสิทธิมนุษยชนเนื่องจากสิทธิมนุษยชนเป็นวิถีทางหนึ่งซึ่งถูกสร้างขึ้นเพื่อปกป้องศักดิ์ศรีของมนุษย์⁹⁴ ซึ่งแนวคิดของหลักการนี้เป็นเหตุและมีอิทธิพลอย่างสูงในการเปลี่ยนแปลงพัฒนาวิธีพิจารณาความอาญาและฐานะของผู้ต้องหา

สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานในเรื่องศักดิ์ศรี คุณค่า และความเท่าเทียมกันของมนุษย์ นั้นเป็นแนวคิดที่มนุษย์พยายามเรียกร้องให้มีการรับรองคุ้มครองสิทธิตามความเป็นจริง ซึ่งสิทธินี้จริง ๆ แล้วนั้นมีรากฐานสำคัญมาจากสิทธิตามธรรมชาติ อาทิ เสรีภาพ ในร่างกาย เสรีภาพ ในการแสดงความคิดเห็น สิทธิที่มีติดตัวมาแต่กำเนิด สิทธิดังกล่าวไม่อาจโอนให้แก่กันได้ ถ้ามีการล่วงละเมิดย่อม กระทบต่อสภาพความเป็นมนุษย์⁹⁵ และแนวคิดเรื่องสิทธิตามธรรมชาติก็เป็นที่มา จากเรื่องกฎหมายธรรมชาติที่มีเพื่อจำกัดอำนาจของรัฐ⁹⁶ โดยที่มีแนวคิดว่านอกจากกฎหมายที่รัฐบัญญัติขึ้นแล้วยังมีกฎหมายอีกรูปแบบหนึ่งซึ่งมีอยู่ตามธรรมชาติ นั้นเกิดขึ้นเองโดยมนุษย์ไม่ได้เป็นผู้สร้างขึ้น เป็นกฎหมายที่จะสามารถนำไปใช้บังคับได้โดยไม่จำกัดเวลา สถานที่ และยังเป็นกฎหมายที่อยู่เหนือรัฐ นั้นแสดงถึงว่า รัฐจะออกกฎหมายให้ขัดแย้งกับกฎหมายธรรมชาติไม่ได้ มิฉะนั้นกฎหมายของรัฐจะใช้บังคับไม่ได้⁹⁷ สิทธิตามกฎหมายธรรมชาติจึงเป็นสิทธิของมนุษย์ทุกคนที่ไม่ว่าจะเป็นมนุษย์เชื้อชาติใดก็ตามที่ทุกคนต้องมีเพื่อความมีศักดิ์ศรีของมนุษย์ ถ้าขาดไปเสียแล้วนั้นก็คงจะด้อยความหมายในการเป็นมนุษย์ลงไม่มากก็น้อย⁹⁸

ในเวลาต่อมาเมื่อความคิดดังกล่าวได้รับการยอมรับมากขึ้นนั้นจึงได้ถูกนำไปใช้ในการจำกัดอำนาจของรัฐ และยังมีเรียกร้องให้มีการนำสิทธิที่ถือได้ว่าติดตัวมนุษย์มาแต่กำเนิดและโอนมิได้นี้ไปบัญญัติเป็นกฎหมายบ้านเมือง โดยเฉพาะในศตวรรษที่ 18 จอห์น ล็อก (ค.ศ. 1632-1704) นักปราชญ์คนสำคัญในสำนักกฎหมายธรรมชาติได้อาศัยแนวทางการคิดเรื่องสิทธิธรรมชาติขึ้นเป็นข้ออ้างเพื่อต่อสู้ให้หลุดพ้นจากอำนาจการกดขี่หรือความไม่เป็นธรรมในสังคมซึ่งเกิดขึ้น จากการที่ทรราชย์หรือผู้ปกครองอาณานิคมในยุคศักดินา โดยจอห์น ล็อก มีความเห็นว่าในธรรมชาติเดิม

⁹⁴ จาก จรัญ โฆษณานันท์, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 38* (น.70).

⁹⁵ จาก กุลพล พลวัน, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 17* (น.28).

⁹⁶ จาก วีระ โลจายะ, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 24* (น.1).

⁹⁷ จาก *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป* (น.128), โดย หยุต แสงอุทัย, 2552, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

⁹⁸ จาก *ที่มาของสิทธิมนุษยชน (เอกสารประกอบการฝึกอบรม สังคมศาสตร์ เพื่อการพัฒนา: สิทธิมนุษยชนในสังคมไทย)*, (น.7), โดย วิษณุ เครืองาม, 2530, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ของมนุษย์ก่อนที่จะมีรัฐขึ้น คนทุกคนมีสิทธิและหน้าที่เหมือนกัน และทุก ๆ คนมีสิทธิที่จะป้องกันและรักษาซึ่งสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของตน ประชาคมที่จัดตั้งขึ้นเป็นระเบียบได้นั้นเกิดขึ้นก็เพราะมีสัญญาประชาคมและมีเป้าหมายที่จะยืนยันและป้องกันสิทธิของปัจเจกชนเป็นสำคัญ แต่ทว่าปัจเจกชนหรือเอกชนไม่ได้โอนสิทธิทั้งหมดให้แก่รัฐ คงเหลือแต่สิทธิปัจเจกชนบางประการที่มีลักษณะเป็นนิจันรันคร์ละเมิดมิได้และโอนมิได้⁹⁹

ความเห็นของจอห์น ล็อก นั้นมนุษย์จึงไม่ได้ยอมสละสิทธิที่มีอยู่ตามธรรมชาติของตนเองให้แก่ประชาคมทางการเมืองทั้งหมด หากเพียงแต่ยอมสละสิทธิดังกล่าว ให้แก่ประชาคมทางการเมืองเพียงเท่าที่จำเป็นแก่การรักษาไว้ซึ่งประโยชน์ส่วนรวม¹⁰⁰

ดังนั้นเองแนวคิดของจอห์น ล็อก มีอิทธิพลอย่างมากต่อการจัดทำเอกสารคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของปัจเจกบุคคลในเวลาต่อมาโดยจะเห็นได้จาก Bill of Rights ในประเทศอังกฤษในปี ค.ศ. 1689 การประกาศอิสรภาพของสหรัฐอเมริกา (A Declaration of Independence) ในปี ค.ศ. 1776 และ ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและพลเมืองของฝรั่งเศส (A Declaration of Right of Men and Citizens) ในปี 1789 ตลอดจนมาถึงในปี ค.ศ. 1948 นานาประเทศได้ร่วมกันจัดทำปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Right) เพื่อที่จะกำหนดสิทธิอันเป็นสิทธิตามธรรมชาติในฐานะซึ่งมนุษย์ทุกคนเกิดมานั้นว่าควรมีสิทธิประการใดบ้างอันเป็นแนวทางสำหรับประเทศต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้บัญญัติเป็นสิทธิตามกฎหมายภายในของประเทศของตนเองตามความเหมาะสม โดยเป็นแนวทางสำคัญสำหรับผู้ร่างกฎหมายให้ร่างกฎหมายขึ้นใช้ในแต่ละประเทศอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียมเสมอภาคที่สุด¹⁰¹

ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนั้นได้ระบุสิทธิ เสรีภาพขั้นพื้นฐานของมนุษย์ไว้มากมาย เช่น สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล ได้แก่ สิทธิในชีวิต ร่างกาย เสรีภาพในเคหสถาน เสรีภาพในการเดินทางและการเลือกถิ่นที่อยู่ สิทธิในชื่อเสียง เกียรติยศและความเป็นส่วนตัว หรือแม้กระทั่งสิทธิในทางความคิดและการแสดงออกซึ่งความคิด ได้แก่ เสรีภาพในการนับถือศาสนา เสรีภาพในการพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณาและการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น รวมถึงสิทธิและเสรีภาพทางเศรษฐกิจบางประการ ได้แก่ สิทธิในทรัพย์สิน เสรีภาพในการทำสัญญาก่อตั้งนิติ

⁹⁹ จาก *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน* (น.44), โดย วรวิทย์ กนิษฐเสน, 2522, 2(13), สำนักงานอัยการสูงสุด, กรุงเทพฯ: วารสารอัยการ.

¹⁰⁰ จาก *อำนาจอธิปไตยกับกฎหมายระหว่างประเทศ* (น.182), โดย วรพจน์ วิศรุตพิชญ์ และจตุรงค์ ติระวัฒน์, 2531, *วารสารนิติศาสตร์*, 16(4), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

¹⁰¹ จาก วรพจน์ วิศรุตพิชญ์ และจตุรงค์ ติระวัฒน์, *อ้าวแล้วเชิงอรรถที่ 100* (น.183).

สัมพันธ์กัน เป็นต้น ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะทำหรือกระทำการอันเป็นการล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของเอกชนได้ ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายให้อำนาจและต้องเป็นไป เพื่อประโยชน์สาธารณะเท่านั้น¹⁰²

ในการวิวัฒนาการเกี่ยวกับเรื่องสิทธินั้นมนุษยชนนั้น เกี่ยวกับเรื่องการพิจารณาคดีอาญาเดิมที่ผู้ต้องหาได้อำนาจเป็นผู้ที่แทบจะไม่มีสิทธิใด ๆ เลย แม้แต่การที่ตนเองจะแก้ต่างในการพิสูจน์ตัวเอง พอมีเรื่องสิทธิมนุษยชนเข้ามาเกี่ยวข้องช่วยในการพัฒนานั้นจึงทำให้ผู้ต้องหาสิทธิที่ดีขึ้น สังเกตได้จากการพิจารณาคดีในระบบไต่สวนในยุโรปสมัยกลางเนื่องจากผู้พิพากษาที่มีอำนาจเบ็ดเสร็จ ทั้งพิจารณา พิพากษา และควบคุมการสอบสวน อำนาจนั้นรวมอยู่ที่คนเดียวดังนั้นการที่จะให้มองว่าการกระทำของผู้ที่มีอำนาจเบ็ดเสร็จในมือจะให้ความเสมอภาคและความเท่าเทียมกับทั้งสองฝ่ายคงเป็นไปได้ยากเพราะ การพิจารณาคดีในสมัยนั้นสามารถให้คู่ความที่ได้รับความเสียหายเป็นพยานในคดีนั้นเอง ซึ่งคู่ความอีกฝ่ายนั้นที่ตกเป็นผู้ต้องสงสัยไม่มีสิทธิใดเลยที่จะมาสนับสนุนเพื่อที่จะให้เขาได้แก้ต่างความผิดของตนจึงไม่ต่างกับการที่ตกเป็น กรรมในคดี¹⁰³ ในการโดนซักฟอกความผิดเพียงฝ่ายเดียว

ยังรวมไปถึงการลงโทษแก่ผู้ต้องหา หรือผู้ถูกกล่าวหา ว่าได้กระทำความผิด กล่าวคือ กระบวนการลงโทษที่ใช้ในแบบเดียวกันกับผู้ที่ต้องคำพิพากษาแล้วว่ากระทำผิดรวมทั้งการบังคับ ทรมาน เพื่อให้ผู้นั้นรับความผิดที่ได้กระทำจริงหรือไม่ก็ไม่ทราบแน่ชัด¹⁰⁴ ทั้งนี้หลักสิทธิมนุษยชนที่ยังไม่ได้ถูกพัฒนาการร่วมกับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงทำให้เกิดเหตุอย่างอื่น ๆ กับผู้ต้องหาขึ้นด้วย เช่น ผู้ต้องหาถูกประจาน ผู้ต้องหาถูกพุดถึงในมุมมองซึ่งไร้ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งสิทธินั้นไม่ควรถูกกลืนโดยบุคคลอื่น เพียงเพราะเขาต้องตกเป็นผู้ต้องหา ผู้ถูกกล่าวหา เพราะความผิดจริง ๆ ยังมีได้พิสูจน์ชัดเจนในสองศตวรรษที่ผ่านมาวิธีพิจารณาคดีความอาญาในระบบไต่สวนและระบบกล่าวหาได้เริ่มมีวิวัฒนาการ โดยที่ระบบทั้งสองนี้เริ่มมีการกระทำที่สอดคล้องกันเรื่อยมา ทำให้เกิดการพิจารณาคดีแบบผสมขึ้นซึ่งแน่นอนว่าหลักคิดเกี่ยวกับเรื่องสิทธิมนุษยชนมีความเกี่ยวข้องอย่างไม่ต้องสงสัย เพราะต้องการพัฒนาให้พ้นจากการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบ¹⁰⁵

¹⁰² จาก วรพจน์ วิศรุตพิชญ์ และจตุรนต์ ธีระวัฒน์, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 100* (น.183).

¹⁰³ จาก *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* (น.6), โดย คณิต ณ นคร, 2549, กรุงเทพฯ: นิติธรรม.

¹⁰⁴ จาก *อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา* (น.193), โดย ชาย เสวีกุล, 2517, กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ.

¹⁰⁵ จาก *การทำแผนประทุษกรรมและการแถลงข่าวสื่อมวลชน* (วิทยานิพนธ์), โดย เดโช สมศรีธนาเดช, 2557, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

วิวัฒนาการของเรื่องสิทธิมนุษยชนนั้นในทศวรรษที่ 18 มวลชนเริ่มมีการต่อต้านจากการวิพากษ์วิจารณ์คดีโดยมิชอบมากขึ้นและเรียกร้องให้นำระบอบประชาธิปไตยที่มีความเที่ยงธรรมของอังกฤษเป็นต้นแบบ ซึ่งต้องการให้มีวิพากษ์วิจารณ์คดีเป็นไปตามแบบ (Common Law) หลังจากนั้นการปฏิรูปจึงเป็นจุดประสงค์หลักในการพัฒนาวิพากษ์วิจารณ์ความอาญาในยุโรปขึ้น ซึ่งข้อเรียกร้องที่สำคัญ เช่น การมีระบบลูกขุน วิพากษ์วิจารณ์โดยเปิดเผยด้วยวาจา สิทธิที่จะมีทนายและข้อจำกัดอำนาจศาล เป็นต้น¹⁰⁶

ผลที่เกิดขึ้นมาของการเรียกร้องที่มากขึ้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิพากษ์วิจารณ์ความอาญา เช่น ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้ยกเลิกวิธีการทรมาน ในสาธารณรัฐฝรั่งเศสยกเลิกวิพากษ์วิจารณ์แบบเก่า นำแบบใหม่แจกเช่นอังกฤษมาใช้บางส่วนจนกลายเป็น การวิพากษ์วิจารณ์คดีแบบผสมขึ้น รวมทั้งมีการตั้งองค์กรอัยการและเกิดหลักการใหม่ ๆ ในกฎหมาย เช่น หลักการเปิดเผย หลักการพิจารณาโดยวาจา เป็นต้น¹⁰⁷

รูปแบบในปัจจุบันระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law) มีการแยกหน้าที่ออกจากกัน ในวิพากษ์วิจารณ์ความอาญา ผู้ต้องหาจะไม่ถูกเป็นกรรมในคดีเช่นเดิม จะไม่ถูกซักฟอกโดยที่ไม่สามารถโต้แย้งเพื่อพิสูจน์ได้แล้ว การดำเนินคดีอาญาในระบบนี้แบ่งเป็นสามส่วน การสอบสวน การตรวจสอบ และการพิจารณา เท่ากับว่าเป็นการแยกหน้าที่สอบสวนฟ้องร้องและหน้าที่พิจารณาออกจากกัน โดยที่สำคัญคือเปลี่ยนผู้ต้องหาในคดีจากผู้ที่เป็นกรรมในคดีเปลี่ยนมาเป็นประธานในคดีแทน ทำให้เกิดการรับรองสิทธิแก่ผู้ต้องหาเปิดโอกาสให้ได้ต่อสู้คดีการปฏิบัติที่มีชอบอันหมดไป และการพิสูจน์ความจริงต้องอาศัยหลักเกณฑ์ ทางพยานหลักฐาน¹⁰⁸

นอกจากการค้นหาความจริงแล้ว หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นี้ยังช่วยเยียวยาผู้กระทำความผิดในกระบวนการพิจารณาได้อีกด้วย กล่าวคือ เดิมทีการลงโทษผู้ซึ่งกระทำความผิดนั้นเพื่อการแก้แค้น เพื่อให้หลายจำ เพื่อให้หวาดกลัว แต่เมื่อมีหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เข้ามา วิวัฒนาการกับกฎหมายด้านนี้ผู้กระทำความผิดได้รับการปฏิบัติเช่นมนุษย์ผู้ซึ่งมีมนุษยธรรมแล้วทำให้เปลี่ยนแปลงผู้กระทำความผิดให้สำนึกได้ และมีผลต่อทัศนคติที่ดีขึ้น ปัจจุบันการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องหาในคดีอาญาถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานอย่างหนึ่งที่ได้รับการรับรองไว้เป็นมาตรฐานระหว่างประเทศ เจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมาย (Law enforcement officials) จะต้องให้ความเคารพและให้การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และต้องยึดหลัก บุคคลซึ่งถูกกล่าวหาว่าได้

¹⁰⁶ จาก เดโซ สมศรีธนาเดช, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 105* (น.35).

¹⁰⁷ จาก เดโซ สมศรีธนาเดช, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 105* (น.36).

¹⁰⁸ จาก เดโซ สมศรีธนาเดช, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 105* (น.36).

กระทำผิดทางอาญามีสิทธิได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิด ห้ามเจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายจะขู่ข่มขู่ส่งเสริม หรือก่อ หรือยอมให้เกิดการกระทำใด ๆ อันเป็นการทรมาน การปฏิบัติหรือการลงโทษที่ทารุณโหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือหยามเกียรติไม่ได้ หรือแม้แต่การประจาน¹⁰⁹

ดังนั้นการได้รับความคุ้มครองในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์แล้วในปัจจุบันนี้ แต่เรายังเห็นการไม่เคารพซึ่งเกียรตินี้อยู่มากมายตามการให้ข่าวให้ภาพจากสื่อ การแถลงต่อสาธารณชน การถูกปฏิบัติเช่นนี้ ถือเป็นการละเมิดการเป็นมนุษย์ของเขา ซึ่งในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็มีหลักบัญญัติไว้ หรือในรัฐธรรมนูญก็ตามว่า ผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำผิดทางอาญามีสิทธิได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ เมื่อเขาบริสุทธิ์ก็ไม่ควรที่จะถูกปฏิบัติเฉกเช่นผู้ที่ได้รับการตัดสินแล้วว่าเป็นผู้กระทำความผิดจริงการปฏิบัติเช่นนั้นถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานตามกฎหมายรัฐธรรมนูญของผู้ต้องหา¹¹⁰

2.2.5 สิทธิผู้ต้องหาที่จะไม่ถูกผู้อื่นประจาน

การประจานต่อบุคคลอื่นนั้น กล่าวคือ การที่โดนเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวแม้ว่าผู้นั้นจะได้กระทำความผิดมาก็ตามซึ่งการประจานนั้นมิควรกระทำกับผู้ใดแม้ผู้นั้นจะได้กระทำความผิดมาแล้วก็ตาม ด้วยเหตุที่ว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในตัวของคนนั้นมีเท่าเทียมกัน ไม่สมควรที่จะละเมิดสิทธิในศักดิ์ศรีของผู้อื่น เพราะทุกคนมีเกียรติ การพาดเกียรตินั้น ไปจากบุคคลอื่นทำให้เขาต้องอับอาย และในขณะที่เดียวกันนั้นเองผู้ต้องหาอาจจะไม่ได้กระทำความผิดจริงตามที่ถูกกล่าวหา เขาได้รับการรับรองโดยสิทธิการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าตัวเขานั้นบริสุทธิ์ การที่ถูกประจานโดยการเผยแพร่ข่าวนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ควรเกิดขึ้นอย่างยิ่งเพราะเสมือนการยืนยันว่า ตัวเขานั้นได้เป็นผู้กระทำความผิดแล้วโดยที่ยังไม่มีการตัดสิน¹¹¹

¹⁰⁹ จาก เดโช สมศรีธนาเดช, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 105* (น.37).

¹¹⁰ จาก เดโช สมศรีธนาเดช, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 105* (น.37).

¹¹¹ จาก *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*, โดย สำนักงานราชบัณฑิตยสถาน, 2563, สืบค้นจาก <http://www.royin.go.th/?s=ประจาน>

คำว่า “ประจาน”

ก. ประกาศเปิดเผยความชั่วให้รู้ทั่วกันด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น พุดประจาน ตัดหัวเสียบประจาน พาตระเวนประจานทั่วเมือง

ข. ผลจล ว่าทำให้เข็ดหลาบ.

การหยามเกียรติ (Degrading Treatment) นั้น โดยแท้จริง ความหมายอาจไม่ใช่การประจาน แต่การประจานนั้นถือเป็นการหยามเกียรติอย่างหนึ่ง เป็นเหตุให้ผู้ถูกระทำนั้นได้รับความอับอาย ซึ่งความอับอายนั้นมากน้อยเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับว่าถูกระทำในที่สาธารณะหรือไม่¹¹²

ในปฎิญาสาสกลก็ได้ระบุเกี่ยวเรื่องการประจานนี้ไว้เช่นกัน เพื่อรับรองการไม่ให้ผู้อื่นมาละเมิดสิทธิความเป็นป็นมนุษย์ของบุคคลอื่นได้บัญญัติไว้ใน ข้อ 5 “บุคคลใดจะถูกทรมานหรือได้รับการปฏิบัติ หรือการลงโทษที่ทารุณโหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือหยามเกียรติมิได้” ห้ามมิให้กระทำของปฎิญาสาสกลนั้นถือเป็นการห้ามการหยามเกียรติ ซึ่งการประจานเป็นส่วนหนึ่งของการหยามเกียรติ ดังนั้นจึงถูกห้ามไว้เช่นกัน¹¹³

เนื่องด้วยเหตุผลหลักของการบัญญัติสิทธิมนุษยชนขึ้นนั้นแสดงให้เห็นว่าต้องการคงไว้รักษาไว้ซึ่งศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ที่ทุกคนพึงมีตั้งแต่เกิดขึ้นมาตามหลักของกฎหมายธรรมชาติ สิทธิที่บุคคลใดก็ตามนั้น ได้มาโดยกำเนิดด้วยหลักและกฎนี้ทำให้มีผลอย่างมากในการวิวัฒนาการกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนเป็นอย่างสูง เพราะในความเป็นจริงแล้วผู้ต้องหาที่ยังเป็นเพียงผู้ถูกกล่าวหาเท่านั้นไม่ใช่ผู้กระทำความผิด เพราะศาลยังไม่ได้พิพากษาคัดสินผู้ต้องหานั้นจึงมีควรที่จะถูกล่วงละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ทุกคนพึงมี เพราะการประจานนั้นเห็นได้ว่าเป็นการลบหลู่เกียรติอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานอย่างหนึ่งที่บุคคลไม่ว่าจะมีเชื้อชาติ ศาสนา หรือสถานะใดก็ตามยังต้องมีอยู่เนื่องจากความเป็นมนุษย์โดยหลักแล้วในการใช้อำนาจของรัฐจะล่วงละเมิดสิทธิดังกล่าวมิได้¹¹⁴

กล่าวโดยสรุปในปัจจุบันการดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวนจะพบว่า ผู้ต้องหานั้นจะตกอยู่ในสถานะไม่ต่างกับจำเลยเพราะเหตุเจ้าหน้าที่รัฐนำผู้ต้องหาไปแถลงข่าวต่อสื่อ ซึ่งแน่นอนว่าผู้ต้องหาต้องถูกหยามเกียรติจากผู้ซึ่งเสพลื่อนั้น เพราะเหตุที่ผู้เสพลื่อนได้เข้าไปแล้วว่าการที่เจ้าหน้าที่รัฐนำผู้ต้องหามาแถลงข่าวนั้นคือ การจับตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้แล้ว ซึ่งในทางกลับกันผู้ต้องหานั้นอาจจะเป็นผู้บริสุทธิ์ ตามหลักกฎหมายที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์ ก็ได้

2.2.6 สิทธิผู้ต้องหาในการรับโอกาสกลับคืนสู่สังคม (Restorative Justice)

¹¹² จาก เดโช สมศรีธนาเดช, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 105* (น.39).

¹¹³ จาก กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 3*.

¹¹⁴ จาก จริฎ โฆษณานันท์, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 38* (น.71).

การกลับคืนสู่สังคมนั้นกล่าว อีกนัยหนึ่งก็คือ กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) ในอดีตนั้นกระบวนการยุติธรรมแบบเก่าที่มีชื่อว่า (Retributive Justice) เป็นรูปแบบเป็นเพื่อการแก้แค้นไม่สามารถแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดอย่างได้ผลได้ ปัญหาของอาชญากรรมนั้นไม่ใช่เป็นการกระทำต่อรัฐแต่เป็นการกระทำ ระหว่าง “ผู้กระทำความผิด” “ผู้เสียหาย” และ “ชุมชน” เพื่อขึ้นที่ให้อภัยให้มีการเยียวยาฟื้นฟูทุกฝ่ายจึงมีหลักคิดนี้เกิด¹¹⁵

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) ช่วงปี ค.ศ.1970 ถือเป็นช่วงที่กำเนิดขึ้นของหลักการนี้ ที่ประเทศแคนาดา แนวคิดนี้คือการไกล่เกลี่ยระหว่างเหยื่อและผู้กระทำผิด¹¹⁶จากการที่แนวคิดนี้เป็นมาจากวิถีของศาสนาในสมัยเดิม การนำผู้กระทำผิดไปยังบ้านของเหยื่อ เพื่อให้เห็นสิ่งที่เกิดขึ้นผลกระทบต่อตัวเหยื่อเอง หรือกระทบต่อสังคมรอบข้างของตัวเหยื่ออย่างไรบ้างกลุ่มสำคัญที่สนับสนุนและขับเคลื่อนแนวคิดนี้ก็คือ โบสถ์เปรียบเสมือนผู้นำการเคลื่อนไหวในการนำหลักคิดนี้มาใช้ ต่อมาในช่วงปี ค.ศ. 1980 – 1990 ปรับเปลี่ยนให้เข้ากับทางโลกมากกว่าที่จะเป็นไปทางศาสนา

การนำหลักนี้มาใช้กับกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้น Susan Sharpe ชาวแคนาดา เป็นผู้สนับสนุนและได้นำเสนอหลักการ 5 ประการของ Restorative Justice เพื่อสนับสนุนแนวคิด Restorative Justice¹¹⁷ คือ

1) เชิญให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมกันอย่างเต็มที่ ให้มีความคิดเห็นที่ตรงกันเป็นเอกฉันท์ ทั้งผู้กระทำความผิดและเหยื่อ และขณะเดียวกันนั่นเองผู้ที่รับผลกระทบต่อการกระทำความผิดนั้น นั้นก็มีโอกาสเข้าเป็นส่วนร่วมกับการออกความคิดเห็นนั้นด้วย

2) การช่วยเยียวยาในสิ่งที่เสียไปในมุมมองของผู้เสียหายหรือเหยื่อนั้น จะมีการถามถึงสิ่งที่ยอยากจะได้รับการบรรเทา เหยื่ออาจรู้สึกถึงความแค้นหาทางออกร่วมกัน หรือต้องการข้อเท็จจริงส่วนใดจากผู้กระทำผิด ส่วนในมุมมองของผู้กระทำความผิดนั้นก็ได้รับการเยียวยาเช่นกัน คือการผ่อนคลายจากความกลัว หรือการแก้ไขปัญหาที่ถูกลงจุด หรือการที่ได้รับโอกาสในการกลับตัวเป็นคนดี

¹¹⁵ จาก กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ : ศึกษาการเบี่ยงเบนคดีความรุนแรงในครอบครัว (วิทยานิพนธ์), โดย บัณฑิต ใต้ทองดี, 2555, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

¹¹⁶ จาก บัณฑิต ใต้ทองดี, *อ่าวแล้วเชิงอรรถที่ 115* (น.40)

¹¹⁷ จาก บัณฑิต ใต้ทองดี, *อ่าวแล้วเชิงอรรถที่ 115* (น.42)

3) การรับผิดชอบต่อการกระทำที่สมบูรณ์แบบ การรับผิดชอบต่อการกระทำนั้น ไม่ได้หมายความว่ามีการรับโทษเพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมถึงการไปรับรู้ถึงความรู้สึกของเหยื่อรับรู้ถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นมาของเหยื่อที่เขาได้กระทำลงไป รับผิดชอบในการอธิบายเหตุผลของการกระทำ หรือแม้กระทั่ง รับผิดชอบในการแก้ไขที่สามารถจะทำได้ด้วย

4) ส่งเสริมการปรองดองกัน กล่าวคือ การปรองดองนี้ คือการกลับมาสามัคคีกัน การกระทำของผู้กระทำความผิดนั้นส่งผลอันยิ่งใหญ่ต่อเหยื่อเกิดเป็นความแตกร้าง แยกแยก ในชุมชนซึ่งเกี่ยวกับทางด้านจิตใจของผู้คน ซึ่งการประสานรอยร้าวนี้ก็จะช่วย ประนีประนอมระหว่างผู้กระทำความผิด เหยื่อ และ ชุมชน

5) การทำให้ชุมชนนั้นเข้มแข็งขึ้นเพื่อที่จะป้องกันความเสียหายอันจะเกิดขึ้นได้อีกในอนาคต ซึ่งต้องพยายามให้ชุมชนนำอยู่และเท่าเทียมกัน¹¹⁸

ดังนั้น กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) การแก้ไขปัญหาโดยร่วมกันคิดหาทางออกว่าจะทำอย่างไรกับผลที่เกิดขึ้น โดยที่มี คู่ความ คือ ผู้กระทำความผิด เหยื่อ และ รวมถึงผู้ที่ได้รับผลกระทบตามไปด้วย คือ ชุมชน กระทำโดยการสร้างความพันธ์ไปทางบวก หรือเยียวยาผู้ที่ได้รับความเสียหายและทุกข์ทรมานจากเหตุที่เกิดขึ้น

การตีความหมายของ West Encyclopedia of American Law ได้ให้ความหมาย Restorative Justice ไว้ดังนี้ คือ การประนีประนอมกัน เพื่อให้บรรเทาสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีต และชดใช้ความเสียหายที่เกิดขึ้นไปแล้วในอดีตโดยมุ่งเน้นสำคัญคือการเจรจา และในกระบวนการพิจารณาคดีในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้นใช้รูปแบบพิจารณาคดีอยู่ 2 แบบ คือ ระบบการลงโทษ (Retributive) ซึ่งเน้นการลงโทษเพื่อที่จะทำการตอบโต้ต่อการกระทำความผิด และรูปแบบระบบฟื้นฟู (Rehabilitation) ซึ่งมุ่งเน้นให้สังคมช่วยเหลือผู้กระทำความผิด เพื่อที่จะได้ปรับปรุงแก้ไข และได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ของผู้กระทำความผิด¹¹⁹

มีผู้ให้คำจำกัดความจากแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) ไว้ว่า

¹¹⁸ จาก บัณฑิต ใต้ทองดี, *อ้าวแล้วเชิงอรรถที่ 115* (น.42)

¹¹⁹ จาก บัณฑิต ใต้ทองดี, *อ้าวแล้วเชิงอรรถที่ 115* (น.43).

สหประชาชาติ อธิบายไว้ว่า เป้าหมายสำคัญของแนวคิดนี้มีเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมที่ทุกฝ่ายจะได้รับความยุติธรรมและผลกระทบกระทบจากอาชญากรรมที่เกิดขึ้นนั้นต้องได้รับการฟื้นฟูให้กลับสู่แนวทางที่ดี

Susan Sharpe อธิบายไว้ว่า แนวคิดนี้ศูนย์กลางคือเหยื่อผู้ถูกระทำเป็นหลักการที่ต่างจากการอำนวยความสะดวกเชิงแก้แค้นทดแทนผู้ถูกระทำควรได้รับการเยียวยา โดยมุ่งเน้นว่าสิ่งใดควรแก่การได้รับ และสิ่งใดที่ควรจะต้องให้ปรับปรุงสำหรับผู้กระทำผิด และสิ่งทีควรรู้สำหรับชุมชนเมื่อมีอาชญากรรมเกิดขึ้น การชดใช้ฟื้นฟูเพียงพอใหม่และยังได้สะท้อนให้เห็นอีกว่าความยุติธรรมนั้นเป็นสิ่งที่เข้าถึงได้¹²⁰

ดังนั้นพอจะสรุปความได้ว่า การที่เราใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) จะเกิดผลดีกับทุกฝ่ายทั้งผู้ถูกระทำแล้วผู้กระทำความผิดด้วยอีกนัยหนึ่งของความหมายหลักนี้คือ การกลับคืนสู่สังคมเป็นการเยียวยาผู้กระทำผิดเหยื่อสมควรที่จะได้รับการเยียวยาอย่างยิ่งเช่นเดียวกับผู้ต้องหา เพื่อให้เขาไม่รู้สึกถึงการรังเกียจข่มขู่ของสังคมและกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีกด้วยความรู้สึกรับประโยชน์ในการทำมาดี¹²¹ เพราะถึงอย่างไรผู้ต้องหานั้นต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเขาเป็นผู้บริสุทธิ์

แต่ในบริบทของสังคมปัจจุบันความไวต่อโลกของสื่อมวลชน และรีบร้อนในการจับกุมจึงส่งผลให้มีการแถลงข่าวต่อสาธารณชนมากขึ้น ในหัวข้อข่าวต่าง ๆ ซึ่งเมื่อการแถลงข่าวการจับกุมผู้ต้องหาแล้วนั้นในทางความเป็นจริงประชาชนผู้เสพข่าวจะคิดว่าผู้ต้องหานั้น คือผู้กระทำความผิด เพราะทัศนคติของประชาชนเข้าใจแล้วว่าผู้ต้องหาคือผู้ที่กระทำความผิด ทั้งที่ผู้ต้องหานั้นเป็นผู้ที่ศาลยังไม่ได้ตัดสินเขาด้วยซ้ำ การแถลงข่าวเช่นนั้นเสมือนการประจานเขาด้วย ซึ่งก็เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องหาด้วย จึงเห็นได้ว่า หลักการกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) นี้จะเป็นส่วนช่วยอย่างยิ่งให้ ผู้ต้องหา ที่นับได้ว่าเป็นเหยื่อของสังคมหลังจากมีการจัดแถลงข่าวต่อสาธารณชนนั้น จะได้กลับคืนสู่สังคมโดยวิธีการเยียวยา¹²²

2.2.7 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560

¹²⁰ จาก บัณฑิต ใต้ทองดี, *อ้าวแล้วเชิงอรรถที่ 115* (น.44).

¹²¹ จาก *กฎหมายอาญาภาค1* (น.33-34), โดย อุททิศ แสน โกศิก, 2525, กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.

¹²² จาก อุททิศ แสน โกศิก, *อ้าวแล้วเชิงอรรถที่ 121* (น.33-34).

การแถลงข่าวต่อสาธารณชนนั้น ถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และ มาตรการที่เกี่ยวข้องบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มีดังนี้

มาตรา 4 วรรคแรก “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความ เสมอภาค ของบุคคลย่อม ได้รับความคุ้มครอง”

มาตรา 5 “รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ หรือการกระทำใด ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติหรือการกระทำนั้นเป็น อันใช้บังคับ มิได้

เมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใด ให้กระทำการนั้นหรือวินิจฉัยกรณี นั้น ไปตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรง เป็นประมุข”

มาตรา 25 “สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากที่บัญญัติ คุ้มครองไว้ เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้วการใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือใน กฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำการนั้นได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตราบเท่าที่ การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นนั้น ไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความ สงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น

สิทธิหรือเสรีภาพใดที่รัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติหรือให้เป็นไป ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ แม้ยังไม่มีการตรากฎหมายนั้นขึ้นใช้บังคับบุคคลหรือ ชุมชนย่อมสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพนั้น ได้ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่ได้รับความคุ้มครองตาม รัฐธรรมนูญ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพหรือจากการ กระทำความผิดอาญาของบุคคลอื่น ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามที่ กฎหมายบัญญัติ”

มาตรา 26 “การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของ บุคคลต้อง เป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีรัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้

กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย

กฎหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง”

มาตรา 28 “บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของ ศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือ เสรีภาพในชีวิตหรือร่างกายจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ”

มาตรา 29 “บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมาย ที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่ บัญญัติไว้ใน กฎหมายที่ ใช้อยู่ ใน เวลา ที่ กระ ทำ ความ ผิด มิ ได้ ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดและก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใด ได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

การควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี

ในคดีอาญา จะบังคับให้บุคคลให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองมิได้

คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาและ จะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”

การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้”

มาตรา 32 “บุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว

การกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิของบุคคลตามวรรคหนึ่ง หรือการนำข้อมูล ส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใด ๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ที่ตราขึ้นเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ”

มาตรา 34 “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของ บุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันสุขภาพของ ประชาชน

เสรีภาพทางวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง แต่การใช้เสรีภาพนั้นต้องไม่ขัดต่อหน้าที่ของ ปวงชนชาวไทยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และต้องเคารพและไม่ปิดกั้นความเห็นต่างของบุคคลอื่น”

มาตรา 36 “บุคคลย่อมมีสิทธิเสรีภาพติดต่อถึงกัน ไม่ว่าทางใด ๆ

การตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยข้อมูลที่บุคคลสื่อสารถึงกัน รวมทั้งกระทำด้วยประการใด ๆ เพื่อให้ล่วงรู้หรือได้มาซึ่งข้อมูลที่บุคคลสื่อสารถึงกันจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ”

มาตรา 68 “รัฐพึงจัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมทุกด้านให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร

รัฐพึงมีมาตรการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้โดยเคร่งครัดปราศจากการแทรกแซงหรือครอบงำใด ๆ รัฐพึงให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายที่จำเป็นและเหมาะสมแก่ผู้ยากไร้หรือผู้ด้อยโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม รวมถึงตลอดถึงการจัดหาทุนความให้”

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องประโยชน์สาธารณะ

ประโยชน์สาธารณะในบริบททางกฎหมายมหาชน ในประเทศที่เป็นประเทศประชาธิปไตยใหม่นั้นคำว่าประโยชน์สาธารณะเกี่ยวข้องกับอย่างยิ่ง เนื่องจาก ทุกฝ่ายในประเทศ ไม่ว่าจะเป็น ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายตุลาการ จะกระทำการใดหากอ้างหลักการประโยชน์สาธารณะก็อาจจะผ่านความเห็นชอบได้โดยไม่ยาก และทำได้เสมอ¹²³

ประโยชน์สาธารณะ (Public interest) หรือ (General Interest) นั้นเป็นการจัดทำขึ้นจากฝ่ายปกครองและมีวัตถุประสงค์เพื่อสาธารณะประโยชน์ ไม่ใช่จัดทำขึ้นเพื่อเอกชนรายใดรายหนึ่ง ดังนั้นกิจกรรมที่จัดทำขึ้นนี้ จึงเรียกว่า “บริการสาธารณะ” เพราะอำนาจหลักของฝ่ายปกครองนั้นเป็นอำนาจฝ่ายเดียวซึ่ง ในการบังคับทำนิติกรรมฝ่ายเดียว การจัดบริการสาธารณะของฝ่ายปกครอง เช่น การเวนคืนที่ดิน¹²⁴ ส่วนที่ปรากฏในปทานุกรมศัพท์และการเมืองไทย¹²⁵ ให้คำนิยามของประโยชน์สาธารณะว่า “ประโยชน์อันเกิดแก่ประชาชนทั้งในระดับชาติและในระดับท้องถิ่น....”

ในทางทฤษฎีอำนาจของฝ่ายปกครองนั้นได้แบ่งเป็น 2 อำนาจใหญ่ ๆ คือ

1) อำนาจผูกพัน (La Potestad Reglada) คือ การให้อำนาจแบบนี้เป็นอำนาจที่ให้แก่องค์กรของรัฐฝ่ายปกครอง ซึ่งเป็นองค์กรใดองค์กรหนึ่งเมื่อมีข้อเท็จจริงใด ๆ ก็ตามได้เกิดขึ้น จะมีการบัญญัติบังคับไว้ล่วงหน้าแล้ว ให้องค์กรของรัฐนั้นจะต้องออกคำสั่งและจะต้องออกคำสั่งที่กำหนดเท่านั้น¹²⁶

2) อำนาจดุลยพินิจ (La Potestad Discrecional) คือ การให้อำนาจออกสั่งตามความเหมาะสม มีอำนาจในการออกกฎหมาย หลาย ๆ อย่างซึ่งกฎหมายเปิดช่องให้ออกได้ เพื่อที่จะบรรลุเจตนารมณ์

¹²³ จาก *แนวคิดในการพิจารณาคดีปกครองที่เกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ* (น.1), โดย อนันต์ คงเครือพันธ์, 2563, สืบค้นจาก

http://www.admincourt.go.th/admincourt/upload/webcms/Academic/Academic_270217_144631.pdf

¹²⁴ จาก อนันต์ คงเครือพันธ์, *อ่าวแล้วเชิงอรรถที่ 123* (น.2).

¹²⁵ จาก *ปทานุกรมศัพท์รัฐสภาและการเมืองไทย*, โดย คณิน บุญสุวรรณ, 2548, กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ

¹²⁶ จาก *ข้อความคิดและหลักการพื้นฐานในกฎหมายมหาชน : รวมบทความเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายปกครองและกฎหมายรัฐธรรมนูญ* (น.86-87), โดย วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, 2540, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติธรรม.

หรือความมุ่งหมาย อำนาจดุลพินิจนั้นเป็นอำนาจที่ค่อนข้างให้อิสระแก่องค์กรนั้น ๆ รวมทั้งมีอิสระในการตัดสินใจว่าเนื้อความในคำสั่งนั้น ๆ จะเป็นอย่างไร¹²⁷

การพิจารณาว่าสิ่งใดนั้นเป็นประโยชน์สาธารณะหรือไม่นั้น ในบางกรณีนั้นได้คำนึงถึงด้านจำนวนปัจจัยผู้ที่เกี่ยวข้องที่จะได้รับความคุ้มครอง เช่น การที่จะเป็นประโยชน์กับคนหมู่มาก ลักหนึ่ง อำเภอ หรือหนึ่งจังหวัดเมื่อไหร่ก็ตามจะมีการกล่าวอ้างเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะขึ้นเสมอ¹²⁸

เกณฑ์การพิจารณาว่าสิ่งใดเป็นประโยชน์สาธารณะ มีดังนี้

1) ประโยชน์สาธารณะไม่ได้คำนึงถึงแต่ปัจจุบัน กล่าวคือ การพิจารณาที่ว่าจะเป็นประโยชน์ในระยะยาว หรือ เป็นประโยชน์ต่อคนรุ่นหลังหรือไม่ส่วนมากการวัดด้วยเกณฑ์นี้จะสัมพันธ์กับเรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เช่น การปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์อย่างต่อเนื่อง อาจมีผลทำให้เกิดภาวะเรือนกระจกในภายภาคหน้า ฉะนั้นการพิจารณาเพื่อ ออกกฎหมายควบคุมจึงเป็นการพิจารณาถึงประโยชน์สาธารณะ¹²⁹

2) ประโยชน์สาธารณะที่เกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย กล่าวคือ ในบางกรณีอาจเป็นการทำเพื่อประโยชน์คนหมู่มากแต่ด้วยเรื่องจำนวนแล้วบางครั้งมีอาจวัดผลได้ว่ามันเป็นประโยชน์สาธารณะที่แท้จริง เพราะเหตุบางทีความต้องการหรือประสงค์ของคนหมู่มากนั้น ก็อาจจะไม่ได้เป็นประโยชน์เสมอไป¹³⁰

3) ประโยชน์สาธารณะที่เกี่ยวกับแง่มุมที่หลากหลาย กล่าวคือ ประโยชน์สาธารณะในแง่มุมที่หลากหลายนี้หมายถึงการที่ถึงแม้ประโยชน์จะเกิดขึ้น ในเรื่องนั้น ๆ เช่น ความเป็นอยู่ของประชาชน มันก็ทำให้เห็น แง่มุมด้านเศรษฐกิจ แต่ไม่ปรากฏแง่มุมอื่นขึ้น ซึ่งในความเป็นจริง อาจจะขัดต่อ แง่มุมอื่นก็ได้ ดังนั้นการพิจารณานั้นจึงต้องเป็นไปโดยรอบด้านและคำนึงถึงในแง่มุมอื่น ๆ ด้วย กล่าวให้เห็นโดยชัดคือ การที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน แต่กลับทำลายสภาพแวดล้อม เช่นนี้ก็อาจจะไม่เป็นประโยชน์สาธารณะที่แท้จริง¹³¹

¹²⁷ จาก วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, *อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 126* (น.89).

¹²⁸ จาก วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, *อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 126* (น.89).

¹²⁹ จาก อนันต์ คงเครือพันธ์, *อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 123* (น. 11).

¹³⁰ จาก อนันต์ คงเครือพันธ์, *อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 123* (น. 11).

¹³¹ จาก อนันต์ คงเครือพันธ์, *อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 123* (น. 14).

ดังที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นถึงเรื่องประโยชน์สาธารณะนั้น จะเห็นได้ชัดว่าการเป็นประโยชน์สาธารณะต้องพิจารณาอย่างถี่ถ้วนและรอบครอบ สิ่งใดที่กระทำไปแล้วขัดต่อสิ่งใดหรือไม่ประกอบกับเรื่องการแถลงข่าวที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของผู้ต้องหาถึงแม้ในอีกแง่มุมหรืออีกมุมมองหนึ่ง นั่นคือการช่วยเหลือให้เกิดการระงับตัวจากผู้ต้องหาคนนี้ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นผู้ต้องหานั้นก็ยังคงเป็นผู้ถูกสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ และการกระทำของสื่อมวลชนก็อาจเป็นการประจานเขา ผู้ต้องหาคนนั้นอาจจะตกเป็นเหยื่อของสื่อมวลชนได้ และอาจมีผลกระทบกับเขาซึ่งบุคคลรอบตัวเขาอาจจะได้รับผลกระทบนี้ด้วย

2.4 แนวคิดการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาตามกฎหมายตำรวจเกี่ยวข้องกับการแถลงข่าว

“พนักงานฝ่ายปกครอง” และ “พนักงานสอบสวน” “พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ” อาจเรียกรวม ๆ สั้น ๆ ได้ว่าเป็น “ตำรวจ” และตำรวจนี้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินคดีอาญาได้โดยอิสระภายใต้กรอบกฎหมาย แต่ในต่างประเทศนั้นที่ระบบอัยการสมบูรณ์การดำเนินคดีอาญาต่าง ๆ จะเป็นหน้าที่ของอัยการ¹³²

ตำรวจนั้นมีหน้าที่ในการดูแลความสงบเรียบร้อยของประชาชน มีอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ ในทางปกครองเพื่ออำนวยความสะดวกให้ประชาชน รวมถึงการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดตามความหมายของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(16)¹³³

อำนาจหน้าที่ของตำรวจนั้น คือการสืบสวนค้นหาความจริงการหาหลักฐานเพื่อนำมาเอาผิดผู้กระทำความผิดให้ได้และการกระทำของเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจนั้นต้องปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของตนและประสงค์หลักคือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ตามความหมายของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(10)¹³⁴

¹³² จาก คณิต ฒ นคร, *อั้งแล้วเชิงอรรถที่ 59* (น.106).

¹³³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(16) “พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ” หมายความว่าถึงเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ให้รวมถึงพืคดี เจ้าพนักงานกรมสรรพสามิต กรมศุลกากร กรมเจ้าท่า พนักงานตรวจคนเข้าเมืองและพนักงานอื่น ๆ ในเมื่อการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมายซึ่งคนมีหน้าที่ต้องจับกุมปราบปราม

¹³⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(10) “การสืบสวน” หมายถึงการแสวงหาหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนและเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด

การซึ่งเจ้าพนักงานตำรวจได้ปฏิบัติต่อผู้ต้องหาในการแถลงข่าวต่อสาธารณชนนั้นแท้จริงแล้วผู้ต้องหาผู้ซึ่งถือว่าเป็นผู้บริสุทธิ์หากยังมิได้รับการพิพากษาจากศาลถือว่าผู้ต้องหานั้นยังมีฐานะอยู่เพียงในชั้นสอบสวนของเจ้าพนักงานตำรวจตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะนั้นแล้วขั้นตอนการปฏิบัติหรืออำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจจึงต้องอาศัยหลักกฎหมายเพื่อที่จะกระทำต่อผู้ต้องหาได้

ตามมาตรา 68 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร¹³⁵ ไทยให้อำนาจสิทธิในการมีทนายความซึ่งเป็นสิทธิที่ผู้ต้องหาพึงมีในชั้นสอบสวนและให้อำนาจในการปฏิบัติแก่เจ้าพนักงานตำรวจเชื่อมโยงไปยังกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อำนาจนี้จากเดิมเป็นสิทธิของประชาชนปัจจุบันได้เปลี่ยนเป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐที่จะต้องช่วยเหลือประชาชน

ถ้าผู้ต้องหาหรือจำเลยมีทนายความ ทนายความย่อมมีสิทธิเช่นเดียวกับจำเลยดังกล่าวมาแล้วด้วย มาตรา 134/1¹³⁶ “สิทธิที่จะมีทนายความช่วยเหลือในคดี” เพื่อความสมบูรณ์ของสิทธินี้ในกรณี

¹³⁵ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 68 “รัฐพึงจัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมทุกด้านให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร

รัฐพึงมีมาตรการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ โดยเคร่งครัด ปราศจากการแทรกแซงหรือครอบงำใด ๆ

รัฐพึงให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายที่จำเป็นและเหมาะสมแก่ผู้ยากไร้หรือผู้ด้อยโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม รวมถึงตลอดถึงการจัดหาทนายความให้”

¹³⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1 “ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่ผู้ต้องหาไม่เกินสิบแปดปีในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา ก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาวามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีให้รัฐจัดหาทนายความให้

ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาวามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและผู้ต้องหาต้องการทนายความ ให้รัฐจัดหาทนายความให้

การจัดหาทนายความตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง และให้ทนายความที่รัฐจัดหาให้ได้รับเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด โดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

เมื่อได้จัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาตามวรรคหนึ่ง วรรคสอง หรือวรรคสามแล้ว ในกรณีจำเป็นเร่งด่วน หากทนายความไม่อาจมาพบผู้ต้องหาได้ โดยไม่แจ้งเหตุขัดข้องให้พนักงานสอบสวนทราบหรือแจ้งแต่ไม่มาพบผู้ต้องหาภายในเวลาอันสมควร ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนผู้ต้องหาไปได้โดยไม่ต้องรอทนายความ แต่พนักงานสอบสวนต้องบันทึกเหตุนั้นไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วย”

ดังกล่าวรัฐมีหน้าที่จัดหาทุนความให้แก่ผู้ต้องหา และการฝ่าฝืนบทบัญญัติดังกล่าวนี้จะทำให้
 ถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวนใช้กับผู้ต้องหาไม่ได้¹³⁷

มาตรา 134/2¹³⁸ “เกี่ยวกับเรื่องการสอบสวนผู้ต้องหาอายุไม่เกิน 18 ปี” การสอบสวน
 ผู้ต้องหาอายุไม่เกิน 18 ปีต้องมีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่ผู้เยาว์ร้องขอ และ
 พนักงานอัยการร่วมสอบปากคำด้วย การฝ่าฝืนจะทำให้ถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวน
 ใช้กับผู้ต้องหาไม่ได้¹³⁹

มาตรา 134/4¹⁴⁰ “เกี่ยวกับเรื่องสิทธิที่จะให้การแก้ข้อกล่าวหา” พนักงานสอบสวนต้องให้
 โอกาสผู้ต้องหาที่จะแก้ข้อหาและที่จะแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์แก่ตนได้ ตามวรรคหนึ่งนี้
 การแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบ “ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบก่อนว่าผู้ต้องหาจะมีสิทธิที่จะ
 ให้การหรือไม่ก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาต้องการให้การ ถ้อยคำของผู้ต้องหาให้การนั้นจะใช้เป็น
 พยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้” คือการแจ้งให้ทราบถึงสิทธิที่จะได้รับการแนะนำคดีเดือน
 (Belehrungsrecht) ซึ่งหากพนักงานสอบสวนไม่แจ้งในส่วนนี้ กฎหมายได้บัญญัติไว้ว่า “ถ้อยคำใด ๆ
 ที่ผู้ต้องหาให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวนก่อนมีการแจ้งสิทธิ จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์
 ความผิดของผู้นั้นไม่ได้” กล่าวคือในกรณีจะเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ และในวรรคสอง
 “เมื่อผู้ต้องหาเต็มใจให้การอย่างใดก็ให้จดคำให้การไว้ ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้การเลยก็ให้บันทึก
 ไว้” ดังนั้นกล่าวคือในชั้นสอบสวนผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่จะไม่ให้การ¹⁴¹

¹³⁷ จาก คณิต ณ นคร, *อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 59* (น.139).

¹³⁸ มาตรา 134/2 ให้นำบทบัญญัติในมาตรา 133 ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่การสอบสวนผู้ต้องหาที่
 เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี

¹³⁹ จาก คณิต ณ นคร, *อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 59* (น.139).

¹⁴⁰ มาตรา 134/4 ในการถามคำให้การผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบก่อนว่า

(1) ผู้ต้องหาจะมีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การ ถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้นอาจใช้เป็น
 พยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

(2) ผู้ต้องหาจะมีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้

เมื่อผู้ต้องหาเต็มใจให้การอย่างใดก็ให้จดคำให้การไว้ ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้การเลยก็ให้บันทึกไว้

ถ้อยคำใด ๆ ที่ผู้ต้องหาให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวนก่อนมีการแจ้งสิทธิตามวรรคหนึ่ง หรือก่อนที่จะ
 ดำเนินการตามมาตรา 134/1 มาตรา 134/2 และมาตรา 134/3 จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของ
 ผู้นั้นไม่ได้

¹⁴¹ จาก คณิต ณ นคร, *อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 59* (น.140).

ฉะนั้นแล้วการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจนั้นยึดโยงอยู่กับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทั้งสิ้นการกระทำที่กฎหมายไม่ได้ให้อำนาจไว้นั้นถือว่าปฏิบัติไม่ได้ รวมไปถึงการนำตัวผู้ต้องหาไป แลกง่าวต่อสาธารณชน ซึ่งเปรียบเสมือนการละเมิดสิทธิมนุษยชนพื้นฐานในศักดิ์ศรีความเป็น มนุษย์ของผู้ต้องหา

อย่างไรก็ดีตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่ เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 30 เรื่อง “การปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การ เผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน และจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ พ.ศ. 2556” นั้นได้ออกเป็นกฎระเบียบ ภายใน ข้อ 1.2.4¹⁴² เป็นเหตุให้ถือข้อปฏิบัติที่นั้นเรื่อยมา แต่การกระทำละเมิดต่อสิทธิมนุษยชนนี้ก็ยังมีให้เห็นอยู่เนือง ๆ โดยเฉพาะผู้ต้องหาเพราะผู้ต้องหานั้นถือเป็นผู้ที่ตามสิทธิรัฐธรรมนูญถือเป็น กฎหมายสูงสุดของประเทศให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ เพราะยังไม่ได้มีการตัดสิน

การให้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจในเรื่องการแถลงข่าวนั้นอยู่ภายใต้อำนาจของ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 มาตรา 11 (4)¹⁴³ ซึ่งการออกคำสั่งหรือระเบียบภายในของ ตำรวจนั้นอาศัยอำนาจภายใต้อนุมาตราจึงมีผลบังคับเป็นกฎหมาย

ดังนั้นอันจะเห็นได้ว่าการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจนั้นอาจจะ กระทำไปด้วยความบริสุทธิ์ใจแต่ถึงอย่างไรก็ดีการที่ผู้ต้องหานั้นเป็นผู้ที่ถูกนำตัวมาแถลงข่าวต่อ สาธารณชนเป็นการชี้้นำความคิดของผู้ที่ได้รับฟังข่าวสาร ต้องคำนึงและตระหนักให้มากถึงการ กระทำที่ไปละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาด้วยหรือไม่และการกระทำใดก็ตามที่เห็นควรว่าเป็นประโยชน์

¹⁴² ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 30 เรื่อง “การปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน และจัดทำสื่อ ประชาสัมพันธ์ พ.ศ. 2556” ข้อ 1.2.4 “ห้ามนำหรือจัดให้ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือพยาน มาให้ข่าวแถลงข่าวหรือ ให้ สัมภาษณ์ต่อ สื่อมวลชนทุกแขนง ยกเว้นกรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน ให้ขออนุญาตต่อผู้บัญชาการ

ไม่ว่ากรณีใด ๆ ก็ตาม ห้ามนำผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ พระภิกษุ สามเณร นักพรต นักบวช ผู้เสียหายที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศ มาให้ข่าวแถลงข่าว หรือให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชน ทุกแขนงเป็นอันขาด รวมตลอดถึงการชี้ตัวผู้ต้องหาในลักษณะที่เป็นการเผชิญหน้าต่อสื่อมวลชนทุกแขนง”

¹⁴³ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 มาตรา 11 “สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีผู้บัญชาการตำรวจ แห่งชาติเป็นหัวหน้า ส่วนราชการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(4) วางระเบียบหรือทำคำสั่งเฉพาะเรื่องไว้ให้ข้าราชการตำรวจหรือพนักงานสอบสวนปฏิบัติเกี่ยวกับการ ใช้อำนาจหรือการปฏิบัติหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือกฎหมายอื่น”

สาธารณะนั้นก็พึงต้องระวังเช่นเดียวกันเพราะเกณฑ์การวัดว่าอันไหนเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะเป็นเรื่องละเอียดอ่อนมาก

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการเผยแพร่ข่าวตามกฎหมายของสื่อมวลชน

หลักจริยธรรมสื่อมวลชนมีขึ้นเพื่อเป็นบรรทัดฐานในการให้หรือจำกัดสิทธิของสื่อมวลชนไม่ให้เกิดความเสียหายที่เพราะในความเป็นจริงนั้นคนที่เสพสื่อจะคิดอย่างไรก็อยู่ที่มุมของสื่อมวลชนที่แสดงออกไปทำให้เป็นเหตุผลหลักในการควบคุมจริยธรรมว่าสิ่งไหนควรหรือไม่ควรกระทำอย่างไรผู้สื่อข่าวจึงเป็นอีกหนึ่งอาชีพที่จำเป็นต้องมีจริยธรรมมากพอสมควร¹⁴⁴

ในการหลักการของสื่อมวลชนนั้นมีข้อบังคับที่เป็นบรรทัดฐานเพื่อเป็นแนวทางในการบังคับ และให้สื่อมวลชนพึงรู้ไว้ว่าควรปฏิบัติเช่นไร คือ ข้อบังคับสภาวิชาชีพข่าวฯ ว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ พ.ศ. 2553 โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อไม่ให้เป็นการละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวของบุคคลอื่น จึงมีข้อบังคับในหมวด เกี่ยวกับจริยธรรมไว้อย่างชัดเจนในหมวดที่ 2¹⁴⁵

2.5.1 หลักการข้อปฏิบัติสำหรับสื่อมวลชน

ในหมวดที่ 2 นี้ จะพูดถึงจริยธรรมของวิทยุและโทรทัศน์ เริ่มที่ ข้อ 5 “วิทยุและโทรทัศน์ต้องนำเสนอหรือเผยแพร่ข่าวสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้องตามหลัก วัตถุประสงค์ ภายใต้พื้นฐานความรู้ และความถูกต้องครบถ้วน” การที่นักข่าวนั้นนำเสนอข่าวให้แก่ประชาชนรับทราบต้องตั้งอยู่บนหลักความจริงต้องสื่อสารให้ครบถ้วน และชี้ให้เห็นทุกมุมมอง ให้ความเป็นกลาง ที่สำคัญที่สุดคือต้องอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้อง¹⁴⁶

ข้อ 6 “วิทยุและโทรทัศน์ต้องนำเสนอหรือเผยแพร่ข่าวสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อ ประโยชน์แห่งสาธารณะ และไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น”¹⁴⁷ การนำเสนอข่าวสารที่ต้องเต็มไปด้วยจรรยาบรรณนั้นทำให้มีการลืมหืมตัวของสื่อมวลชนเพื่อแข่งขัน ให้ได้ข่าวที่รวดเร็วกว่า ข่าวลือซึ่งกว่า อาจจะทำให้เป็นเพียงมุมมองเดียวที่เสนอข่าวไป โดยลืมหืมพิจารณาว่าเรื่องใดที่เกี่ยวข้อง หรือเป็นอีกมุมมองหนึ่งที่สังคมควรรับทราบทำให้เกิดข้อบัญญัติข้อ 6 นี้ขึ้น แต่ถึงอย่างไร

¹⁴⁴ จาก จริยธรรมและการใช้เฟซบุ๊กรายงานข่าวเกี่ยวกับผู้ต้องหา (วิทยานิพนธ์), โดย บัวหอม สายชาติ, 2559, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

¹⁴⁵ จาก สภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย, *อ่างแล้วเชิงบรรทัดที่ 15*.

¹⁴⁶ จาก บัวหอม สายชาติ, *อ่างแล้วเชิงบรรทัดที่ 144* (น.11).

¹⁴⁷ จาก บัวหอม สายชาติ, *อ่างแล้วเชิงบรรทัดที่ 144* (น.12).

ก็ตามการนำเสนอข่าวนั้นต้องไม่เป็นไปในทางประจานบุคคลในข่าวนั้นจึงต้องมีหลักสาธารณะประโยชน์ คอยควบคุมการทำงานของสื่อมวลชนหรือนักข่าว ที่อาจจะทำผิดพลาดโดยไปละเมิดสิทธิส่วนบุคคลและเสรีภาพของบุคคลอื่นเข้า

เพื่อมาตรฐานของการควบคุมและเป็นแนวทางสำหรับสื่อมวลชนในการปฏิบัติตัวในการนำเสนอข่าวนั้นทางยังมีร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน พ.ศ. .... ขึ้นเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติขององค์กรสื่อมวลชนซึ่งในหมวดของมาตรฐานจริยธรรมสื่อมวลชนนั้น มาตรา 37 มาตรฐานกลางที่คณะกรรมการกำหนดตามมาตรา 26 (2) อย่างน้อยต้องมีเรื่อง ดังต่อไปนี้

(2) การนำเสนอเนื้อหาและข้อมูลข่าวสาร จะต้องตระหนักถึงผลกระทบต่อบุคคลอื่น และคำนึงถึง สิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเป็นส่วนตัว และการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของผู้ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะเยาวชนและผู้ด้อยโอกาสในสังคม ทั้งนี้ต้องไม่เป็นการซ้ำเติมผู้ประสบเคราะห์กรรม รวมทั้งหลีกเลี่ยง การนำเสนอเนื้อหาที่ก่อให้เกิดความเกลียดชังกันระหว่างกลุ่มคนในชาติหรือศาสนา หรือการใช้ความรุนแรงระหว่างกัน

(6) การนำเสนอเนื้อหาและข้อมูลข่าวสาร จะต้องเป็นไปตามหลักจรรยาบรรณวิชาชีพ ไม่ขัดต่อ หลักศีลธรรมของสังคม ไม่ก่อให้เกิดผลเสียมากกว่าประโยชน์ที่ได้รับและคำนึงถึงผลประโยชน์สาธารณะเหนือกว่าสิ่งใด

เห็นได้ว่าคณะจัดทำร่างพระราชบัญญัตินี้เล็งเห็นว่าการกระทำการเผยแพร่ของสื่อมวลชนนั้นต้องมีหลักข้อใดข้อหนึ่งในการตรากฎหมายส่วนนี้ขึ้นและเมื่อมองกลับไปที่มาตรา 26 ตามที่กล่าวมาคือ

มาตรา 26 คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(2) กำหนดมาตรฐานกลาง¹⁴⁸

การกำหนดมาตรฐานกลางดังกล่าวตามที่พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดไว้นั้นเห็นได้ชัดว่ามาตรฐานกลางถูกกำหนดโดยคณะกรรมการผู้มีอำนาจอันเป็นการไม่มีความแน่นอนได้ เพราะหากมีการกระทำเพื่อเข้าประชุมเป็นมาตรฐานว่าสามารถเผยแพร่ได้ แต่ครั้งต่อไปในเรื่อง ๆ

¹⁴⁸ จาก ร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน พ.ศ. .... อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 16.

อื่นอาจจะต้องมีการประชุมใหม่และผลอาจต่างออกไปจากครั้งเดิม อีกทั้งยังเป็นข้อบังคับที่ไม่มีผล
ลงโทษ

หากพิจารณาให้ดีแล้วนั้นการกำหนดคกฏเกณฑ์ของสื่อขึ้นมาจะยึดโยงไปที่หลัก
จริยธรรมวิชาชีพของสื่อมวลชนในข้อ 6 “วิทยุและโทรทัศน์ต้องนำเสนอหรือเผยแพร่ข่าวสารและ
ข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อ ประโยชน์แห่งสาธารณะ และไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น” เกี่ยวกับ
การเผยแพร่ข่าวที่จะต้องไม่ไปละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นซึ่งจะเป็นปัญหาต่อไปในการละเมิด
สิทธิความเป็นส่วนตัว

2.5.2 การรับผิดชอบต่อสังคมของสื่อมวลชน

ทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility Theory) ถือเป็นส่วนหนึ่ง
ของทฤษฎีบรรทัดฐาน (Normative Theory) ของสื่อมวลชนความเป็นจริงแล้วเมื่อสื่อได้รับเสรีภาพ
ในการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ แล้วนั้นก็กลับเป็นผลเสียต่อสังคมเพิ่มขึ้น เนื่องด้วยการพัฒนา
เสรีภาพสื่อไม่พัฒนาไปพร้อมจริยธรรมของตัวสื่อมวลชนเอง สื่อมวลชนรับผิดชอบต่อสังคมจึง
เป็นส่วนหนึ่งทำให้ได้รับมอบหมายให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น¹⁴⁹

ทฤษฎีนี้เริ่มขึ้นเมื่อ ปี 1974 ในประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นการพิจารณาบททวนของ
คณะกรรมการที่ทำงานด้านเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ เพื่อขอเพิ่มเติมหลักการเรื่องความรับผิดชอบต่อ
ต่อ สังคมในการทำงานของสื่อมวลชนเข้าไปด้วย ข้อปฏิบัติที่สำคัญคือการทำที่สื่อมวลชนนั้น ต้อง
รายงานเหตุการณ์บน พื้นฐานของความเป็นจริงอย่างละเอียด รอบคอบ และรอบด้าน รวมทั้งต้อง
เป็นพื้นที่ให้เป็นช่องทางไว้สำหรับแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของสาธารณชนด้วย¹⁵⁰

กาญจนา แก้วเทพ ได้กล่าวถึง หลักข้อปฏิบัติสำคัญที่สื่อมวลชนที่มีความ
รับผิดชอบต่อสังคม¹⁵¹ เช่น

1) ต้องมีการตรวจสอบที่ละเอียดเพียงพอจากสถานการณ์ จึงรายงานออกได้และพึง
กระทำด้วยความรอบคอบ และจะต้องรายงานตามความเป็นจริงเพื่อให้ประชาชนรับทราบ

¹⁴⁹ จาก บัวหอม สายชาติ, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 144* (น.12).

¹⁵⁰ จาก บัวหอม สายชาติ, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 144* (น.13).

¹⁵¹ จาก บัวหอม สายชาติ, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 144* (น.14).

2) สื่อมวลชนจะต้องมีพื้นที่เป็นที่สำหรับแสดงความคิดเห็นที่เป็นสาธารณะ สำหรับประชาชนด้วย

3) สื่อมวลชนนั้น มีหน้าที่พึงกระทำคือการเป็นตัวแทนของทุก ๆ คน กลุ่มในสังคม และจะต้องนำเสนอเรื่องราว ที่มีคุณค่า ให้ได้ชัดเจนตามเป้าหมายด้วย

แนวความคิดตามทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม เกิดจากการเรียกร้องของสหภาพนักหนังสือพิมพ์แห่งชาติ (National Union of Journalism) ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นการร่วมกันจัดตั้งขึ้นเป็น “คณะกรรมการว่าด้วยการหนังสือพิมพ์” (Royal Commission on the Press) ซึ่งจุดประสงค์นั้นเพื่อศึกษาปัญหาของการรวมกันของหนังสือพิมพ์ในประเทศอังกฤษ และในอังกฤษก็มีการจัดตั้งสภาหนังสือพิมพ์ (General Council of Press) เช่นกัน แต่จุดประสงค์นั้นเพื่อรับปัญหาเรื่องเรียนในการทำงานของสื่อมวลชน รวมทั้ง เพื่อการส่งเสริมสื่อมวลชนให้ปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพและมีความสำนึกในหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบต่อสังคม การบริการต่อสาธารณชนอีกด้วย ในเรื่องของสมาคมนักหนังสือพิมพ์ในไทยนั้นก็มีเช่นกัน และวัตถุประสงค์คือเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของมวลชนอีกนัยหนึ่งคือประโยชน์ของสาธารณะ และปฏิบัติหน้าที่อย่างมีความรับผิดชอบ นั่นเอง¹⁵²

2.5.3 หลักประกันสิทธิเสรีภาพตามกฎหมายของสื่อมวลชน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 34 “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันสุขภาพของประชาชน

เสรีภาพทางวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง แต่การใช้เสรีภาพนั้นต้องไม่ขัดต่อหน้าที่ของ ปวงชนชาวไทยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และต้องเคารพและไม่ปิดกั้นความเห็นต่างของบุคคลอื่น”

มาตรา 35 “บุคคลซึ่งประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข่าวสารหรือการแสดงความคิดเห็นตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพ

¹⁵² จาก บัวหอม สายชาติ, *อ้าวแล้วเชิงอรรถที่ 122* (น.15).

การสั่งปิดกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นเพื่อลดรอนเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้

การให้นำข่าวสารหรือข้อความใด ๆ ที่ผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนจัดทำขึ้นไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจ ก่อนนำไปใช้โฆษณาในหนังสือพิมพ์หรือสื่อใด ๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศ อยู่ในภาวะสงคราม

เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย

การให้เงินหรือทรัพย์สินอื่นเพื่ออุดหนุนกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นของเอกชน รัฐจะกระทำมิได้ หน่วยงานของรัฐที่ใช้จ่ายเงินหรือทรัพย์สินให้สื่อมวลชนไม่ว่าเพื่อประโยชน์ในการโฆษณา หรือประชาสัมพันธ์ หรือเพื่อการอื่นใดในทำนองเดียวกันต้องเปิดเผยรายละเอียดให้คณะกรรมการ ตรวจสอบแผ่นดินทรอบตามระยะเวลาที่กำหนดและประกาศให้ประชาชนทราบด้วย

เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งปฏิบัติหน้าที่สื่อมวลชนย่อมมีเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง แต่ให้คำนึงถึงวัตถุประสงค์ และภารกิจของหน่วยงานที่ตนสังกัดอยู่ด้วย”

การรับรองสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ แบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ

1) การรับรองสิทธิเสรีภาพอย่างเด็ดขาด กล่าวคือการทำที่ไม่ยอมให้ออกกฎหมายมาจำกัดสิทธิเสรีภาพได้เลย เช่น การเลือกนับถือศาสนา เป็นสิทธิเสรีภาพที่รัฐไม่สามารถจำกัดได้

2) การรับรองสิทธิเสรีภาพอย่างกลาง ๆ กล่าวคือการทำที่บุคคลยอมให้รัฐตัดสิทธิบางส่วนโดยการที่ยอมให้ออกกฎหมายบังคับได้บางกรณี

3) การรับรองสิทธิเสรีภาพภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย กล่าวคือการทำที่บุคคลยอมยกอำนาจตนเองให้สภานิติบัญญัติในการออกกฎหมายเพื่อจำกัดสิทธิเสรีภาพของตนเอง

ฉะนั้นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของรัฐธรรมนูญไทยนั้นจะไม่ใช่เป็นไปในทางสิทธิเสรีภาพอย่างเด็ดขาด รัฐอาจจะตรากฎหมายขึ้นได้เพื่อจำกัดสิทธิเช่นว่านั้น หลักสำคัญของการใช้สิทธิเสรีภาพก็คือ “บุคคลย่อมมีสิทธิ และเสรีภาพที่จะทำกรนั้นได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพ เช่นว่านั้น ไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี ของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือ

เสรีภาพของบุคคลอื่น” ตามมาตรา 25 วรรคหนึ่ง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560

ดังจะเห็นได้ว่าแนวทางการปฏิบัตินั้นของสื่อมวลชนตั้งอยู่บนจรรยาบรรณของตัวสื่อมวลชนแต่ละบุคคลในการทำข่าวหากตัวของสื่อมวลชนขาดการคงไว้ซึ่งจรรยาบรรณเหล่านั้นแล้วการกระทำอันจะเกิดขึ้นโดยไปละเมิดในสิทธิความเป็นส่วนตัวของบุคคลอื่นย่อมเกิดขึ้นได้โดยง่ายแม้การกระทำบางอย่างจะอ้างถึงทำไปเพื่อประโยชน์สาธารณะเช่นกัน ข้อบังคับข้อกำหนดให้ปฏิบัติเป็นไปเพื่อเป็นบรรทัดฐานให้สื่อมวลชนทั้งสิ้น เพราะหลักสิทธิมนุษยชนนั้นถือเป็นหลักสิทธิขั้นพื้นฐานหรือในประเทศไทยใช้กฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนทุกคนในประเทศ และหลักสิทธิมนุษยชนก็เป็นหลักการที่ยอมรับกันทั่วโลกไม่ว่าจะในวงการไหนก็ตามจนเกิดเป็นกฎหมายสิทธิมนุษยชนขึ้น รวมถึงวงการสื่อมวลชนด้วย แต่การทำงานบางอย่างของสื่อมวลชนนั้นก็ยิ่งอาจจะก้าวล่วงความเป็นส่วนตัว หรือแม้กระทั่งละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องบ้ำง

2.5.4 แนวคิดเกี่ยวกับการใช้ถ้อยคำแห่งความเกลียดชัง (Hate Speech)

คำนิยามความหมายของ Hate Speech นั้นแตกต่างกันออกไปแต่ความหมายที่สอดคล้องกันของทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศนั้นมีความหมายโดยรวมตรงกันคือ การแสดงออกด้วย “คำพูด” หรือ “วิธีการอื่นใด” อันเป็นการเหยียดหยาม ดูถูก ดูหมิ่น หรือเป็นการที่บุคคลหนึ่งกระทำต่ออีกบุคคลหนึ่งที่เป็นการลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ โดยที่อาศัยเหตุของ เชื้อชาติ ชาติพันธุ์ ศาสนา ภาษา สีผิว หรือ สถานะทางสังคม ซึ่งหนึ่งในสถานะทางสังคมของผู้ต้องหา คือผู้บริสุทธิ์ตามกฎหมายหากยังมิได้ถูกตัดสินว่ามีความผิดและกระทำ โดยการแสดงออกที่อาจละเมิดสิทธิขั้นของผู้ต้องหาเช่นการใส่ร้ายหรือชักนำความคิดของผู้อื่นให้เชื่อตามนั้นว่าบุคคลนั้นไม่ดีหรือใช้วาจาหยาบคายไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรีของผู้นั้นนั้นอาจจะเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทได้แต่การใช้ Hate Speech นั้นก็อาจจะมิต้องว่ากล่าวด้วยคำหยาบคายเสมอไปเช่นการสวดอิฐินชมการกระทำของ Hitler ก็เข้าข่ายเป็น Hate Speech ได้¹⁵³

ในงานวิจัยเรื่อง“Hate Speech และข้อมูลที่อันตราย : ทางเลือกวิธีตอบโต้ทางการเมือง” โดยชาญชัย ชัยสุข โสภค ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล นั้นได้ให้ความหมายเกี่ยวกับ Hate speech ไว้ว่าเป็นการแสดงออกทางคำพูด และการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์

¹⁵³ จาก ถ้อยคำแห่งความเกลียดชัง (Hate speech) กับกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ, โดย ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช, 2557, สืบค้นจาก <https://prachatai.com/journal/2013/12/50732>

ต่าง ๆ ที่เป็นไปในทางโจมตีบุคคลอีกฝ่ายหนึ่ง โดยการประจาน สบประมาท ข่มขู่อย่างร้ายแรง โดยปกติส่วนมาก Hate speech นั้นจะใช้เรื่องที่เกี่ยวข้องกับ สีผิว เชื้อชาติ ศาสนา เพศ และสถานะทางสังคมเป็นหลักแต่ก็ยังสามารถขยายไปในทุก ๆ ประเด็นได้เช่นกัน¹⁵⁴

ในทางเชิงวิจัยของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยนั้นมีการจัดทำคลิปวิดีโอเพื่อเผยแพร่เกี่ยวกับเรื่องของ “Hate speech เบื้องต้นเกี่ยวกับคนไทย” โดยการจัดทำขึ้นนี้มาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิรธรอง งามสุด อาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นผู้ที่อยู่เบื้องหลังในการเขียนบทและกำกับการแสดงว่าการที่สังคมไทยได้ใช้วาทกรรม “Hate Speech” นี้มีผลกระทบต่อสังคมไทยเช่นไรและได้ให้ความหมายของ Hate Speech คือ “วาจาที่สร้างความเกลียดชัง” โดยแต่ละฝ่ายนั้นจะสร้างวาทกรรมขึ้นมาประดิดประดอยคำที่รุนแรงโจมตีฝั่งตรงข้ามกับตนเช่น “อำมาตย์”, “ไพร่”, “สลัม”, “วิปริตทางเพศ” แต่อย่างไรก็ตามการแสดงออกซึ่งการแบ่งแยกนี้ก็ไม่ว่าจำเป็นจะต้องเป็นคำพูดวาทกรรมเพียงอย่างเดียวแต่ทั้งนี้ยังรวมไปถึงการ วาดภาพ หรือทำคลิปวิดีโอ ที่แสดงเจตนาถึงความเกลียดชัง โดยทั้งหมดนั้นจัดอยู่ในความหมายของ Hate Speech ทั้งสิ้น¹⁵⁵

อชิป จิตตฤกษ์ ได้นิยามความหมายของ Hate Speech ไว้โดยกว้าง ๆ ว่าหมายถึงคำพูดหรือการที่สื่อสารใด ๆ ก็ตามที่ทำให้เกิดความเกลียดชังและนำไปสู่การใช้ความรุนแรงทางกายภาพกับกลุ่มคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เช่นการสร้างวาทกรรมเรื่องยิวของนาซี การสังหารหมู่ในวันดา

อชิปนั้นได้เคยตั้งข้อสังเกตจากจากคำพูดของศาสตราจารย์ ดร.เกษียร เตชะพีระว่า “Speech That Kills” การที่กระทำจากคำพูดเพียงครั้งเดียวตามคำนิยามนี้นั้นไม่อาจถือเป็น Hate Speech ได้เพราะว่าการพูดเพียงครั้งนั้นแล้วมีการฆ่ากันเพราะคำพูดเดียวเป็นเหมือนการสั่งฆ่ามากกว่าว่า Hate Speech ลักษณะเด่นของการใช้ Hate Speech นั้นคือการที่กระทำซ้ำ ๆ ไปจนในที่สุดทำให้เกิดผลกระทบซึ่งมาจากการกระทำซ้ำ ๆ อย่างต่อเนื่องตัวอย่างเช่น การพูดหนึ่งคำแล้วคนฟังเกิดอาการช็อคตาย ลักษณะนี้ไม่น่าจะเข้าข่ายการกระทำโดยใช้ Hate Speech อชิปจึงสรุปและเสนอว่า Hate Speech โดยทั่วไปนั้นคือคำพูดหรือการสื่อสารที่เป็นลักษณะดังนี้ 1. ก่อให้เกิดความ

¹⁵⁴ จาก การปฏิรูปสื่อเพื่อควบคุมการเผยแพร่เนื้อหาสื่อที่สร้างความเกลียดชัง (*Media Revolution for Stopping Hate Speech*), โดย ฌัตตยา สุขสงวน, 2557, สืบค้นจาก http://library.senate.go.th/document/Ext7989/7989362_0002.PDF

¹⁵⁵ จาก ฌัตตยา สุขสงวน, *อ้าวแล้วชิงอรรถที่ 154*.

เกลียดชัง 2. นำไปสู่ความรุนแรงทางกายภาพ 3. ความรุนแรงทางกายภาพต้องเกิดจากผู้รับสารของ Hate Speech 4. มีลักษณะที่จะต้องสะสมเป็นเวลานานก่อนจะเกิดผล¹⁵⁶

งานวิจัยเรื่อง “การกำกับดูแลสื่อที่เผยแพร่เนื้อหาที่สร้างความเกลียดชัง” เพิ่มเติมว่า ได้พบ Hate Speech นั้นเป็นต้นเหตุที่ทำให้เกิดความรุนแรงสืบเนื่องไป เช่นการปลุกระดมให้ทำร้ายร่างกาย หรือปลุกระดมให้เกลียดใครสักคนหนึ่ง หรือข่มขู่ผ่านพื้นที่ออนไลน์โดยในประเทศไทยนั้นแบ่งได้ 3 ช่องทางหลักคือ การदानสนทนา (เว็บบอร์ด) , โซเชียลมีเดีย และเว็บไซต์แบ่งปันคลิปวิดีโออย่าง Youtube โดยส่วนใหญ่ที่ผู้คนบนโลกออนไลน์จะทำการขู่ข่มให้เกิดความเกลียดชังต่อผู้ใดกระทำโดยการกล่าวหา กล่าวโทษรุนแรง ประณาม แฉ ดูหมิ่น เหยียดหยาม หรือรวมไปถึงการลดทอนคุณค่าของบุคคลกลุ่มเป้าหมายนั้นให้รู้สึกถึงความด้อยค่า¹⁵⁷

ดร.พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์ อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้กล่าวถึงความสำคัญของ Hate Speech เป็นการสื่อสารโดยใช้ภาษาและในทางวงการวิชาการนั้นเริ่มที่จะให้ความสำคัญเกี่ยวกับการใช้ภาษามากขึ้น เพราะว่าการสื่อสารนั้นเป็นการกระทำชนิดหนึ่งซึ่งทำให้เกิดผลกระทบได้และการสื่อสารนั้นมักมีนัยยะสำคัญซ่อนอยู่จากการสื่อสารออกมาเสมอ ในทางสาขาจิตวิทยาใหม่ๆ ได้อ้างถึงการที่ภาษานั้นมีอิทธิพลต่อการสร้างตัวตนของมนุษย์ขึ้นมาซึ่งการสื่อสารทางภาษานับได้ว่าสะท้อนความคิดความเชื่อและการกระทำของมนุษย์จึงเป็นเรื่องที่สำคัญที่จะสื่อสารให้ดีและถูกต้องและตัวภาษาเองก็ไม่ใช่แค่สื่อแต่เป็นการกระทำที่ส่งผลต่อชีวิตและสังคมอีกด้วย¹⁵⁸

มาตรการควบคุมและกำกับดูแล Hate Speech ของประเทศไทยในปัจจุบันนั้นการควบคุมและกำกับดูแลการเผยแพร่เนื้อหาสื่อที่สร้างความเกลียดชัง (Hate Speech) มีปรากฏอยู่ในกฎระเบียบภายในที่ใช้บังคับในองค์กรของกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์เท่านั้น ผ่านจริยธรรมขั้นต่ำและแนวปฏิบัติของผู้ประกอบวิชาชีพกระจายเสียงและโทรทัศน์โดยประกอบด้วยหลักการสำคัญ 8 ข้อ

¹⁵⁶ จาก อธิป จิตตฤกษ์ : Hate Speech: ความเข้าใจเบื้องต้นและประเด็นพิจารณาใน การปราบปราม, โดย อธิป จิตตฤกษ์, 2555, สืบค้นจาก <http://www.prachatai.com/journal/2012/11/43747> [4 กรกฎาคม 2557]

¹⁵⁷ จาก หยุต 'Hate Speech' โลกโซเชียล เริ่มง่าย ๆ ที่ตัวเรา!, โดย หนังสือพิมพ์ไทยรัฐออนไลน์, 2557, สืบค้นจาก <http://www.thairath.co.th/content/405965> [3 กรกฎาคม 2557]

¹⁵⁸ จาก พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์ : ถ้อยคำแห่งความเกลียดชัง (Hate Speech): มีหรือไม่มี?, โดย พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์, 2556, สืบค้นจาก http://www.maticchon.co.th/news_detail.php?newsid=1370952572 [3 กรกฎาคม 2557]

- ข้อมูล
- ผู้บริโภคน
- ของชาติ
- สื่อ
- สำคัญ
- หลักการที่ 1 ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องเที่ยงตรง ครบถ้วน สมดุล และเป็นธรรม
- หลักการที่ 2 สิทธิมนุษยชน สิทธิส่วนบุคคล สิทธิในครอบครัวเกียรติยศชื่อเสียง
- หลักการที่ 3 ความอิสระทางวิชาชีพ ความรับผิดชอบต่อสังคม ผลกระทบต่อ
- หลักการที่ 4 เคารพในลิขสิทธิ์และทรัพย์สินทางปัญญา
- หลักการที่ 5 ส่งเสริมการทำงานบำรุงศิลปและวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี
- เพื่อสร้างสรรค์สังคม ตลอดจนค่านิยมอันดีงามและภูมิปัญญาท้องถิ่น
- หลักการที่ 6 ปกป้องเด็กและเยาวชนจากเนื้อหาที่มีความเสี่ยงและเด็กที่ปรากฏใน
- หลักการที่ 7 การให้พื้นที่สาธารณะ ข่าวสารสาธารณะ ในเหตุการณ์สาธารณะที่
- หลักการที่ 8 การสื่อสารที่สร้างความเกลียดชัง
- ในปัจจุบันนี้ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศในภูมิภาคยุโรปนั้นประสบปัญหาการก่ออาชญากรรมจากความเกลียดชัง (Hate Crime) และ อาชญากรรมนี้เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเกลียดชังหรือวาจาแห่งความเกลียดชัง (Hate Speech) โดยเผยแพร่ให้เกิด การปลุกกระดม ชั่วๆ เร่งเร้า และส่งเสริมความเกลียดชังในเรื่องเชื้อชาติ ความแตกต่างทางเพศ ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี
- ซึ่งในปัจจุบันนี้มีบทบัญญัติในการห้ามและทำการลงโทษการใช้วาจาแห่งความเกลียดชัง (Hate Speech) นี้ไว้เช่น อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อเชื้อชาติในทุกรูปแบบ ค.ศ. 1965 ข้อบทที่ 1 บทบัญญัติประณามการโฆษณาชวนเชื่อที่ทำให้เกิดความเกลียดชังระหว่างเชื้อชาติหรือการเลือกปฏิบัติในรูปแบบใดก็ตาม รวมทั้งการจัดตั้งองค์กรกิจกรรมโฆษณาชวนเชื่ออื่น ๆ

ทั้งปวงที่กระตุ้นการเลือกปฏิบัติในเรื่องเชื้อชาติถือว่าผิดกฎหมาย ดังนั้นการศึกษาตัวอย่างของการคุ้มครองสิทธิในส่วนของการใช้วาจาเกลียดชัง¹⁵⁹ มี 2 ประเทศต่อไปนี้

(1) เสรีภาพในการพูดและถ้อยคำแสดงแสดงความเกลียดชัง (Hate Speech) ในสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ขึ้นชื่ออย่างยิ่งเกี่ยวกับการให้เสรีภาพและการคุ้มครองสิทธิของประชาชนมาเป็นอันดับหนึ่งดังนั้นการคุ้มครองสิทธินี้จึงบัญญัติไว้เป็นหลักเกณฑ์ในกฎหมายสูงสุดของประเทศคือรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับที่ 1 (First Amendment) ที่ประกาศใช้มาตั้งแต่ปี 1791 ซึ่งหลักนี้จะเป็นการควบคุมการสื่อสารการพูดของทุกคนและยังคุ้มครองสิทธิของประชาชนด้วย

แม้ว่าในสหรัฐอเมริกานั้นไม่มีกฎหมายเฉพาะด้านในการควบคุมเกี่ยวกับเรื่องวาจาแห่งความเกลียดชัง (Hate Speech) แต่จากแนวทางปฏิบัติของศาลที่ผ่านจะคุ้มครองการคุกคามเหยียดหยาม ประจาน สิทธิความเป็นส่วนตัวอย่างยิ่ง เช่นกรณี การคุ้มครองสิทธิของคนผิวดำในการห้ามเหยียดหยามคนผิวดำในประเทศ หรือ ในกรณีของการกราดยิงที่เกิดขึ้นในประเทศที่มาจากสาเหตุเรื่องศาสนาซึ่งมีสาเหตุจากการพูดและเหยียดหยามกันในประเด็นศาสนาไหนดีกว่ากันและต้องการให้อีกศาสนาหนึ่งหมดไปโดยการกราดยิงหน้ามัสยิดถือว่าเป็นการก่อการร้ายก็ว่าได้

(2) เสรีภาพในการพูดและถ้อยคำแสดงแสดงความเกลียดชัง (Hate Speech) ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีในทางวัฒนธรรมของประเทศนี้จะให้เสรีภาพในการพูดการประท้วง การชุมนุม การแสดงออกทั้งในข้อกฎหมายหรือในทางปฏิบัติ รัฐมีหน้าที่คุ้มครองเสรีภาพในการแสดงออกและมีเจ้าหน้าที่งานตำรวจในการอำนวยความสะดวกการประท้วงทุกรูปแบบ

สาเหตุที่สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีเอาจริงเอาจังกับการป้องกันการสร้างความเกลียดชัง อาทิเช่น ทางคำพูด ทางการสื่อสาร วาจาแห่งความเกลียดชัง (Hate Speech) นั้นมาจากการพ่ายแพ้จากสงครามโลกครั้งที่สองที่เป็นต้นเหตุในการสมานฉันท์เพื่อป้องกันไว้ซึ่งการสร้างความเกลียดชังต่อคนกลุ่มน้อย หรือปฏิเสธว่าการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ไม่มีจริงก็อาจทำให้ต้องโทษจำคุกได้

แต่หลังจากการใช้โซเชียลมีเดียอย่างแพร่หลาย ประกอบกับวิกฤติผู้ลี้ภัยที่ถั่งโถมเข้ามาสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีทำให้เกิดการใช้วาจาแห่งความเกลียดชัง (Hate Speech) สูงขึ้น

¹⁵⁹ จาก กฎหมายป้องกันสังคมจากความแตกแยกหรือเกลียดชัง, โดย กุลพล พลวัน, 2559, สืบค้นจาก https://www.matichon.co.th/columnists/news_393155

มาก ทำให้สถานีวิทยุเดนมาร์กตัดสินใจผ่านกฎหมายควบคุมอินเทอร์เน็ต (The Network Enforcement Act : NetzDG) ในกลางปี 2017 และบังคับใช้ในปี 2018

กฎหมายนี้ระบุว่ามีการกระทำ 22 อย่างที่ผิดกฎหมายชัดเจนและต้องควบคุมเนื้อหาทางอินเทอร์เน็ต ยกตัวอย่างเช่น ใช้สัญลักษณ์ขององค์กรที่ขัดรัฐธรรมนูญ (เช่น สวัสติกา) สร้างความเกลียดชังต่อ ชนชาติ ชาติพันธุ์ ศาสนา หรือทำลายความเป็นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น ทำลายความสงบของสังคม โดยข่มขู่ว่าจะทำผิดกฎหมาย เช่น ขู่ว่าจะทำร้ายร่างกายหรือขู่ฆ่า หรือ ยุยงให้เกิดการทำผิดกฎหมาย เป็นต้น¹⁶⁰

กรณีตัวอย่างของการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลโดยสื่อมวลชนนั้นพิจารณาแล้วจึงยกเป็นตัวอย่างกรณีของการเผยแพร่ข่าวหลังจากการแถลงข่าวของเจ้าพนักงานตำรวจในคดี “เปรี้ยวหั่นศพ”¹⁶¹ ซึ่งจะเห็นได้ว่าเมื่อไม่มีมาตรการที่เกี่ยวกับการควบคุมการเผยแพร่เนื้อหาการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาเกิดขึ้น โดยง่ายและดังจะเห็นได้ว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นหากเผยแพร่โดยไม่คำนึงถึงสิทธิผู้ต้องหา นั้นการละเมิดสิทธิที่เกิดขึ้น โดยตัวของสื่อข่าวสำนักข่าวไม่สามารถรับผิดชอบได้ “ฆ่าคนแล้วยังกล้าแต่งหน้าอีกหรือ” ซึ่งในความเป็นจริงแล้วสิทธิในร่างกายของเขานั้นเป็นของผู้ต้องหา แต่ผลกระทบจากการเผยแพร่ทำให้โลกออนไลน์ได้ทำการรุมประจาน ดูหมิ่น แม้เพียงแค่การแต่งหน้าของผู้ต้องหา การเกิดวาทะความเกลียดชัง (Hate Speech) เช่นนี้ไม่ใช่สิ่งที่ผู้ต้องหาจะถูกละเมิดได้ เพราะสิทธิในการแต่งหน้าเป็นสิทธิในร่างกายของเขาที่เขาโดนสาปแช่งเกลียดชังก็ไม่แปลกมากนัก แต่หากไม่มีการเผยแพร่โดยคำนึงถึงสิทธินี้ของผู้ต้องหาเสียก่อน การประจานเหยียดหยาม ดูหมิ่น ก็คงไม่เกิดขึ้นเป็นแน่แท้

ทางผู้วิจัยเห็นว่าการควบคุมในส่วนของการใช้ Hate Speech ของในประเทศไทยนั้นก็เป็นเช่นเดียวกันกับการมาตรการของเจ้าพนักงานตำรวจ คือเป็นการบังคับใช้กันภายในองค์กร ไม่มีบทลงโทษเป็นสภาพบังคับจะนั้นการละเมิดหรือการกระทำผิดต่อบุคคลอื่นนั้นกระทำโดยง่าย เพราะไม่ได้ใช้บังคับโดยทั่วกันทั้งนี้การเผยแพร่ต่อสาธารณชนนั้นเมื่อผู้สื่อข่าวได้ทำการเผยแพร่โดยละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้ต้องหาแล้วนั้นก็อาจจะหยุดยั้งการละเมิดที่ใช้การกระทำต้นเรื่องของสื่อมวลชนผู้ที่เริ่มเผยแพร่ต่อสาธารณชนนั้นกระทำต่อโดยที่ไม่อาจควบคุมได้

¹⁶⁰ จาก *กรณีศึกษาต่างประเทศ “Hate Speech” แตกต่างจาก “Free Speech” หรือไม่?*, โดย Wasinee Pabuprapap, 2562, สืบค้นจาก <https://workpointtoday.com/hate-free-speech/>

¹⁶¹ จาก *3 นาทีคดีดัง : สวยหั่นศพ เจตนาฆ่า.. ไร้ใครตรวจ*, โดย ไทยรัฐออนไลน์, 2561, สืบค้นจาก <https://www.thairath.co.th/scoop/1278319>

บทที่ 3

หลักกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหา

ในการแถลงข่าวต่อสาธารณชน

ความเสมอภาคเท่าเทียมกันนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่สุดสำหรับการเป็นหลักประกันว่าผู้ต้องหา จะได้รับความเท่าเทียมกันกับทุกคนตามหลักสิทธิมนุษยชน แม้เขาจะถูกเปลี่ยนสถานะเป็นผู้ต้องหา แต่สิทธิตามสิทธิมนุษยชนนั้นก็มิอาจเสียไป และสิทธิในความเป็นมนุษย์นี้มาจากสิทธิตามธรรมชาติของบุคคลทุกคนที่เกิดมาก็ได้รับสิทธินั้นติดตัวมาแต่กำเนิด มิอาจโดนล่วงละเมิดได้โดย ความมอญติธรรม ปราศจากกฎหมายรองรับให้เขาได้กระทำการละเมิดสิทธิของผู้อื่น ไม่เว้นแม้แต่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ก็มีอำนาจที่จะกระทำได้ ถึงอย่างนั้นแม้จะโดยผู้สื่อข่าวเป็น สื่อมวลชนที่มีจรรยาบรรณก็ตาม การพาดพิงสิทธินี้ไปจากตัวผู้ต้องหานั้นก็มิอาจกระทำการ ประจานถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานอย่างหนึ่ง และโดยวิชาชีพนั้นสื่อมวลชนจะไม่ รู้ว่าตนได้ละเมิดสิทธินั้นแล้ว เพียงอ้างหลักความเป็นสาธารณะประโยชน์ ว่าเพื่อประชาชนคน ส่วนมาก

แต่อย่างไรก็ดีการนำตัวผู้ต้องหาออกแถลงต่อสาธารณชนนั้น เห็นได้ว่าอาจจะทำให้เกิด ความเข้าใจที่ผิดในตัวผู้ต้องหา เพราะตามหลักสิทธิมนุษยชนจนมาบัญญัติเป็นกฎหมายสูงสุดอย่าง รัฐธรรมนูญนั้น ให้ความสำคัญว่า ผู้ต้องหานั้นให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะมีคำ พิพากษาว่าเขานั้นกระทำความผิด เขาก็ยังเป็นผู้บริสุทธิ์ เมื่อผู้ต้องหานั้นบริสุทธิ์ จะมีสิทธิอันใดที่จะ ละเมิดสิทธิเขา และถึงแม้ว่าผู้ต้องหาจะกระทำความผิดจริงก็ตามเขาก็ยังสมควร ได้รับการคุ้มครองสิทธิ ในฐานะความเป็นมนุษย์คนหนึ่งตามหลักสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานอยู่ดี

3.1 สหรัฐอเมริกา

ในประเทศสหรัฐอเมริกานั้นกฎหมายเกี่ยวกับวิธีพิจารณาความอาญาก็คล้ายคลึงกับหลาย ๆ ประเทศ ในการให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจในการ สืบค้น ค้นหาพยานหลักฐานสืบค้นเพื่อให้ได้มาซึ่ง หลักฐานต่าง ๆ เพื่อส่งพยานหลักฐานทั้งสิ้นให้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมและศาลจะเป็นผู้พิจารณา พิพากษาในขั้นตอนต่อไปซึ่งกฎหมายวิธีพิจารณาคดีความอาญาของสหรัฐอเมริกานั้นก็ได้ให้อำนาจ หน้าที่เจ้าหน้าที่ตำรวจถึงอำนาจการค้นหาคำผิด หรือพยานหลักฐานใดที่เป็นปฏิปักษ์

ต่อผู้ต้องหา ว่าเขานั้นได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ และถ้าพยานหลักฐานต่าง ๆ เป็นการชี้ว่ากระทำความผิดจริงผู้นั้นก็จักต้องได้รับบทลงโทษตามกฎหมายต่อไป¹⁶²

กฎหมายรัฐธรรมนูญของประเทศสหรัฐอเมริกาในส่วนใหญ่มักจะเป็นรากฐานของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในระบบกฎหมายของสหรัฐอเมริกานั้นเป็นแบบ (Common Law) จะมีหลักเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร และประชาชนมีสิทธิที่จะได้รับรู้ข่าวสารในส่วนที่ทางรัฐรับรองวางหลักไว้นั้นก็คือ “การไม่เปิดเผยเอกสารเป็นหลัก ส่วนการเปิดเผยถือเป็นข้อยกเว้น” การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหานั้นต้องคุ้มครองในส่วนของการถูกเผยแพร่ต่อสาธารณชน ดังนั้นสิทธิต่าง ๆ มีอาจถูกละเมิดได้จากทั้งสื่อมวลชนและเจ้าหน้าที่ตำรวจดังนั้นการศึกษาหลักการต่าง ๆ ของสหรัฐอเมริกามีดังนี้¹⁶³

3.1.1 สิทธิของผู้ต้องหาในสหรัฐอเมริกา

การคุ้มครองสิทธิของสหรัฐอเมริกานั้นถือเป็นประเทศต้นแบบอันดับต้น ๆ ของโลกก็ว่าได้เกี่ยวกับการเคารพซึ่งสิทธิ กฎหมายรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นแม่บทกฎหมายของประเทศจึงมีการรักษาไว้ซึ่งสิทธิของประชาชนทุกคน รวมไปถึงสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยด้วย เพราะการเคารพสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานนั้นสหรัฐถือได้ว่ากฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นหลักประกันสิทธิให้กับประชาชนในประเทศ จะมีการเพิ่มเติมในบทบัญญัติ (Amendments)¹⁶⁴ มาตรา 1-10 ซึ่งจะรู้จักกันในนาม Bill of Right¹⁶⁵ เนื่องด้วยประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นแบบสหพันธรัฐ (Federal Constitution) การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหานั้นจึงเป็นการคุ้มครองสิทธิที่กระจายอำนาจไปได้อย่างแท้จริง และมีการกำหนดหน้าที่เป็นแนวทางในการปฏิบัติ ในกระบวนการยุติธรรมไว้สำหรับทุกมลรัฐ ซึ่งโดยเฉพาะกับเจ้าหน้าที่ผู้ที่จะต้องบังคับใช้กฎหมายนั้นจะต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ และ พนักงานอัยการ

การวางหลักและแนวทางการพิพากษาของสหรัฐอเมริกามาจากการตีความของศาลรัฐธรรมนูญดังนั้นการศึกษาบางกรณีอาจไม่เพียงพอ จึงต้องนำแนวทางคำพิพากษามาศึกษารวมด้วย

¹⁶² จาก เดโซ สมศรีธนาเดช, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 105* (น.53).

¹⁶³ จาก เดโซ สมศรีธนาเดช, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 105* (น.54).

¹⁶⁴ From *First Amendment law in a nutshell*, Jerome A. Barron, 2000, NY: West group.

¹⁶⁵ From *Criminal law procedure and evidence*, by Signorelli Walter P., 2011, Boca Raton Fla: Taylor & Francis.

เกี่ยวกับเรื่องการที่ผู้ต้องหาจะได้รับการคุ้มครองสิทธินี้รวมไปถึงการศึกษากฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่จะทำ ให้สิทธิต่าง ๆ นั้นได้รับความคุ้มครองอย่างมีประสิทธิภาพ

1) สิทธิของผู้ต้องหา

การพิจารณาถึงสิทธิในสหรัฐอเมริกา นั้น จะเป็นแนวทางที่เป็นไปตามกระบวนการ มีการเรียงลำดับเริ่มจากเรื่องมาตรการที่จะใช้บังคับในการสอบสวน คือ การค้น การยึด การจับกุม และหลักประกันสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหา เรียงลำดับกันไปในขณะที่ชั้นสอบสวน ลำดับถัดไปคือ การพิจารณาคดีในศาล และการบังคับโทษ อาทิ เช่น การที่ผู้ต้องหานั้นจะได้รับหลักประกันในการ แฉ่งสิทธิก่อนจากนั้น จะว่ากันตามสิทธิที่ผู้ต้องหาจะมีทนายความ สิทธิที่ผู้ต้องหาที่จะได้รับการไต่ สวนมูลฟ้อง ตลอดไปจนถึง สิทธิที่ผู้ต้องหาจะได้รับการไต่สวนโดยคณะลูกขุน สิทธิที่ผู้ต้องหาจะ ได้รับการประกันตัว และ สิทธิจะได้รับการพิจารณาคดีโดยเร็ว¹⁶⁶

2) หลักประกันเกี่ยวกับผู้ต้องหา

การจับกุมผู้ต้องหานั้น ถือเป็นการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายของ รัฐ เจ้าหน้าที่ตำรวจจะเริ่มจำกัดเสรีภาพของผู้ต้องหา ฉะนั้นการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐจึงเป็นการ “การยึด” อย่างหนึ่ง “การยึดตัวบุคคล” (Seizure of Person) เป็นการตีความจากศาลรัฐธรรมนูญ สหรัฐอเมริกา ตามรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 4 (The fourth Amendment) เป็นการกระทำใน ลักษณะเดียวกันกับการค้นและยึด ตลอดไปมีการออกหมายจับได้ หากมี “เหตุอันควรสงสัย” (Probable cause) เจ้าหน้าที่ตำรวจมักค่อนข้างจะมีความเชื่อมั่นจึงมาขอหมายศาล (Magistrate) ให้ ศาลท่านได้พิจารณาเห็นสมควรที่จะมีหมายเพื่อไปจับผู้ต้องหามากกว่าการที่จะไปจับโดยที่ไม่มี หมาย¹⁶⁷

3) การแฉ่งสิทธิผู้ต้องหา

การแฉ่งสิทธิผู้ต้องหานั้น เป็นวิธีการที่เจ้าพนักงานกระทำกันอย่างมีภาพจำจนเป็น เอกลักษณะของประเทศนี้ คือการแฉ่งสิทธิผู้ต้องหาให้ทราบอย่างละเอียดขณะเข้าจับกุม เป็นไปตาม หลักการที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายในชื่อของ หลีก (Miranda Rules) ซึ่งเป็นบรรทัดฐานมาจากคดี ของ *Mirada V. Arizona* โดยหลีกนี้ทำให้เป็นที่มาของ รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของสหรัฐอเมริกา

¹⁶⁶ From *Criminal Procedure : Law and Practice* (158), by Rolando V. del Carmen, 2010, San Francisco: Wadsworth Cengage Learning.

¹⁶⁷ From Rolando V. del Carmen, *อ่าวแล้วชิงอรรถที่ 166* (p.158).

ฉบับที่ 5 ที่บัญญัติห้ามมิให้บังคับให้กับผู้ใดเป็นพยานปรักปรำตนเองในคดีอาญา (no person shall be compelled to be a witness against himself)

ข้อความสำคัญของหลัก (Miranda Rules) นั้นคือ “เขามีสิทธิที่จะไม่ให้การใด ๆ หากเขาพูดสิ่งใด ๆ ที่เขาพูดออกมาจะเป็นพยานผูกมัดเขาในศาล เขามีสิทธิที่จะพบทนายความ และถ้าเขาไม่มีความสามารถที่จะจ้างทนายความก็จะมีคนแต่งตั้งทนายให้เขาก่อนที่จะมีการสอบถามคำให้การ ถ้าเขาต้องการเช่นนั้น” หลักการ (Miranda Rules) นี้ศาลรัฐธรรมนูญได้เข้าใจถึงบริบทของผู้ต้องหาที่ถูกจับกุม การให้การต่าง ๆ นั้นอยู่ภายใต้ความกดดัน ถ้าไม่มีการบัญญัติหลักการนี้แล้วอาจเป็นไปได้ที่ผู้ต้องหานั้นจะเกิดความกดดันเกินไปจนให้การที่เป็นปฏิปักษ์ปรักปรำตัวเอง เช่นการให้การว่าเขาได้กระทำความผิดนั้น ๆ โดยที่จริง ๆ แล้วเขาไม่ได้เป็นผู้กระทำ เพราะโดยสภาวะความกดดันทางจิตใจที่ต่อต้านน้อยลงอาจจะเป็นผลเสีย การสอบสวนจะเป็นไปในทางที่ชอบธรรมมากขึ้น หากว่าผู้ต้องหานั้นยังรู้สึกได้ถึงอิสระ¹⁶⁸

แต่การตีความของศาลรัฐธรรมนูญในกฎ (Miranda Rules) นั้นก็ยังถูกโต้แย้งโดยกล่าวถึงถึงการที่ศาลขยายบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 5 มากเกินไปในกฎนี้ จะส่งผลเสียมากกว่าในการปราบปรามอาชญากรรมการปราบปรามนั้นจะเป็นไปในทางที่ยากลำบาก ซึ่งการโต้แย้งของฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยนั้นให้เหตุผลว่า องค์กรที่ศาลมุ่งหมายเพื่อคุ้มครองการที่จะใช้มาตราใด ๆ ทั้งที่จะไม่ให้บังคับหรือฝืนใจผู้ต้องหา แต่การที่ศาลตีความเช่นนี้กลับกลายเป็นว่าสนับสนุนให้ผู้ต้องหาปฏิเสธความผิด เพราะการรับสารภาพที่ได้มานั้นแม้จะเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องปราศจากการบังคับภายใต้ความกดดัน แต่ถ้าเป็นเช่นนั้นการทำงานในกระบวนการยุติธรรมจะไม่สามารถจัดการได้ทันเนื่องจากปริมาณคดีที่มีจำนวนมากที่จะต้องเข้าสู่การพิจารณาของศาล และยังเห็นว่าการรับสารภาพนั้นในความเป็นจริงอาจจะเป็นการสำนึกผิดในการกระทำก็เป็นได้ การสำนึกผิดเช่นนี้จึงควรส่งเสริมให้ทำได้ ความเห็นฝ่ายนี้เห็นควรว่า การรับสารภาพนั้นแม้จะได้มาโดยไม่สมัครใจ หรือการสารภาพที่ไม่ได้แจ้งสิทธิการที่ผู้ต้องหาจะไม่ให้การหรือมีทนาย ก็ควรนำมารับฟังได้ในศาล¹⁶⁹

4) สิทธิในการมีทนายความ

สิทธิการมีทนายความนี้ เป็นสิทธิสำคัญสำหรับระบบกฎหมายที่เป็น (Common Law) หรือระบบแบบกล่าวหา (Accusatorial System) คือ แนวคิดสำการค้นหาคำความจริงนั้นจะทำได้

¹⁶⁸ From Rolando V. del Carmen, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 166* (p.158)

¹⁶⁹ From Rolando V. del Carmen, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 166* (p.159)

ดีที่สุดถ้าคู่กรณีทั้งสองฝ่ายเท่าเทียมกัน โดยที่ศาลนั้นจะเป็นกรรมการเพื่อตัดสินให้ระหว่างคู่กรณี และด้วยระบบนี้จึงจำเป็นจะต้องมีทนายเพื่อให้คู่กรณีเท่าเทียมกันอย่างแท้จริง สิทธิตามรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 6 ซึ่งบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้องว่า “ในการฟ้องคดี คดีอาญาทุกคดี ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องได้รับการช่วยเหลือจากทนายความในการต่อสู้คดี ” (in criminal prosecutions the accused shall enjoy the right ... to have the Assistance of Counsel for his defence) สิทธินี้ไม่ได้รับการยอมรับในทีแรก จนผ่านมาช่วงหลังศาลมีความเคร่งครัดในการบังคับใช้หลักการนี้มากขึ้นตามรัฐธรรมนูญที่ดีความอย่างเคร่งครัดเพื่อที่จะให้เป็นหลักประกันสิทธิของผู้ต้องหาต่อไป¹⁷⁰

ในกรณีคุ้มครองสิทธิในการแถลงข่าวต่อสาธารณชนนั้น บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

1.1) ในเรื่องหลัก ๆ ของบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกันนั้นคือเรื่อง สิทธิมนุษยชน (human right) มาตราที่เกี่ยวข้องกับหลักสิทธิมนุษยชนของสหรัฐอเมริกาที่นพอสรูปเป็นเรื่อง ๆ โดยสังเขปดังนี้¹⁷¹

1.1.1) สิทธิและเสรีภาพ เกี่ยวกับการแสดงความเป็นสิทธิอยู่ในรัฐธรรมนูญหมวด Amendment มาตรา ที่ 1 ว่าด้วยเรื่องการ ในเรื่องของการแสดงออกซึ่งความคิดเห็น การแสดงออกซึ่งความคิดเห็นนั้น หมายถึงการ พูด พิมพ์ หรือ แม้แต่การประท้วง รวมไปถึงสิทธิเรื่องการยื่นฟ้องต่อหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐบาล และใจความสำคัญของ มาตรานี้คือ “รัฐจะออกกฎหมายซึ่งเป็นการจำกัดสิทธิของประชาชนไม่ได้”

1.1.2) สิทธิและเสรีภาพ ในทรัพย์สิน ในระบอบของประเทศทุนนิยมเสรีแล้วนั้น สิทธิในทรัพย์สินนี้เป็นสิทธิที่จะขาดไปไม่ได้เนื่องจาก ทรัพย์สินที่มีประชาชนต้องเป็นเจ้าของและต้องมีกรรมสิทธิในทรัพย์สินของตนจนถึงความปลอดภัยในทรัพย์สินของตนจากการถูกคุกคามจากรัฐ

1.1.3) สิทธิของความปลอดภัย ทางร่างกาย เคหะสถาน ทรัพย์สินต่าง ๆ ซึ่งความปลอดภัยนี้รวมไปถึงต้องไม่ถูก ยึด หรือ ตรวจค้น จากเจ้าหน้าที่รัฐด้วย อาจจะกระทำ

¹⁷⁰ จาก การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน (น.8), โดย ประกิจ เพชรรัตน์, 2553, รายงานผลการวิจัย, กรุงเทพฯ: วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานยุติธรรม, กรุงเทพมหานคร.

¹⁷¹ จาก ประกิจ เพชรรัตน์, *อ้าวแล้วจึงอรรถที่ 170* (น.9).

ได้ในกรณีที่ต้องมีหมายค้น แต่ก็ต้องมีเหตุอันสมควรเพียงพอในการขอยกฟ้องทั้งหมดนี้คือการคุ้มครองจากรัฐ

1.2) ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพในกระบวนการยุติธรรม มาตราที่เกี่ยวข้องกับหลักสิทธิมนุษยชนของสหรัฐอเมริกาที่พอสรุปเป็นเรื่อง ๆ โดยสังเขปดังนี้¹⁷²

1.2.1) หลักการที่จำเลยควรจะได้รับ การพิจารณาคดีที่รวดเร็วและเปิดเผย แบ่งออกเป็น การพิจารณาที่จะต้องกระทำโดยรวดเร็วตามหลักแห่งความยุติธรรม การได้รับการพิจารณาจากลูกขุนผู้ซึ่งต้องไม่มีอคติกับจำเลย การพิจารณาคดีที่ต้องเปิดเผยในกระบวนการยุติธรรม การแจ้งสิทธิให้แก่จำเลยทราบ และรวมไปถึงการพิจารณาคดีที่จำเลยจำเป็นต้องมีทนายความฝ่ายจำเลยเพื่อช่วยเหลือในการพิจารณาคดีของจำเลยเช่น การบังคับให้พยานมาเบิกความ การแก้ต่างคดีให้เลย ทั้งหมดทั้งมวลนั้นถูกกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญทั้งสิ้น

1.2.2) หลักการที่จะได้รับการลงโทษอย่างไม่เป็นธรรม ทารุณ ผิดปกติวิสัยที่พึงกระทำนั้น ห้ามมิให้กระทำได้ ถูกกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกัน

1.3) ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพที่นอกเหนือจากที่ทางรัฐกำหนดให้¹⁷³

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนั้นเป็นหลักประกันสิทธิที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญแต่ในบางกรณีที่ไม่เคยปรากฏขึ้นนั้นรัฐธรรมนูญก็ได้บัญญัติไว้เพื่อเป็นหลักประกันเช่นกัน ในกรณีของการที่บางครั้งก็จะมีอาจจะบัญญัติขึ้นเป็นกฎหมายระบุหน้าที่ สิทธิ เสรีภาพนั้นได้หมดลงในรัฐธรรมนูญ โดยการสร้างกลไกในเรื่องนี้โดยการบัญญัติในรัฐธรรมนูญว่า

“บรรดาอำนาจที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติมอบหมายให้เป็นของสหพันธรัฐ หรือที่มิได้ห้าม มลรัฐไม่ให้ นั่น ให้สงวนไว้แก่มลรัฐต่าง ๆ หรือแก่ประชาชน”

ข้อบัญญัตินี้ถือว่าเป็นหลักประกันสิทธิอย่างหนึ่ง ว่ามันจะช่วยในการปกป้องสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้แม้จะไม่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญในเหตุอันจะเกิดขึ้นในอนาคต อำนาจหน้าที่นั้นมีแนวโน้มอย่างยิ่งที่จะเป็นของประชาชนมากกว่าเป็นของสหพันธรัฐ แต่ถึงจะกำหนดไว้เช่นนั้นแล้วแต่ก็สหพันธรัฐนั้นก็ยังสามารถที่จะกำหนดให้อำนาจนั้นมาเป็นอำนาจของสหพันธรัฐโดยได้ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญเช่นกัน

¹⁷² จาก ประกิจ เพชรรัตน์, *อ่าวแล้วเชิงอรรถที่ 170* (น.10).

¹⁷³ จาก ประกิจ เพชรรัตน์, *อ่าวแล้วเชิงอรรถที่ 170* (น.11).

การกำหนดไว้เช่นนั้นแล้ว ถือได้ว่าเป็นหลักประกันสิทธิที่ดีของประชาชน เพื่อคงไว้ซึ่งการป้องกันการใช้อำนาจเกินขอบเขตของรัฐบาล และเพื่อรักษาไว้ซึ่งความสมดุลของสิทธิอำนาจแต่ละมลรัฐด้วย

ในการอธิบายของข้อมูลข้างต้นนั้นนับได้ว่า รัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาเป็นไปเพื่อปกป้องสิทธิที่ค่อนข้างจะครบถ้วน ทั้งยังให้เสรีภาพแก่ประชาชนพลเมืองของประเทศ รัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกานั้นเป็นรัฐธรรมนูญที่มีคุณค่า และอยู่มายาวนานมากที่สุดฉบับหนึ่งก็ว่าได้ ซึ่งตามหลักเกณฑ์ที่ให้สิทธิ และจำกัดสิทธินั้น เป็นไปได้ถึงการปิดช่องว่างในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา ในการแถลงข่าวต่อสาธารณชน ไม่ว่าจะกระทำโดยเจ้าหน้าที่รัฐหรือ กระทำโดยสื่อมวลชน ผู้ซึ่งอาจจะกระทำให้กระทบสิทธิของผู้ต้องหา¹⁷⁴

อย่างไรก็ดีนั้นการที่ป้องกันมิให้ข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานได้เข้าถึงคณะลูกขุนผู้ซึ่งจะเป็นคณะตัดสิน ที่จะรับรู้ได้ถึงพยานเหล่านั้น โดยการที่ห้ามมิให้นำสืบในชั้นศาล แต่ที่เลี่ยงไม่ได้ในกรณีที่เป็นคดีดังนั้นสื่อมวลชนก็ต้องการที่จะนำเสนอข่าวในชั้นสอบสวนของตำรวจและอัยการ ตามที่กล่าวมาคดียิ่งดังมากเท่าไร ครึกโครมมากเท่าไร พยานหลักฐานหรือข้อเท็จจริงนั้นก็ยิ่งถูกเปิดเผยมากเท่านั้น และเป็นไปไม่ได้เลยที่จะไม่รับรู้ถึงคณะลูกขุน และการรับรู้นี้อาจเป็นผลกระทบต่อคณะลูกขุนทำให้เกิดความเอนเอียงในการตัดสินใจ การที่คณะลูกขุนนั้นอาจจะได้รู้ถึงปมหลังของผู้ต้องหาหรือจำเลยในขณะนั้นและแน่นอนมันต้องมีผลกระทบต่อการตัดสินใจด้วย การเสนอข่าวของสื่อมวลชนนี้ ไม่ต่างอะไรกับการชักนำให้คิดไปได้ว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยคนนั้นเป็นอย่างไร กระทำไม่ใช้อย่างไร ต้องมีการกระทำที่เป็นอย่างนั้นอย่างนี้แน่นอน การรับรู้ทั้งหมดอาจจะก่อผลให้เกิดอคติในใจต่อผู้ที่จะเป็น คณะลูกขุน (Prospective jurors) การเสนอข่าวนั้นเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นภายนอก การพิจารณาอาจถูกคลุ้มคลั่งไป แต่ในทางจิตวิทยาแล้วนั้น ความกดดันในขณะที่น่าเสนอข่าวจะยังคงอยู่อย่างแน่นอน¹⁷⁵

กล่าวโดยสรุปดังนั้นการให้ข่าวโดยเจ้าหน้าที่รัฐนั้น ถือได้ว่าเป็นการปฏิเสธสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา ที่เขานั้นพึงจะได้รับคือ การพิจารณาคดีด้วยความเที่ยงธรรม (Fair trial) ตามการรองรับของบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ เพราะการให้ข่าวนั้นส่งผลไปยังการคัดเลือกผู้ที่จะมาเป็นคณะลูกขุนที่ปราศจากความอคติได้ดีพอเมื่อได้รับรู้ถึงข่าวนั้นแล้ว ย่อมมีผลกระทบโดยตรงในด้านนี้ และทั้งยังรวมไปถึงการที่เจ้าหน้าที่รัฐนั้นไม่มีสิทธิจะแจ้งให้ทางสำนักข่าว สื่อมวลชน

¹⁷⁴ จาก ประกิจ เพชรรัตน์, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 170* (น.11).

¹⁷⁵ จาก *เสรีภาพในการพิมพ์กับความเที่ยงธรรมในการพิจารณาคดีอาญา* (น.69-70), โดย วรวิทย์ ฤทธิพิศ, 2533, พฤษจิกายน-ธันวาคม, ตุลาคม, 37(6),

ทราบถึงรายละเอียด พยานหลักฐานในชั้นสอบสวนที่เจ้าหน้าที่ได้รวบรวมมาจะทำให้เป็นปฏิกิริยาต่อผู้ต้องหาและจำเลยในขณะนั้น

3.1.2 สิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนในสหรัฐอเมริกา

ในประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ซึ่งประชาชนเป็นผู้มีอำนาจนั้น และจะใช้อำนาจในการปกครองผ่านทางสภาผู้แทนราษฎรนั้น การมีส่วนร่วมในทางการปกครองของประชาชนย่อมเป็นสิ่งสำคัญของการปกครองในรูปแบบนี้ รวมทั้งการรู้ถึงข้อเท็จจริงทั้งหมดที่ควรจะได้รับรู้ การรับรู้ข่าวสารที่เป็นจริง (Right to be Informed) ด้วยเหตุนี้ความสำคัญของสื่อมวลชนจึงเกิดขึ้นเพราะประชาชนจะได้รับรู้ถึงข้อเท็จจริงทุก ๆ อย่างเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม และการทำงานของสื่อมวลชนนั้นต้องเป็นไปโดยอิสระปราศจากการครอบงำของเจ้าหน้าที่รัฐ และเสรีภาพในการสื่อสารนั้นเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย ดังนั้นความสำคัญนี้เพียงพอที่จะให้ประเทศสหรัฐอเมริกาบัญญัติรัฐธรรมนูญไว้ในบทแก้ไขเพิ่มเติมที่ 1 ของรัฐธรรมนูญของประเทศสหรัฐอเมริกา (First Amendment of the Bill of Rights) ว่า “Congress shall make no law respecting an establishment of religion, or prohibiting the free exercise thereof; or abridging the freedom of the press; or the right of the people peaceably to assemble, and to petition the government for a redress of grievances.”¹⁷⁶

ใจความสำคัญของบทบัญญัตินี้ คือการห้ามมิให้รัฐสถาปนากฎหมายใด ๆ อันจะมีผล เป็นการจำกัดหรือตัดทอนซึ่งเสรีภาพของสื่อมวลชนเพื่อให้สื่อมวลชนมีความเป็นอิสระและสามารถที่จะแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรีนั่นเอง ทั้งนี้ยังได้นำไปพัฒนาและปรับใช้ในการให้ความคุ้มครองและรับรองเสรีภาพของสื่อมวลชนโดยศาลสูงสหรัฐ (U.S. Supreme Court) ได้อธิบาย (Freedom of the Press) ซึ่งอยู่ภายใต้เงื่อนงำของหลักประกันสิทธิบทแก้ไขเพิ่มเติมที่ 1 ของรัฐธรรมนูญ หลักเกณฑ์ในการคุ้มครองสื่อมวลชนนั้น ที่เรียกว่า (Free Press Clause) เป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองสื่อมวลชน ที่เป็นประเภท หนังสือพิมพ์หนังสือ นิตยสาร ภาพเคลื่อนไหววีดิทัศน์ สื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ และยังรวมถึงสื่อไร้สายอินเทอร์เน็ตด้วย¹⁷⁷

ความเห็นของผู้ร่างรัฐธรรมนูญนี้มองว่าสื่อมวลชน จะมีอาจถูกควบคุมจากรัฐและจำกัดเสรีภาพในการนำเสนอข่าวได้ การคุ้มครองนี้ครอบคลุมไปถึงการปกป้องสิทธิของ

¹⁷⁶ จาก ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 (วิทยานิพนธ์), โดย วิทวัส อรรถนชัย, 2556, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

¹⁷⁷ จาก วิทวัส อรรถนชัย, *อ้าวแล้วเชิงอรรถที่ 176* (น.58).

สื่อมวลชนด้วยการที่รัฐไม่สามารถเอาผิดหรือกำหนดบทลงโทษสำหรับสื่อมวลชนที่วิจารณ์การทำงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่รัฐที่กระทำโดยไม่ชอบด้วย และห้ามเจ้าของธุรกิจสื่อมวลชน (Media Ownership) กำหนดหลักเกณฑ์หรือข้อกำหนดก่อนตีพิมพ์ (Prior Restraint a Legal Prohibition on the Press's Ability to Publish Information in its Possession)¹⁷⁸ อันเป็นการกระทำที่กระทบต่อแก่นแห่งสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนอย่างชัดเจนและชัดเจนทุกประการ เพิ่มเติมที่ 1 แห่งรัฐธรรมนูญ รวมไปถึงการจำกัดการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของสื่อมวลชน ไม่ว่ากรณีใด ๆ เว้นแต่เรื่องที่สามารถกระทบถึงความมั่นคงของประเทศ¹⁷⁹

ศาลสูงสหรัฐได้วางหลักเกณฑ์การคุ้มครอง เสรีภาพดังกล่าวโดยห้ามมิให้รัฐตรากฎหมายที่มีเนื้อหาจำกัดสิทธิในการเผยแพร่ข้อมูลที่ขัดกันกับความเชื่อของสื่อมวลชน เหตุผลของศาลสูงสหรัฐนั้น คือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในคดี “Sullivan”¹⁸⁰ ว่า “ขอบเขตแห่งเสรีภาพของสื่อมวลชนไม่ใช่การที่เป็นเพียงเสรีภาพในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารได้โดยเสรีเท่านั้น แต่ยังให้หมายความถึงเสรีภาพโดยปราศจากการลงโทษใด ๆ เมื่อสื่อมวลชนได้นำเสนอ ข้อมูลข่าวสารที่เป็นเรื่องจริงและเกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะ”

หลักการนี้ จะเป็นที่ยึดกันในชื่อ (The Daily Mail Principle) ศาลพิพากษาให้มีการวางหลักไว้ว่า “หนังสือพิมพ์ไม่มีความรับผิดชอบใด ๆ ในการตีพิมพ์ชื่อผู้ต้องหาที่เป็นเด็กซึ่งได้กระทำความผิดอันเป็นการละเมิดต่อกฎหมายของมลรัฐเวสต์ เวอร์จิเนีย และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นการนำเสนอข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่รัฐหรือบุคคลสาธารณะ (Public Figure) ใดก็ตามซึ่งย่อมได้รับความคุ้มครองจากบทแก้ไขเพิ่มเติมที่ 1 ของรัฐธรรมนูญทั้งสิ้น เว้นแต่เป็นการรายงานข่าวสารในเรื่องที่ไม่จริง (Calculated Falsehood a Statement that a Reporter or Editor Knows to be False or Probably False and Deliberately Publishes) โดยที่สื่อมวลชนรู้ถึงความไม่จริงนั้นมาตั้งแต่ต้นเท่านั้นจึงจะไม่ได้ได้รับความ คุ้มครองส่วนในกรณีของการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของบุคคลธรรมดา (Private Persons) อันก่อให้เกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงของบุคคลนั้น และโดยที่การกระทำของบุคคลดังกล่าวเกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะ บุคคลดังกล่าวมีอาจเรียกค่าเสียหายได้ เว้นแต่การกระทำของสื่อมวลชนได้ละเมิดมาตรฐานความรับผิดชอบที่สื่อมวลชนพึงระวัง

¹⁷⁸ From *Civil Right And Liberties*, by Corey L. Brettschneider, 2013, Philadelphia: Wolters Kluwer Law & Business.

¹⁷⁹ จาก วิทวัส อรรถนชัย, *อ้าวแล้วเชิงอรรถที่ 176* (น.59).

¹⁸⁰ From *New York Times Co. V. Sullivan (1964)*, Retrieved from <https://www.law.cornell.edu/supremecourt/text/376/254>.

(Fault Base Standard of Care)¹⁸¹ รวมทั้งกำหนดห้ามรัฐมิให้กำหนดห้ามสื่อมวลชนเข้าฟังการพิจารณาคดีของศาลและนำข้อเท็จจริงดังกล่าว มาเปิดเผยต่อสาธารณชน โดยศาลได้ตีความบทแก้ไขเพิ่มเติมที่ 1 ของรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา บทแก้ไขเพิ่มเติมที่ 1¹⁸²

ข้อจำกัดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล (Right of Privacy)

สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ให้ความสนใจในการคุ้มครองสิทธิในการเป็นอยู่ส่วนตัวเป็นอย่างมากและเมื่อถึงปี ค.ศ. 1974 ได้มีการประกาศใช้กฎหมายในการคุ้มครองสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวขึ้นชื่อ “Privacy Act 1974” หน้าที่สำคัญของกฎหมายฉบับนี้คือการคุ้มครองสิทธิและข้อมูลส่วนบุคคลเอาไว้และกฎหมายฉบับนี้ได้กล่าวถึงการจำกัดเสรีภาพเอาไว้หลักเสรีภาพในชีวิตส่วนตัว (Right to privacy) เมื่อมีการพิจารณาโดยถ้อยคำแล้วนั้นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพรวมถึงการคุ้มครองในส่วนของข้อมูลและสิทธิส่วนบุคคลและจำกัดการที่จะละเมิดไว้นั้นแบ่งแยกลักษณะการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลได้เป็น 4 ลักษณะคือ¹⁸³

(1) การคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแก้ไขสหรัฐอเมริกา ฉบับที่ 1 การคุ้มครองข่าวสาร ข้อมูลกล่าวได้ว่าการคุ้มครองข้อมูลส่วนนี้ให้คุ้มครองการที่บุคคลถูกคุกคามจากการ ก้าวล่วงต่อชีวิตความเป็นส่วนตัวปกติเช่น การสอดแทรกแทรกแซงในกิจกรรมส่วนตัวหรือการก้าวล่วงในสิทธิความเป็นส่วนตัว ทั้งการลอบมองหน้าต่าง โดยกล้องส่องทางไกล การดักฟัง การบุกบ้านเรือน ศาลจะถือไว้ซึ่งบรรทัดฐานนี้ การใช้วิธีอันมิชอบในการแสวงหาข่าวสาร แม้จะเป็นข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะก็ได้ถือว่าฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายได้ ถ้าการนั้นได้ทำละเมิดไปโดยปราศจากความยินยอม

(2) การเปิดเผยเรื่องที่เป็นส่วนตัวต่อสาธารณะ รวมทั้งการเผยแพร่ความจริงที่ทำให้อับอายแก่ตัวบุคคลจะมีความแตกต่างกันไปในเรื่องของการหมิ่นมาทเพราะการฟ้องร้องเรื่องหมิ่นประมาทนั้นจะมาจากการเผยแพร่ข้อความอันเป็นเท็จใส่ความบุคคลนั้นต่อบุคคลอื่นเป็นเหตุให้เสื่อมเสียชื่อเสียง การกระทำที่จะมีผลเป็นการก้าวล่วงสิทธิส่วนบุคคลของผู้อื่นนั้นอำนาจในการ

¹⁸¹ จาก การคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของบุคคลสาธารณะตามหลักกฎหมายอาญา : ศึกษากรณีการให้ความคุ้มครองในพื้นที่สาธารณะ (วิทยานิพนธ์), โดย ศรันยา แรงกุลศล, 2561, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

¹⁸² จาก วรวิทย์ ฤทธิพิศ, อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 175 (น.60).

¹⁸³ จาก เอกสารประกอบการสอนชุดวิชากฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน (น.791 – 793), โดย วิสาร พันธนะ, 2532.

พิจารณาอยู่ที่ศาลจะเป็นคนพิจารณาตัดสินคดีเป็นกรณีไป โดยการเสนอข่าวนั้นต้องคว่าน้ำหนักจะเอื้อแก่เรื่องของประโยชน์สาธารณะหรือไม่

(3) การเปิดเผยหรือเผยแพร่เรื่องที่เป็นส่วนตัวอันเป็นเท็จซึ่งจะมีข้อแตกต่างจากกรณีหมิ่นประมาทอยู่เล็กน้อยคือ ความเท็จในกรณีละเมิดสิทธิในชีวิตส่วนตัวด้วยการเผยแพร่เรื่องราวอันเป็นเท็จนั้น เป็นความจริงที่ไม่ถึงขั้นทำให้เสียหายแก่ชื่อเสียงแต่หมิ่นประมาทจะต้องเป็นความเท็จที่ทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียง

(4) การแสวงหาผลประโยชน์จากเรื่องส่วนตัว เป็นการกระทำไปเพื่อในทางการค้า โดยใช้ชื่อหรือภาพของบุคคล โดยที่ไม่ได้รับความยินยอมโดยชัดแจ้งหรือได้รับความยินยอมโดยปริยายจากบุคคลนั้นเป็นการละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัว แต่ถ้ากระทำเพื่อการรายงานข่าว เรื่องราวหรือรายการเพื่อการศึกษา หรือการกระทำไปเพื่อคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ไม่ถือว่าเป็นการกระทำที่ละเมิด

กล่าวโดยสรุปคงจะเห็นได้ว่าการคุ้มครองสิทธิของสื่อมวลชนในการให้ข่าวของประเทศสหรัฐอเมริกา นั้นจะเข้มงวดกับสิทธิความเป็นส่วนตัวหรือสิทธิส่วนบุคคลเป็นอย่างมากเพื่อการคุ้มครองสิทธินั้นจึงมีบทบัญญัติทางกฎหมายหรือแนวทางในการตัดสินโทษไว้สำหรับผู้ที่กล่าวล่วงในสิทธิความเป็นส่วนตัวของบุคคลอื่นเพื่อการปรามผู้ที่กระทำผิดหรือละเมิดสิทธิของผู้อื่น

3.1.3 กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องและการปฏิบัติการให้ข่าวในคดีอาญาสหรัฐอเมริกา

หลักการกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้ข่าวในคดีอาญาซึ่งเป็นการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหา ที่จะไม่ถูกกระทำโดยเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่นำตัวไปแถลงต่อสาธารณชนในลักษณะประจาน หรือละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้ต้องหาสำหรับสหรัฐอเมริกาอเมริกานั้นจะเน้นไปที่การห้ามให้ข่าวซึ่งเป็นผลต่อรูปคดีหรือเป็นผลต่อการตัดสินใจของคณะลูกขุนเพราะการได้รับรู้ซึ่งข้อมูลอย่างใดอย่างหนึ่งจากสื่ออาจจะทำให้เกิดความเอนเอียงไม่เป็นธรรมต่อผู้ต้องหาซึ่งได้ถูกสันนิษฐานไว้ก่อนว่ายังเป็นผู้บริสุทธิ์¹⁸⁴

การแถลงข่าวหรือการรายงานของสื่อมวลชนก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดนั้นมิกรณีที่สามารถเทียบเคียงได้ในการเผยแพร่คดีผ่านสื่อมวลชนคือคดีของ O. J. Simpson (1997) “โอ. เจ. ซิมป์สัน” เป็นคดีที่อยู่ในความสนใจของประชาชนอย่างมากทำให้การรายงานข่าวของสื่อมวลชนมีการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการพิจารณาคดีอาญา เพราะทำให้เห็นถึงช่องว่างของ

¹⁸⁴ จาก เดโช สมศรีธนาเดช, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 105* (น.62).

กฎหมายและทั้งหมดนี้เกิดขึ้นในประเทศที่ขึ้นชื่อด้านหลักกฎหมายอย่างประเทศสหรัฐอเมริกา ในคดีนี้มีการทำกรณีศึกษาไว้โดยเฉพาะด้วยเหตุว่าทางกฎหมายแล้วคดีนี้จะมีผลในการกระทำ ความผิดแต่ผลสุดท้ายแล้วนั้นเมื่อผลตัดสินออกมากลับกลายเป็นคนละอย่าง คดีที่มีชื่อคดีนี้คือการที่ นักอเมริกันบอลชื่อดังมีนามว่า “โอ. เจ. ซิมป์สัน” ถูกตั้งข้อหาว่าได้ฆ่าอดีตภรรยาและเพื่อนชายของ เธอตายที่บ้านพัก โดยทางตัว “โอ. เจ. ซิมป์สัน” นั้นได้ระดมจ้างทีมงานทนายที่กฎหมายระดับ เก่งกาจของประเทศมาในทีมนี้ยังมีอาจารย์ด้านกฎหมายของมหาวิทยาลัยในประเทศร่วมอยู่ด้วยเพื่อ ช่วยเขาในการแก้ต่างข้อสงสัยเพื่อไม่ต้องรับผิดตามข้อกล่าวหา ในการรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ นั้น ทางตำรวจลอสแอนเจลิสได้ใช้เทคโนโลยีด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่ทันสมัยที่สุด ทั้งการตรวจ ลายนิ้วมือ หารอยเลือดส่งตรวจดีเอ็นเอและใช้ผู้เชี่ยวชาญดีเอ็นเอมาช่วยในการแปลผล ผลปรากฏว่า ส่วนหนึ่งเป็นเลือดของผู้เสียชีวิตและอีกส่วนหนึ่งนั้นเป็นเลือดของ โอ. เจ. ซิมป์สัน และท้ายที่สุด 1 ปีต่อมาศาลตัดสินว่า โอ. เจ. ซิมป์สัน นั้นไม่มีความผิดพ้นข้อกล่าวหาไป ซึ่งก็ไม่สามารถที่จะนำตัว หรือจับตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษได้คดีนี้จึงกลายเป็นกรณีศึกษาหาช่องโหว่ของกฎหมายว่ามีความ ผิดพลาดอย่างไร ในบางครั้งผู้ถูกกระทำจึงลุกขึ้นสู้ด้วยตนเอง “สร้าง” ความยุติธรรมให้กับตนเอง อาทิเช่น การฟ้องสื่อหรือการตั้งศาลเตี้ยชำระความกันเองเพราะกระบวนการยุติธรรมอาจช่วยเขา ไม่ได้ตามต้องการและหมดศรัทธากับระบบเสียแล้ว¹⁸⁵

ในคดี โอ. เจ. ซิมป์สัน ทำให้เกิดบรรทัดฐานขึ้นเกี่ยวกับการบันทึกภาพและ ถ่ายทอดการพิจารณาคดีซึ่งใจความสำคัญมีดังนี้¹⁸⁶

การถ่ายภาพบันทึกเสียงและการแพร่ภาพในระหว่างการพิจารณาคดีจากห้อง พิจารณาคดีห้ามมิให้กระทำแต่ว่าในบางศาลนั้นมีการอนุญาตให้กระทำได้ และก็ยังมีความเห็นที่ โต้แย้งขึ้นในเรื่องการบันทึกภาพในห้องพิจารณาคดีไปในทางการดูหมิ่นว่าทำให้การพิจารณาจะไม่ สักดิ์สิทธิ์หากระหว่างพิจารณาคดีนั้นได้มีการบันทึกภาพหรือแพร่ภาพอาจจะทำให้เกิดความเสียหาย ขึ้นได้ต่อพยานหลักฐาน ผู้ต้องหา ผู้พิพากษา ลูกขุน หรือแม้แต่ว่าระบบการพิจารณาคดีความมั่นใจใน ระบบการพิจารณาคดีของประชาชนต่อระบบการพิจารณาคดีก็เสื่อมความเชื่อมั่นลงด้วยเช่นในคดี ของ โอ.เจ.ซิมป์สัน อย่างไรก็ตามก็ดีผู้พิพากษาส่วนใหญ่ตัดสินใจในการห้ามใช้กล้องหลังจากได้มีการ ทดลองใช้การบันทึกหรือแพร่ภาพทันทีหลังจากคดีนี้, ผู้ว่าการรัฐแคลิฟอร์เนียร์ Pete Wilson ประกาศแสดงจุดยืนว่าท่านนั้นอยู่ตรงข้ามกับการถ่ายทอดการพิจารณาคดีและต่อมาได้ขอให้ทาง

¹⁸⁵ จาก *O. J. Simpson murder case*, โดย วิกีพีเดีย, 2563, สืบค้นจาก

https://en.wikipedia.org/wiki/Courtroom_photography_and_broadcasting

¹⁸⁶ จาก วิกีพีเดีย, *อ้างแล้วชิงอรรถที่ 185*.

สภาผู้พิพากษาได้ออกข้อบังคับในการห้ามบันทึกและแพร่ภาพการพิจารณาคดีอาญาด้วย ในกรณีของคดี โอ.เจ.ซิมป์สัน นั้นทำให้เกิดความผิดปกติขึ้นของการใช้ชีวิตประชาชนทั่วไปที่ต้องรับรู้ข่าวและการรายงานข่าวเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมของคดีนี้

กฎหมายของรัฐบาลกลางของประเทศนั้นมีข้อกำหนดไว้ว่า “ยกเว้นที่กำหนดไว้เป็นอย่างอื่นโดยกฎหมายหรือกฎเหล่านี้ศาลจะต้องไม่อนุญาตให้ถ่ายภาพในห้องพิจารณาคดีในระหว่างการพิจารณาคดีหรือการแพร่ภาพการพิจารณาคดีจากห้องพิจารณาคดี” อย่างไรก็ตามมีการทดลองในการใช้การบันทึกภาพในปี 1991 ถึง 1994 แต่อย่างไรก็ดีศาลที่มีการทดลองการใช้กล้องบันทึกภาพระหว่างกระบวนการยุติธรรมนั้นก็ไม่เห็นด้วยกับการยกเลิกการห้ามการบันทึกภาพและถ่ายทอดภาพในระหว่างพิจารณาคดี โดยมีข้อกังวลเกี่ยวกับเรื่องค่าใช้จ่ายที่จะต้องสิ้นเปลืองเพิ่มขึ้นเกี่ยวกับการใช้กล้องบันทึกภาพและถ่ายทอด ยังมีความกังวลถึงการเพิ่มขนาดห้องพิจารณาคดีขึ้นเพื่อให้เพียงพอต่อการบันทึกภาพรวมถึงเรื่องเกี่ยวกับคณะลูกขุนที่จะต้องจัดการเพื่อให้ถูกต้อง เพราะการที่มีการบันทึกภาพและถ่ายทอดการพิจารณานั้นต้องให้แน่ใจว่าคณะลูกขุนจะต้องรับทราบเฉพาะข้อเท็จจริงที่ควรทราบเพื่อไม่ให้เกิดความอคติกับตัวจำเลยโดยเฉพาะในชั้นการอุทธรณ์หากมีการทราบข้อมูลก่อนแล้วก็ยังทำให้ยากในการคัดเลือกเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ยังเป็นผลกระทบทางจิตใจโดยตรงต่อคณะลูกขุน พยาน ทนายความและผู้พิพากษา และเป็นข้อควรระวังอย่างยิ่งในการพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องกับ “ความรุนแรง” และ “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” และอื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน ในปี 1996 ผู้พิพากษา David Souter กล่าวว่า “เมื่อวันไหนที่คุณเห็นกล้องเข้ามาในห้องพิจารณาคดีวันนั้นเป็นวันที่เกิดการตื่นได้ของศพขึ้น” วุฒิสมาชิกสหรัฐ Arlen Spectre ได้เสนอการถ่ายทอดสดกระบวนการพิจารณาคดีของศาลสูงสหรัฐ (ศาลฎีกา) ในนามของกฎหมาย “The Sunshine in the Courtroom Act” โดยคำแนะนำของ Charles Grassley เนื้อหาว่า “จะมีการอนุญาตให้ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลอุทธรณ์หรือศาลแขวงทำการอนุญาตให้บันทึกภาพและถ่ายทอดการพิจารณาคดีสู่สาธารณชน¹⁸⁷

ซึ่งในปี 1965 ได้มีบันทึกเกี่ยวกับเรื่องการบันทึกภาพและถ่ายทอดการพิจารณาคดีอยู่ว่าคณะกรรมการตุลาการของวุฒิสภาได้แนะนำให้วุฒิสภาพิจารณาเกี่ยวกับเรื่องนี้และต่อมาศาลฎีกาของสหรัฐอเมริกามีการพิพากษาว่า “อุตสาหกรรมกิจการเกี่ยวกับโทรทัศน์นั้นรวมถึงสถาบันอื่น ๆ ที่มีการดำเนินการไปเช่นเดียวกับการสื่อสารนั้นพึงมีข้อจำกัดที่สามารถนำกล้องติดตัวเข้าไปได้ทุกที่ แต่ไม่รวมถึงห้องพิจารณาคดีของประเทศสหรัฐอเมริกา ห้องพิจารณาคดีเป็นสถานที่ซึ่งมีความศักดิ์สิทธิ์หากมีการเผยแพร่ข่าวของการพิจารณาคดีไปนั้นชีวิต เสรีภาพ และทรัพย์สินอาจเป็น

¹⁸⁷ จาก วิกีพีเดีย, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 185*.

อันตรายจากการเผยแพร่ได้ ตัวแทนของสื่อมวลชนมีสิทธิที่จะรายงานได้เฉพาะในเรื่องทั่วไปที่เป็นสาธารณะกล่าวคือการเผยแพร่เฉพาะว่าการพิจารณาคดีในปัจจุบันเป็นเช่นไรและต่อไปจะมีการดำเนินการอย่างไรหากสื่อมวลชนต้องการที่จะเผยแพร่ต่อสาธารณชน”¹⁸⁸

ในปี 1981 คดีของ Chandler v. Florida ศาลฎีกามีคำตัดสินว่ากระบวนการถ่ายทอดทางโทรทัศน์นั้นไม่ได้เป็นการละเมิดกระบวนการทางกฎหมายแม้ว่ารัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาจะมีข้อกำหนดเกี่ยวกับการพิจารณาคดีโดยเปิดเผยนั้นมีการถกเถียงกันเกี่ยวเนื่องกับข้อกำหนดประเด็นว่าการพิจารณาคดีโดยเปิดเผยมีการแพร่ภาพกระจายเสียงถูกเพิ่มขึ้นมาและอาจเป็นที่พึงพอใจเมื่อไม่มีการเผยแพร่หรือกระจายเสียงและลงข่าวในบางสำนักพิมพ์ในบางคดีการพิจารณาของคณะลูกขุนนั้นก็ได้ถูกเผยแพร่ไป¹⁸⁹

ในส่วนสหราชอาณาจักรนั้นการถ่ายทอดเผยแพร่กระบวนการพิจารณาคดีความอาญาจากห้องพิจารณาคดีเป็นสิ่งที่ต้องห้ามกระทำตั้งแต่ปี 1925 และต่อมาในปี 2004 ได้มีการอนุญาตให้กระทำได้แต่เป็นเฉพาะบางกรณีเท่านั้น และมีข้อเสียหลาย ๆ ประการในมุมมองของสื่อมวลชนคือการพิจารณาคดีนั้นใช้ระยะเวลาและใช้ทีมงานจำนวนมากอีกทั้งยังคงเป็นการยากที่ประชาชนผู้รับชมจะเข้าใจการพิจารณาคดี”¹⁹⁰ ในการเผยแพร่ของคดี โอ. เจ. ซิมป์สัน นั้นเมื่อมีการเผยแพร่ภาพการถ่ายทอดสดในการจับรถได้จับเขาซึ่งมาจากข้อหาฆาตกรรมภรรยาและเพื่อนชายของภรรยา ในเดือนมิถุนายน 2537 ในขณะที่เขานั้นขับรถหนีหมายจับบนถนนทางหลวงโดยที่ประชาชนประเทศอื่น ๆ ได้รับชมภาพในเวลาใกล้เคียงกันและทั้งยังมีการถ่ายทอดการพิจารณาคดีจากสถานีโทรทัศน์ CNN ระหว่างการดำเนินคดีกับเขาการถ่ายทอดนั้นเป็นการถ่ายทอดทั้งวิธีการและกลเม็ดในการต่อสู้คดีของทั้งฝ่ายอัยการและฝ่ายของทนายจำเลย ซึ่งทุก ๆ 1-2 ชั่วโมงก็ยังมีรายงานข่าวแบบทันทั่วทั้งที่แม้หลังจากมีการไต่สวนพยานเสร็จสิ้นลง ทำให้ทั้งโลกนั้นต้องจมอยู่กับข่าว ๆ นี้ของ โอ. เจ. ซิมป์สัน การดำเนินคดีของเขานั้นจนก่อให้เกิดกระบวนการสากลานุวัตรขึ้น¹⁹¹

¹⁸⁸ จาก วิถีพิเศษ, *อ้าวแล้วชิงอรรถที่ 185*.

¹⁸⁹ จาก วิถีพิเศษ, *อ้าวแล้วชิงอรรถที่ 185*.

¹⁹⁰ จาก *O. J. Simpson murder case*, โดย วิถีพิเศษ, 2563, สืบค้นจาก

https://en.wikipedia.org/wiki/Courtroom_photography_and_broadcasting

¹⁹¹ จาก *คอลัมน์ “จากท่าพระจันทร์ถึงสนามหลวง”*, โดย รั้งสรรค์ ณะพรพันธุ์, 2538, O.J. Simpson กับ การดำเนินคดีในสังคมทุนนิยมเสรีประชาธิปไตย, สืบค้นจาก

<http://econ.tu.ac.th/archan/RANGSUN/บทความจากหนังสือพิมพ์/ผู้จัดการรายวัน/ผู้จัดการรายวัน%202538/กันยายน%202538/O.J.%20กับการดำเนินคดีในสังคมทุนนิยมเสรีประชาธิปไตย.pdf>

ทั้งการติดตาม การจับกุม การพิจารณาคดี เป็นการเผยแพร่ในวงกว้างจนกลายเป็นประวัติศาสตร์ของสหรัฐอเมริกาโดยที่ประชาชนกว่าครึ่งนั้นได้รับชมการเผยแพร่ของคดีนี้และคำตัดสินดังกล่าวได้มีการเผยแพร่ผ่านทางโทรทัศน์เป็นหนึ่งในกิจกรรมที่ได้รับความสนใจจากประชาชนของสหรัฐอเมริกา¹⁹²

ยังมีการแสดงความคิดเห็นถึงเรื่องผลกระทบของการเขียนข่าวของนักข่าว “Media Effect on The O. J. Simpson Murder Trial” ในคดีของโอ. เจ. ซิมป์สัน ซึ่งแปลโดยรวมได้ความว่าสื่อ่นั้นได้ทำการเผยแพร่ข้อเท็จจริงในคดีก่อนที่จะมีการพิจารณาความจริงว่าสิ่งที่เผยแพร่ไปนั้นถูกหรือคิดทำให้ผู้คนเข้าใจผิด ผู้คนต่างที่จะเผยแพร่และเขียนถึงข่าวนั้นไม่ได้เข้าใจถึงบริบทในการพิจารณาคดีหรือขั้นตอนกระบวนการตัดสินอย่างแท้จริงพวกเขาเหล่านั้นต้องการเพียงแค่การพาดหัวข่าวใหญ่ให้ผู้คนสนใจและได้รับความนิยมในการรับชม และตามที่ Charles J. Ogletree Jr., a professor at Harvard Law School, นั้นวิจารณ์ว่า การปฏิบัติเช่นนี้ของสื่อ่นั้นที่ไม่ได้สนใจกับการได้มาซึ่งประจักษ์พยานจากแหล่งที่มาว่าทั้งหมดนั้นเป็นจริงหรือเท็จคือเรื่องที่น่าอับอายต่อกฎ first amendment เขายังเห็นว่าการรายงานข่าวเช่นนี้เป็นการทำลายระบบการพิจารณาคดีและระบบกฎหมายของสหรัฐอเมริกาอย่างสมบูรณ์แบบและยอมรับว่าการพิจารณาคดีเป็นการแข่งขันทั้งแหล่งข่าวต่าง ๆ ยังสามารถที่จะผลักดันเรื่องราวเหล่านั้นให้มีผลกระทบมากขึ้นต่อการพิจารณาคดีของศาลและยังส่งผลโดยตรงต่อคณะลูกขุนในคดีนี้เพราะหากพวกเขากลับบ้านไปและได้ดูข่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ตลอดเวลาการตัดสินใจเกี่ยวกับคดีอาจเปลี่ยนไปตามการเสนอข่าวก็เป็นได้หรือตามความคิดเห็นส่วนใหญ่ของประชาชนคนอื่นที่ข่าวได้เสนอมาและแน่นอนว่าการกระทำเช่นนี้เป็นผลกระทบโดยตรงต่อระบบการพิจารณาคดีของศาลสหรัฐอเมริกาทำให้พวกเขาอาจนำไปสู่ตัดสินใจผิดพลาดได้ เป็นเรื่องจริงอย่างยิ่งเมื่อพวกเขาไม่ได้รอบคอบที่จะเช็คแหล่งข่าวที่มาก่อนว่าเชื่อถือได้มากน้อยแค่ไหนซึ่งตามสถิติที่กล่าวมานั้นการนำเสนอมีข้อบกพร่องเกิดขึ้นสิ่งนี้แหละที่จะนำไปสู่การตัดสินผิดพลาดของกฎหมายและเช่นเดียวกับการกระทำที่ไม่เป็นมืออาชีพของสื่อมวลชน¹⁹³

ในสหรัฐอเมริกานั้นให้ความสำคัญอย่างยิ่งเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยดังจะกล่าวคือการที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นจะต้องได้รับการพิจารณาคดีอย่างเที่ยงธรรมแล้วโดยที่

¹⁹² จาก *O. J. Simpson murder case*, โดย วิกีพีเดีย, 2563, สืบค้นจาก

https://en.wikipedia.org/wiki/Courtroom_photography_and_broadcasting

¹⁹³ From *Media Effect on The OJ Simpson Murder Trial 2009*, by WordPress.com, Retrieve From <https://mikefrantlojsimpson.wordpress.com/category/uncategorized/>

จะต้องค้นหาความจริงภายในขอบเขตอำนาจที่จะกระทำได้และการพิจารณาคดีโดยเที่ยงธรรมนี้ นั้นรวมถึงการที่จะได้รับการพิจารณาจากคณะลูกขุนอย่างเป็นธรรมด้วยโดยปราศจากอคติ ความลำเอียง การชี้ขาดนั้นจะต้องอาศัยความจริงเท่านั้นซึ่งต้องได้มาโดยชอบผ่านกระบวนการยุติธรรมอย่างถูกต้องภายใต้ขอบเขตของกฎหมายซึ่งจะต้องปราศจากอิทธิพลหรือผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดอคติต่อการพิจารณาต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยได้และยังต้องรวมไปถึงไม่นำเรื่องครั้งก่อนหรือการกระทำความผิดในครั้งก่อน ๆ เข้ามาเป็นอคติในการพิจารณาคัดสินใจด้วยแต่เนื่องด้วยการให้ข่าวในคดีอาญาของสื่อมวลชนนั้นถึงแม้จะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนในการที่รู้ข่าวสารแต่ในทางเดียวกันอาจทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ถกเถียงกันขึ้นมา หรือการที่เสนอการพิจารณาคดีอาญาในศาลชั้นมานั้นอาจทำให้เกิดผลเสียต่อรูปคดีหรือเป็นผลเสียต่อฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดและเพื่อความเที่ยงธรรมของการพิจารณาคดีอาญาเพื่อประโยชน์โดยแท้จริงแล้วจึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้คณะลูกขุนผู้ซึ่งต้องทำหน้าที่ในการพิจารณาคดีเช่นเดียวกันได้รับแรงกดดันหรืออยู่ภายใต้การบีบบังคับจากการเสนอข่าวต่อสาธารณชนนั้นนั้นก็เกินไปเพื่อการพิจารณาคดีที่เที่ยงธรรม ไม่ลำเอียงและเกิดอคติขึ้นและจะได้พิจารณาคดีจากสามัญสำนึกภายใต้จิตใจที่บริสุทธิ์เพียงเท่านั้น

ในสหรัฐอเมริกาจะมีการควบคุมเข้มเกี่ยวกับเรื่องการให้ข่าวไว้เนื่องด้วยการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผู้ต้องหาในลักษณะที่จะกระทำให้เห็นได้ว่าผู้ต้องหาเป็นผู้ที่ได้กระทำความผิดหรือมีผลกระทบต่อคดี ซึ่งผลต่อเรื่องนี้ก็คือการที่จะทำให้นักข่าวพิจารณาคดีด้วยความไม่เที่ยงธรรมหรือเกิดอคติขึ้นได้ซึ่งข้อมูลนั้นก็มาจากทางเจ้าพนักงานตำรวจหรือพนักงานอัยการสหรัฐอเมริกาจึงมีการควบคุมการให้ข่าวของเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมไว้และผลของการให้ข่าวนั้นเจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบต่อการให้ข่าวด้วยเจ้าหน้าที่ผู้กล่าวถ้อยคำนั้นจะต้องรับผิดชอบในฐานหมิ่นประมาทด้วย

แนวทางการปฏิบัติการให้ข่าวในคดีอาญานั้นมีหลัก ABA Standards relating to fair trial and free Press หลักการนี้เป็นหลักที่ได้รับการยอมรับมาตั้งแต่ปี 1968 เป็นต้นมาขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพในการพิมพ์และการพิจารณาคดีโดยเที่ยงธรรมทั้งเรื่องของการให้ข่าวในคดีอาญาของเจ้าพนักงานรัฐและการเสนอข่าวในคดีอาญาของสื่อมวลชนเพื่อให้เจ้าหน้าที่นั้นได้ปฏิบัติตามกันในการให้ข่าวในคดีอาญาดังนี้

(1) นับแต่เวลาจับกุมเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องไม่ให้ข่าวแก่สื่อมวลชนดังนี้

1.1) บันทึกเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาต่อผู้ถูกกล่าวหา (รวมทั้งการจับ คา ฟ้อง หรือฐานความผิดอื่น ๆ ที่ได้ยื่นฟ้อง) หรือบุคลิกลักษณะ ชื่อเสียงของผู้ถูกกล่าวหาหรือให้

ความเห็น ใด ๆ เกี่ยวกับความผิดหรือบริสุทธ์ของผู้ถูกกล่าวหาหรือข้อผิดถูกของคดี รวมทั้งพยานหลักฐานในคดี

1.2) เนื้อหาสาระของคำให้การรับสารภาพ คายอมรับ หรือคำกล่าวใด ๆ ของผู้ถูก กล่าวหา

1.3) รูปพรรณ หรือลักษณะเฉพาะ (Identity) คำให้การ (Testimony) หรือความ น่าเชื่อถือของบุคคล

1.4) ความเป็นไปได้ในการที่จะให้การรับสารภาพในความผิดที่กล่าวหา หรือ ความผิดที่ต่ำกว่า (a lesser offence) ของผู้ถูกกล่าวหา

(2) จะต้องไม่อนุญาตให้สื่อมวลชนถ่ายภาพหรือแพร่ภาพของผู้ต้องหาที่อยู่ในความ ควบคุมทางสถานีโทรทัศน์

(3) จะต้องไม่อนุญาตให้สื่อมวลชนหรือตัวแทนสื่อมวลชนเข้าสัมภาษณ์ผู้ต้องหาที่ อยู่ในความควบคุม เว้นแต่ผู้ต้องหาได้ยินยอมหลังจากที่เขาได้ปรึกษากับทนายความแล้วและเขามี สิทธิที่จะปฏิเสธไม่ให้สัมภาษณ์¹⁹⁴

อย่างไรก็ดีแนวทางปฏิบัติ ABA Standards relating to fair trial and free Press นั้น ถือว่าไม่มีสถานะเป็นกฎหมายที่บังคับโทษได้เป็นเพียงคำแนะนำ เว้นแต่จะ ได้จะ ได้นำแนวทางนี้ไปบัญญัติเป็นกฎหมายหรือข้อบังคับของแต่ละรัฐและในระดับท้องถิ่นในลำดับถัดไป

The Freedom of Information Act 1966 เป็นกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดสิทธิใน การเข้าถึงข้อมูล โดยมีบทบัญญัติว่าการเข้าถึงข้อมูลบันทึกของหน่วยงานรัฐบาลได้ทั้งหมดและสิทธิ ดังกล่าวสามารถใช้ได้แต่ยกเว้น สิทธิส่วนบุคคล¹⁹⁵ ดังนั้นการเข้าถึงข้อมูลที่เป็นการห้ามไว้ไม่ได้จึง เป็นที่สอดคล้องกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาที่จะไม่ต้องถูกนำมาแถลงข่าวต่อสาธารณชน ซึ่งมี ตัวอย่างในกรณีของ *Stroble V. California* 343 U.S. 181 (1952) ศาลสูงของสหรัฐอเมริกาได้บันทึก

¹⁹⁴ จาก เดโซ สมศรีธนาเดช, *อ้าวแล้วเชิงอรรถที่ 105* (น. 68).

¹⁹⁵ จาก *การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในกฎหมายต่างประเทศ และข้อตกลงระหว่างประเทศที่สำคัญ* (น.15), โดย สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, สืบค้นจาก

ข้อความไว้ว่า “ไม่อาจจะให้คำตอบแก่สื่อมวลชนได้ว่าขอบเขตของสื่อมวลชนนั้น ได้รับความคุ้มครองสิทธิหรือขอบเขตในการนำเสนอไว้แค่ไหนในการเสนอข่าวคดีอาญา แต่อย่างไรแล้วนั้น หากสื่อมวลชนเสนอข่าวเกี่ยวกับตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยเสนอข่าวจนถึงขั้นเกี่ยวกับที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้น ได้รับความลำเอียงในการมีอคติในการตัดสินคดีแล้ว เป็นที่แน่แท้ว่าจำเลยต้องสูญเสียสิทธิในการได้รับการพิจารณาหรือตัดสินคดีอย่างเที่ยงธรรม จำเลยกระทำการเพียงแค่พิสูจน์ให้เห็นว่าตัวจำเลยได้รับความเสียหายจากการกระทำนั้นเพียงพอสมควรว่าการเสนอข่าวนั้น ได้ทำให้เกิดอคติหรือภาวะกดดันที่เป็นปรปักษ์กับจำเลยในขณะนั้น และในบางกรณีจำเลยก็ไม่ต้องพิสูจน์ให้เห็นถึงความเสียหายนั้น เพราะข้อเท็จจริงปรากฏชัดเจนอยู่แล้วว่าเป็นเช่นนั้นเป็นการขัดต่อสิทธิจำเลยที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยเที่ยงธรรม จึงเป็นสิทธิที่จะให้ศาลมีดุลพินิจที่จะให้ความเที่ยงธรรมแก่จำเลยโดยที่ไม่ต้องมีคำร้อง” ข้อพิจารณาว่าการให้ข่าวในคดีอาญานั้นขัดต่อสิทธิของผู้ต้องหาหรือไม่ขึ้นอยู่กับพิจารณาว่ากระทำไปเกินขอบเขตหรือไม่จะมีผลต่อการทำให้เกิดอคติขึ้นหรือเป็นการทำลายความเที่ยงธรรมในการพิจารณาคดีหรือไม่อย่างไรนั้น จะต้องพิจารณาตามแนวทางหลักเกณฑ์ดังนี้

- (1) ลักษณะและธรรมชาติของข่าวสารที่พิมพ์เผยแพร่ นั้น เป็นไปด้วยความรู้สึกสอดแทรกมากกว่าสิ่งอื่น
- (2) ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาของการพิมพ์เผยแพร่กับการพิจารณาพิพากษาคดี
- (3) ความเชื่อถือได้ของแหล่งข่าวสารที่อ้างอิง
- (4) ความแพร่หลายของข่าวสารในหมู่ประชาชน¹⁹⁶

ดังที่กล่าวมาข้างต้นพิจารณาความหมายได้ว่า การเปิดเผยข้อมูลได้นั้นทำได้แต่ต้องตระหนักและระวังอย่างยิ่งในเรื่องเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นสิทธิเฉพาะตัวซึ่งการคุ้มครองนั้นครอบคลุมและหากมีการไปกล่าวล่วงหรือละเมิดสิทธินั้น จะต้องระวังหรือทำให้ผลของการกระทำนั้นกระทบกระเทือนสิทธินี้ให้น้อยที่สุดในการเปิดเผยข้อมูลส่วนนี้เท่าที่จะสามารถกระทำได้

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าสหรัฐอเมริกามีการคุ้มครองในส่วนของการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในกรณีของผู้ต้องหาไว้โดยรัดกุมอย่างยิ่ง และหลักประกันสิทธิของผู้ต้องหาจะต้องได้รับ

¹⁹⁶ จาก การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการกับข้อพิจารณาทางกฎหมายปกครอง (น.10), โดยชาญชัย แสวงศักดิ์ และคณะ, 2543, กรุงเทพฯ: นิติธรรม.

การพิจารณาคดีโดยเที่ยงธรรมโดยปราศจากอคติที่อาจจะทำให้มีผลกระทบต่อผู้ต้องหาได้ในเรื่องของการแถลงข่าวการเผยแพร่ข้อมูลของผู้ต้องหา โดยจะทำการสังเกตการณ์โดยการบันทึกภาพไว้เป็นวิดีโอและมีเฉพาะแต่เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องเท่านั้นที่จะเข้าร่วมสังเกตการณ์ได้ แต่ในกรณีของการที่นำผู้ต้องหามาเพื่อแถลงข่าวต่อสาธารณชนเหล่านั้นตามหลักกฎหมายของสหรัฐอเมริกาแล้วไม่ได้ให้อำนาจในการกระทำไว้เลยและยังมีบทลงโทษอีกด้วยหากเจ้าหน้าที่รัฐฝ่าฝืนจึงเห็นได้ว่าในสหรัฐอเมริกาจึงไม่มีการนำผู้ต้องหามาแถลงข่าวปรากฏขึ้นเพราะเขามองถึงการเคารพในสิทธิมนุษยชนของทุกคนเห็นได้ชัดว่าบุคคลทุกคนย่อมเท่าเทียมกันไม่เว้นแม้แต่ผู้ต้องหา การนำผู้ต้องหามาแถลงข่าวต่อสาธารณชนถือได้ว่าเป็นการกระทำในลักษณะประจานผู้ต้องหาโดยเจ้าหน้าที่รัฐการประจานและดูหมิ่นผู้ต้องหาในกระบวนการยุติธรรมเจ้าหน้าที่รัฐจึงหลีกเลี่ยงการกระทำนั้น

3.2 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

การดำเนินคดีอาญาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีนั้นเป็นแบบการไต่สวนหาความจริง (Inquisitorial System) สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีใช้กฎหมายระบบ Civil Law ซึ่งเดิมทีรูปแบบการไต่สวนนั้นให้กระทำเพียงผู้เดียวซึ่งอำนาจนี้อยู่ที่ศาลเป็นผู้ไต่สวนหาความจริงทำการสอบสวนด้วยตนเอง และการปกครองประเทศนั้นอำนาจในทางกฎหมายที่นำไปใช้ในการลงโทษผู้กระทำ ความผิดเริ่มที่ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 1¹⁹⁷ ซึ่งบทบัญญัตินี้เป็นหลักที่สำคัญคือ “ไม่มีความผิด ไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย” (nullum crimen, nulla poena sine lege) หลักกฎหมายนี้ในทางวิชาการให้คำนิยามว่า “หลักไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย” ซึ่งนับได้ว่าเป็นหลักประกันสิทธิตามกฎหมายอาญาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและเป็นหลักของกฎหมายรัฐธรรมนูญประกอบกับโทษจำคุกเป็นโทษชนิดหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญาและเมื่อมีบทบัญญัติของกฎหมายอาญากำหนดความผิดและโทษไว้อย่างชัดเจน ศาลก็มีอำนาจพิพากษาได้¹⁹⁸ อย่างไรก็ตามที่สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีใช้ระบบการพิจารณาคดีโดยใช้ศาลเพียงคนเดียวไต่สวนนั้นเป็นทั้งผู้มีอำนาจทั้งไต่สวนฟ้องร้อง และชี้ขาดโทษของผู้ต้องหานั้นจึงอาจจะทำให้เกิดการอคติต่อผู้ต้องหาได้ต่อมาเมื่อถึงกลางศตวรรษที่ 19 มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการรูปแบบการดำเนินคดีอาญาเพื่อสร้างความสมดุลขึ้นระหว่าง

¹⁹⁷ German Criminal Code

Section 1 No punishment without a law, “An act may only be punished if criminal liability had been established by law before the act was committed,” จาก นายจรณินทร์ ตั้งเจริญสมุทร, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 63.

¹⁹⁸ จาก กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก (น.46), โดย ธาณี วรภัทร์, 2553, กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

พนักงานอัยการและศาล โดยที่มองว่าหลักการอำนาจในการสอบสวนและการฟ้องร้องคดีไม่สามารถที่จะแยกออกจากกันได้จึงแบ่งอำนาจนั้นให้พนักงานอัยการเป็นผู้กระทำ

หลักสำคัญของขั้นตอนการสอบสวนในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีเป็นหน้าที่ของทั้งเจ้าพนักงานตำรวจและพนักงานอัยการ แต่เจ้าพนักงานตำรวจนั้นมีหน้าที่ในการที่จะสอบสวนคดีเบื้องต้นเท่านั้นอำนาจหลักจะเป็นของพนักงานอัยการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมนี มาตรา 163¹⁹⁹ ได้วางหลักไว้ว่า “ตำรวจได้เริ่มสอบสวนคดีไต่ขึ้นเอง ตำรวจต้องรายงานสิ่งที่ได้กระทำต่อพนักงานอัยการในโอกาสแรกที่จะทำได้” ฐานะในทางคดีตามประมวลวิธีพิจารณาความอาญาของเยอรมนีแสดงถึงอำนาจหลักอย่างอื่นเป็นของพนักงานอัยการเจ้าพนักงานตำรวจมีหน้าที่สอบสวนและเป็นผู้ช่วยเท่านั้น (Ermittlungsorgan der Staatsanwaltschaft)

พนักงานอัยการในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีหน้าที่หลักในการรับผิดชอบการสอบสวนความผิดในชั้นฟ้องร้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน มาตรา 152 วรรคสอง “เว้นแต่กฎหมายจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่นมีหน้าที่ต้องฟ้องร้องดำเนินคดีในความผิดทางอาญาทั้งหมดที่สามารถดำเนินคดีได้หากมีข้อบ่งชี้ข้อเท็จจริงที่เพียงพอ”²⁰⁰

พนักงานอัยการและเจ้าพนักงานตำรวจของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีทั้งสององค์กรนี้จะมีการทำงานร่วมกันเพื่อป้องกันและปราบปรามเหตุอาชญากรรม ข้อกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานมีดังนี้

(1) การเชื่อถือและไว้วางใจกัน พนักงานอัยการและเจ้าพนักงานตำรวจทั้งสององค์กรนี้จะต้องเชื่อถือซึ่งกันและกันเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้เป็นที่เรียบร้อยมีประสิทธิภาพ

¹⁹⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มาตรา 163, โดย ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองร่วมกับมูลนิธิคอนราด อาเดนาวร์ ประเทศไทย, 2560.

§ 163 Aufgaben der Polizei im Ermittlungsverfahren. ... Zu diesem Zweck sind sie befugt, alle Behörden um Auskunft zu ersuchen, bei Gefahr im Verzug auch, die Auskunft zu verlangen, sowie Ermittlungen jeder Art vorzunehmen, soweit nicht andere gesetzliche Vorschriften ihre Befugnisse besonders regeln.

²⁰⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มาตรา 152, โดย ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองร่วมกับมูลนิธิคอนราด อาเดนาวร์ ประเทศไทย, 2560.

§ 152 (2) Sie ist, soweit nicht gesetzlich ein anderes bestimmt ist, verpflichtet, wegen aller verfolgbaren Straftaten einzuschreiten, sofern zureichende tatsächliche Anhaltspunkte vorliegen.

(2) อัยการมีอำนาจในการสอบสวนฟ้องร้องทั้งหมด แต่ไม่ตัดอำนาจของตำรวจที่จะไปในการที่จะสามารถดำเนินการด้วยตนเองได้

(3) อำนาจในการสอบสวนและคลี่คลายคดีของตำรวจเป็นไปตามสิทธิที่กฎหมายบัญญัติได้ โดยลำพังตามหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติ สิทธิดังกล่าวไม่ใช่เฉพาะเกี่ยวกับมาตรการเร่งด่วนเท่านั้น ตำรวจสามารถกำหนดวิธีการและขอบเขตของการปฏิบัติหน้าที่เองได้หากอัยการไม่ได้มีคำสั่งใด ๆ เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ

(4) เจ้าพนักงานตำรวจจะต้องรายงานเกี่ยวกับคดีอาญาโดยเร่งด่วนและแจ้งต่อพนักงานอัยการว่ามีมาตรการใดที่ได้กระทำไปแล้วในการสอบสวนคดีนั้น

(5) พนักงานอัยการต้องแจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจว่าคดีใดที่เจ้าพนักงานตำรวจจะไม่มีอำนาจในการสอบสวนคดีที่ได้เริ่มสอบสวนไปแล้ว

(6) หลังสอบสวนแล้วเจ้าพนักงานตำรวจต้องผลเกี่ยวกับการสอบสวนต่อไปให้พนักงานอัยการ โดยเร่งด่วนในกรณีที่ดินนั้น ไม่ได้มีอำนาจในการดำเนินคดีด้วยข้อจำกัดเกี่ยวกับกฎหมายหรือการที่ไม่อยู่ในฐานะที่จะดำเนินคดีได้ต่อ

(7) ให้เจ้าพนักงานตำรวจจัดส่งเอกสารในการสอบสวนก่อนเสร็จสิ้นไปให้พนักงานอัยการในกรณีมีการร้องขอ หรือในกรณีอื่นที่กฎหมายกำหนดไว้

(8) พนักงานอัยการจะดำเนินการสอบสวนคดีทั้งหมดหรือบางส่วนก็ได้โดยกำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจเป็นผู้ดำเนินการอาจจะมีคำสั่งทั่วไปหรือมีข้อกำหนดเฉพาะเจาะจง พนักงานอัยการอาจออกคำสั่งที่เป็นเฉพาะเรื่องในการสอบสวนหรือกำหนดวิธีการสอบสวนได้ให้คำนึงถึงความสามารถของเจ้าพนักงานตำรวจ และตำรวจมีหน้าที่ต้องทำตาม

(9) อำนาจในการตรวจผลการสอบสวนเป็นอำนาจของพนักงานอัยการจนกว่าเจ้าพนักงานตำรวจจะเสนอสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ โดยปกติเจ้าพนักงานตำรวจอาจให้ข่าวที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ที่มีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดมาจากการกระทำความผิดทางอาญาผู้เกี่ยวข้อง รวมถึงบริษัทประกันภัย ยกเว้นข้อมูลเกี่ยวกับผู้ต้องหา กรณีอื่นนอกจากที่กล่าวมานั้น อำนาจในการตัดสินใจอยู่ที่อัยการ ความในข้อนี้ไม่กระทบไปถึงหลักการให้ข่าวแก่สถานี และเกี่ยวกับการทำหน้าที่ในการรายงานคดี

(10) โดยปกติให้พนักงานอัยการแจ้งคำสั่งในรูปแบบคำขอ (มาตรา 161 วรรคสองตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา) ว่าให้เจ้าพนักงานตำรวจคนใดกระทำหรือมีคำสั่งพิเศษใด ๆ ให้สั่งการโดยตรงได้

(11) คำสั่งของพนักงานอัยการกำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจของท้องที่นั้น ๆ กระทำการแต่อาจกำหนดไว้ได้ว่า หากมีความจำเป็นให้เจ้าพนักงานตำรวจท้องที่อื่น ๆ มีอำนาจในการดำเนินการสอบสวนคดีได้

(12) เจ้าพนักงานตำรวจ ไม่รวมถึงสถาบันของเจ้าพนักงานอื่นของรัฐที่มีหน้าที่ช่วยเหลือพนักงานอัยการในกรณีตามกฎหมายที่เป็นสถานการณ์ฉุกเฉินให้ช่วยเหลือ อำนาจในการช่วยเหลือพนักงานอัยการในการสอบสวนคดีเป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจที่มีคุณสมบัติตามกฎหมาย

(13) กรณีมีการร้องเรียนเกี่ยวกับเจ้าพนักงานตำรวจซึ่ง โดยปกติตำรวจเป็นผู้มีหน้าที่ตรวจสอบเอง หากเป็นกรณีที่ร้องเรียนถึงบุคคลใด ที่ได้รับความเสียหายเกี่ยวกับสิทธิของเขาโดยมาตรการในวิธีพิจารณาความอาญาหรือ โดยการปฏิเสธหรือละเว้นสิทธิของเขา ให้อัยการเป็นผู้ทำการตรวจสอบ ส่วนกรณีที่เป็นการร้องเรียนเกี่ยวกับการดำเนินการคำสั่งของอัยการก็ให้ อัยการเป็นผู้ตรวจสอบเอง²⁰¹

(14) กรณีของการให้ความเห็นเกี่ยวกับการสอบสวนนั้น ให้ตำรวจที่มีอำนาจเป็นผู้สั่งการ แต่ในกรณีที่อัยการในการให้ความเห็นเป็นมาตรการให้อัยการเป็นผู้กระทำและการวินิจฉัยสั่งการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการใช้อำนาจดุลพินิจต้องระวางอัยการอันตรงหมายต่อการสอบสวน

(15) การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการต้องอยู่ภายใต้เขตอำนาจของการดำเนินคดีอาญาที่ไม่ใช่เป็นเขตอำนาจการสอบสวนของอัยการอื่น ๆ ตามที่กฎหมายนั้นได้ระบุเขตอำนาจไว้ เมื่อมีการขอความร่วมมือไปยังเจ้าพนักงานตำรวจ เจ้าพนักงานตำรวจในเขตพื้นที่นั้น ๆ ต้องให้ความร่วมมือกับอัยการโดยจะต้องดำเนินการตามคำขอ²⁰²

3.2.1 สิทธิผู้ต้องหาในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

²⁰¹ From *Principles of German Criminal Procedure*, by Michael Bohlander, 2012, NY: Hart Publishing.

²⁰² จาก เดโซ สมศรีธนาเดช, *อ้าวแล้วเชิงอรรถที่ 105* (น.73).

กฎหมายที่เป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในคดีอาญาในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้แก่ รัฐธรรมนูญ (Basic law/Grundgesetz) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ของเยอรมัน (Code of Criminal Procedure/stop/Strafprozeordnung)²⁰³

หลักกฎหมายสำคัญที่ใช้คือ “ไม่มีความผิด ไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย” (nullum crimen, nulla poena sine lege) นั้นหมายถึง เมื่อบุคคลใดก็ตามยังมีได้กระทำความผิดหรือค้นพบว่าได้กระทำการใด ๆ ที่ไม่เป็นไปตามกฎหมายบัญญัติไว้รัฐก็ไม่มีอำนาจที่จะไปลงโทษบุคคลนั้นได้ หลักไม่เป็นความผิดไม่ต้องรับโทษนี้นับได้ว่าเป็นหลักประกันสิทธิตามกฎหมายสำหรับบุคคลที่อาจเข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในการคุ้มครองผู้ที่ยังไม่ได้รับการพิจารณาหรือพิพากษาจากศาลว่าเป็นความผิดรวมไปถึงคุ้มครองผู้ถูกกล่าวหาที่จะได้รับการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่รัฐเสมือนว่าเขาเป็นผู้กระทำความผิดแล้วไม่ได้ผู้ต้องหาที่นั้นต้องได้รับการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่รัฐภายใต้หลักการ สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ (presumption of innocence) ก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนผู้กระทำความผิดมิได้ ซึ่งสิทธินี้ไปเป็นตามหลักการของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) ซึ่งก็สอดคล้องไปตามหลักกฎหมายอาญาของประเทศเยอรมนี เป็นไปตามหลักพื้นฐานเดียวกันกับกฎหมายการประกันสิทธิผู้ต้องหาของประเทศอื่น ๆ คือตราบใดที่บุคคลนั้นยังมิได้รับการตัดสินว่าเป็นผู้กระทำความผิด ให้ถือว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จะปฏิบัติต่อเขาเช่น ผู้กระทำความผิดมิได้²⁰⁴

ซึ่งในรัฐธรรมนูญของเยอรมันก็ได้บัญญัติเป็นกฎหมายเพื่อเป็นหลักพื้นฐานในเรื่องของสิทธิของบุคคลดังต่อไปนี้

สิทธิขั้นพื้นฐานในมาตรา 1 (Article 1) เรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human dignity) ซึ่งอยู่ใน (1) วางหลักไว้ว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไม่อาจถูกล่วงละเมิดได้ อำนาจทั้งหลายย่อมผูกพันที่จะต้องให้ความเคารพและให้ความคุ้มครองต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” และได้บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิของการผูกพันของค้ผู้ซึ่งใช้อำนาจของรัฐไว้ใน มาตรา 1 (3)²⁰⁵ ตามรัฐธรรมนูญ วางหลักไว้ว่า “สิทธิขั้นพื้นฐานที่จะกล่าวต่อไปนี้ ย่อมผูกพันอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และ อำนาจตุลาการ โดยถือว่าเป็นกฎหมายที่มีผลบังคับใช้โดยตรง”

²⁰³ จาก จรฉัตร ตั้งเจริญสมุทร, *อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 63* (น.67).

²⁰⁴ จาก จรฉัตร ตั้งเจริญสมุทร, *อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 63* (น.67).

²⁰⁵ จาก *หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์* (น.126), โดย บรรเจิด สิงคะเนติ, 2547, กรุงเทพฯ: วิทยุชน.

ในมาตราที่ 2 (Article) นั้นได้บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล หรือสิทธิที่เป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน (Muttergrundrecht) วางหลักไว้ว่า

(1) ทุกคนสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้อย่างเต็มที่ ตราบใดที่ไม่ไปละเมิดสิทธิของผู้อื่นหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือศีลธรรมอันดี

(2) ทุกคนมีสิทธิในชีวิตและสิทธิทางร่างกายของตนที่จะละเมิดไม่ได้ เสรีภาพของบุคคลจะถูกละเมิดมิได้ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำได้ก็แต่โดยอาศัยอำนาจแห่งกฎหมายที่บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ²⁰⁶

ในมาตรา 19 (1) วางหลักว่า “ภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับนี้การจะจำกัดสิทธิก็ต้องเป็นตามบทบัญญัติกฎหมาย โดยอาศัยเฉพาะอำนาจของกฎหมายนั้น ไม่เป็นกรณีเฉพาะต้องใช้ได้กับทุกคนทั่วไปเพื่อประโยชน์ดังกล่าวกฎหมายจะต้องบัญญัติถึงสิทธิขั้นพื้นฐานที่ถูกจำกัด รวมทั้งมาตราของสิทธิขั้นพื้นฐานนั้นด้วย”

(4) วางหลักว่า “หากหน่วยราชการละเมิดสิทธิของบุคคล บุคคลย่อมมีสิทธิฟ้องร้องต่อศาล ยุติธรรมได้ หากศาลอื่นไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาให้เป็นอำนาจของศาลธรรมดาที่มีอยู่ตามกฎหมายที่จะพิจารณาพิพากษา”

ในบทบัญญัติที่กล่าวมาข้างต้นนั้นมีความหมายไปในทางที่ บุคคลจะต้องได้รับการคุ้มครองปกป้องสิทธิส่วนบุคคลจากการละเมิดสิทธิจากบุคคลอื่นเป็นผู้กระทำ และอาจจะรวมถึงการปกป้องไว้ซึ่งสิทธิที่เกิดจากการกระทำที่ไม่ถูกต้องภายใต้กระบวนการยุติธรรมในคดีอาญา ไม่ว่าจะเป็นผู้ถูกกล่าวหา ผู้ต้องหา หรือจำเลย ผู้ต้องขังถูกกระทำในทางเช่นว่าเสมือนบุคคลนั้นได้กระทำความผิดเสียแล้วก่อนมีคำพิพากษาจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้งศาล อัยการ ตำรวจ²⁰⁷

สิทธิในความเสมอภาคภายใต้รัฐธรรมนูญของเยอรมันในมาตรา 3 วรรคหนึ่ง วางหลักไว้ว่า “ความเสมอภาคทั่วไป” (Der Allgemeine Gleichheitsgrundsatz) อันถือเป็นหลักความ

²⁰⁶ German Basic Law

Article 2 [Personal freedoms] (1) Every person shall have the right to free development of his personality insofar as he does not violate the rights of others or offend against the constitutional order or the moral law. (2) Every person shall have the right to life and physical integrity. Freedom of the person shall be inviolable. These rights may be interfered with only pursuant to a law. Retrieve From <https://www.btg-bestellservice.de/pdf/80201000.pdf>

²⁰⁷ จาก บรรเจิด สิงคะเนติ, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 205* (น.56).

เสมอภาคที่ใช้บังคับเป็นการทั่วไป²⁰⁸ หลักนี้จะให้สิทธิที่ทุกคนต้องได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกัน การที่เจ้าหน้าที่รัฐจะเลือกปฏิบัติต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งให้เสียเปรียบทางกฎหมายนั้นไม่ได้ ต้อง บังคับแก่พลเมืองเยอรมนีทุกคนด้วยความเท่าเทียม สิทธินี้แสดงให้เห็นถึงความเสมอภาคของ ประชาชน เพราะหากเกิดข้อเสียเปรียบทางกฎหมายแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งรัฐธรรมนูญ กำหนดให้สิทธิดังกล่าวข้างต้นไว้ นั่นผู้ต้องหาในคดีอาญาก็ต้อง ได้รับสิทธิเช่นว่านั้นด้วยเช่นกัน โดย ไม่เลือกปฏิบัติซึ่งจะไม่แตกต่างจากบุคคลอื่นที่ไม่ได้ถูกดำเนินคดีอาญา²⁰⁹

กล่าวโดยสรุปได้ว่าดังนั้นจะเห็นได้ว่าสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยของประเทศ เยอรมนีจะเน้นเรื่องความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ซึ่งเป็นไปเพื่อคุ้มครองสิทธิตาม รัฐธรรมนูญการคุ้มครองผู้ต้องหาที่เป็นไปในลักษณะเดียวกันกับหลาย ๆ ประเทศทั่วโลกใน หลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์ หรือหลัก (Presumption of innocence) เมื่อสิทธิ ของผู้ต้องหาซึ่งเป็นผู้บริสุทธิ์ถูกละเมิดหรือเกิดความไม่เสมอภาคภายใต้รัฐธรรมนูญนี้บุคคลที่ตก เป็นผู้ต้องหาที่จะได้รับความคุ้มครองและไม่เลือกปฏิบัติเช่นกัน

3.2.2 สิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

รัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน โดย Basic Law of the Republic of Germany²¹⁰ ภายใต้มาตรา 5 (1) ได้บัญญัติรับรองเรื่องเสรีภาพของสื่อมวลชนเกี่ยวกับการเสนอข่าว และแสดงความคิดเห็นมีหลักว่า “บุคคลมีสิทธิที่จะแสดงออกและโฆษณาโดยเสรี ซึ่งการแสดง ความคิดเห็นนั้น โดย การพูดการเขียน และรูปภาพ และมีสิทธิโดยเสรีที่จะแสวงหาข่าวสารให้แก่ ตนเองจากแหล่งข่าวสาธารณะ เสรีภาพในการพิมพ์และเสรีภาพในการในกรรายงานข่าวโดย วิทยุกระจายเสียงและโดยภาพยนตร์ ได้รับความคุ้มครอง จะมีการตรวจข่าวไม่ได้” ตามบทบัญญัติที่ กล่าวมา มาตรา 5 (1) เป็นเครื่องบ่งชี้ได้ว่ารัฐธรรมนูญของเยอรมนีให้ความสำคัญในเรื่องการ คุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ไม่ว่าจะเป็นการพูด การเขียน และยังคงคุ้มครองในส่วน ของการแสวงหาข่าวได้โดยเสรี ทั้งยังคุ้มครองเสรีภาพในการพิมพ์ เสรีภาพในการรายงานข่าวของ

²⁰⁸ จาก บรรเจิด สิงคะเนติ, *อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 205* (น.56).

²⁰⁹ จาก จรฉัตร ตั้งเจริญสมุทร, *อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 63* (น.69).

²¹⁰ From *Basic Law for the Federal Republic of Germany* (1994), by Parliamentary Council, Berlin:

สื่อมวลชนตลอดจนหลักประกันสิทธิในการเสนอข่าว โดยที่ห้ามไม่ให้มีการเซ็นเซอร์ หรือตรวจเนื้อหาข่าว²¹¹

กล่าวได้ว่าในประเทศเยอรมนีนั้นรับรองสิทธิการเสนอข่าวและการแสดงความคิดเห็นของสื่อมวลชนไว้ในรัฐธรรมนูญเป็นเรื่องของสิทธิขั้นพื้นฐาน แบ่งออกได้เป็น 2 ประการที่สำคัญ คือ ประการแรก บทบัญญัติที่บังคับใช้โดยตรง ประการที่สอง คือ บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิได้นำคดีไปสู่การพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ และศาลนั้นเป็นอีกหนึ่งหน่วยงานสำคัญสำหรับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพสื่อมวลชน โดยศาลมีอำนาจพิจารณาตีความหาและวางบรรทัดฐานในการตัดสินคดีเรื่องเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพ²¹²

ตามกฎหมายของเยอรมนีจะใช้คำควมรวมถึงสิทธิในตัวบุคคลว่า “สิทธิในบุคลิกภาพ” ซึ่งความหมายนี้เป็นไปในทำนองเดียวกันกับ “สิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัว” การอธิบายถึงสิทธิในบุคลิกภาพมีดังนี้²¹³

1) การละเมิดสิทธิส่วนบุคคล เช่นการแอบถ่ายภาพบุคคลในสถานที่ส่วนตัว การแอบอัดเสียง การแอบฟังการสนทนาทางโทรศัพท์ การชักจูงในลักษณะบังคับให้ซื้อสินค้าในภาวะที่บุคคลนั้นไม่อาจปฏิเสธการกระทำนั้นได้ การลอบตัดชิ้นเนื้อหรืออวัยวะของผู้ตายโดยไม่ได้รับความยินยอมจากทางญาติผู้ตาย

2) การเปิดเผยข้อมูลส่วนตัว อาทิเช่น การเปิดเผยจดหมายเอกสารลับที่ไม่ได้รับความยินยอม หรือไม่ปฏิบัติตามในลักษณะที่ได้ยินยอมไว้ของผู้เขียน การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการรักษาโรคต่อบุคคลที่สามซึ่งไม่ได้รับความยินยอมและผู้นั้นไม่มีสิทธิทราบ การสร้างภาพยนตร์ของบุคคลหนึ่งแต่ไม่ได้รับความยินยอมหรือไม่ได้แจ้งให้บุคคลนั้นทราบ การเปิดเผยชื่อที่เจ้าของนั้นได้ปกปิดไว้

3) การนำรูปภาพ ภาพถ่าย ชื่อ หรือเครื่องหมาย หรือสิ่งอื่นในทำนองเดียวกันไปใช้ โดยที่ไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของสิทธินั้น

4) การละเมิดในเกียรติของบุคคล

²¹¹ จาก วิทวัส อรรถนชัย, *อ่าวแล้วเชิงอรรถที่ 176* (น.89).

²¹² จาก วิทวัส อรรถนชัย, *อ่าวแล้วเชิงอรรถที่ 176* (น.89).

²¹³ จาก วิทวัส อรรถนชัย, *อ่าวแล้วเชิงอรรถที่ 176* (น.90).

ข้อจำกัดสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ในกฎหมายของเยอรมนีนั้นศาลเป็นผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินให้ชดใช้ค่าเสียหายไม่มีตัวตนเมื่อพิจารณาจากความผิดหรือระดับความร้ายแรงในการได้รับอันตรายแล้ว ผู้เสียหายจะไม่ต้องได้รับการชดเชยจากผู้กระทำละเมิดแต่มาในปัจจุบันนี้เกิดแนวทางที่แน่นอนของศาลแม้ว่ากระทำเล็กน้อยเพียงใดก็จะต้องชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย ตัวอย่างเช่นคดี เกี่ยวกับสิทธิในบุคลิกภาพคดี 35 B.G.H.Z.363 (1961) ศาลให้จำเลยชดใช้ค่าเสียหายจำนวน 8,000 มาร์คเยอรมันให้แก่โจทก์ เพราะการใช้ชื่อโจทก์ในการโฆษณาสินค้าโดยไม่ได้รับความยินยอมยอมทำให้โจทก์เสื่อมเสีย²¹⁴

ซึ่งกฎหมายของเยอรมนี การจะได้รับความคุ้มครองเกี่ยวกับเรื่องสิทธิ ตามตรา 823²¹⁵ ต้องเป็นสิทธิเด็ดขาดที่บัญญัติภายในมาตรารวรรคแรกเท่านั้น คือสิทธิที่จะไม่ถูกทำร้าย สิทธิในอนามัย สิทธิในกรรมสิทธิ์ และสิทธิอื่น ๆ ซึ่งอยู่ในทำนองเดียวกันกับสิทธิในกรรมสิทธิ์ การกระทำฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งกฎหมายอันประสงค์เพื่อคุ้มครองบุคคลอื่นตามมาตรา 823 วรรคสอง มีหลักว่า“ข้อผูกพันนี้ใช้กับผู้ใดก็ตามที่ละเมิดต่อกฎหมายซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการปกป้องบุคคลอื่นซึ่งถูกกระทำ หากแม้ผู้ฝ่าฝืนมิได้มีส่วนผิดก็ได้รับโทษเท่ากับที่กระทำ” ต้องเป็นการกระทำต่อสิทธิเด็ดขาดเช่นเดียวกัน ในประมวลกฎหมายแพ่งของเยอรมนีมีการบัญญัติในมาตรา 826²¹⁶ วางหลักไว้ว่า “บุคคลใดโดยจงใจก่อความเสียหายแก่บุคคลอื่น โดยอาการที่ฝ่าฝืน ศีลธรรมอันดี จำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายนั้น” ที่เป็นการบัญญัติเพิ่มเติมฐานกระทำละเมิดเพิ่มจากบท

²¹⁴ จาก วิทวัส ออร์ตนช็, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 176* (น.90).

²¹⁵ From § 823 *Schadensersatzpflicht*

(1) Wer vorsätzlich oder fahrlässig das Leben, den Körper, die Gesundheit, die Freiheit, das Eigentum oder ein sonstiges Recht eines anderen widerrechtlich verletzt, ist dem anderen zum Ersatz des daraus entstehenden Schadens verpflichtet.

(2) 1Die gleiche Verpflichtung trifft denjenigen, welcher gegen ein den Schutz eines anderen bezweckendes Gesetz verstößt. 2Ist nach dem Inhalt des Gesetzes ein Verstoß gegen dieses auch ohne Verschulden möglich, so tritt die Ersatzpflicht nur im Falle des Verschuldens ein., Retrieve From https://www.gesetze-im-internet.de/bgb/_823.html

²¹⁶ From § 826 *Sittenwidrige vorsätzliche Schädigung*

Wer in einer gegen die guten Sitten verstoßenden Weise einem anderen vorsätzlich Schaden zufügt, ist dem anderen zum Ersatz des Schadens verpflichtet., Retrieve From https://www.gesetze-im-internet.de/bgb/_826.html

ทั่วไปในมาตรา 823 ซึ่งในประเทศไทยได้มีบทบัญญัติในทำนองเดียวกันตาม มาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่มาตรา 826 นั้นไม่มีบัญญัติไว้ ซึ่งมาตรา 826 นี้ไม่ได้จำกัดไว้แค่แค่สิทธิตาม 823 เท่านั้น ยังรวมไปถึงการฝ่าฝืนหรือจงใจกระทำฝ่าฝืนต่อศีลธรรมอันดีอยู่ด้วยด้วยเหตุนี้ การจะตีความหายของมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ไปในทางนั้นเดียวกันกับมาตรา 826 กระทำไม่ได้และใน มาตรา 823 ของประมวลแพ่งเยอรมนียังคุ้มครองไปถึงสิทธิที่ได้รับความคุ้มครองจากรัฐธรรมนูญด้วยเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มีอาชญากรรมทำลายได้อีกด้วย

กล่าวโดยสรุปได้ว่าดังนั้นข้อจำกัดสิทธิตามประมวลกฎหมายแพ่งของเยอรมนีนั้นครอบคลุมการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวของบุคคลไว้ภายใต้รัฐธรรมนูญของประเทศในเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มีอาชญากรรมทำลายได้และความคุ้มครองนี้คุ้มครองไปยังสิทธิที่จะได้รับการชดเชยค่าเสียหายและความเสียหายนั้นมิใช่ตัวเงินที่เกิดขึ้นจากการทำละเมิดอีกด้วย

3.2.3 กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องและการปฏิบัติการให้ข่าวในคดีอาญาสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีแนวทางในการพิจารณาคดีกระบวนการนั้นได้แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนสอบสวนสอบสวน (Vorverfahren) ขั้นไต่สวนมูลฟ้อง (Zwischenverfahren) และขั้นพิจารณาพิพากษาคดี (Hauptverfahren) และการสอบสวนของพนักงานอัยการที่มีหน้าที่รับผิดชอบนั้นจะให้อำนาจแก่พนักงานอัยการในการสืบสวนสอบสวนยุติลงเป็นไปใน 2 รูปแบบคือ²¹⁷

(1) หากคดีเป็นไปในทางบวก คือ การตั้งฟ้อง

(2) หากคดีเป็นไปในทางลบ คือ ยุติคดี (มาจากเหตุผลเกี่ยวเนื่องกับการสอบสวนด้านข้อเท็จจริงในคดี หรือข้อกฎหมายในคดี)

การยื่นฟ้องนั้นจึงเป็นจุดแยกระหว่างการพิจารณาในขั้นสืบสวนสอบสวนกับการพิจารณาคดีในขั้นไต่สวนมูลฟ้อง

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับคดีในเรื่องของการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนซึ่งเกี่ยวข้องกับการคุ้มครองเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นอย่างมากว่าการ

²¹⁷ จาก เดโซ สมศรีธนาเดช, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 105* (น.75).

พิจารณาคดีจะสิ้นสุดในขั้นตอนนี้หากผู้ต้องหาให้การรับสารภาพและยอมรับมีบทบัญญัติของกฎหมายในการคุ้มครองชื่อเสียง การคุ้มครองชื่อเสียง เกียรติยศรวมไปถึงคุ้มครองข้อมูลความเป็นส่วนตัวของผู้ต้องหาไม่ให้ถูกเปิดเผยได้ในชั้นสอบสวนและไม่ให้ปฏิบัติกับผู้ต้องหาว่าเสมือนว่าเขานั้นได้กระทำความผิดไว้อย่างชัดเจนมีการบังคับใช้อย่างจริงจังมีดังต่อไปนี้²¹⁸

1) การคุ้มครองผู้ต้องหาอาจจะกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่าเป็นการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลหรือในประเทศเยอรมนีเรียกว่าการคุ้มครองสิทธิในบุคลิกภาพ ตามประมวลกฎหมายแพ่งของเยอรมนี มาตรา 823 วางหลักว่า “ผู้ใดจงใจหรือ ประมาทเลินเล่อกระทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สินหรือสิทธิอื่นใด จำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายที่เกิดขึ้น” และในวรรคสองวางหลักไว้ว่า “ข้อผูกพันนี้ใช้กับผู้ใดก็ตามที่ละเมิดต่อกฎหมายซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการปกป้องบุคคลอื่นซึ่งถูกระทำ หากแม้ผู้ฝ่าฝืนมิได้มีส่วนก็ได้รับโทษเท่ากับที่กระทำ”

2) ในเรื่องเกี่ยวกับหมิ่นประมาทนั้นประมวลกฎหมายอาญาเยอรมนีให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลไว้เช่นกัน มาตรา 187²¹⁹ “การหมิ่นประมาทและดูหมิ่นทางอาญา

ผู้ใคร่รู้ข้อเท็จจริงอย่างสมบูรณ์แล้ว ทำหรือเผยแพร่ข้อความอันเป็นเท็จหรือลักษณะของบุคคลอื่นอันเป็นเท็จ เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับความอับอายหรือเดือดร้อนจากการสูญเสียความเคารพนับถือจากสาธารณชน หรือชื่อเสียงความน่าเชื่อถือของเขาตกอยู่ในภาวะอันตราย ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือระวางโทษปรับ และหากการกระทำความผิดได้กระทำต่อสาธารณชน หรือในการประชุมหรือทำเป็นลายลักษณ์อักษร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือระวางโทษปรับ”

3) ส่วนความรับผิดชอบทางอาญาเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลที่ถูกกระทำโดยเจ้าหน้าที่รัฐตามประมวลกฎหมายอาญา วางหลักว่า ประมวลกฎหมายอาญา ยังมีการกำหนดว่า ผู้ใดเป็นเจ้าของ

²¹⁸ จาก เดโซ สมศรีธนาเดช, *อ้าวแล้วเชิงอรรถที่ 105* (น.75).

²¹⁹ From § 187 *Verleumdung*

Wer wider besseres Wissen in Beziehung auf einen anderen eine unwahre Tatsache behauptet oder verbreitet, welche denselben verächtlich zu machen oder in der öffentlichen Meinung herabzuwürdigen oder dessen Kredit zu gefährden geeignet ist, wird mit Freiheitsstrafe bis zu zwei Jahren oder mit Geldstrafe und, wenn die Tat öffentlich, in einer Versammlung oder durch Verbreiten von Schriften (§ 11 Abs. 3) begangen ist, mit Freiheitsstrafe bis zu fünf Jahren oder mit Geldstrafe bestraft., Retrieve From https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/_187.html

พนักงานหรือเคยเป็นเจ้าของพนักงานเปิดเผยความลับในหน้าที่ราชการซึ่งตนดูแลรับผิดชอบอยู่โดยปราศจากอำนาจและโดย การกระทำเช่นนั้นทำให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์สาธารณะโดยส่วนรวม ต้องระวางโทษ

4) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศเยอรมนีนั้น ความใน มาตรา 131 b (1) วางหลักไว้ว่า การเปิดเผยภาพผู้ถูกกล่าวหาหรือพยานบุคคล

(1) การเปิดเผยหรือแพร่รูปภาพของผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งถูกสงสัยอย่างหนักแน่นว่าได้กระทำความผิดอาญาร้ายแรงให้กระทำได้ หากเป็นการอธิบายการกระทำความผิดอาญา โดยเฉพาะการระบุตัวตนของผู้กระทำความผิดที่ยังไม่ปรากฏตัวตนโดยวิธีการอื่นจะประสบผลสำเร็จได้น้อยหรือเป็นการยากมาก²²⁰

ซึ่งความตามมาตรานี้จะวางหลักไว้ชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องการเผยแพร่ภาพว่าหากหากจะกระทำการเผยแพร่ภาพของผู้ถูกกล่าวหาจะต้องเป็นการเผยแพร่ภาพเฉพาะผู้ที่ถูกสงสัยอย่างหนักแน่นว่าได้กระทำความผิด และการเผยแพร่ภาพนั้นกระทำในขณะที่บุคคลนั้นยังเป็นที่ต้องการของพนักงานรัฐในการดำเนินคดีทางอาญาและไม่สามารถกระทำโดยวิธีอื่นได้กล่าวคือ กระทำในทางที่จำเป็นเท่านั้นซึ่งในเรื่องการแถลงข่าวต่อสาธารณชน โดยการนำตัวผู้ต้องหาเพื่อการแถลงข่าวนั้น ไม่มีอำนาจระบุให้เจ้าหน้าที่รัฐสามารถทำได้ ด้วยเหตุแห่งการกระทำนั้นจะเป็นการขัดต่อหลักความคุ้มครองสิทธิและเสรีส่วนบุคคลหรือสิทธิในบุคลิกภาพตามที่บัญญัติไว้เกี่ยวกับเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในรัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และในบทบัญญัติตามประมวลแพ่งเยอรมนีได้บัญญัติไว้ถึงคำว่า “สิทธิอื่น” ซึ่งความหมายที่กล่าวถึงคือ สิทธิในบุคลิกภาพที่มีการเผยแพร่ภาพหรือตีพิมพ์ภาพนั้น โดยพฤติการณ์ของการกระทำเป็นที่บังชี้หรือชักจูงให้คนเข้าใจว่าบุคคลในภาพเป็นฆาตกรหรือเป็นผู้ที่กระทำความผิดแล้วนั้นสามารถที่จะฟ้องเป็นคดีในฐานะความผิดละเมิดในสิทธิในบุคลิกภาพได้ และการเผยแพร่หรือตีพิมพ์ ชื่อ ตำแหน่ง สถานที่ทำงาน

²²⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มาตรา 131 b, โดย ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองร่วมกับมูลนิธิคอนราด อาเดนาวร์ ประเทศไทย, 2560.

§ 131b Veröffentlichung von Abbildungen des Beschuldigten oder Zeugen

(1) Die Veröffentlichung von Abbildungen eines Beschuldigten, der einer Straftat von erheblicher Bedeutung verdächtig ist, ist auch zulässig, wenn die Aufklärung einer Straftat, insbesondere die Feststellung der Identität eines unbekanntes Täters auf andere Weise erheblich weniger Erfolg versprechend oder wesentlich erschwert wäre.

หรืออายุ และกล่าวหาว่าบุคคลนั้นกระทำความผิดถือว่าเป็นการหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมนีอีกด้วยสิทธินี้รวมไปถึงการที่สื่อมวลชนอาจตีพิมพ์เกี่ยวกับคำกล่าวใด ๆ ที่แสดงแล้วว่าเป็นไปในลักษณะที่เข้าใจได้ว่าผู้นั้นกระทำความผิดก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษา ถือเป็นการละเมิดสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวทั้งสิ้นตามหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์ ซึ่งหลักการนี้จะถูกคุ้มครองด้วยสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานตามอนุสัญญา หรือแม้แต่การที่ละเมิดสิทธิภายหลังจากศาลได้มีคำพิพากษาแล้วว่ากระทำความผิด การที่เผยแพร่หรือตีพิมพ์เปิดเผยชื่อของผู้กระทำความผิดในลักษณะนั้นก็ถือว่าเป็นการกระทบสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี²²¹

กล่าวโดยสรุปได้ว่าสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีให้การคุ้มครองเรื่องการแถลงข่าวของประชาชนไว้โดยการคุ้มครองนี้เป็นไปตามเรื่องเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวและสิทธิในข่าวสารเพื่อการรับรู้ของประชาชนซึ่งการแสดงความเห็นหรือการกระทำอื่นใดที่เป็นไปลักษณะเดียวกันก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษาสามารถกระทำได้²²²ในประเทศเยอรมนี แต่อย่างไรก็ดีในประเทศเยอรมนีนั้นให้ความสำคัญในเรื่องสิทธิมนุษยชนเป็นอย่างมากยิ่งโดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และมีบทบัญญัติไว้เพื่อลงโทษผู้ที่กระทำละเมิดต่อบุคคลอื่นเกี่ยวกับสิทธิในชื่อเสียง เกียรติยศไว้โดยชัดเจน เช่นฐานความรับผิดชอบการละเมิด หรือแม้แต่การหมิ่นประมาทเจ้าหน้าที่รัฐจึงเข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมายเพราะมีบทลงโทษหากได้กระทำผิดไป อีกทั้งศาลเองก็ให้ความสำคัญกับสิทธิของผู้ต้องหาจึงมีขอบเขตเพื่อการรับรู้ในข่าวสารว่ากระทำได้น้อยเพียงใดการนำผู้ต้องหามาแถลงข่าวต่อสาธารณชนนั้นจึงไม่มีการกระทำขึ้นให้เห็น

²²¹ จาก เดโซ สมศรีธนาเดช, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 105* (น.76).

²²² จาก คณิต ณ นคร, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 71* (น.87).

บทที่ 4

การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหากรณีแถลงข่าวต่อสาธารณชน

การแถลงข่าวต่อสาธารณชนในปัจจุบันนี้ นับได้ว่าเป็นปัญหาที่ใหญ่ขึ้นทุกวัน โดยการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาจะเห็นได้จากสถิติในการเสนอข่าวของสื่อมวลชนที่ทำหน้าที่สอดคล้องกับเจ้าพนักงานตำรวจว่าการละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวได้เกิดการกระทำขึ้นทั้งที่เจตนาหรือประสงค์ให้ได้รับผลงานหรือกระทำไปโดยที่ไม่ได้มีเจตนาละเมิดสิทธิผู้ต้องหาเหตุเพราะคดีนั้น ๆ เป็นสิ่งที่อยู่ในความสนใจของประชาชนก็ตาม หากแต่การกระทำดังกล่าวมีอาจก้าวล่วงในสิทธิที่บุคคลทุกคนพึงมีคือสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวภายใต้การคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานในเรื่องศักดิ์ศรีความเท่าเทียมกันของบุคคลทุกคนที่เป็นมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระทำที่เป็นการละเมิดนี้กระทำโดยเจ้าหน้าที่รัฐผู้ที่ต้องพึงคำนึงถึงสิทธิและผลประโยชน์หรือศักดิ์ศรีความเท่าเทียมกันของประชาชนเป็นสำคัญอย่างเจ้าหน้าที่ของรัฐ ประเทศไทยมีกฎระเบียบและข้อบังคับไว้เพื่อให้เจ้าหน้าที่รัฐบังคับใช้เพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิตามรัฐธรรมนูญนี้อยู่บ้าง แต่จะกล่าวมิได้เลยว่ากฎระเบียบที่ใช้บังคับนั้นคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาได้ครอบคลุมเพราะเห็นได้ชัดว่ามีการละเมิดสิทธิอย่างต่อเนื่องภายหลังการประกาศใช้กฎระเบียบนี้ขึ้นมาเจ้าหน้าที่รัฐควรมีหน้าที่ในการคุ้มครองมิใช่ทำละเมิดหรือฝ่าฝืนข้อบังคับกฎระเบียบจนเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนนี้จนทำให้เกิดปัญหาหรือใช้อำนาจในทางที่ไม่คำนึงถึงผู้ต้องหาอีกทั้งหลักการสำคัญของการคุ้มครองสิทธินี้ตามรัฐธรรมนูญในกระบวนการพิจารณาคดีอาญานั้นชี้ให้เห็นได้ชัดแล้วผู้ต้องหานั้นยังได้รับการคุ้มครองด้วยหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาบริสุทธิ์และไม่ให้ปฏิบัติต่อเขาเสมือนว่าเป็นผู้ที่ได้รับการตัดสินพิพากษาจากศาลแล้วว่าเขาผู้นั้นได้กระทำผิด

การกระทำละเมิดต่อผู้ต้องหาด้วยการแถลงข่าวต่อสาธารณชนนั้นผลกระทบมิได้มีเพียงแต่การที่ละเมิดต่อสิทธิขณะกระทำละเมิดเท่านั้นหากแต่ผลจากการที่นำตัวผู้ต้องหาแถลงข่าวนั้นเท่ากับประจานผู้ต้องหาซึ่งเป็นการลดทอนสิทธิของเขาด้วยในการจะกลับคืนสู่สังคมได้ เพราะสังคมเกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์ผู้ต้องหาต้องได้รับผลของวาทะแห่งความเกลียดชังจากการแถลงข่าวซึ่งตัวผู้ต้องหานั้นยังมิได้ถูกพิพากษาว่าได้กระทำความผิดเขายังได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายภายใต้รัฐธรรมนูญว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ซึ่งการแถลงข่าวเปิดเผย ชื่อ นามสกุล ที่อยู่ เป็นสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยง โดยการแถลงข่าวของต่อสาธารณชนโดยเจ้าพนักงานตำรวจหรือเจ้าหน้าที่รัฐมิได้อยู่ได้

เป็นข้อบังคับให้กระทำ ไม่มีผลต่อการพิจารณาคดี อีกทั้งการแถลงข่าวนั้นเป็นหน้าที่ของสื่อมวลชน ผู้ซึ่งควรจะคำนึงถึงจรรยาบรรณแห่งความเป็นผู้เสนอข่าวที่มีประโยชน์ต่อสาธารณชนเท่านั้นสิ่งที่อาจจะทำให้ผู้คนเกิดความหวาดกลัวหรือตระหนก สื่อมวลชนต้องคำนึงและตระหนักอย่างยิ่งเกี่ยวกับเรื่องของผลกระทบต่อคดีด้วยหลักการของการดำเนินคดีอาญานั้นต้องสงบ นิ่ง การให้ข่าวที่ไม่คำนึงถึงผลนี้ย่อมเป็นการกระทำที่ไม่สมควร ซึ่งในปัจจุบันการให้ข่าวนั้นมุ่งเน้นเพื่อผลประโยชน์ของแต่ละองค์กรประชาสัมพันธ์ความสามารถและผลงาน อย่างไรก็ตามไม่ควรกระทำเกินความพอดี²²³ จึงแบ่งแยกปัญหาได้ดังนี้

4.1 การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาตามหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ (Presumption of Innocence) ของผู้ต้องหากรณีแถลงข่าวต่อสาธารณชน

หลักการดำเนินคดีอาญาในปัจจุบันและหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาบริสุทธิ์ถือว่าเป็นแนวทางสำคัญในการดำเนินคดีอาญา หลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาบริสุทธิ์ (Presumption of Innocence) จำเป็นที่จะต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาบริสุทธิ์จนกว่าที่ตัวเขาจะได้รับการพิสูจน์ความผิดในกระบวนการยุติธรรม เพราะการเข้าสู่การดำเนินคดีในกระบวนการยุติธรรมจะต้องกระทำด้วยความเป็นธรรมและต้องเปิดเผย ให้อยู่ภายใต้กรอบเวลาที่เหมาะสมโดยบุคคลผู้ที่มีความเป็นกลาง เป็นอิสระไม่อยู่ภายใต้อำนาจ ความกดดัน จากฝ่ายใดก็ตามพิจารณาคดีไปโดยหลักนิติธรรมและถูกแต่งตั้งขึ้นมาอย่างถูกกฎหมาย ฉะนั้นรัฐจึงมีหน้าที่และภาระในการพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา กล่าวคือการทำความผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องได้รับการพิสูจน์ในระดับที่ปราศจากความสงสัยพอสมควรว่าเขานั้นได้กระทำความผิดจริงโดยองค์ประกอบรวมทั้งภายนอกและภายใน หากว่าการพิสูจน์นั้นยังเป็นที่สงสัยว่าเขาได้กระทำความผิดหรือไม่ต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย

หลักในการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายของคอมมอนลอว์เกี่ยวข้องกับ การพิจารณาคดีของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดย ศาล และ คณะลูกขุน ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะต้องได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรมจาก ศาล และคณะลูกขุน²²⁴ ซึ่งสิทธินี้เป็นสิทธิตาม

²²³ จาก คณิต ณ นคร, *อ้างแล้วซึ่งอรรถที่ 71*, (น.354).

²²⁴ รัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 6 สิทธิในการได้รับการพิจารณาคดี อย่างยุติธรรมในคดีอาญา บัญญัติไว้ว่า “ในการดำเนินคดีอาญาทั้งหลาย ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดมี สิทธิอย่างเต็มที่ที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างรวดเร็วและเปิดเผย โดยคณะลูกขุนที่ไม่มีอคติของ มลรัฐและในบริเวณที่ซึ่งการกระทำ ความผิดได้เกิดขึ้น ซึ่งอาณาเขตนี้จะถูกกำหนดไว้ล่วงหน้าอย่าง แน่นนอนโดยกฎหมาย มีสิทธิได้รับการแจ้งให้

รัฐธรรมนูญไว้คุ้มครองผู้ที่ผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดและสิทธิได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรมนี้ถือได้ว่าเป็นหลักการสำคัญมากสำหรับผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาที่กระการพิสูจน์ความผิดต้องถูกต้องและแม่นยำในการพิจารณาคดีด้วยหลักฐานที่ที่หนักแน่นหากมีการนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไปแถลงข่าวก่อนมีการพิพากษาซึ่งยังมีได้มีการพิสูจน์ความผิดจากทางศาลหรือการตัดสินคดีจากการพิจารณาของคณะลูกขุน การชี้ว่าผู้ต้องหาอาจจะเป็นผู้กระทำความผิดตามที่ได้ให้แถลงข่าวไปนั้นจะเข้ามามีผลต่อการตัดสินใจของศาล และคณะลูกขุนเป็นแน่แท้ถึงขั้นที่ทำให้การพิจารณาคดีไม่เป็นไปโดยปราศจากอคติและเป็นธรรมต่อผู้ต้องหา

ด้วยวิธีการในการปฏิบัติกับตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในการนำตัวมาแถลงข่าวต่อสาธารณชนในปัจจุบัน การกระทำไปส่วนใหญ่ไม่ได้เกิดจากความเห็นด้วยหรือเกิดจากความยินยอมเป็นแน่แท้เพียงแต่การนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญามาแถลงข่าวต่อสาธารณชนนั้นถึงเห็นแต่เพียงประโยชน์ขององค์กรด้านเดียว ซึ่งหากมองในมุมมองของผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดแล้วเขานั้นต้องอยากให้ศาลหรือคณะลูกขุนนั้น ได้พิสูจน์ก่อนด้วยการปราศจากอคติและเป็นไปอย่างเป็นธรรมแน่นอน การแถลงข่าวต่อสาธารณชนหากมองให้ลึกลงไปผลกระทบที่เกิดขึ้นนับได้ว่าเป็นการประณามตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย หรือผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิด เป็นการตอกย้ำการกระทำความผิด หรือในอีกทางหนึ่งคือการแฉ่งว่าและทำเสมือนว่าเขานั้นเป็นคนกระทำความผิดแน่แท้ทั้งที่ยังไม่ได้มีการพิสูจน์ความผิดและยังไม่ได้มีการพิพากษาว่าเขากระทำความผิดเลย ความเกลียดชังต่อผู้ต้องหาที่ถูกนำตัวมาแถลงข่าวต่อสาธารณชนนั้นยากที่จะแก้ไขได้ในภายหลังแม้การรับรู้ข่าวผู้คนจะลืมนไปโดยใช้ระยะเวลา แต่แผลในใจที่เกิดขึ้นนั้นยากที่จะลืมนทั้งกับตัวผู้ต้องหาเองหรือกับครอบครัวเขาที่จะต้องถูกพิพากษาเป็นจำเลยสังคมโดยใช้วาจาแห่งความเกลียดชังยากต่อการใช้ชีวิต²²⁵

ในทางปฏิบัตินั้นเห็นได้ว่าการนำตัวผู้ต้องหามาแถลงข่าวต่อสาธารณชนยังเป็นการกระทำต่อเนื่องที่เกิดขึ้นเสมอไม่ว่าจะในคดีความผิดอาญาเสพติด คดีฆาตกรรมต่อเนื่อง คดีฆ่าข่มขืนเป็นต้น ทำให้ปัญหาเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยยังคงมีต่อเนื่องเรื่อยมา และบ่อยครั้งที่การกระทำเช่นนั้นมุ่งแต่ประโยชน์เกี่ยวเนื่องกับผลงานของตนเจ้าหน้าที่รัฐจึงลืมนไปว่าการกระทำนี้ไม่ได้เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะอย่างคาดหวัง ในบางครั้งการมองถึงคดีที่เป็นประโยชน์สาธารณะ

ทราบถึงลักษณะและเหตุที่มีการกล่าวหา มีสิทธิที่จะ เผชิญหน้ากับพยานที่กล่าวหาตน มีสิทธิที่จะบังคับให้มีการเรียกพยานที่ตนต้องการ และมีสิทธิได้รับ ความช่วยเหลือในการมีทนายความให้คำปรึกษาว่าความในการต่อสู้คดี”

²²⁵ จาก เมื่อลูกเต็บ โต้ท่ามกลาง Hate Speech, โดย สรววมณฑท์ สิทธิสมาน, 2562, สืบค้นจาก <https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=29736>

นั้นทางเจ้าหน้าที่รัฐพิจารณาแต่ละเรื่องไปซึ่งความแน่นอน ไม่มีรวมถึงเรื่องบรรทัดฐานว่าคดีใดเป็น หรือไม่เป็นประโยชน์สาธารณะ อาจมีการสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องเกี่ยวกับคดีที่ไม่เป็นประโยชน์ สาธารณะ²²⁶ จึงทำให้ขัดต่อหลักการนำตัวผู้ต้องหามาแถลงข่าวอย่างยิ่งเพราะหากจำเป็นต้องเป็นคดี ที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะเท่านั้นจึงจะดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีสั่งฟ้องเช่นนี้แสดงให้เห็น ถึงว่าการละเมิดสิทธิผู้ต้องหาซึ่งคงต้องเกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำอีกหรือไม่หากไม่ห้ามการกระทำในทุกกรณี เพราะเป็นการยากที่จะวิเคราะห์พิจารณาถึงความเป็นหรือไม่เป็นประโยชน์สาธารณะ

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแถลงข่าวต่อสาธารณชนโดยตรงของประเทศไทยนั้น ไม่มีการ บัญญัติกฎหมายในเรื่องนี้ไว้โดยตรงในกฎหมายสารบัญญัติ มีเพียงแต่กฎระเบียบข้อบังคับภายใน ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติกล่าวคือ ตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยประมวล ระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 30 เรื่อง “การปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพถ่ายต่อสื่อมวลชน และจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ พ.ศ. 2556” ข้อ 1.2.4 เป็นระเบียบการไว้สำหรับเจ้าหน้าที่รัฐหรือเจ้าพนักงานตำรวจในการปฏิบัติ ซึ่งตามการกฎระเบียบ ภายในของสำนักงานตำรวจแห่งชาตินั้นแม้จะมีกฎระเบียบนี้เป็นแนวทางในการปฏิบัติและออก บังคับใช้ตั้งแต่ปี 2556 แล้วก็ตามแต่จะเห็นได้จากผลการศึกษาค้นคว้ายังได้มีการนำตัวผู้ต้องหา หรือจำเลยออกมาแถลงข่าวต่อสาธารณชนอยู่ต่อเนื่องเรื่อยมา ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นประเทศ ระบบกฎหมาย Civil law ซึ่งต้องปฏิบัติตามหลักกฎหมายอย่างเคร่งครัด แต่ด้วยกฎระเบียบนี้ที่ บังคับใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในการแถลงข่าวไม่มีบทลงโทษอย่างชัดเจนจึงมีการฝ่าฝืนกระทำละเมิด ต่อผู้ต้องหาซ้ำแล้วซ้ำอีก ตามหลัก *nullum crimen sine certa*²²⁷ คือหลักประกันว่า ความชัดเจนใน การลงโทษหากฝ่าฝืนหรือกระทำไป ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายส่วนนี้ประเทศไทยขาดไปการ ตีความโดยไม่เป็นไปตามตัวบทกฎหมายกระทำไม่ได้หากเป็นข้อห้ามดังนั้นจึงต้องห้ามกระทำ

เมื่อพิจารณาถึงตัวกฎระเบียบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เกี่ยวกับการให้ข่าวแล้วจะเห็น ได้ว่ามีความชัดเจนในการเขียนไว้ในระดับที่บังคับใช้ได้ แต่หาไม่มีบทลงโทษสำหรับคนฝ่าฝืนไว้ไม่ ซึ่งตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 30 เรื่อง “การปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพถ่ายต่อ สื่อมวลชน และจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ พ.ศ. 2556” ข้อ 1.2.4 กล่าวว่า “ห้ามนำหรือจัดให้ผู้เสียหาย

²²⁶ จาก ให้อำนาจอัยการสูงสุด สั่งไม่ฟ้องคดีอาญาที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน, โดย เข็มชัย ชูติ วงศ์, 2561, สืบค้นจาก <https://mgronline.com/crime/detail/9610000064462>

²²⁷ จาก กฎหมายอาญาภาคความผิด (น.65), โดย คณิต ฒ นคร, 2559, กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

ผู้ต้องหา หรือพยาน มาให้ข่าวแถลงข่าวหรือ ให้สัมภาษณ์ต่อ สื่อมวลชนทุกแขนง ยกเว้นกรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน ให้ขออนุญาตต่อผู้บัญชาการ

ไม่ว่ากรณีใด ๆ ก็ตาม ห้ามนำผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี บริบูรณ์ พระภิกษุสามเณร นักพรต นักบวช ผู้เสียหายที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศ มาให้ข่าวแถลงข่าว หรือให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชน ทุกแขนงเป็นอันขาด รวมถึงตลอดถึงการชี้ตัวผู้ต้องหาในลักษณะที่เป็นการเผชิญหน้าต่อสื่อมวลชนทุกแขนง” และในตอนท้ายของกฎระเบียบนี้ยังกล่าวไว้ว่าให้มีข้อยกเว้นหากเป็นกรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน ให้ขออนุญาตต่อผู้บัญชาการ ซึ่งตามระเบียบการนี้ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติบัญญัติไว้ก่อนข้างจะครบถ้วนหากแต่ขาดส่วนสำคัญคือ บทลงโทษและการบัญญัติไว้เช่นนี้ยังเปิดกว้างสำหรับการกระทำละเมิดมากเกินไปการบังคับโทษอย่างเคร่งครัดตามกฎหมายจึงไม่เกิดขึ้น

ซึ่งแม้การ “เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน ให้ขออนุญาตต่อผู้บังคับบัญชา” แต่อย่างไรก็ดี หากพิจารณาตามหลักสิทธิมนุษยชนแล้วการที่นำตัวผู้ต้องหามาแถลงข่าวถือเป็นการชี้นำคนในสังคมหรือประชาชนผู้ได้รับชมการแถลงข่าวว่าผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดคนนี้เป็นผู้กระทำความผิดเป็นแน่แท้การกระทำละเมิดเช่นนี้กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และยังการที่ผู้ต้องหา หรือผู้ถูกกล่าวหาที่อยู่ระหว่างพิจารณาคดียังไม่มีความพิพากษาของศาลว่าเขานั้นผิดการกระทำเช่นนั้นขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเรื่องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาบริสุทธิ์

การละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานตามปฏิญญาสากล (Universal Declaration of Human Rights) ข้อ 5²²⁸ การประจานถือได้ว่าเป็นการเหยียดหยามศักดิ์ศรีของผู้ต้องหา ฉะนั้นแม้เขาจะเป็นผู้ต้องหาแต่ก็ยังได้รับความคุ้มครองตาม ข้อ 11 นั้นที่กล่าวว่า (1) “ทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญา มีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมาย ในการพิจารณาคดีที่เปิดเผยซึ่งตนได้รับหลักประกันที่จำเป็นทั้งปวงสำหรับการต่อสู้คดี” เมื่อสิทธิของผู้ต้องหาต้องถูกสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเขานั้นบริสุทธิ์ เขาจึงต้องได้รับความคุ้มครองตามสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และตามบัญญัติในข้อ 6 นั้นเกี่ยวกับเรื่อง que ทุกคนมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายดังนั้นจึงเป็นข้อยกเว้นกับตัวผู้ต้องหาที่จะได้รับสิทธิเช่นว่านั้น

นายไพฑูลย์ วราหะไพฑูรย์ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) กล่าวว่า “มีคำร้องที่ส่งเข้ามาที่กรรมการสิทธิจำนวนที่กล่าวหาเจ้าหน้าที่รัฐและสื่อในลักษณะของการละเมิดสิทธิมนุษยชน

²²⁸ ปฏิญญาสากล (Universal Declaration of Human Rights) ข้อ 5 “บุคคลใดจะถูกกระทำการทรมาน หรือการปฏิบัติ หรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรีไม่ได้”

ผู้ต้องหา โดยมีคำร้อง เกี่ยวกับการนำตัวผู้ต้องหาไปแถลงข่าวต่อสาธารณชน” และกล่าวต่อไปอีก เกี่ยวกับการเรียกร้องการประชมเรื่องนี้มาถึง 8 ครั้งว่า “การนำผู้ต้องหาไปแถลงต่อสื่ออื่น กสม.เคย ประชมเรื่องนี้ 8 ครั้ง เพราะร้องเรียนเข้ามาบ่อย ซึ่งคนได้เรียนเชิญหน่วยงานเกี่ยวข้องมาประชม มี 2 ประเด็นที่เห็นตรงกันคือมีระเบียบกำหนดว่าการนำผู้ต้องหามาแถลงข่าวทำไม่ได้ แต่การปฏิบัติยัง สวนทางกับระเบียบ คือเจ้าหน้าที่ยังดึง โตะนำผู้ต้องหามานั่งเรียงแถว นำยาบ้า ของกลาง มาแถลง” ซึ่งนายไพบูลย์ได้พูดถึงประเด็นการกระทำให้ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 ให้สันนิษฐานไว้ ก่อนว่าผู้ต้องหาบริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษา และกล่าวถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นของผู้ต้องหาที่ถูก นำมาแถลงข่าว ตามมาตรา 32

นายไพบูลย์ กล่าวยกตัวอย่างว่า “เคยมีกรณีที่ว่า เพื่อนำเสนอข่าวพ่อจนลูกเขาอยู่ในชั้นเรียน ไม่ได้ เพื่อนในโรงเรียนบอกว่าพ่อเขาไปกระทำชำเราทั้งที่ศาลยังไม่ได้พิพากษา และยังมีหลายเรื่อง ที่เป็นข้อเท็จจริงคือปล่อยให้สื่อไปสัมภาษณ์ผู้ต้องหาว่าทำผิดยังไง ซึ่งสื่อทำหน้าที่เป็นศาลแล้วหรือ อย่างไร แล้วก็สรุปว่าคนคนนี้เป็นผู้ร้ายแน่นอน” เห็นได้ชัดว่าการกระทำเช่นนี้เป็นการละเมิดสิทธิ ความเป็นอยู่ส่วนตัวที่ส่งผลกระทบต่อถึงแน่นอน

นายวีรศักดิ์ โชติวานิช สภานายความ “กล่าวถึงสาเหตุที่ผู้ต้องหาไม่เรียกค่าเสียหายกับสื่อ ที่ละเมิดสิทธิหรือมีแต่มีจำนวนน้อย เพราะเขาไม่มีกำลังไม่มีทุน และไม่รู้ช่องทางที่จะติดต่อ หน่วยงานไหนในการเรียกร้องพูดคุย ว่าเขาเข้าไม่ถึงความเป็นธรรม แต่หากมาสภานายความก็ จะฟ้องให้ และต้องเข้าใจว่าคนไทยอะไรที่นาน ๆ เข้าใจที่อยากฟ้องคดีก็เปลี่ยนใจไม่ฟ้องดีกว่า คือ ถอดใจ เพราะตัวเองก็ทนทุกข์ทรมาณมานานแล้ว” ในมุมมองของผู้ต้องหาหลังจากที่ถูกละเมิดสิทธิ แล้วนั้นเขาอาจจะไม่เข้าใจวิธีการหรือไม่เข้าใจว่าตนมีสิทธิขั้นพื้นฐานตามสิทธิมนุษยชนจึงไม่ได้มี การเรียกร้องค่าเสียหายจากทางผู้ละเมิด²²⁹

มีงานวิจัย ระบุว่า การประจานผู้กระทำความผิดนั้น ไม่ได้ส่งผลให้คนในสังคมรู้สึกเกรงกลัว และไม่อยากกระทำความผิด การนำเสนอ ควรจะนำเสนอ เมื่อศาลตัดสินแล้วว่า ผู้นั้นได้รับโทษ อย่างไร เช่น ศาลสั่งจำคุก 5 ปี 10 ปี แล้วนักข่าวค่อยนำเสนอเปิดหน้าว่าชายคนนี้มีพฤติกรรมอย่างไร และได้รับโทษแค่ไหน จะเป็นประโยชน์กับสังคมมากกว่า อย่างน้อยคนที่ลืมหินไปแล้วก็จะได้นึก

²²⁹ จาก เวทีเสวนาฯ “ชี้นำตัวผู้ต้องหาแถลงออกสื่อผิดกฎหมาย ทำแผนประกอบก็ผิด ระบุเป็นการละเมิด สิทธิมนุษยชน เพราะสถานะเป็นผู้ต้องหาที่ศาลยังไม่ตัดสิน, โดย หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ, 2558, สืบค้นจาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/673086>

ขึ้นได้เช่นกันกับการทำแผนประกอบคำรับสารภาพ ที่ไม่จำเป็นต้องทำ เพราะศาลไม่จำเป็นต้องรับฟังแผนประกอบคำรับสารภาพ²³⁰

ร.ต.อ.ดร.จอมเดช ศรีเมฆ นักวิชาการด้านอาชญาวิทยา มหาวิทยาลัยรังสิต ยืนยันว่า “ไม่มีความจำเป็นที่จะนำผู้ต้องหามาแถลงข่าวต่อสื่อและสังคม ซึ่งเป็นค่านิยมแบบไทย ๆ ที่ประเทศอื่นทั่วโลกไม่ทำกัน เนื่องจากค่านึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน ที่ผ่านมามีหลายกรณี ยังไม่แน่ชัดว่า ผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำผิดจริงหรือไม่ และถึงแม้จะมีหลักฐานชัดเจนก็ไม่มี ความจำเป็นที่ต้องนำมาประจาน เนื่องจากผู้ต้องหาต้องถูกลงโทษด้วยกระบวนการยุติธรรมอยู่แล้ว การประจานเป็นความสะใจของสังคมเท่านั้น”

ชรินทร์ ชำเกตุ อดีตโฆษกเฟสบุ๊คที่เพิ่งจะรับบาป เล่าให้ฟังว่า “ตอนนั้นไม่มีโอกาสได้ชี้แจงหรือพิสูจน์ความบริสุทธิ์อย่างเต็มที่ พร้อมถูกสังคมตีตราไปแล้วว่า ‘ผมเลว’ ”

ชรินทร์ ยังเล่าให้ฟังอีกว่า “ตอนนั้นตำรวจสอบสวนนานมาก พอถึงขั้นตอนชี้ตัวปรากฏว่าผู้เสียหายทุกคนชี้ตัวผมหมด จนเขาพาไปแถลงข่าว โดยไม่มีการถามว่ายินยอมหรือไม่ ผมชี้คอทำอะไรไม่ถูก นักข่าวเป็นร้อย นายตำรวจคนหนึ่งเดินเข้ามาถามผมหยาบ ๆ ภาย ๆ เจื่อมือทำท่าจะตบ ตอนนั้นผมนิ่งมาก เพราะคิดอะไรไม่ออก มีนตีบไปหมด นักข่าวถามอะไรมา ก็ตอบอย่างเดียวผมไม่ได้ทำครับ แต่ในหัวคิดตลอดเวลาว่าแล้วจะทำยังไง ทนายก็ไม่มี กฎหมายก็ไม่รู้ ญาติผู้ใหญ่ที่จะมาสู้กับเขาก็ไม่มี สุดท้ายโดนส่งตัวไปฝากขังที่เรือนจำ”

“ตอนแถลงข่าวว่าเราเลว เป็นโจร โด่งดังไปทั่วประเทศ สังคมพากันตัดสิน แต่ตอนแก้ข่าวมันไม่แพร่หลายขนาดนั้น ข้อมูลในอินเทอร์เน็ตยังตราหน้าว่าผมเป็นผู้กระทำความผิดเลย จากประสบการณ์ที่ได้รับ คำสั่งยกเลิกนั้นดีต่อทุกฝ่าย ทั้งการค้นหาหลักฐานเพื่อความชัดเจนขึ้นของเจ้าหน้าที่ และการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตัวเองที่ไม่มีอะไรเสียหายเลย”

ผลของการกระทำผิดพลาดของเจ้าหน้าที่ตำรวจ “หลังจากตกนรกอยู่ 9 คืน เจ้าหน้าที่สามารถจับกุมผู้กระทำความผิดตัวจริงได้ ชรินทร์ ถูกปล่อยตัวและได้รับเงินเยียวยา 20,000 บาท” นี้คือผลที่แท้จริงของการทำผิดพลาดของเจ้าหน้าที่ตำรวจหากมีการป้องกันไว้ก่อนที่จะเกิดความผิดพลาดแล้วจึงมาเยียวยาในภายหลังเป็นสิ่งที่ควรกระทำมากกว่า

²³⁰ จาก *ห้มนำผู้ต้องหาแถลงข่าว = ยกระดับความยุติธรรม*, โดย วรณ โชค ไชยสะอาด, 2559, สืบค้นจาก <https://www.posttoday.com/politic/report/453172>

แต่อย่างไรก็ตามการวินิจฉัยของศาลแพ่งกรุงเทพใต้ คดีหมายเลขดำ 743/2552 หรือคดีหมายเลขแดง 1737/2553 มีคำพิพากษาว่าให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติชดใช้ค่าเสียหายให้แก่โจทก์ฐานละเมิดเป็นเงิน 30 ล้านบาท พร้อมดอกเบี้ยร้อยละ 7.5 ต่อปี ข้อเท็จจริงปรากฏว่า “เป็นการจับกุมผู้ต้องหาผิดตัวและมีการแถลงข่าวทำให้โจทก์มีการเสื่อมเสียชื่อเสียง อันเป็นการเสียหายต่อตำรวจและสมควรมีมาตรการในเรื่องการแถลงข่าว และการเผยแพร่ภาพที่กระทบต่อเกียรติยศ ชื่อเสียง และ ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล”

การพิพากษาของคดีนี้ทำให้เกิดบรรทัดฐานและมาตรการแถลงข่าวขึ้นเพื่อปกป้องสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์แต่อย่างไรก็ตามหลังจากมีมาตรการในการควบคุมการแถลงข่าวออกมาแล้วปัญหาเรื่องนี้ก็ยังมีผลกระทบต่อเนื่องอยู่เรื่อย ๆ จึงควรยี่ดนำหลักปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เช่นเดียวกับการคุ้มครองสิทธิตามหลักรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมาบังคับใช้เพื่อเป็นการปกป้องคุ้มครองในเรื่องความเท่าเทียมและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มิให้ถูกประณามประจานของตัวผู้ต้องหาด้วยเหตุที่หลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาบริสุทธิ์นั้นเป็นหลักการพื้นฐานที่มีไว้เพื่อคุ้มครองผู้ต้องหา ไม่ใช่แค่ในประเทศไทยแต่หลักนี้เป็นหลักสากลที่นำมาใช้กันทั่วโลก

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าความเป็นสากลและแพร่หลายที่ใช้กันอยู่ในต่างประเทศจะไม่เกิดปัญหาแบบนี้เช่นเดียวกับประเทศไทยในการนำตัวผู้ต้องหามาแถลงข่าวเพราะในต่างประเทศนอกจากหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาบริสุทธิ์นั้น ไม่ใช่เป็นเพียงหลักการเดียวที่เขานำมาพิจารณาแต่ยังมีการพิจารณาหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และหลักความเท่าเทียมกันรวมอยู่ด้วยโดยคำนึงถึงผู้ต้องหาที่เป็นมนุษย์คนหนึ่งที่มีสิทธิเท่าเทียมกับทุกคนจึงควรได้รับสิทธิในการคุ้มครองนั้น และหากฝ่าฝืนก็จะมิบทโทษสำหรับผู้ที่ทำให้กระทำฝ่าฝืนอีกด้วย

4.2 วิเคราะห์การปฏิบัติต่อผู้ต้องหาของเจ้าพนักงานตำรวจและอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย

การละเมิดสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมนั้นปรากฏอยู่ต่อเนื่องเรื่อยมาว่ายังมีการกระทำอยู่ซึ่งในลักษณะการที่นำตัวผู้ต้องหามาแถลงข่าวต่อสาธารณชนนั้นโดยสาเหตุหลักที่มีความมุ่งหวังอันดีต่อประชาชนเพื่อให้ได้ทราบถึงการกระทำและจะได้ระมัดระวังไว้หากประสบพบเจอกับการกระทำในลักษณะเดียวกันกับผู้ต้องหาหรือจำเลย แต่อย่างไรก็ตามการกระทำเช่นนี้ถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เขานั้นมีตามรัฐธรรมนูญที่ให้การคุ้มครองทั้ง มาตรา

29 และ 32 เช่นการอนุญาตให้สื่อมวลชนเข้าไปถ่ายภาพผู้ต้องหาในขณะที่อยู่ในห้องควบคุม และในกรณีที่ไม่สอบสวนให้ชัดเจน ก่อนให้ข่าว เรื่องรายงานตรวจที่ 25/2547²³¹

ต่อมาทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติก็มีการออกระเบียบคำสั่งภายในจำนวนหลายฉบับซึ่งประเด็นหลักนั้นก็คือการเน้นการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาทั้งสิ้นเพื่อเป็นบรรทัดฐานหรือแนวปฏิบัติของเจ้าพนักงานตำรวจเพื่อให้การคุ้มครองมีประสิทธิภาพปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับการทำงานของเจ้าพนักงานตำรวจเรื่องการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณชน

ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 30 เรื่องการปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชนและการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ เป็นส่วนหนึ่งในหลาย ๆ ฉบับที่ทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ออกเป็นระเบียบแนวทางข้อบังคับไว้สำหรับเจ้าพนักงานตำรวจในการปฏิบัติตามเกี่ยวกับการที่จะนำตัวผู้ต้องหาแถลงข่าวต่อสาธารณชนได้หรือไม่

ซึ่งเมื่อบัญญัติเป็นตัวข้อบังคับขึ้นมาจึงเห็นได้ว่าจริง ๆ แล้วการมุ่งหวังเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือผู้ต้องหาเหล่านั้นเป็นการเน้นอย่างมาก หากแต่ว่าในการดำเนินกระบวนการพิจารณาในคดีอาญานั้นจะต้องกระทำภายใต้กฎเกณฑ์ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และกฎหมายของประเทศไทยเป็นรูปแบบ Civil Law จึงต้องตีความเคร่งครัดตามตัวบทเมื่อให้อำนาจจึงกระทำได้หากห้ามกระทำเมื่อฝ่าฝืนถือว่ากระทำผิดและต้องรับโทษ

แต่ในข้อบังคับที่ใช้กันในเรื่องการนำตัวผู้ต้องหาแถลงข่าวต่อสาธารณชนนั้นภายใต้ประมวลวิธีพิจารณาความอาญามีได้มีบัญญัติความเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ แต่อย่างไรก็ดีข้อบังคับเกี่ยวกับเรื่องการแถลงข่าวต่อสาธารณชนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติถือว่าเป็นกฎหมายที่อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 มาตรา 11 (4)²³² การกระทำภายใต้กฎเกณฑ์ข้อบังคับจึงมีผลบังคับได้แม้ไม่มีอยู่ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เราจึงต้องพิจารณาต่อว่าเรื่องการปฏิบัติเช่นนี้ถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องหาหรือไม่ และขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่มากนัก

²³¹ จาก *สาเหตุการละเมิดสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ* (น.80), สัญญา บัวเจริญ, 2554, รายงานผลการวิจัย, กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.).

²³² พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 มาตรา 11 “สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเป็นหัวหน้า ส่วนราชการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(4) วางระเบียบหรือทำคำสั่งเฉพาะเรื่องไว้ให้ข้าราชการตำรวจหรือพนักงานสอบสวนปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้อำนาจหรือการปฏิบัติหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือกฎหมายอื่น”

เพียงใด ซึ่งพิจารณาแล้วเห็นว่า การนำผู้ต้องหา มาแถลงข่าวต่อสาธารณชน เทียบเท่ากับว่า การกระทำ
แถลงข่าวต่อสาธารณชนเช่นนี้คือการนำตัวผู้ต้องหา หรือผู้ถูกกล่าวหา มาประณามหรือประจาน

กรณีตัวอย่างที่ทางเจ้าพนักงานตำรวจยังพยายามที่จะละเมิดสิทธิของผู้ต้องหา อยู่ที่คดีดัง
ในเดือน มกราคม ปี 2563 ซึ่งคดีนี้ให้ชื่อว่า “ผอ.ปล้นร้านทองลพบุรี”

การแถลงข่าวนี้อาจกระทบสิทธิของผู้ต้องหาเกี่ยวกับเรื่องสิทธิมนุษยชน เพราะภายในงานการ
แถลงข่าวนั้นจริงอยู่ที่ ไม่นำตัวผู้ต้องหา มาแถลงต่อหน้าสื่อมวลชนจำนวนมากที่รอติดตามคดีความ
เคลื่อนไหวอยู่แต่ภายในการแถลงข่าวนั้น หากหลังประกอบไปด้วยภาพการจับกุมผู้ต้องหาทั้งใส่
กุญแจมือ แล้วเปิดเผย ชื่อ นามสกุล เป็นเหตุให้สื่อสืบทราบละเมิดสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวของ
ผู้ต้องหาว่าเป็น ผู้อำนวยการโรงเรียน หลังจากการแถลงข่าวเริ่มขึ้นแล้วนั้น มิใช่เพียงการให้ข่าว
ความลับหน้าของตำรวจต่อสื่อมวลชนเท่านั้นแต่เป็นการ ต่อ โทรศัพท์สายตรง หรือ โฟนอิน เพื่อให้
ผู้ต้องหาตอบคำถามต่อสื่อ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ไม่ได้มีการกระทำที่แตกต่างกัน ไปจากการแถลงข่าว
โดยนำตัวผู้ต้องหา มาเผชิญหน้าต่อสื่อมวลชนและแถลงข่าวต่อสาธารณชนจำนวนมากแต่อย่างใด

“กอล์ฟ ได้ยินมัย ตอนนี้อยู่ที่ไหน สื่อมวลชนเฝ้าฟังอยู่นะครับ สื่อมวลชนจะถามอะไร? ได้ยินมัย
กอล์ฟ สื่อถามมูลเหตุจูงใจในการลงมือทำครั้งนี้ เพื่ออะไร” เป็นประโยคที่ผู้บัญชาการตำรวจพบกับ
ผู้ต้องหา การกระทำเช่นนี้เห็นได้ชัดเลยว่า เป็นการละเมิดสิทธิตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 ในการ
สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาบริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษาว่ากระทำความผิด ทั้งคำถามของตำรวจ
ยังชี้หรือกระทำเสมือนว่าเขาเป็นผู้กระทำความผิดแล้ว หากแต่ว่าผู้ต้องหากระทำความผิดจริงหรือไม่ก็
ตามแต่ ภายใต้วิธีพิจารณาความอาญานั้นมิได้บัญญัติและให้อำนาจในการนำตัวผู้ต้องหา มาแถลง
ข่าวและการแถลงข่าวมิใช่ขั้นตอนภายใต้กระบวนการยุติธรรมจึงมีอาจอ้างเหตุอันละเมิดนั้นว่าชอบ
ธรรมได้

อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจในชั้นสอบสวนตามกฎหมายมีอำนาจตาม มาตรา 134 แห่ง
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพราะผู้ต้องหาถือว่าเป็นผู้ถูกสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหา
บริสุทธิ์ จนกว่าจะถูกพิพากษาจากศาล ซึ่งหน้าที่ในการพิสูจน์ความผิดมิใช่ตัวผู้ต้องหา กล่าวคือ
เจ้าหน้าที่รัฐหรือในฐานะพนักงานสอบสวนจึงมีอำนาจการสอบสวนตาม มาตรา 134/1 134/2 134/4
ซึ่งบัญญัติไว้เกี่ยวกับวิธีการสอบสวนแต่มิได้บัญญัติว่าในชั้นสอบสวนจำเป็นหรือไม่จำเป็นต้อง
กระทำการนำตัวผู้ต้องหาแถลงข่าวต่อสาธารณชนอันไม่คำนึงถึงสิทธิมนุษยชน ทั้งความเป็นอยู่
ส่วนตัว และ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศในรูปแบบเดียวกันคือ Civil Law ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีวิธีการดำเนินคดีอาญานั้นอำนาจในการสอบสวนทั้งหมดจะตกไปอยู่ที่พนักงานอัยการและฐานะของเจ้าพนักงานตำรวจจะเป็นเพียงผู้ช่วยในการสืบสวนเท่านั้นแต่ทั้งนี้ภายใต้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศเยอรมนีนั้นมีบัญญัติไว้เกี่ยวเนื่องด้วยการสามารถเผยแพร่รูปภาพของผู้ต้องหาไว้ว่ากระทำไม่ได้หากไม่มีทางอื่นใดที่ดีกว่าในการตามจับตัวผู้ต้องหามาให้ได้ ตามมาตรา 131b²³³ แต่ไม่ได้มีบัญญัติเกี่ยวกับการแถลงข่าวไว้เช่นกันและพนักงานรัฐของประเทศเยอรมนีก็มีฝ่าฝืนการกระทำเพราะการฝ่าฝืนของพนักงานรัฐ ประชาชนสามารถที่จะฟ้องต่อศาลได้หากพนักงานรัฐกระทำละเมิดต่อตนเองอีกทั้งในประเทศเยอรมนีให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องสิทธิความเป็นส่วนตัวประเทศเยอรมนีจะเรียกว่า สิทธิในบุคลิกภาพ

การที่แนวทางปฏิบัติตามกฎหมายของตำรวจในการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาโดยการนำตัวผู้ต้องหาแถลงข่าวนั้นไม่ได้ถูกกำหนดไว้ในทางปฏิบัติแต่อย่างใดแต่เพียงแต่การกระทำเช่นนั้นของเจ้าพนักงานตำรวจเพียงเพื่อให้ได้มาซึ่งผลงานซึ่งจะสอดคล้องไปกับการกระทำของสื่อมวลชนที่ทั้งสองหน่วยงานทำร่วมกันซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาซึ่งได้ถูกคุ้มครองตามหลักสิทธิมนุษยชนภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญอาศัยช่องว่างของกฎหมายหรือกฎระเบียบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติในกรณีอ้างถึงการเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ แต่แท้จริงแล้วผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตัวผู้ต้องหานั้นหากเขาไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดภายหลังเมื่อได้พิสูจน์ความผิดตามกระบวนการพิจารณาคดีแล้วนั้นความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการละเมิดสิทธินี้มิสามารถเรียกคืนได้ ผลกระทบที่เกิดขึ้นแม้กระทั่งถึงบุคคลรอบข้างของผู้ต้องหาที่เช่นกันเพราะแท้จริงแล้วหลักกฎหมายที่เป็นสากลของต่างประเทศหรือแม้แต่ในไทยเองให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์และการที่นำตัวเขามาแถลงข่าวต่อสาธารณชนเป็นการชี้แนะและอาจตอกย้ำให้ประชาชนผู้ที่รับข่าวสารปักใจเชื่อได้ว่าผู้ต้องหานั้นคือผู้กระทำความผิดแล้วเป็นแน่แท้

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการกำหนดแนวทางปฏิบัติไว้ก่อนการกระทำมีผลต่อการปฏิบัติจริงอย่างมาก ส่งผลให้ช่วยลดการกระทำที่ละเมิดนี้ได้ ทั้งยังสามารถอุดช่องว่างของกฎหมายก่อนที่จะเกิดการกระทำละเมิดต่อผู้ต้องหาผู้ที่ถูกสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ตามหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญ และแท้จริงแล้วหลักของการดำเนินคดีอาญานั้นคือจะต้องสืบค้น ค้นหาความจริงเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ อย่างไรก็ตามวิธีการจะต้องไม่ไปละเมิดในสิทธิ ชื่อเสียง ความเป็นส่วนตัว หากมิฉะนั้นแล้วจะขัดกับการดำเนินคดีที่ถูกต้องตามหลักนิติรัฐ กล่าวคือต้องมีหน้าที่

²³³ จาก ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองร่วมกับมูลนิธิคอนราด อาเดนาวร์ ประเทศไทย, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 220s.*

ช่วยเหลือ อำนาจความสะดวกในทางคดี และเคารพในสิทธิของผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหา เมื่อการกระทำใดได้ทำตามหลักความสมควรแก่เหตุ โดยการเคารพในชื่อเสียงเกียรติภูมิของผู้ต้องหาด้วยเช่นกัน การกระทำทุกอย่างต้องเป็นไปด้วยความเหมาะสมพอดี เพราะการดำเนินคดีอาญามิได้กระทำไปเพื่อหาแต่เหตุที่ถูกต้องของเนื้อความเพียงอย่างเดียว แต่จะต้องกระทำบนหลักแห่งความยุติธรรมด้วย²³⁴

4.3 วิเคราะห์ปัญหาการแถลงข่าวต่อสาธารณชนกับกระบวนการสืบสวนสอบสวนและพิจารณาคดีโดยสื่อมวลชน

สื่อมวลชนมีผลต่อการนำเสนอข่าวเป็นอย่างมากในปัจจุบันนี้การที่ประชาชนต้องรับข่าวสารนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องเพื่อย้ำเตือนและระมัดระวังในสิ่งที่เกิดขึ้นกับสถานการณ์ว่าเป็นเช่นไร แต่ในอีกมุมหนึ่งการเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนต่อสาธารณชนก็ต้องระวังเป็นอย่างยิ่งเช่นกัน เพราะการกระทำไปโดยไม่ตรวจสอบให้ดีก่อนการเสนอข่าวไปนั้นเป็นผลกระทบต่อบุคคลทุกคนที่เกี่ยวกับข้อผลกระทบนั้นที่บุคคลทุกคนได้รับเกี่ยวข้องไปถึงสิทธิตามรัฐธรรมนูญด้วยเช่นกัน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มีการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนที่จะเผยแพร่ข่าวสารทั้งเรื่องของเสรีภาพในการสื่อสาร²³⁵ และเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น²³⁶ ซึ่งถือว่าเป็นหลักประกันสิทธิอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศไว้เพื่อให้สิทธิในการเผยแพร่ข่าวไปสู่ประชาชนให้ได้รับรู้ข่าวสารอันเป็นประโยชน์ซึ่งหากการกระทำนั้นของสื่อมวลชนจะไม่ไปกระทบสิทธิของบุคคลอื่นเข้าย่อมกระทำได้ตามรัฐธรรมนูญหากแต่ถ้าไปกระทบสิทธิของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเข้าการเผยแพร่ข่าวนั้นย่อมเป็นการละเมิดสิทธิที่ให้ความคุ้มครองบุคคลนั้นเช่นเดียวกันตามกฎหมายนี้

²³⁴ จาก คณิต ฒ นคร, *อั้งแล้วเชิงอรรถที่ 57* (น.352).

²³⁵ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 36 วรรคแรก “บุคคลย่อมมีสิทธิเสรีภาพติดต่อกันไม่ว่าทางใด ๆ”

²³⁶ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 34 วรรคแรก “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของ บุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันสุขภาพของ ประชาชน”

ขอบเขตของการนำเสนอข่าวหรือเป็นการแถลงข่าวเกี่ยวกับตัวผู้ต่อนั้นต้องคำนึงถึงสิทธิในตัวผู้ต้องหาด้วยเช่นกันเพราะเขาได้รับความคุ้มครองว่าด้วยหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะได้มีคำพิพากษาว่ากระทำความผิดตามมาตรา 29²³⁷ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เมื่อผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดแต่ยังไม่ถูกพิพากษา

ซึ่งตัวบทกฎหมายที่ใช้ควบคุมการเสนอข่าวของสื่อมวลชนที่แม้สื่อมวลชนจะมีเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญในการสื่อการเผยแพร่ก็ตามแต่หลักกฎหมายที่ใช้บังคับห้ามการกระทำหรือการเสนอข่าวที่ละเมิดต่อผู้ต่อนั้นไม่มีบทบัญญัติที่ชัดเจนและมีโทษสำหรับการบังคับใช้ จะมีเพียงแต่การให้ข้อกำหนดที่เป็นระเบียบขององค์กรข้อบังคับวิชาชีพของสื่อมวลชนเท่านั้นที่เป็นแนวทางให้สื่อมวลชนเสนอข่าวออกไปคือ ข้อบังคับสภาวิชาชีพข่าวฯ ว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ พ.ศ. 2553 ใน ข้อ 5²³⁸ การเสนอข่าวนั้นต้องเป็นกลางแต่การละเมิดสิทธิผู้ต่อนี้เสนอข่าวในลักษณะที่เป็นการประจานและทำไปโดยชี้นำประชาชนในการรับชมว่าผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาคนนี้เป็นผู้กระทำความผิด

ในข้อที่ 6²³⁹ กล่าวถึงความสำคัญในการนำเสนอข่าวที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะและไม่ละเมิดในสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น ข้อบังคับจรรยาบรรณเรื่องนี้ได้กล่าวไว้เป็นแนวทางที่ได้อยู่แล้วหาแต่เป็นเพียงสิ่งที่เขียนขึ้นเพื่อเป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติตัวและดำรงตนอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์อย่างเคร่งครัด แต่ในความเป็นจริงแล้วนั้นภายใต้ภาวะกดดัน การแข่งขัน และผลตอบแทน เมื่อมีสิ่งเหล่านี้เข้ามาเกี่ยวข้องจึงทำให้จรรยาบรรณอันดีงามหรือสิ่งที่ควรปฏิบัติตามกลับลดถอยลงหรือในบางที่อาจคิดว่าเล็กน้อยที่ได้กระทำไปเกี่ยวกับเหตุละเมิดสิทธิของผู้ต้องหา หรืออาจคิดว่าเป็นสิ่งที่สมควรแล้วหากแต่ความเป็นจริงก็คือผู้ต่อนั้นเป็นบุคคลหนึ่งเหมือนกันที่ได้รับความคุ้มครองหรือในอีกมุมหนึ่งเขาได้รับความคุ้มครองเฉพาะในช่วงเวลาที่ยังไม่ถูกตัดสินยังต้องรอการพิสูจน์

ในบทบัญญัติที่มีนั้นหาเพียงพอไม่แต่การควบคุมสื่อมวลชนก็อยู่ในระหว่างพัฒนาขึ้นโดยมีร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน

²³⁷ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 29 วรรค วรรคสอง “ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดและก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้”

²³⁸ ข้อ 5 “วิทยุและโทรทัศน์ต้องนำเสนอหรือเผยแพร่ข่าวสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้องตามหลัก วัตถุประสงค์ภายใต้พื้นฐานความรู้ และความถูกต้องครบถ้วน”

²³⁹ ข้อ 6 “วิทยุและโทรทัศน์ต้องนำเสนอหรือเผยแพร่ข่าวสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อ ประโยชน์แห่งสาธารณะ และไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น”

พ.ศ. .... ขึ้นมาเพื่อเป็นบทบัญญัติที่ใช้ควบคุมสื่อมวลชนในการทำหน้าที่ให้ได้อย่างคืออย่างไรก็ตามบทบัญญัตินี้ในมาตราที่ 37²⁴⁰ ประกอบมาตรา 26²⁴¹ แม้จะมีการบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องมาตรฐานของการนำเสนอข่าวโดยมีจรรยาบรรณไว้แล้วในเรื่องการกระทบสิทธิของผู้อื่นว่าต้องห้ามกระทำการนำเสนอข่าวนั้นได้กระทบสิทธิของผู้อื่นหรือการละเมิดในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ แต่ความแน่นอนในการตัดสินนั้นไม่มี เพราะตามบทบัญญัติต้องเป็นไปตามมาตรฐานกลางซึ่งมาตรฐานกลางที่ว่านั้นมาจากการกำหนดของคณะกรรมการสื่อมวลชนและมาตรฐานกลางก็ต้องพิจารณาเป็นครั้งต่อเรื่องไปจะนั้นความแน่นอนจึงไม่อาจเกิดขึ้น

กรณีการละเมิดสิทธิผู้ต้องหาที่กระทำโดยสื่อมวลชนนั้นผลที่เกิดขึ้นซึ่งชัดเจนว่าจะเป็นการละเมิดสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวที่เผยแพร่ข้อมูลส่วนตัวของผู้ต้องหาอย่างเห็นชัดเจนในปัจจุบันนี้การที่สื่อมวลชนละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาไม่ใช่เพียงการที่สื่อมวลชนเป็นผู้กระทำเพียงอย่างเดียวแต่ผลกระทบเมื่อเผยแพร่แล้วยังส่งผลให้บุคคลอื่นได้มีการละเมิดสิทธินั้นอันไม่อาจควบคุมได้เช่นกัน

ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนคือการใช้วาจาแห่งความเกลียดชังเมื่อข่าวเกี่ยวกับตัวผู้ต้องหาที่เขา นั้นยังได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญว่ายังเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะได้รับการพิพากษาว่าเขาผิด เพราะสังคมปัจจุบันการเผยแพร่ทางออนไลน์เป็นสิ่งที่คนหมู่มากจะสามารถเห็นได้เช่นเรื่อง “เปรี้ยว หั่นศพ” สื่อมวลชนได้ทำข่าวและเผยแพร่ข่าวขณะที่เขานั้นได้อยู่ระหว่างชั้นสอบสวนและเจ้าพนักงานตำรวจได้มีการแถลงความคืบหน้าเกี่ยวกับคดีสื่อมวลชนให้ความสนใจเป็นอย่างมาก แต่สิ่งที่เกิดขึ้นตามมาคือการวิพากษ์วิจารณ์สิ่งใดก็ตามที่ไม่เกี่ยวข้องกับคดีเช่น “ยังมีหน้ามาทาปากแดง” “อีนี่มันขยาด” ซึ่งสิทธิตรงนี้คือสิทธิในความเป็นส่วนตัวของผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาสิทธิ

²⁴⁰ มาตรา 37 มาตรฐานกลางที่คณะกรรมการกำหนดตามมาตรา 26 (2) อย่างน้อยต้องมีเรื่อง ดังต่อไปนี้

(2) การนำเสนอเนื้อหาและข้อมูลข่าวสาร จะต้องตระหนักถึงผลกระทบต่อบุคคลอื่น และคำนึงถึง สิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเป็นส่วนตัว และการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะเยาวชนและผู้ด้อยโอกาสในสังคม ทั้งนี้ต้องไม่เป็นการซ้ำเติมผู้ประสบเคราะห์กรรม รวมทั้งหลีกเลี่ยง การนำเสนอเนื้อหาที่ก่อให้เกิดความเกลียดชังกันระหว่างกลุ่มคนในชาติหรือศาสนา หรือการใช้ความรุนแรง ระหว่างกัน

(6) การนำเสนอเนื้อหาและข้อมูลข่าวสาร จะต้องเป็นไปตามหลักจรรยาบรรณวิชาชีพ ไม่ขัดต่อ หลักศีลธรรมของสังคม ไม่ก่อให้เกิดผลเสียมากกว่าประโยชน์ที่ได้รับและคำนึงถึงผลประโยชน์สาธารณะเหนือกว่าสิ่งใด

²⁴¹ มาตรา 26 คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(2) กำหนดมาตรฐานกลาง

เขาจะกระทำเช่นไรเกี่ยวกับร่างกายของเขาก็ได้และอีกทั้งการเหยียดหยามซึ่งตัวผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวก็ควรได้รับสิทธิการคุ้มครองชื่อและความเป็นส่วนตัวของตนเองเช่นกัน

ดังกรณีตัวอย่างที่ยกมานี้หากตัวผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาบทสรุปแล้วหากเขามีใช้คนกระทำความผิดการใช้วาจาแห่งความเกลียดชังที่ได้แสดงออกไปก่อนแล้วการเหยียดหยามที่เกิดขึ้นแม้เพียงไม่กี่วันผู้คนที่วิจารณ์สิ่งๆที่ตัวเองได้พูดไปแล้วแต่บาดแผลที่อยู่กับผู้ต้องหาที่ลบลบเลื่อน

รวมถึงกรณีแท็กซี่ที่กล่าวมาก่อนหน้านี้แล้วว่า เขาถูกจับเป็นผู้ต้องหาในคดีข่มขืนผู้โดยสารซึ่งตำรวจจับเขาแถลงข่าวว่าจับตัวผู้ต้องหาได้แล้ว ภายหลังได้ถูกปล่อยตัวเพราะจับผู้กระทำความผิดตัวจริงได้แต่ตัวเขานั้นถูกตราหน้าว่าเป็นคนข่มขืนไปแล้วสายตาที่เหยียดหยามเขานั้น หรือแม้กระทั่งมีคนจะเดินนำร่องเข้ามาตบหน้าขณะที่แถลงข่าวอยู่ บาดแผลเช่นนั้นมิอาจลบเลื่อนไปจากใจเขาได้ สิ่งที่เขาได้จากการทำผิดพลาดในการจับตัวเขาซึ่งเป็นผู้ต้องหาในตอนแรกแถลงข่าวต่อสาธารณชนนั้นเป็นเพียงเงิน 20,000 บาท มิอาจเยียวยาสิ่งที่เกิดขึ้นได้

อีกทั้งเรื่องการกลับคืนสู่สังคมจากผู้ต้องหากรณีของแท็กซี่ข่มขืนนี้ถูกละเมิดสิทธิด้วยการแถลงข่าวในฐานะที่ตกเป็นผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาแต่ต่อมาเขาคือเหยื่อของการกระทำอันเป็นการละเมิดทั้งจากเจ้าพนักงานตำรวจและสื่อมวลชนซึ่งสิ่งเดียวที่เขาได้รับการเยียวยาคือเงินจำนวนเพียง 20,000 บาท จากเจ้าพนักงานตำรวจที่กระทำละเมิด แต่จากสื่อมวลชนนี้ไม่ได้มีการเยียวยาให้ตัวของผู้ต้องหาด้วยการแก้ข่าวหรืออย่างไรผู้ต้องหาจึงสมควรได้รับความคุ้มครองสิทธินี้ เพราะเป็นการป้องกันสิทธิก่อนมีการละเมิดเกิดขึ้นมิใช่เกิดการทำละเมิดแล้วจึงมาเยียวยาเพราะบาดแผลที่เกิดขึ้นไม่อาจรักษาหายได้ในเร็ววันสื่อมวลชนเมื่อไม่มีบทบัญญัติทางกฎหมายในการห้ามกระทำไว้หรือมีเพียงจรรยาบรรณซึ่งมิอาจบังคับโทษได้หากฝ่าฝืนคงไม่เพียงพอต่อการจำกัดสิทธิหรือป้องกันสิทธิของผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาการละเมิดสิทธินี้ก็จะเกิดขึ้นซ้ำเรื่อยไป

สหรัฐอเมริกา

ซึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกาเรื่องสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนเข้มงวดในเรื่องของสิทธิความเป็นส่วนตัวอย่างมาก การคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแก้ไขสหรัฐอเมริกา ฉบับที่ 1 การคุ้มครองข่าวสารข้อมูลกล่าวได้ว่าการคุ้มครองข้อมูลส่วนนี้ให้คุ้มครองการที่บุคคลถูกคุกคามจากการก้าวล่วงต่อชีวิตความเป็นส่วนตัวปกติหากมีการคุกคามผู้ที่ได้รับการคุกคามจากสื่อจะได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ และรัฐธรรมนูญแก้ไขสหรัฐอเมริกา ฉบับที่ 5 เป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาในการได้รับการพิจารณาตัวอย่างเที่ยงธรรมรวดเร็ว

The Freedom of Information Act 1966 เป็นกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดสิทธิในการเข้าถึงข้อมูล โดยมีบทบัญญัติว่าการเข้าถึงข้อมูลบันทึกของหน่วยงานรัฐบาลได้ทั้งหมดและสิทธิดังกล่าวสามารถใช้ได้แต่ยกเว้น สิทธิส่วนบุคคล ดังนั้นการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาประเทศสหรัฐอเมริกาจะยึดการใช้หลักการนี้เป็นสำคัญให้กระทำโดยระวังในการให้ข่าวจะให้ข่าวในกรณีข้อมูลทั่วไปในคดีความแต่มีอาจให้ข้อมูลที่เป็นสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลนั้น ๆ ได้

ABA Standards relating to fair trial and free Press เป็นหลักสำคัญให้เจ้าหน้าที่ยึดถือในการปฏิบัติเป็นแนวและมีขึ้นเพื่อแก้ปัญหาสำหรับการให้ข่าวในคดีอาญาของเจ้าหน้าที่รัฐรวมทั้งจำกัดสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนในการเผยแพร่ข่าวป้องกันการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาซึ่งการห้ามนี้เป็นการห้ามเด็ดขาดเมื่อมีการห้ามเด็ดขาดว่าห้ามกระทำการให้ข่าวไม่เกิดขึ้นการเผยแพร่โดยผ่านการแถลงข่าวต่อสาธารณชนจึงไม่เกิดขึ้นตามไปด้วยเราจึงไม่พบเห็นการกระทำที่ละเมิดต่อสิทธิความเป็นส่วนตัวของประเทศสหรัฐอเมริกาเกิดขึ้น

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

โดย Basic Law of the Republic of Germany ภายใต้อมาตรา 5 (1) บัญญัติไว้เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพในการสื่อสารของสื่อมวลชนที่จะแสดงความคิดเห็นและเสนอข่าวรวมถึงเสรีภาพในการพิมพ์และเสรีภาพในการรายงานข่าวและสิทธิตามรัฐธรรมนูญนั้นคุ้มครองสิทธิพื้นฐาน แบ่งได้เป็นสองประเภทคือ สิทธิที่บังคับใช้โดยตรง และสิทธิคุ้มครองบุคคลผู้ถูกละเมิดคดีนั้นจะนำไปสู่การพิจารณาโดยตรงของศาลรัฐธรรมนูญจะมีอำนาจในการตีความความและวางบรรทัดฐานเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพ

สิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวหรือสิทธิส่วนบุคคลนี้ ตามรัฐธรรมนูญของเยอรมนีจะเรียกว่าสิทธิในบุคลิกภาพ ซึ่งสิ่งที่คุ้มครองอยู่ก็มีการคุ้มครองในสิทธิเกี่ยวกับการละเมิดความเป็นส่วนตัวอยู่หลายประการรวมถึง “การห้ามเกียรติ” ซึ่งการห้ามเกียรติหรือการประจานบุคคลนั้นถือเป็นสิทธิที่ผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหายังคงมีอยู่ตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกันกับบุคคลทุกคนซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่จะต้องมีความเท่าเทียมกันไม่ว่าแม้กระทั่งผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหา

การคุ้มครองเรื่องสิทธิของเยอรมนีมีบทบัญญัติที่เอาตามประมวลแพ่งและพาณิชย์เยอรมนี มาตรา 823 และ 826 กล่าวคือการละเมิดทั่วไปจะเข้าเกณฑ์ของมาตรา 823 ที่ละเมิดในสิทธิของบุคคลอื่นและในมาตรา 826 ซึ่งมีหลักว่า “บุคคลใดโดยจงใจก่อความเสียหายแก่บุคคลอื่น โดยการที่ฝ่าฝืน ศีลธรรมอันดี จำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายนั้น” การที่บทบัญญัติของ

ประเทศเยอรมนีให้ความคุ้มครองเรื่องสิทธิไว้ครอบคลุมทุกเรื่องนี่เป็นการยืนยันได้ดีในการห้ามกระทำของสื่อมวลชนที่อาจจะกระทำละเมิดแก่ผู้ต้องหาได้

ในส่วนการให้ข่าวสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับคดีในเรื่องของการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนซึ่งเกี่ยวข้องกับการคุ้มครองเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นอย่างมาก การพิจารณาคดีจะสิ้นสุดในขั้นตอนนี้หากผู้ต้องหาให้การรับสารภาพและเยอรมนีมีบทบัญญัติของกฎหมายในการคุ้มครองเรื่องสิทธิเสรีภาพ การคุ้มครองชื่อเสียง เกียรติยศรวมไปถึงคุ้มครองข้อมูล ความเป็นส่วนตัวของผู้ต้องหาไม่ให้ถูกเปิดเผยได้ในชั้นสอบสวนและไม่ให้ปฏิบัติกับผู้ต้องหาว่าเสมือนว่าเขานั้นได้กระทำความผิดไว้อย่างชัดเจนมีการบังคับใช้อย่างจริงจัง

ในส่วนของการคุ้มครองสิทธิอื่นนอกจากทางกฎหมายแพ่งแล้วยังมีบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองในส่วนของทางอาญาไว้ด้วยตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน มาตรา 187 เกี่ยวกับการหมิ่นประมาทและดูหมิ่นทางอาญาซึ่งใจความสำคัญคือผู้ใดรู้ข้อเท็จจริงอย่างสมบูรณ์แล้ว ทำหรือเผยแพร่ข้อความอันเป็นเท็จหรือลักษณะของบุคคลอื่นอันเป็นเท็จ เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับความอับอายหรือเดือดร้อนจากการสูญเสียความเคารพนับถือจากสาธารณชน หรือชื่อเสียงความน่าเชื่อถือของเขาตกอยู่ในภาวะอันตราย ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษ หากพิจารณาจากตัวบทของกฎหมายแล้วจึงเห็นได้ว่าผู้กระทำความผิดในฐานการเผยแพร่หรือการเปิดเผยข้อมูลสิทธิความเป็นส่วนตัวหรือที่เรียกว่า “สิทธิในบุคลิกภาพ” นั้นจะเป็นที่ประจักษ์ว่าทำไมในประเทศเยอรมนีจึงไม่มีการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาเกี่ยวกับการแถลงข่าวต่อสาธารณชนให้เห็นเพราะการคุ้มครองสิทธินี้ให้รวมถึงทุกคนที่กระทำการเผยแพร่ไม่ว่าแม้แต่เจ้าพนักงานของรัฐเมื่อควบคุมที่ต้นเหตุได้จึงไม่ต้องแก้ไขที่ปลายเหตุ การทำละเมิดต่อผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาเป็นความผิดมิโทษตามบทบัญญัติของกฎหมายทุกคนจึงต้องเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน

การละเมิดสิทธิผู้ต้องหาที่กระทำโดยสื่อมวลชนนั้นแท้จริงแล้วไม่ใช่เพียงแก่ตัวผู้ต้องหาได้ถูกเข้าใจผิดว่าเขานั้นเป็นผู้กระทำความผิดแล้วทั้งที่เขานั้นยังไม่ได้ถูกพิจารณาคดีหรือพิสูจน์ความผิดเขาเท่านั้น แต่ผลกระทบจากการเผยแพร่ข่าวโดยการแถลงข่าวต่อสาธารณชนได้รับรู้ไปแล้วมันเกิดขึ้นยิ่งกว่านั้น เช่น การถูกประณามเหยียดหยาม หรือการที่กลับสู่สังคมให้ได้ภายหลังการพิจารณาคดีพิสูจน์ความผิดว่าเขานั้นมิได้เป็นผู้กระทำก็เป็นการยากเช่นเดียวกันดังตัวอย่างของผู้ต้องหาซึ่งภายหลังพิสูจน์ความผิดแล้วว่าเขานั้นไม่ใช่ผู้กระทำแต่สื่อมวลชนได้นำเสนอข่าวและขึ้นนำ และทำให้ประชาชนผู้รับข่าวสารนั้นเข้าใจว่าเขากระทำความผิดไปแล้ว ทั้งยังเกิดผลกระทบต่อครอบครัวผู้ต้องหาที่ยังไม่รับการพิสูจน์ความผิดอีกด้วย เช่นถูกเขานั้นถูกเพื่อนรุมประณาม มันถูก

แล้วหรือที่ผลกระทบนั้นเกิดกับเขาหรือครอบครัวเขาทั้งที่เขานั้นเมื่อได้พิสูจน์ความผิดแล้วผู้ต้องหาคนนั้นมิได้เป็นผู้กระทำความผิด

การป้องกันเหตุก่อนเกิดเหตุ นั้นเป็นสิ่งที่ยังกระทำเพื่อเป็นหลักประกันสิทธิให้แก่ตัวผู้ต้องหาตราบใดที่เขานั้นยังได้รับความคุ้มครองตามหลักมนุษยชนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่ทุกคนมีเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญที่ให้ความคุ้มครองอันเป็นหลักประกันอย่างหนึ่งของประชาชนคนไทยทุก ๆ คนและการป้องกันเหตุที่คืนนั้นควรเริ่มจากการขีดเส้นสร้างบรรทัดฐานของผู้ที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิดก่อนก็คือสื่อมวลชนที่อาจจะกระทำละเมิดต่อตัวผู้ต้องหาหากไม่ใช่ความระมัดระวังในการใช้บรรณาการในการนำเสนอข่าวโดยที่มีร่างพระราชบัญญัติของสื่อที่กำลังอยู่ในระหว่างจัดทำขึ้น

ดังนั้นจากบทบัญญัติในการควบคุมสื่อมวลชนของทั้งสองประเทศข้างต้นที่กล่าวมานั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าประเทศไทยมีการใช้ระบบกฎหมายเดียวกันกับสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (Civil Law) การนำบทบัญญัติของกฎหมายที่น่าสนใจของต่างประเทศซึ่งมีความชัดเจนในการบังคับใช้กับสื่อมวลชนผู้มีโอกาสเสี่ยงในการกระทำละเมิดต่อผู้ต้องหาอีกทั้งยังมีบทลงโทษต่อผู้กระทำผิดไว้ชัดเจนมาปรับใช้กับการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาในประเทศไทยเพื่อให้มีการเห็นความสำคัญและตระหนักถึงสิทธิมนุษยชนภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญที่บุคคลทุกคนมีเท่าเทียมกัน การประจานผู้ต้องหาโดยการแถลงข่าวต่อสาธารณชน ไม่ควรเกิดขึ้นอีกต่อไป

4.4 สภาพบังคับการใช้กฎหมายและหลักประกันสิทธิเกี่ยวกับการแถลงข่าวต่อสาธารณชนของต่างประเทศเปรียบเทียบกับกฎหมายไทย

การแถลงข่าวต่อสาธารณชนนั้นประกอบไปด้วยสองส่วนเพื่อให้ข่าวนั้นได้เผยแพร่โดยการแถลงไปสู่สาธารณชนกล่าวคือ เจ้าพนักงานตำรวจ และ สื่อมวลชน ทำหน้าที่ในการส่งต่อข่าวเกี่ยวกับตัวผู้ต้องหาให้ประชาชนได้รับทราบถึงความเคลื่อนไหวความคืบหน้าของคดีอาญาแต่การกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัว ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตลอดจนสิทธิมนุษยชนในต่างประเทศได้มีการบัญญัติกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาไว้ว่าหากมีการแถลงข่าวต่อสาธารณชนผู้ที่กระทำละเมิดต้องเป็นผู้รับผิดชอบตามกฎหมายซึ่งมีการเปรียบเทียบกับกฎหมายไทยมีดังนี้

สหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกา มีแนวทางในการปฏิบัติการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนนั้นยึดถือหลักปฏิบัติ ABA Standards relating to fair trial and free Press ในคดีอาญาคือการที่เจ้าหน้าที่รัฐจะต้องไม่ให้ข่าวนับแต่เวลาจับกุมเพื่อความเที่ยงธรรมที่จะได้รับการพิจารณาคดีแก่ผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาซึ่งหน้าที่เหล่านี้เจ้าหน้าที่รัฐจะทำการสอบสวนไปตามกระบวนการต่อไป

รายละเอียดของข้อห้ามในการกระทำหากกระทำแล้วจะมีความผิดกล่าวคือ บันทึกเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาต่อผู้ถูกกล่าวหา (รวมทั้งการจับ คำฟ้อง หรือฐานความผิดอื่น ๆ ที่ได้ยื่นฟ้อง) หรือบุคลิกลักษณะ ชื่อเสียงของผู้ถูกกล่าวหาหรือให้ความเห็นใด ๆ เกี่ยวกับความผิดหรือบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหาหรือข้อผิดถูกของคดี รวมทั้งพยานหลักฐานในคดี เนื้อหาสาระของคำให้การรับสารภาพ คำยอมรับ หรือคำกล่าวใด ๆ ของผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหา รูปพรรณ หรือลักษณะเฉพาะ (Identity) คำให้การ (Testimony) หรือ ความน่าเชื่อถือของบุคคล ความเป็นไปได้ในการที่จะให้การรับสารภาพในความผิดที่กล่าวหา หรือ ความผิดที่ต่ำกว่า (A Lesser Offence) ของผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหา

จะต้องไม่อนุญาตให้สื่อมวลชนถ่ายภาพหรือแพร่ภาพของผู้ต้องหาที่อยู่ในความควบคุมทางสถานีโทรทัศน์ จะต้องไม่อนุญาตให้สื่อมวลชนหรือตัวแทนสื่อมวลชนเข้าสัมภาษณ์ผู้ต้องหาที่อยู่ในความควบคุม เว้นแต่ผู้ต้องหาได้ยินยอมหลังจากที่เขาได้ปรึกษากับทนายความแล้วและเขามีสิทธิที่จะปฏิเสธไม่ให้สัมภาษณ์ได้ ทั้งหมดนี้คือหลักเกณฑ์ที่ห้ามไว้สำหรับการที่เจ้าหน้าที่รัฐจะต้องไม่ปฏิบัติฝ่าฝืนตามกฎหมาย

อย่างไรก็ดีเจ้าหน้าที่รัฐอาจมีหน้าที่ที่จะต้องเปิดเผยความผิดหรือขั้นตอนในการกระทำ ความผิดให้สื่อมวลชนได้รับทราบแต่ข้อสำคัญของการเปิดเผยนั้นที่จะต้องพึงระลึกไว้เสมอคือการที่ให้ข่าวกับสื่อมวลชนต่าง ๆ ก็จะต้องไม่เป็นการไปแทรกแซงสิทธิของผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาที่พึงได้รับการพิจารณาคดีอย่างเที่ยงธรรม การกระทำที่ไม่เป็นผลให้เกิดอคติขึ้นกับผู้ที่มีอำนาจในการพิจารณาคดี โดยเจ้าหน้าที่รัฐขอสหรัฐอเมริกาเล็งเห็นถึงผลกระทบที่ชัดเจนเกี่ยวกับการแถลงข่าวต่อสาธารณชน โดยการละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาที่โดนกระทำโดยการเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวแล้วจะเป็นการละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาจึงไม่นำตัวผู้ต้องหามาแถลงข่าวต่อสาธารณชนให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดีหรือที่ใช้อ้างคำว่าประโยชน์สาธารณะในประเทศไทย ในการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยการนำตัวผู้ต้องหามาแถลงข่าวต่อสาธารณชนโดยการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลผู้กล่าวถ้อยคำแถลงต้องเป็นผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในถ้อยคำแถลงนั้นด้วย ฐานหมิ่นประมาท

ตามกฎหมายของไทยที่มีการใช้บังคับเป็นแนวทางปฏิบัติกันอยู่ในปัจจุบันนี้เกี่ยวกับการแถลงข่าวต่อสาธารณชนนั้น มักจะเกิดในคดีต่าง ๆ ที่มีการให้ความสนใจจากประชาชนเป็นอย่างมาก ซึ่งเจ้าหน้าที่ภาครัฐก็จะกระทำเพื่อผลงานที่โดดเด่นจึงละเลยเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชนไป การละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาจึงเกิดขึ้นซึ่งบทยัญญัติในเรื่องแม้จะครบถ้วนเพียงใดแต่ไม่มีบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนการกระทำเป็นเหตุให้ในทางปฏิบัติแล้วเจ้าหน้าที่รัฐยังฝ่าฝืนบทยัญญัติที่เป็นแนวทางปฏิบัติในการนำตัวผู้ต้องหามาแถลงข่าวต่อสาธารณชนอยู่เนือง ๆ หากเปรียบเทียบกับทางประเทศสหรัฐอเมริกาแล้วนั้นเจ้าหน้าที่รัฐจะคำนึงถึงสิทธิของผู้ต้องหามากกว่าด้วยกฎระเบียบที่เข้มงวดมีบทลงโทษผู้กล่าวถ้อยคำแถลงต้องมีโทษรับผิดด้วย

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าแนวทางนี้ก็จะเป็นอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับจำกัดสิทธิของเจ้าหน้าที่รัฐได้ดีในการนำตัวผู้ต้องหามาแถลงข่าวต่อสาธารณชนเป็นบทยัญญัติที่มีความรัดกุมในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐและมีบทลงโทษที่ชัดเจนหากกระทำการฝ่าฝืนซึ่งจะเป็นการลดการละเมิดสิทธิต่าง ๆ ของผู้ต้องหาได้เป็นอย่างดีเพื่อนำมาปรับปรุงเป็นแนวทางแก้ไขกฎหมายในประเทศไทย

สหพันธสาธารณรัฐเยอรมนี

สหพันธสาธารณรัฐเยอรมนีกฎหมายได้บัญญัติให้มีการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาโดยมิให้กระทำการใด ๆ อันเป็นการกระทบต่อเกียรติศักดิ์ศรีไว้ในกรณีของการที่ผู้ต้องหาได้รับการสารภาพหรือหลักฐานสำคัญของประเทศเยอรมนีที่ใช้อยู่คือ “ไม่มีความผิด ไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย” (Nullum Crimen, Nulla Poena Sine Lege) กล่าวคือการทำที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ว่าสามารถที่กระทำได้ ถือเป็น การต้องห้ามกระทำ หรือการที่กระทำความผิดหากยังมิได้กระทำให้ขึ้นถือวาก็ไม่มีอำนาจไปลงโทษบุคคลนั้น ฉะนั้นการที่ผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญว่ายังถือเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะถูกพิพากษาว่ามีความผิดนับได้ว่าบุคคลนั้นยังมิได้กระทำความผิด ซึ่งหากไม่มีความผิดเจ้าหน้าที่รัฐก็ไม่สามารถลงโทษบุคคลนั้นได้การคุ้มครองในเกียรติ ชื่อเสียง ที่เรียกรวม ๆ ว่าสิทธิในบุคลิกภาพตามประเทศเยอรมนีจึงได้รับความคุ้มครองถึงที่สุด

การคุ้มครองสิทธิตามกฎหมายประเทศเยอรมนีนี้แม้จะไม่ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ตามที่ในเรื่องของการให้ข่าวหรือแถลงข่าวต่อสาธารณชนในคดีอาญาแต่ก็มีบทยัญญัติที่ชัดเจนรองรับการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในฐานะละเมิดตามมาตรา 823 826 มีบทกำหนดโทษที่ชัดเจนไว้สำหรับผู้ฝ่าฝืนการกระทำละเมิดต่อผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาในชั้นสอบสวนที่กระทำการในลักษณะของการประจานการหยามเกียรติ

ของผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาไว้ว่าการเปิดเผยแพร่หรือการเปิดเผยข้อมูลสิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้ต้องหานั้นคือการกระทำละเมิดตามบทบัญญัติของกฎหมาย

ตัวอย่างในมาตรา 823 มาตรา 823 วรรคหนึ่ง กำหนดว่า “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อกระทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สินหรือสิทธิอื่นใด จำต้องชดเชย ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายที่เกิดขึ้น” และในวรรคสอง ต้องเป็นการกระทำต่อสิทธิเด็ดขาดเช่นเดียวกัน ในประมวลกฎหมายแพ่งของเยอรมนีมีการบัญญัติในมาตรา 823 วรรคสอง “ข้อผูกพันนี้ใช้กับผู้ใดก็ตามที่ละเมิดต่อกฎหมายซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการปกป้องบุคคลอื่นซึ่งถูกกระทำ หากแม้ผู้ฝ่าฝืนมิได้มีส่วนก็ได้รับโทษเท่ากับที่กระทำ” และในประมวลกฎหมายอาญาเยอรมนี มาตรา 187 มีหลักว่า “การหมิ่นประมาทและดูหมิ่นทางอาญา ผู้ใดรู้ข้อเท็จจริงอย่างสมบูรณ์แล้ว ทำหรือเผยแพร่ข้อความอันเป็นเท็จหรือลักษณะของบุคคลอื่นอันเป็นเท็จ เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับความอับอายหรือเดือดร้อนจากการสูญเสียความเคารพนับถือจากสาธารณชน หรือชื่อเสียงความน่าเชื่อถือของเขาตกอยู่ในภาวะอันตราย ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือระวางโทษปรับ และหากการกระทำความผิดได้กระทำต่อสาธารณชนหรือในการประชุมหรือทำเป็นลายลักษณ์อักษร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือระวางโทษปรับ”

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการฝ่าฝืน โดยการนำผู้ต้องหามาแถลงข่าวต่อสาธารณชนของเจ้าหน้าที่รัฐหรือสื่อมวลชนหากฝ่าฝืนจะมีบทลงโทษที่ชัดเจนมากในเรื่องของการเปิดเผยข้อมูลสิทธิความเป็นส่วนตัวหรือที่ในเยอรมนีเรียกว่า สิทธิในบุคลิกภาพ จะต้องมีการรับผิดชอบทั้งในกฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่งหากได้กระทำไปหากเปรียบเทียบกับกฎหมายไทยแล้วนั้นความรับผิดชอบในส่วนนี้หากฝ่าฝืนไม่มีบทลงโทษชัดเจนในทางปฏิบัติจึงมีการฝ่าฝืนให้เห็นกันตลอดเรื่อยมาแม้มีแนวทางปฏิบัติในการให้ข่าวไว้ของเจ้าหน้าที่รัฐก็ตาม

กฎหมายของเยอรมนีที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมดเป็นบทบัญญัติที่มีกำหนดบทลงโทษไว้ เช่น การกล่าวถ้อยคำต่อบุคคลใดที่ได้กระทำความผิดอาญานั้นจึงถือเป็นการหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญาซึ่งเป็นผลที่ทำให้การควบคุมมิให้ผู้นำตัวผู้ต้องหามาแถลงข่าวซึ่งเป็นการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐและสื่อมวลชนในลักษณะที่ชี้นำผู้รับข่าวสารให้เขาคิดว่าผู้ต้องหานั้นได้กระทำความผิดไปแล้วและการกระทำเช่นนี้ถือเป็นการกระทำในลักษณะการประจานหรือหมิ่นเกียรติของผู้ต้องหาผู้ซึ่งยังมีได้ถูกตัดสินพิพากษาว่ามีความผิดและยังได้รับความคุ้มครองว่าเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่และในทางทางแพ่งประมวลกฎหมายแพ่งของเยอรมนีก็ได้บัญญัติโทษการรับผิดชอบไว้เช่นเดียวกันกับผู้ฝ่าฝืนในการเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวของผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหา เช่น การรับผิดชอบในฐานะละเมิด

ฉะนั้นเมื่อมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายในการควบคุมสิทธิของผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาไว้ครอบคลุม การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐและสื่อมวลชนจึงถือได้ว่าเป็นการเคารพสิทธิของผู้ต้องหาและทำ ให้ไม่พบการนำตัวผู้ต้องหามาแถลงข่าวต่อสาธารณชนซึ่งเป็นไปในลักษณะการประจานผู้ต้องหา หรือละเมิดสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้นในระหว่างกระบวนการยุติธรรม และในทางกลับกันประเทศไทยมี แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการแถลงข่าวของเจ้าหน้าที่รัฐอยู่แล้วแต่กลับมีการฝ่าฝืนกันมาโดยตลอด เพราะความไม่เคร่งครัดในการบังคับใช้กฎหมายรวมถึงบทลงโทษที่ไม่ชัดเจนหากกระทำการฝ่าฝืน บทบัญญัติกฎหมายทำให้หลักประกันสิทธิของผู้ต้องหาที่ควรได้รับความคุ้มครองไม่มีความศักดิ์ สิทธิเพียงพอที่จะทำให้ผู้ต้องหาเชื่อมั่นได้ว่าเขาเหล่านั้นจะได้รับความคุ้มครองที่เหมาะสมเพียงพอต่อตัว ผู้ต้องหาหรือผู้ที่ถูกกล่าวหา

ผู้วิจัยเห็นว่าควรจะให้หลักประกันสิทธิที่เหมาะสมที่สมควรแก่ผู้ต้องหาต้องขึ้นอยู่กับ การปฏิบัติหน้าที่ที่เหมาะสมของเจ้าหน้าที่รัฐและสื่อมวลชนร่วมกันไม่ละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาหากไม่ มีบทบัญญัติที่ไม่มีโทษหรือไม่มีบทบัญญัติที่บังคับได้ชัดเจนเกี่ยวกับสิทธิความคุ้มครองผู้ต้องหาที่มี อาจเชื่อมั่นได้ ส่วนของบทลงโทษในประเทศเยอรมนีมีความชัดเจนที่จะป้องกันปกป้องสิทธิของ ผู้ต้องหาที่ดีจึงเห็นควรนำมาปรับใช้กับหลักกฎหมายประเทศไทยเพื่อการคุ้มครองตามหลักสิทธิ มนุษยชน เพื่อไม่ให้ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่บุคคลทุกคนพึงมีรวมถึงผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหา ด้วยเช่นกัน และการเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวก็พึงจะได้รับความคุ้มครองในสิทธิความเป็นส่วนตัว ตาม กฎหมายรัฐธรรมนูญอีกด้วย

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหากรณีแถลงต่อสาธารณชนประกอบกับหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาบริสุทธิ์ หลักการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน หลักกฎหมายของประเทศไทยและต่างประเทศสามารถหาข้อสรุปได้ดังต่อไปนี้

5.1 บทสรุป

ผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาไม่ว่าอย่างไรก็ตามเขายังคงเป็นผู้บริสุทธิ์ได้รับความคุ้มครองตามหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาไม่มีความผิดจนกว่าจะถูกพิพากษาและปฏิบัติเสมือนว่าเขาเป็นผู้กระทำความผิดแล้วมิได้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 29 วรรคสอง หลักการดำเนินคดีอาญานั้นเป็นเพื่อสืบหา ค้นหาความจริงเท่านั้น จะกระทำโดยปราศจากข้อจำกัดใด ๆ เลยนั้นคงเป็นไปได้จะนั้นจึงต้องมีข้อจำกัดเพื่อไม่ให้เกิดการกระทำนั้น ไปละเมิดซึ่งสิทธิของบุคคลอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาจาก เจ้าหน้าที่รัฐหรือสื่อมวลชนผู้ที่สร้างผลกระทบทางสังคม ได้การสืบค้น ค้นหาความจริงตามกระบวนการยุติธรรมมิใช่เป็นเพียงเพื่อให้ได้มาซึ่งความจริงเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ต้องกระทำอยู่บนหลักความยุติธรรมซึ่งต้องให้ถูกวิธีการอำนวยความสะดวกกับตัวผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาด้วยเนื่องจากเขานั้นยังถูกสันนิษฐานไว้ว่าไม่มีความผิดจะเป็นการกระทำที่เคารพซึ่งสิทธิของผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาตามหลักสิทธิมนุษยชน และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่บุคคลทุกคนมีเท่าเทียมกันเป็นความสำคัญยิ่งในวิธีพิจารณาความอาญาจึงเป็นกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลทุกคน

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานว่าด้วยเรื่องความเท่าเทียมกันซึ่งบุคคลทุกคนพึงมีและพึงได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญซึ่งสิทธิเหล่านี้รวมถึงผู้ต้องหาที่ควรจะได้รับเช่นกันมาตรการต่าง ๆ ที่ใช้บังคับต้องอยู่ภายใต้หลักนี้ขณะเดียวกันรัฐจำเป็นต้องมีกฎหมายเพื่อบังคับเพื่อนำให้ทุกคนปฏิบัติตามเพื่อไม่ให้เกิดการละเมิดในสิทธิของบุคคลอื่นด้วย สิทธิความเป็นส่วนตัวก็เช่นกันหากถูกละเมิดโดยการเผยแพร่ข้อมูลความเป็นส่วนตัว ผลกระทบที่ตามมาไม่ว่าจะเป็นวาทะแห่งความเกลียดชังที่เกิดขึ้นกับผู้ต้องหาผู้ซึ่งยังมิได้ถูกพิพากษาว่ากระทำผิดการจะกลับคืนสู่สังคมหลังจากที่ถูกกล่าวหาแล้วนั้น ไซ้คงเกิดเป็นรอยแผลที่ยากจะลบ

เลื่อนโดยการถูกตราหน้าว่าเป็นผู้กระทำความผิดไปก่อนจากการแถลงข่าวต่อสาธารณชนซึ่งก็เป็นการละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้ต้องหาด้วย

การกำหนดกฎเกณฑ์ไว้เพื่อห้ามมิให้ละเมิดต่อกันซึ่งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่นำมาใช้เป็นขอบเขตว่าทุกคนต้องมีสิทธิเท่าเทียมกันและการละเมิดสิทธิหรือศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือสิทธิความเป็นส่วนตัวนั้นมิอาจกระทำได้ เพราะศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จะต้องมีก้าวล่วงต่อบุคคลอื่น เช่นกันการกระทำใด ๆ ซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิเช่นว่านั้นต้องมีบทลงโทษและถือเป็นการกระทำความผิดหากฝ่าฝืนมิใช่ปล่อยให้กระทำได้โดยปราศจากข้อจำกัดสิทธิที่ไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และยังมีผลต่อการพิจารณาคดีในแง่มุมมองของผู้ต้องหาต้องปราศจากการอำนวยความสะดวกและปราศจากไปซึ่งอคติก่อนการได้รับพิจารณาด้วย

การกระทำละเมิดโดยเจ้าหน้าที่รัฐหรือสื่อมวลชนโดยการประจานหรือหยามเกียรติในชื่อเสียงของผู้ต้องหานั้นที่ได้กระทำกันอยู่ในปัจจุบันฝ่าฝืนบทบัญญัติหรือแนวทางปฏิบัติเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา เป็นการกระทำที่มิอาจถือเอาผลประโยชน์ของหน่วยงานของตนเองเป็นสัมพันธภาพประชาสัมพันธโดยวิธีนี้เป็นความผิดที่ละเมิดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้ต้องหามากกว่าที่จะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะยิ่ง โดยเฉพาะคดีที่เป็นคดีร้ายแรง เป็นคดีที่มีความสนใจจากประชาชนมาก ๆ เจ้าหน้าที่รัฐและสื่อมวลชนมักจะละเลยถึงการก้าวล่วงสิทธิของบุคคลอื่นการจำกัดสิทธิในการดำเนินการในส่วนการแถลงข่าวนี่จึงมีความสำคัญยิ่งที่จะพัฒนากฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญที่คุ้มครองสิทธิ

ตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกาและ กฎหมายของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีต่างมีการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในกระบวนการยุติธรรมไว้อย่างรอบคอบมาตรการต่าง ๆ ได้ครอบคลุมถึงการดำเนินการของเจ้าหน้าที่รัฐและสื่อมวลชนเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาไว้ แต่ในกฎหมายไทยนั้นหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์และไม่ให้ปฏิบัติเสมือนว่าเขาได้เป็นผู้กระทำความผิดนั้นไม่ได้รับการปฏิบัติตามที่สมควรการนำตัวผู้ต้องหามาแถลงข่าวขัดต่อหลักการนี้ตามรัฐธรรมนูญเพราะการนำมาแถลงข่าวเป็นการชี้ให้เห็นว่าผู้ต้องหานั้นคือผู้ที่กระทำความผิดแน่แท้ ทั้งยังสัมภาษณ์ และเผยแพร่ไปให้ประชาชนรับรู้ว่าเขาคนนั้นแหละคือผู้ที่กระทำความผิด แม้มีระเบียบของหน่วยงานภายในเป็นแนวทางให้ปฏิบัติตามก็ยังมีการทำละเมิดต่อผู้ต้องหาในเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิความเป็นส่วนตัวของเขาอยู่เรื่อยมาซึ่งในต่างประเทศตัวอย่างการกระทำละเมิดต่อผู้ต้องหาในลักษณะการนำตัวผู้ต้องหามาแถลงข่าวต่อสาธารณชนไม่มีให้เห็นแล้ว เพราะการเคารพซึ่งกันและกัน ในสิทธินี้เองที่เกิดขึ้นในประเทศไทยดังนั้นบทลงโทษจะเป็นส่วน

สำคัญในการจำกัดสิทธิในการห้ามกระทำและเป็นส่วนที่คอยปรามผู้ที่ละเมิดไม่ฝ่าฝืนในบัญญัติของกฎหมายเพื่อที่จะไม่ให้ไปกระทบสิทธิของผู้ต้องหา

1) จากการศึกษาข้างต้นปัญหาดังกล่าวหลักประกันสิทธิของผู้ต้องหาในการนำตัวผู้ต้องหา มาแถลงข่าวต่อสาธารณชนบทบัญญัติหรือแนวทางปฏิบัติในการนำตัวผู้ต้องหามาแถลงข่าวต่อ สาธารณชนที่มีอยู่ในประเทศไทยการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐแม้มีระเบียบการการแต่หาได้ ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดไม่อีกทั้งยังใช้ช่องว่างของกฎหมายหรือกฎระเบียบอันมีอาจบังคับใช้ได้ และเมื่อการที่ผู้ต้องหายังได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้า พนักงานตำรวจถือเป็นการละเมิดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้ต้องหา เพราะด้วยแนวทางปฏิบัติไม่มีบทลงโทษสำหรับการฝ่าฝืนหากกระทำผิดตามกฎหมายนั้นจึงเป็นเหตุผลที่ ทำให้มีการฝ่าฝืนกฎระเบียบเรื่อยมา

2) การแถลงข่าวต่อสาธารณชน โดยการเผยแพร่ข่าวของสื่อมวลชนเป็นต้นเหตุของการให้ เกิดการ วิพากษ์วิจารณ์กระทบสิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้ต้องหาในความเป็นอยู่ส่วนตัวที่ได้รับความ คุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกัน ซึ่งกฎระเบียบการปฏิบัติของสื่อมวลชนก็ไม่มี ความชัดเจนมากพอที่จะให้ปฏิบัติตามเช่นเดียวกันซึ่งส่วนสำคัญคือการปฏิบัติตามจรรยาบรรณหาก สื่อมวลชนสำนึกนั้นขาดไว้ซึ่งจรรยาบรรณไปแล้วในกฎเกณฑ์นั้นที่ให้ยึดถือเป็นหลักปฏิบัติไว้ก็ ไม่ได้มีบทลงโทษเช่นกันภายใต้กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือกฎหมายอาญาก็ไม่ได้ปรากฏไว้หาก ละเมิดสิทธิผู้ต้องหาโดยการนำตัวผู้ต้องหามาแถลงข่าวจะมีความผิดเช่นไร ดังนั้นผู้ซึ่งขาดจรรยา บรรณจึงละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาเรื่อยมาเช่นกันอีกทั้งผลกระทบในวงกว้างที่เกิดขึ้นเพราะยุคสมัย เป็นโลกออนไลน์การละเมิดสิทธิหรือการหมิ่นประมาทกันเกิดขึ้นได้ง่ายยิ่งขึ้นหากไม่มีการควบคุม แล้วนั้นเป็นการยากที่สิทธิผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาจะได้รับความคุ้มครองที่ถูกที่ควรตาม รัฐธรรมนูญ

5.2 ข้อเสนอแนะ

1) แก้ไขกฎหมายอาญาในเรื่องบทลงโทษเกี่ยวกับกรณีเจ้าพนักงานตำรวจกระทำให้เกิด ความเสียหายต่อผู้ต้องหาในกรณีที่ผู้ต้องหาถูกนำตัวมาแถลงข่าวต่อสาธารณชน เพื่อเป็น หลักประกันและการเยียวยาความเสียหายให้กับตัวผู้ต้องหา โดยเพิ่มมาตรการในประมวลกฎหมาย อาญาให้มีความผิดฐานหมิ่นประมาท มาตรา 328/1

“ถ้าพนักงานสอบสวนหรือตำรวจจัดให้ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือพยาน มาให้ข่าวแถลงข่าว หรือ ให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนทุกแขนง ซึ่งอาจทำให้เกิดความเสียหายเกิดขึ้นต่อบุคคลนั้นผู้นั้น กระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท

ในกรณีตามวรรคหนึ่งห้ามนำผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี บริบูรณ์ พระภิกษุสามเณร นักพรต นักบวช ผู้เสียหายที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศ มาให้ข่าวแถลงข่าว หรือ ให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชน รวมตลอดถึงการชี้ตัวผู้ต้องหาในลักษณะที่เป็นการเผชิญหน้าต่อ สื่อมวลชนทุกแขนง

เพื่อประโยชน์ต่อสาธารณชน จะจัดให้มีการแถลงข่าวตามวรรคหนึ่งก็ได้แต่ต้องได้รับ อนุญาตจากผู้บัญชาการ”

ผู้ใดกระทำความผิดตามมาตรานี้ต้องระวางโทษจำคุก 2 ปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท”

2) เพื่อให้ผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาได้รับความคุ้มครองสิทธิมากขึ้นควรบัญญัติกฎหมาย เพิ่มเติมในส่วนของการสอบสวนคดี ในกฎหมายสารบัญญัติ วิธีพิจารณาความอาญาเกี่ยวกับการ แถลงข่าวต่อสื่อมวลชน โดยบัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษรลงไว้

มาตรา 134/... “ห้ามมิให้นำตัวผู้ต้องหา หรือพยาน มาแถลงข่าวต่อสาธารณชน ให้ สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนทุกแขนง และเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิดในลักษณะที่อาจจะ ทำให้เสียหายต่อรูปคดี”

3) แก้ไขร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ส่งเสริมจรรยาบรรณและมาตรฐาน วิชาชีพสื่อมวลชน พ.ศ. .... มาตรา 37 “มาตรฐานกลางที่คณะกรรมการกำหนดตามมาตรา 26 (2) อย่างน้อยต้องมีเรื่อง ดังต่อไปนี้

(2) การนำเสนอเนื้อหาและข้อมูลข่าวสาร จะต้องตระหนักถึงผลกระทบต่อบุคคล อื่น และคำนึงถึง สิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเป็นส่วนตัว และการคุ้มครองสิทธิ ส่วนบุคคลของผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะเยาวชนและผู้ด้อยโอกาสในสังคม ทั้งนี้ต้องไม่เป็นการซ้ำเติม ผู้ประสบเคราะห์กรรม รวมทั้งหลีกเลี่ยง การนำเสนอเนื้อหาที่ก่อให้เกิดความเกลียดชังกันระหว่าง กลุ่มคนในชาติหรือศาสนา หรือการใช้ความรุนแรง ระหว่างกัน”

เห็นควรในการเพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องการนำเสนอข่าวหรือแถลงข่าวลงไปในมาตรานี้โดย เพิ่มอนุมาตราเพื่อให้เป็นข้อบังคับที่แน่นอนเลยว่าห้ามกระทำในกรณีดังกล่าวคือ

การนำเสนอเนื้อหาและข้อมูลข่าวสาร จะต้องตระหนักถึงผลกระทบต่อบุคคลอื่น และคำนึงถึง สิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเป็นส่วนตัว และการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะเยาวชนและผู้ด้อยโอกาสในสังคม และห้ามมิให้มีการแถลงข่าวเกี่ยวกับให้ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือพยาน เกี่ยวเนื่องใน คดีอาญาที่กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป หรือโทษที่สถานหนักกว่านั้น

บรรณานุกรม

กรมองค์การระหว่างประเทศกระทรวงการต่างประเทศ. (2551). *ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน*.

สืบค้นจาก <http://humanrights.mfa.go.th/upload/pdf/udhr-th-en.pdf>

กุลพล พลวัน. (2538). *พัฒนาการแห่งสิทธิมนุษยชน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ วิญญูชน จำกัด.

กุลพล พลวัน. (2559). *กฎหมายป้องกันสังคมจากความแตกแยกหรือเกลียดชัง : โดย ศาสตราจารย์*

พิเศษ กุลพล พลวัน. สืบค้น 20 มิถุนายน ,2563, จาก

https://www.matichon.co.th/columnists/news_393155

กุลพล พลวัน. (2559). *สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวกับการคุ้มครองตามกฎหมายไทย*. สืบค้น 1

ธันวาคม ,2563, จาก <http://www.stat.ago.go.th/บทความลงเว็บ/บทที่%2016.htm>

เข็มชัย ชุตินวงศ์. (2561). *ให้อำนาจอัยการสูงสุด ตั้งไม่ฟ้องคดีอาญาที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อ*

สาธารณชน. สืบค้นจาก <https://mgronline.com/crime/detail/9610000064462>

คณิน บุญสุวรรณ. (2548). *ปทานุกรมศัพท์รัฐสภาและการเมืองไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ สุขภาพใจ.

คณิต ฅ นคร. (2529). *ฐานะของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา*. กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.

คณิต ฅ นคร. (2536). *อัยการกับภารกิจในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล*. บทบัณฑิตย, เล่ม 52 ตอน 4, หน้า 5.

คณิต ฅ นคร. (2549). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.

คณิต ฅ นคร. (2555). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

คณิต ฅ นคร. (2559). *กฎหมายอาญาภาคความผิด*. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.

จรรณินทร์ ตั้งเจริญสมุทร. (2561). *สิทธิมนุษยชนกับการควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยในศาล : ศึกษา*

การใช้โซ่ตรวน (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,

กรุงเทพมหานคร.

จรัญ โฆษณานันท์. (2528). *สิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์*. *วารสารกฎหมายจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, ปีที่ 10 (ฉบับที่ 2), หน้า 65.

ชาญชัย แสวงศักดิ์ และคณะ. (2543). *การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการกับข้อพิจารณาทาง*

กฎหมายปกครอง. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.

ชาติ ชัยเดชสุริยะ. (2549). *มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการ*

ยุติธรรมทางอาญา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.

บรรณานุกรม(ต่อ)

- ชาย เสวีกุล. (2517). *อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา*. กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ.
- ชีพ จุลมนต์. (2556). *สิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา : กรณีสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลยในการได้รับความช่วยเหลือจากรัฐโดยการจัดหาทนายความช่วยเหลือทางคดี*. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.
- ณรงค์ ใจหาญ. (2556). *หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ฉัตตยา สุขสงวน. (2557). *การปฏิรูปสื่อเพื่อควบคุมการเผยแพร่เนื้อหาสื่อที่สร้างความเกลียดชัง (Media Revolution for Stopping Hate Speech)*. ปีที่ 4 (ฉบับที่ 14). สืบค้น 19 มิถุนายน 2563, จาก http://library.senate.go.th/document/Ext7989/7989362_0002.PDF
- เดโช สมศรีธนาเดช. (2557). *การทำแผนประทุษกรรมและการแถลงข่าวสื่อมวลชน* (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2555). *หยุด 'Hate Speech' โลกโซเชียล เริ่มง่าย ๆ ที่ตัวเรา!*. สืบค้น 19 มิถุนายน 2563, จาก <http://www.thairath.co.th/content/405965>
- ธานินทร์ กรัยวิเชียร. (2553). *หลักนิติธรรม*. กรุงเทพฯ: บริษัททวนพิมพ์ 50 จำกัด.
- ธานี วรภัทร์. (2553). *กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- นพมาศ เกิดวิชัย. (2557). *การพัฒนากฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัว* (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยรังสิต, กรุงเทพมหานคร.
- นรเศรษฐ์ สว่างแจ้ง. (2556). *ความรับผิดชอบทางอาญาของผู้บริหารนิติบุคคล : ศึกษาบทบัญญัติของกฎหมายไทย* (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- นรากร วรรณพงษ์. (2558). *แนวทางการพิสูจน์อำนาจกระทำและเหตุยกเว้นโทษในคดีอาญากับหลักสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์* (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- บรรเจิด สิงคะเนติ, นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธ์ และเรวดี ขวัญทองยิ้ม. (ม.ป.ป.). *รายงานการวิจัยเรื่อง ปัญหามาตรการทางกฎหมายในการรับรองและคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. (2547). *หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

บรรณานุกรม(ต่อ)

- บัณฑิต ใต้ทองดี. (2555). *กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ : ศึกษาการเบี่ยงเบนคดีความรุนแรงในครอบครัว* (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, กรุงเทพมหานคร.
- บัวหอม สายชาติ. (2559). *จริยธรรมและการใช้เฟซบุ๊กรายงานข่าวเกี่ยวกับผู้ต้องหา* (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- ประกิจ เพชรรัตน์. (2553). *รายงานการวิจัยเรื่อง การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานยุติธรรม.
- ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช. (2557). *ถ้อยคำแห่งความเกลียดชัง (Hate speech) กับกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ*. สืบค้นจาก <https://prachatai.com/journal/2013/12/50732>
- ปรีดี เกษมทรัพย์. (2555). *นิติปรัชญา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์. (2556). *ถ้อยคำแห่งความเกลียดชัง (Hate Speech): มีหรือไม่มี?*. สืบค้น 19 มิถุนายน ,2563, จาก http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1370952572 [3 กรกฎาคม 2557]
- พิชัย ไชยแสงสุขกุล. (2553). *นิติปรัชญาทฤษฎีกฎหมายธรรมชาติ ทฤษฎีกฎหมายข้างเมืองและนิติปรัชญาไทย*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนสามเจริญพาณิชย์.
- พิทยา ลีมสุวัฒน์. (2559). *การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญา : ศึกษากรณีรัฐให้ความช่วยเหลือโดยตั้งทนายความให้ผู้ต้องหาและจำเลยในการต่อสู้คดีอาญา*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม.
- พินิจ รัตนกุล. (2515). *เพลโตและปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มานิตย์ จุมปา. (2551). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รังสรรค์ ชนะพรพันธุ์. (2538). *คดีมันน์ “จากทำพระจันทร์ถึงสนามหลวง” O.J. Simpson กับการดำเนินคดีในสังคมทุนนิยมเสรีประชาธิปไตย*. สืบค้น 28 มิถุนายน ,2563, จาก <http://www.rangsun.econ.tu.ac.th/data/06/03-38/09-02-OJกับการดำเนินคดีในสังคมทุนนิยมเสรีประชาธิปไตย.pdf>

บรรณานุกรม(ต่อ)

- ร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพ
สื่อมวลชน พ.ศ...., สืบค้นจาก
https://www.parliament.go.th/ewtcommittee/ewt/drive_communication_sub3/ewt_dl_linek.php?nid=59&filename=index
- รุ่งนภา เอี่ยมศรี. (2558). *สิทธิของผู้ต้องหากับการช่วยเหลือทางกฎหมาย* (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร.
- วรพจน์ วิสชุดพิชญ์ และจตุรงค์ ธีระวัฒน์. (2531). *อำนาจอธิปไตยกับกฎหมายระหว่างประเทศ. วารสารนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ปีที่ 16 (ฉบับที่ 4), หน้า 170-203.*
- วรพจน์ วิสชุดพิชญ์. (2540). *ข้อความคิดและหลักการพื้นฐานในกฎหมายมหาชน : รวมบทความเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายปกครองและกฎหมายรัฐธรรมนูญ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติธรรม.
- วรรณโชค ไชยสะอาด. (2559). *ห้ามนำผู้ต้องหามาแถลงข่าว = ยกระดับความยุติธรรม*. สืบค้นจาก
<https://www.posttoday.com/politic/report/453172>
- วรวิทย์ กนิษฐะเสน. (2522). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน*. กรุงเทพมหานคร: วารสารอักษร.
- วรวิทย์ ฤทธิพิศ. (2533). *เสรีภาพในการพิมพ์กับความเที่ยงธรรมในการพิจารณาคดีอาญา. พศจิกายน-ธันวาคม, ตุลาคม, 37(6), หน้า 69-70.*
- วิกิพีเดีย. (2563). *O. J. Simpson murder case*. สืบค้น 22 มิถุนายน 2563, จาก
https://en.wikipedia.org/wiki/Courtroom_photography_and_broadcasting
- วิชัย ศรีรัตน์. (2529). *กฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน (Law and ethics of mass communication)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิวัฒน์ อรรถนชัย. (2556). *ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550* (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร.
- วิทิต มั่นตาภรณ์. (2535). *การศึกษาสิทธิและหน้าที่ในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิษณุ เครืองาม. (2530). *เอกสารประกอบการฝึกอบรม สังคมศาสตร์ เพื่อการพัฒนา : สิทธิมนุษยชนในสังคมไทย เรื่องที่ มาของสิทธิมนุษยชน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บรรณานุกรม(ต่อ)

- วิสาร พันธนะ. (2532). เอกสารประกอบการสอนชุดวิชากฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน, หน้า 791 – 793.
- วีระ โลจายะ. (2524). กฎหมายสิทธิมนุษยชน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศรัณยา แรงกุลศล. (2561). การคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของบุคคลสาธารณะตามหลัก กฏหมายอาญา : ศึกษากรณีการให้ความคุ้มครองในพื้นที่สาธารณะ (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองร่วมกับมูลนิธิคอนราด อาเดนาวร์ ประเทศไทย. (2560). ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี. กรุงเทพฯ: ศาลฎีกา.
- สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในกฎหมายต่างประเทศและข้อตกลงระหว่างประเทศที่สำคัญ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, สืบค้นจาก <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABIWEBSITE/DRAWER01/GENERAL/DATA0007/00007545.PDF>
- สภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย. (2553). ข้อบังคับสภาวิชาชีพข่าวว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ พ.ศ. 2553. สืบค้นจาก http://www.newsbroadcastingcouncil.or.th/?page_id=142
- สมบัติ ดาวแจ้ง. (2543). ข้อเสนอพื้นฐานความคิดในกฎหมายอาญา (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- สรวมณต์ สิทธิสมาน. (2562). เมื่อลูกเติบโตท่ามกลาง Hate Speech. สืบค้น 15 สิงหาคม ,2563, จาก <https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=29736>
- สัญญา บัวเจริญ. (2554). สาเหตุการละเมิดสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, หน้า 80.
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2556). ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 30 การปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ต่อสื่อมวลชน และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ พ.ศ. 2556. สืบค้น 20 กุมภาพันธ์ ,2563, จาก <https://saranitet.police.go.th/4577>

บรรณานุกรม(ต่อ)

- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2563). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. สืบค้นจาก <http://www.royin.go.th/?s=ประธาน>
- สิทธิศักดิ์ สุขปึกษา. (2558). แนวความคิดและสถานะของหลักนิติธรรมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (Unpublished Master's thesis). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- สุทธิดา กาญจนะวงศ์. (2550). การดำเนินคดีอาญาซ้ำชั้นเจ้าพนักงาน (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร.
- สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. (2549). ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับอ้างอิง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- แสวง บุญเฉลิมวิภาส. (2551). ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ. (2558). เวทีเสวนาฯ" ชี้นำตัวผู้ต้องหาแถลงออกสื่อผิดกฎหมาย ทำแผนประกอบกบฏ ระบุเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน เพราะสถานะเป็นผู้ต้องหาที่ศาลยังไม่ตัดสิน. สืบค้นจาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/673086>
- หยุด แสงอุทัย. (2552). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อชิป จิตตฤกษ์. (2555) *Hate Speech: ความเข้าใจเบื้องต้นและประเด็นพิจารณาในการปราบปราม*. สืบค้นจาก <https://prachatai.com/journal/2012/11/43747>
- อนันต์ คงเรือพันธ์. (2563). แง่คิดในการพิจารณาคดีปกครองที่เกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ. สืบค้นจาก http://www.admincourt.go.th/admincourt/upload/webcms/Academic/Academic_270217_144631.pdf
- อานนท์ มาเม้า. (2555). บทวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ : คำวินิจฉัยที่ 12/2555 กับหลักสันนิษฐานความเป็นผู้บริสุทธิ์ในฐานะสิทธิขั้นพื้นฐานและข้อพิจารณาเพิ่มเติมประการอื่น. *วารสารนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, ปีที่ 41(ฉบับที่ 4), หน้า 824.
- อุททิศ แสนโกศิก. (2525). *กฎหมายอาญาภาค1*. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.
- Barron, J. A. (2000). *First Amendment law in a nutshell*. NY: West Group.
- Bohlander, M. (2012). *Principles of German Criminal Procedure*. NY: Hart Publishing.
- Brettschneider, C. L. (2013). *Civil Right And Liberties*. Philadelphia: Wolters Kluwer Law & Business.

บรรณานุกรม(ต่อ)

del Carmen, R. V. (2010). *Criminal Procedure : Law and Practice*. San Francisco: Wadsworth Cengage Learning.

Morris, C. (1959). *The Great Legal Philosophers*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

Pabuprapap, W. (2562). คู่มือศึกษาต่างประเทศ “Hate Speech ” แตกต่างจาก “Free Speech”

หรือไม่?. Retrieve June 25, 2020, from <https://workpointtoday.com/hate-free-speech/>

Parliamentary Council. (1994). *Basic Law for the Federal Republic of Germany*. Berlin: Press and Information Office.

Signorelli, W. P. (2011). *Criminal law, procedure, and evidence*. Boca Raton Fla: Taylor & Francis.

WordPress.com. (2009). *Media Effect on The OJ Simpson Murder Trial*. Retrieve From <https://mikefrantlojsimpson.wordpress.com/category/uncategorized/>

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	บุรสิทธิ์ ตันตสุทธิกุล
วัน เดือน ปีเกิด	23 พฤษภาคม 2534
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย
ประวัติการศึกษา	มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปริญญานิติศาสตรบัณฑิต, 2557 มหาวิทยาลัยรังสิต ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, 2563
ที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 481/746 ซอย จรัญสนิทวงศ์ 37 ถนนจรัญสนิทวงศ์ แขวงบางขุนศรี เขตบางกอกน้อย จังหวัดกรุงเทพมหานคร

